

ISBN : 974-409-318-8

๘๐ ปี

สุพจน์ ด่านตระกูล

๕๐ ปี

สุพจน์ ด่านตระกูล

PRIDI-PHOONSUK
ปริดี - พูนสุข พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion **OPENBASE**.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike BY NC SA 3.0 Unported License ห้ามสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่ผลงานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

“๘๐ ปี สุพจน์ ด้านตระกูล”

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

สุพจน์ ด้านตระกูล.

๘๐ ปี สุพจน์ ด้านตระกูล. - กรุงเทพฯ : สถาบันวิทยาศาสตร์-สังคม (ประเทศไทย), ๒๕๔๖.

๒๐๘ หน้า.

๑. สุพจน์ ด้านตระกูล. I. ชื่อเรื่อง.

๙๒๐.๗๑

ISBN 974-409-318-8

จัดพิมพ์โดย

สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม (ประเทศไทย)

๑๒๖ หมู่ ๖ ต.สวนใหญ่ ข.บุรีรัมย์ ๓.พิบูลสงคราม

อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๕-๒๒๖๖ โทรสาร ๐-๒๕๒๕-๒๒๖๖

จัดจำหน่ายโดย

สายส่งสุขภาพใจ

๑๔/๓๔๙-๓๕๐ หมู่ ๑๐ ถ.พระราม ๒ แขวงบางมด เขตจอมทอง กทม. ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๕-๖๗๗๗, ๐-๒๔๑๕-๖๕๐๗, ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑

โทรสาร ๐-๒๔๑๕-๗๗๔๔

แบบปก/รูปเล่ม/คอมพิวต์

สำนักพิมพ์ตาลุก

๑๖๑/๖๙ จรัญสนิทวงศ์ ๒๗ (บุปผาสวรรค์) แขวงบางขุนศรี

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๘๖๖-๖๓๙๒, ๐๙-๔๙๒-๐๑๗๖

เพลท

ไอ.เอ็น.พี.กราฟฟิค

โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓๘๓๗๒, ๐-๒๕๘๓๔๑๘๐ โทรสาร ๐-๒๔๓๓๘๓๗๒

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ เขตพระนคร กทม. ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๑-๘๘๘๒, ๐-๒๒๒๔-๘๒๑๔, ๐-๒๖๒๓-๖๔๑๗

โทรสาร ๐-๒๖๒๓-๖๔๑๗

ราคา ๑๒๐.- บาท

คำนำ

เ
นวาระที่ผมลืมตาออกมาดูโลก นับแต่ ๙ กันยายน ๒๔๖๖ มาถึง ๙ กันยายน ๒๕๔๖ เป็นเวลา ๘๐ ปีบริบูรณ์ ได้ปรึกษาหารือกันภายในครอบครัว ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก โดยมีแม่เป็นประธานว่าจะทำอะไรเพื่อเป็นที่ระลึกอายุครบ ๘๐ ปีของผมบ้าง

จะทำอะไร? เพื่อเป็นที่ระลึกอายุครบ ๘๐ ปี ก็ในเมื่อผมเป็นคนเขียนหนังสือ และก็เขียนอยู่เรื่องเดียว คือเรื่องการเมือง

ดังนั้น ถ้าจะทำอะไรเพื่อเป็นที่ระลึกอายุครบ ๘๐ ปี ก็ไม่อาจที่จะหนีการทำหนังสือไปพ้น

“๘๐ ปี สุพจน์ ด่านตระกูล” จึงได้ปรากฏออกมาเป็นรูปเล่มอยู่ในมือของท่าน ด้วยประการฉะนี้

ดังกล่าไปแล้วว่าตลอดเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา ผมเขียนหนังสือทั้งที่เป็นเล่มและเป็นแถลงการณ์ออกมาจนจำไม่ได้ว่าจะเป็นจำนวนเท่าใดเล่ม และเท่าใดชิ้น แต่ก็เขียนอยู่เรื่องเดียวคือเรื่อง “การเมือง” และ “การเมือง” คือชีวิตจิตใจของผม

ลุนบูญมี ลัทธิประสาท มิตรผู้อาวุโสของผมพูดว่า “สังคมชั่วทำให้คนเป็นผี สังคมดีทำให้ผีเป็นคน” ผมเห็นด้วย แต่โดยที่สังคมเป็นผลผลิตของการเมือง คือหมายความว่า การเมืองเป็นอย่างไร สังคมก็เป็นอย่างนั้น ผมจึงขอพูดอีกนัยหนึ่งว่า “การเมืองชั่วทำให้คนเป็นผี การเมืองดีทำให้ผีเป็นคน”

ผมจึงสนใจการเมืองและเรียนรู้การเมือง รู้ว่าการเมืองดีคือการเมืองที่ยังให้เกิดสันติภาพ ภารดรภาพ สมภาพ และสุภาพ รวมเรียกว่าจตุภาพ (หรือภาวะดำรงอยู่ ๔ ประการ) และสังคมจะดีถึงพร้อมด้วยจตุภาพ ก็คือสังคมที่ปราศจากการเบียดเบียนต่อกันของคนใน

สังคม (ของแต่ละประเทศ) ซึ่งจะเป็นหนทางนำไปสู่การยุติการเบียดเบียนกันระหว่างประเทศในที่สุด และนั่นคือ **สันติภาพถาวร**

ผมจึงสนใจการเมือง การเมืองคือชีวิตจิตใจของผม เพราะการเมืองคือสันติภาพ คือความสงบสันติ การเมืองคือภราดรภาพ คือความรักกันฉันพี่น้องผองมนุษย์ การเมืองคือสมภาพ คือความอุดมสมบูรณ์ในปัจจุบันี่เสมอหน้ากัน และการเมืองคือสุภาพ คือความมีสุภาพพลานามัยดีทั่วทุกตัวคน

จะเห็นได้ว่าการเมืองเกี่ยวข้องกับทุกชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย และทุกชีวิตจึงไม่อาจจะหลีกเลี่ยงการเมืองไปพ้น หรือไม่อาจจะหลีกเลี่ยงไปพ้นจากการเมือง แม้จะฆ่าตัวตายหรือตายอย่างศพไม่มีญาติ ก็เพราะเนื่องมาจากการเมืองทั้งนั้น

จึงเป็นความเข้าใจผิดของคนจำนวนมากที่พูดว่า “เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับการเมือง” หรือ “อย่าไปยุ่งกับการเมือง” หรือ “ผมไม่ใช่นักการเมือง” (ทั้งๆ ที่อยู่ตำแหน่งหน้าที่บริหารการแผ่นดิน)

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ท่านเข้าใจความหมายของการเมือง และรู้เรื่องการเมืองเป็นอย่างดี ท่านต้องการให้คนไทยทุกคนเข้าใจการเมืองและรู้เรื่องการเมืองอย่างที่ท่านรู้ เพื่อจะได้ช่วยกันนำพาสังคมไทยไปสู่สันติภาพ ภราดรภาพ สมภาพ และสุภาพ ท่านจึงได้จัดตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวขึ้นในปี ๒๔๗๗ หลังจากที่ท่านได้รับบทเรียนจากการเสนอร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจเมื่อปี ๒๔๗๕ อย่างเจ็บปวดมาแล้ว ท่านจึงได้ตระหนักว่ามีแต่ให้การศึกษาแก่มหาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการเมืองเท่านั้น อุดมการณ์ของท่านคือ ความอยู่ดี-กินดี พร้อมด้วยสิทธิและเสรีภาพ บริบูรณ์จึงจะบรรลุถึง สมด้วยเจตนารมณ์ของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” คือชื่อสถาบันการศึกษาแห่งนั้นที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้น

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จึงเป็นมหาวิทยาลัยที่สืบทอดเจตนารมณ์ของการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ไปโดยปริยาย

มหาวิทยาลัยแห่งนี้จึงได้รับผลกระทบในทางลบจากการเมือง ปฏิกริยาตลอดมา นับแต่อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ผู้สถาปนามหาวิทยาลัยแห่งนี้ ถูกเมฆหมอกแห่งความชั่วร้ายของการเมืองปฏิกริยาบดบังอย่างต่อเนื่อง นับแต่ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจ ๒๔๗๕ กรณีสวรรคตของในหลวงอานันทย์ ๒๔๘๘ และ รัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐

โดยที่อาจารย์ปรีดีฯ เข้าใจการเมืองดี และปฏิบัติการเมืองเพื่อบรรลุดุตมการณ์ คือความอยู่ดี-กินดี พร้อมด้วยสิทธิและเสรีภาพ บริบูรณ์ของมวลราษฎร นั่นคือเพื่อสันติภาพ ภารดรภาพ สมภาพ และสุขภาพ ในเมื่อเมฆหมอกแห่งความเท็จอันชั่วร้ายมาบดบัง และเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญู-กตเวทิต่อผู้มีคุณูปการต่อแผ่นดิน ประกอบกับผมเองก็พอจะมีศักยภาพ จึงได้บอกเล่าเรื่องราวตามความเป็นจริง และเผยแพร่ความจริงนั้นออกสู่มหาชน

หนังสือ “๘๐ ปี สุพจน์ ด้านตระกูล” จึงมีทั้งเรื่องที่คุณอื่นพูดถึงการเขียนหนังสือของผมในภาระหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผมก็ต้องขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย และเรื่องที่ผมเขียนโต้แย้งกับคนอื่นที่ฝ่าฝืนสัจจะ รวมทั้งความเห็นของผมทั้งคดีโลกและคดีธรรม

หนังสือเล่มนี้ แม้จะชื่อเป็นส่วนตัวว่า “๘๐ ปี สุพจน์ ด้านตระกูล” แต่เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของส่วนรวม นั่นคือเรื่องของการเมือง จึงหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านบ้างตามสมควร

ขอได้รับความขอบคุณ

(นายสุพจน์ ด้านตระกูล)

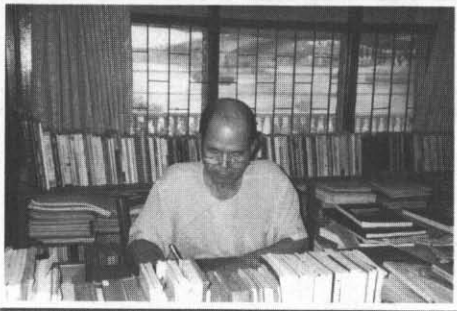
สารบัญ

ภาค ๑ : เขาพูดถึงสุพจน์ฯ ว่าอย่างไร...๑

คุณสุพจน์ ด้านตระกูล	๒
สุพจน์ ด้านตระกูล	๓
๑ คำประกาศของ	
มูลนิธิเสรียรโกเศศ-นาคะประทีป	๔
๒ สุพจน์ ด้านตระกูล กับ ท่านปรีดี	
พนมยงค์ และกรณีสวรรคต	๘
๓ สุพจน์ ด้านตระกูล	
ผู้ศรัทธาและต่อสู้กู้เกียรติ...	
รัฐบุรุษอาวุโส “ปรีดี พนมยงค์”	๑๕
๔ งานเขียนทวนกระแสสังคม	
ของ สุพจน์ ด้านตระกูล	๒๔
๕ รางวัลวรรณกรรมแด่	
นักเขียนเกียรติยศ	๒๗
๖ ความเห็นของ	
ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์	๓๑
๗ ว่าด้วย “หนังสือต้องห้าม”	
เล่มหนึ่ง	๔๐
๘ คำนำของ ขาววิทย์ฯ จาก	
หนังสือ “ปรีดีคิด-ปรีดีเขียน”	๔๘
๙ นักเขียนหัวใจทองคำ	๕๖
๑๐ กังขา สุพจน์ ด้านตระกูล	๗๐
๑๑ มองต่างมุม	๗๔
๑๒ คุณภาพสังคม	๗๘

ภาค ๒ : ข้อเท็จจริงและความเห็น ของสุพจน์ ด้านตระกูล...๘๕

๑ อันเนื่องมาจาก	
วันปรีดี พนมยงค์	
ได้ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์	๘๖
๒ ก้องจาก สุพจน์ ด้านตระกูล	
เบื่องลิก ปรีดี พนมยงค์	
ดำเนินการจัดตั้ง	
และพัฒนา “มธก.”	
จากเงิน ๓ แสน	๑๑๐
๓ ได้วิจารณ์-ชีวิตและงาน	
ของ ปรีดี พนมยงค์	๑๑๙
๔ จดหมายเหตุ	
จาก สุพจน์ ถึง สุลักษณ์	
เรื่อง วัดถุนิยม	๑๓๒
๕ แก่ความเข้าใจผิด	
ในวัดถุนิยม	๑๓๕
๖ ๑๔ ตุลาคม	
วันแห่งเสรีภาพ	๑๓๘
๗ เผด็จการทางรัฐสภา ?	๑๔๔
๘ ปณิธานของเรา	๑๕๐
๙ ลัทธิมาร์กซ์มองข้าม	
จิตใจมนุษย์หรือไม่ ?	๑๖๐
๑๐ พุทธศาสนา	
กับคอมมิวนิสต์	๑๗๕

ภาค ๑

เขาพูดถึงสุพจน์ฯ ว่าอย่างไร ?

คุณสุพจน์ ด้านตระกูล

สุ	เมธสัมฤทธิ์ล้ำ	สัมปทา
พจน์	ภาพสัมวาจา	กาจกล้า
ด้าน	ทางกิตมรรคา	วิญจก
ตระกูล	ตะกายฟากฟ้า	ปกป้อง ปรีดิฯ

สุพจน์ คือ แบบอย่าง เป็นแนวทาง ให้ผองชน
เรียนรู้ ทุกผู้คน เพื่อปกป้อง ผ่องคนดี

วันนี้ ยังมีท่าน ผู้สานฝัน ฝ่ายปรีดิฯ
พวกเรา ช่วยกันที อย่าให้ท่าน ฝันเดียวดาย

๑๗ พ.ค. ๕๓

(นายสุชาติ อารยพัฒน์กุล ประพันธ์โคลง
นายทักษ์ชัย สันตสว่าง ประพันธ์กาพย์)

สุพจน์ ด้านตระกูล

สุ	พจน์สุภาพถ้อย	เมธี ธรรมนา
พจน์	เทียบคอมฯ คัมภีร์	เติบโต
ด้าน	ปกป้องปรีดีฯ	โดยยุติ ธรรมแล
ตระกูล	เก่งขบจนรู้	ระแคะเค้าปลงพระชนม์

อำพล เหมรัตน์

๑

คำประกาศ

ของ

มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป

คำประกาศต่อบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๙ ของนายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ (ส. ศิวรักษ์) ประธานคณะกรรมการมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป เรื่อง “การประกาศเกียรติคุณบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ดีเด่นในทางวรรณกรรม” มีรายละเอียดดังนี้

“โดยที่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ นี้ มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ถือเป็นวาระสำคัญที่อาศรมวงศ์สนิท ซึ่งเป็นหน่วยงานภายในดูแลบำรุงของมูลนิธิฯ ได้ถือกำเนิดเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๗ โดยดำเนินงานมาครบ ๑๒ ปี หรือ ๑ รอบนักษัตรแล้ว และเป็นกาลอันพึงต้องกันกับการครบรอบวาระ ๒ ทศวรรษแห่งการสังหารนิสิตนักศึกษาและประชาชน ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ แต่ที่สำคัญยิ่งเหนือสิ่งใดในบรรดาชาวเราก็คือ พ.ศ. ๒๕๓๙ นี้ เป็นปีกาญจนาภิเษกแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว หรือศักราชแห่งการเฉลิมฉลองเนื่องใน ๕๐ ปีของการเสด็จขึ้นครองราชย์

มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป จึงเห็นว่าปีแห่งกาลประจวบกันของวาระพิเศษนี้ เป็นกาลอันเหมาะสมเพื่อแสดงกตเวทิตาธรรมแก่นายสุพจน์ ด้านตระกูล กับนายเปลื้อง วรรณศรี ในฐานะแห่งผู้พิทักษ์รักษาสัจจะในทางประวัติศาสตร์อย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยว และใช้ชื่อเขียนของตนท้าทายอำนาจเผด็จการและความอยุติธรรมในสังคมอย่างไม่ย่อถอยตลอดมา

โดยมูลนิธิ ขอประกาศเกียรติคุณและมอบรางวัลในฐานะนักเขียนดีเด่นแด่ท่านทั้งสอง เช่นเดียวกับที่เคยทำมาแล้วแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ที่ได้ประกาศเกียรติคุณนายไมเคิล ไรท์ ชาวอังกฤษ และนายยูจิโร อิวากิ ชาวญี่ปุ่น เป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลวัฒนธรรมไทย โดยการเผยแพร่อย่างมีเอกลักษณ์

แม้บรรดาบุคคลที่มูลนิธิ ให้ความยกย่องมาก่อนใครๆ ในภายหลังมักได้รับการยอมรับในแวดวงระดับชาติ อาทิ นายเพื่อหริรักษ์ นายอังคาร กัลยาณพงศ์ นายคำสิงห์ ศรีนอก นางประคิน ชุมสาย ณ อยุธยา และนายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ แต่มูลนิธิ ก็เชื่อว่าบุคคลที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณคราวนั้นจะไม่มีโอกาสเป็นศิลปินแห่งชาติ เนื่องเพราะการที่เขาทั้งสองคือชาวต่างชาติ นั้นแลเป็นประการสำคัญ

และเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ มูลนิธิ ก็ได้ประกาศเกียรติคุณของนายปราโมทยา อนันตาตุรา นักเขียนชาวอินโดนีเซีย และนายประวิตร โรจนพฤกษ์ นักหนังสือพิมพ์ชาวไทย แม้คนแรกจะถูกกล่าวหาจากชนชั้นปกครองในประเทศของตนว่าเป็นนักเขียน

อันตรายก็ตาม ในขณะที่คนหลังนั้นมูลนิธีย ได้รวบรวมข้อเขียน
ของเขาตีพิมพ์ขึ้นแล้ว คือ Wishes and ties : FEALURE
STORIES FROM THAILIND

อนึ่ง ใคร่ขอบอกกล่าวไว้ในที่นี้ว่า คุณูปการของบุคคล
ผู้ได้รับประกาศเกียรติคุณจากมูลนิธีย ในปีนี้ ย่อมไม่อยู่ในสถานะ
ที่สมาคม องค์กร หรือหน่วยงานใดๆ ทั้งฝ่ายรัฐหรือเอกชนจะ
ยอมรับได้โดยง่าย เนื่องจากความเป็นนักต่อสู้กับความไม่เป็นธรรม
ทั้งผองของเขา

แม้กระนั้น มูลนิธีย ก็เชื่อว่า เมื่อใดโครงสร้างอันอยู่ดีธรรม
อย่างพิกลพิการนี้ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยความร่วมมือร่วมใจ
กันของมหาชนแล้ว เมื่อนั้นเสียงสรรเสริญและเกียรติยศย่อมจะเป็น
บำเหน็จรางวัล ที่สังคมแห่งเสรีภาพและสันติประชาธรรมปูนให้แก่
ผู้ได้รับการประกาศเกียรติคุณทั้งสอง รวมไปถึงบรรดาเหล่าชน
ที่บุคคลทั้งคู่เป็นตัวแทนด้วย

มูลนิธีย จึงได้ออกคำประกาศเกียรติคุณและทำการมอบ
เงินรางวัลแด่ท่านทั้งสอง ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม ศกนี้

หากสื่อมวลชนประสงค์จะได้เอกสารเพิ่มเติมในส่วนของ
ประวัติ ชีวิต และงานของท่านทั้งสอง โปรดติดต่อที่สถาบันสันติ-
ประชาธรรม เลขที่ ๑๑๓ ถนนเฟื่องนคร ตรงข้ามวัดราชบพิ
กรกรุงเทพฯ โทรศัพท์หมายเลข ๒๒๓-๔๙๑๕ โทรสารหมายเลข
๒๒๕-๙๕๔๐ หรือจะติดต่อโดยตรงกับนายสุพจน์ ด้านตระกูล ที่
โทรศัพท์หมายเลข ๕๒๕-๒๒๖๖ ส่วนนายเปลื้อง วรรณศรี นั้น
ขณะนี้หลอเสียงไม่ดี รับโทรศัพท์ไม่ได้ หากสามารถติดต่อผ่าน
ทางนายสัมผัส พึ่งประเสริฐ ได้ที่โทรศัพท์ ๔๒๔-๒๐๘๓

ในส่วนจำนวนเงินที่มูลนิธิฯ มอบให้ท่านทั้งสองจำนวนน้อยนักนี้ ถ้าสาธุชนสนใจอาจบริจาคเพิ่มเติม เป็นการบูชาคุณท่านทั้งสอง โดยสื่อมวลชนจะช่วยเผยแพร่ข่าวให้ มูลนิธิฯ ก็ยินดีเป็นสื่อกลางรับเงินดังกล่าว เพื่อส่งต่อไปยังแต่ละท่าน แต่เงินไม่ใช่ปัจจัยหลัก โดยที่ถ้าสื่อมวลชนเห็นคุณค่าของแต่ละท่าน ช่วยกันนำเสนอข่าวสารยกย่องสรรเสริญสามัญชนผู้มีบุญคุณด้านความกล้าหาญทางจริยธรรม ย่อมถือได้ว่าเป็นนิมิตหมายอันเป็นมงคลยิ่งนัก” ●

๒

“สุพจน์ ด้านตระกูล กับ ท่านปรีดี พนมยงค์ และ กรณีสวรรคต”

คอ หัวเรื่องบทวิจารณ์ของกานต์ ธงไชย ในคอลัมน์แนะนำหนังสือของนิตยสารเล่มบางๆ เล่มหนึ่ง ที่ มนสิกุล โอวาทเภสัชช์ อ้างถึง และอันเป็นต้นเหตุที่นำเธอไปพบกับสุพจน์ ด้านตระกูลที่บ้านริมน้ำเจ้าพระยา นนทบุรี

นิตยสารเล่มบางๆ เล่มนั้น มีชื่อว่า ปาจารย์สาร ฉบับหัวกระทิ มีมูลนิธิเสรีรัฐไทย-นาคะประทีป เป็นเจ้าของ กานต์ ธงไชย ได้วิจารณ์ภายใต้หัวเรื่องข้างบนนั้น มีความโดยละเอียดดังนี้

“ในบรรดานักเขียนทั้งหมดในยุคนี้ น่ากลัวคุณสุพจน์ ด้านตระกูล จะเป็นนักเขียนที่น่าเบื่อที่สุด เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมา แกเขียนอยู่เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น คือ เรื่องความเกี่ยวพันระหว่างท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ กับกรณีสวรรคตของในหลวง

รัชกาลที่ ๘ แต่หากมองอีกมุมหนึ่ง การจับเรื่องใดเพียงเรื่องเดียวอย่างจริงจังก็มีข้อดีมาก ตรงที่บุคคลผู้นั้นย่อมมีความชำนาญในเรื่องนั้นเป็นพิเศษ และการจับแบบคุณสุพจน์เป็นการจับที่เรียกว่า “กัดไม่ปล่อย” จึงค่อนข้างน่าเชื่อถือได้ว่า เรื่องของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ กับกรณีสวรรคตนี้ คุณสุพจน์คงรู้มากกว่าใครๆ นอกเหนือจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ครั้งนี้

อีกประการหนึ่ง งานเขียนของคุณสุพจน์เกี่ยวกับท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือเป็นพิเศษ ก็ตรงที่ข้อเขียนต่างๆ ของคุณสุพจน์มีขึ้นภายหลังจากที่ท่านอาจารย์ปรีดีได้สูญเสียอำนาจทางการเมืองไปแล้ว จึงไม่อาจให้ผลประโยชน์กับคุณสุพจน์ได้ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งการที่คุณสุพจน์กระทำการยกย่องอาจารย์ปรีดี อย่างเปิดเผย ก็เป็นเหตุให้ต้องสูญเสียผลประโยชน์ไปหลายอย่าง เช่น ถูกขับไล่ออกจากงาน เป็นต้น ทั้งนี้ย่อมเป็นการชี้ให้เห็นว่า ความศรัทธาที่คุณสุพจน์มีต่ออาจารย์ปรีดีฯ นั้นมิได้เกิดจากผลประโยชน์ใดๆ เป็นแรงขับเคลื่อน

แต่ก่อนอื่น ต้องขอท้าวความเสียก่อนว่า เหตุใดคุณสุพจน์ถึงได้สนใจและให้ความสำคัญกับกรณีสวรรคตยิ่งนัก จนนำมาเป็นแก่นเรื่องในการเขียนหนังสือตลอดมา

กรณีสวรรคตของในหลวงรัชกาลที่ ๘ นี้ ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทยเลยทีเดียว เพราะนอกจากจะเป็นการสูญเสียพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทยแล้ว กรณีสวรรคตในครั้งนี้นี้ยังมีข้อแตกต่างกับครั้งก่อนๆ มา

การที่พระมหากษัตริย์ถูกลอบปลงพระชนม์นี้ อันที่จริงหาได้เป็นเรื่องแปลกประหลาดแต่ประการใดไม่ เพราะมีด้วยกันทุกประเทศทั่วโลก อย่างในพงศาวดารไทยก็มีปรากฏอยู่บ่อยครั้ง แต่ทุกครั้งล้วนเป็นการปลงพระชนม์โดยมีสาเหตุจากการชิงราชบัลลังก์แทบทั้งสิ้น จะมีตัวผู้ปลงพระชนม์หรือผู้วางแผนปรากฏให้รับรู้อยู่

แต่ในครั้งนี้ ไม่น่าจะมีสาเหตุมาจากการแย่งชิงราชบัลลังก์แต่อย่างใด เพราะในเวลานั้นประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งหมายถึงพระมหากษัตริย์ไม่มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองบริหารประเทศเช่นในระบอบเดิมอีกต่อไป ทั้งผู้รับสืบทอดพระราชบัลลังก์ก็เป็นพระอนุชาร่วมพระกรรม์เดียวกันกับพระองค์ จึงเป็นไปได้ที่พระองค์จะกระทำการปลงพระชนม์ชีพพระเชษฐาอันเป็นที่รักยิ่งของพระองค์เพื่อแย่งชิงราชบัลลังก์

ทั้งคดีนี้ก็เป็นที่แปลกประหลาดเป็นอย่างมาก ตรงที่ผู้ตายเป็นถึงพระมหากษัตริย์ แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่อาจหาตัวผู้ลอบปลงพระชนม์ได้ แม้จะมีการสืบสวนและสอบสวนหลายครั้ง จนมีการตัดสินประหารชีวิตผู้ต้องสงสัยในเวลานั้นไปถึงสามคน แต่ภายหลังก็เป็นที่รู้กันว่า ทั้งสามคนเป็นผู้บริสุทธิ์ คดียังคงมีถมามาจนทุกวันนี้

แต่มีสิ่งที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือไปจากความลึกลับซับซ้อนของคดีนี้ คือภายหลังสวรรคต ได้มีผู้นำเอาเหตุการณ์นี้ซึ่งยังมีความคลุมเครือมาหาผลประโยชน์ให้แก่ตนและพวกพ้อง

อย่างปราศจากความเคารพต่อดวงพระวิญญาณของพระองค์ท่าน ด้วยการใส่ร้ายป้ายสีผู้บริสุทธิ์อย่างไม่น่าให้อภัย และผู้ที่โดนใส่ร้ายมากที่สุดขณะนั้นก็คือท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์

เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะท่านผู้นี้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นนั่นเอง ก็อย่างที่รู้กันอยู่แล้วว่า ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนี้เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญสูงสุดในประเทศไทย ซึ่งปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุข มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ทั้งตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็มิได้เป็นตำแหน่งที่ถาวร สามารถเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่ขึ้นมาดำรงตำแหน่งได้ จึงถือเป็นคราวเคราะห์ร้ายของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ไป ที่ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะเกิดเหตุ

อีกประการหนึ่งที่ท่านอาจารย์ปรีดีต้องรับเคราะห์กรรมในกรณีนี้ คือ การที่ท่านร่วมอยู่ในคณะราษฎร ซึ่งเป็นคณะก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงการปกครองกระทบถึงผลประโยชน์ของพวกเจ้า เพราะถูกรีดรอนอำนาจและสิทธิพิเศษ ด้วยคณะราษฎรเล็งเห็นว่า แม้จะมีเจ้าหลายองค์ที่มีสติปัญญาความรู้มากและได้ทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองมากมาย แต่การมีสิทธิพิเศษเช่นนี้ ได้เปิดโอกาสให้เจ้านายบางองค์หาผลประโยชน์โดยมิชอบ ทำให้ราษฎรเดือดร้อน

ทั้งเป้าหมายหลักของระบอบประชาธิปไตยเอง ก็ต้องการให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน จึงเป็นความจำเป็นอยู่เองที่คณะราษฎรจะต้องลดบทบาทบางอย่างของพวกเจ้าลง ซึ่งเป็นการสร้างความไม่พอใจให้แก่เจ้านายบางองค์ และรวมทั้งผู้นิยมเจ้าเป็นอย่างมาก

อาจารย์ปรีดิ เองเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในคณะราษฎร ได้ชื่อว่าเป็นมันสมองของกลุ่มบุคคลคณะนี้ทีเดียว ทั้งท่านเองก็เป็นผู้เขียนแถลงการณ์คำประกาศคณะราษฎรฉบับแรก อันเป็นคำประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครอง ที่มีเนื้อหาสาระในทางโจมตีการมีสิทธิอันไม่ชอบธรรมของพวกเจ้าโดยตรง ทั้งในคำประกาศฉบับนั้นได้แสดงเจตนารมณ์อย่างแน่วแน่ในอันที่จะรื้อถอนสิทธิพิเศษของพวกเจ้าลงให้มีความเสมอภาคกับราษฎรให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จึงไม่แปลกที่ท่านจะไม่เป็นที่ชื่นชอบของผู้ที่ต้องสูญเสียประโยชน์เพราะท่านไป

อีกประการหนึ่งนอกเหนือจากที่กล่าวมา ที่เป็นเหตุให้ท่านโดนเล่นงานง่ายกว่าคนอื่น ตรงที่ท่านมิได้รับราชการเป็นทหาร จึงไม่มีกองทัพที่แข็งแกร่งคอยสนับสนุน ในประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ ผู้ปกครองมักต้องมีกองทัพคอยหนุนหลังอยู่เสมอ หากผู้ใดปราศจากทหารหนุนหลังละก็ มักถูกผู้มีอำนาจทางทหารมากกว่าโค่นล้มเสมอ จึงไม่เป็นการแปลกประหลาดแต่ประการใดที่ท่านจะโดนเล่นงานง่ายกว่าคนอื่นๆ บางคน จนถึงขั้นปลายชีวิตท่านถึงต้องระเห็จเร่ร่อนหลบหนีภัยการเมืองไปพำนักยังต่างประเทศ และไม่สามารถกลับมาได้เลยจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ท่านต้องกลายมาเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีสวรรคต ยิ่งขณะที่ท่านลี้ภัยการเมืองไปอยู่ต่างประเทศ ท่านถึงกับถูกตั้งข้อหาลับหลังโดยฝ่ายปฏิปักษ์ว่าเป็นผู้วางแผนปลงพระชนม์เลยทีเดียว นับว่าเป็นช่วงเวลาที่เลวร้ายมากสำหรับรัฐบุรุษคนหนึ่งของเมืองไทย ผู้ซึ่งเสียสละทำประโยชน์เพื่อประเทศชาติมาตลอดชีวิต แต่ท่านต้องโดนใส่ร้าย

ว่าเป็นผู้ก่อคดีประวัติศาสตร์ปลงพระชนม์ผู้เป็นเจ้าของหัวของท่าน

ต่อคำกล่าวที่ไปปด ได้มีลูกศิษย์ลูกหาตลอดจนผู้ที่เคารพรักท่าน ออกมาชี้แจงข้อเท็จจริงต่อกรณีแทนท่าน แต่กระนั้นก็ยังมิผู้ปักใจอยู่นั้นเองว่าท่านเป็นผู้ผิด ในบรรดาผู้ที่ออกมาทำการชี้แจงข้อเท็จจริงแทนท่าน ผู้ที่ดูจะทำมากที่สุดเห็นจะไม่น่ามีใครเกินคุณสุพจน์ ด่านตระกูล ซึ่งได้ติดตามกรณีนี้มาตลอด จึงค่อนข้างจะมีความรู้ในคดีนี้เป็นอย่างดี ได้เขียนหนังสือตอบโต้ผู้ที่กล่าวหาท่านอาจารย์ปรีดิฯ หลายเล่ม โดยเล่มล่าสุดคือ “๕๐ ปีพระทูลกระหม่อมแก้วจากพศกนิกรไปแล้ว ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙”

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ เล่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นอย่างละเอียดละออ รวมทั้งการสืบสวนสอบสวน การตัดสินคดี นอกจากนี้ยังได้บอกเล่าเรื่องราวบางอย่างที่ได้รับการเปิดเผยในขณะนั้นและที่ไม่ได้รับการเปิดเผย ตลอดจนที่ได้เกิดมีขึ้นภายหลังการพิจารณาเสร็จสิ้นลง ทั้งได้ชี้แจงแสดงเอกสารต่างๆ มาประกอบ โดยเอกสารเหล่านั้นเห็นจะเป็นการพูดกันในวงใน ซึ่งข้าพเจ้าเองก็ไม่อาจที่จะบอกได้ว่าจริงหรือเท็จเป็นประการใด เพราะไม่มีเอกสารหลักฐานยืนยัน และไม่ได้มีชีวิตอยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้นด้วย แต่เหตุการณ์ก็สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ เช่น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออกบวชในภายหลังที่ลี้ภัยไปต่างประเทศแล้ว หรือจดหมายขอขมาที่พยานผู้หนึ่งได้ให้บุตรชายส่งไปขอขมาท่านอาจารย์ปรีดิฯ ยังประเทศฝรั่งเศสที่ได้ทำการล่องเกินท่านอาจารย์ปรีดิฯ โดยการรับเป็นพยานเท็จใส่ร้ายว่าท่านอาจารย์ปรีดิฯ เป็นผู้วางแผนปลงพระชนม์ ในหลวงรัชกาลที่ ๘

ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าเอกสารเหล่านี้หาตรวจสอบได้ไม่ยากนัก เอกสาร
การสอบสวนทางศาลเองก็คงมีเก็บไว้ ส่วนจดหมายขอขมาฉบับจริง
นั้น ทางท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ ก็คงมีเก็บไว้เช่นกัน ผู้ที่สนใจ
อยากหาข้อเท็จจริงว่าท่านอาจารย์ปรีดิฯ มีส่วนพัวพันในคดีนี้
หรือไม่ จึงสามารถทำการศึกษได้ไม่ยากนัก

หากท่านผู้ใดมีความประสงค์อยากทำความเข้าใจในกรณี
สวรรคตให้กระจ่างชัด ควรหาหนังสือเรื่อง **๕๐ ปี พระพุทธกระหม่อม-
แก้วจากพศนิกรไปแล้ว ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙** มาอ่าน และถ้าอยาก
ให้มีความกระจ่างชัด เห็นควรศึกษาเอกสารต่างๆ ที่มีอ้างในหนังสือ
เล่มนี้ประกอบด้วยก็จะเป็นการดี

หนังสือเล่มนี้น่าจะเป็นหนังสือที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์
เล่มหนึ่งก็ว่าได้ เพราะเก็บรวบรวมเหตุการณ์ต่างๆ ในช่วงขณะนั้น
ได้ดีพอสมควร ทั้งยังให้ความกระจ่างแจ้งต่อเหตุการณ์ในครั้งนี้
ในส่วนที่เกี่ยวข้อง” ●

๓

สุพจน์ ด้านตระกูล ผู้ศรัทธา และต่อสู้กู้เกียรติ... รัฐบุรุษอาวุโส “ปรีดี พนมยงค์”

๖ ป็นหัวเรื่องข้อเขียนของมนสิกุล โอวาทเภสัชช์ แห่งนิตยสาร “เนชั่นสุดสัปดาห์” ที่เขียนเกี่ยวกับผลงานทางด้านวรรณกรรมของสุพจน์ ด้านตระกูล ลงในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ฉบับวันที่ ๙-๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ มนสิกุล โอวาทเภสัชช์ ได้เริ่มต้นข้อเขียนของเธอว่าดังนี้

“นิตยสารเล่มบางๆ เล่มหนึ่งเกือบถูกนิตยสารหน้าปกมหัศจรรย์พันลึกเบียดตกแผงไปแล้ว ดีที่สี่สนของปกนิตยสารฉบับนี้มีสี่สนสดใส จึงกระทบตาที่อยากรู้อยากเห็นเข้าอย่างจัง หัวกระติ ฉบับเมื่อเดือน พ.ค. - มิ.ย. ๓๙ คือนิตยสารฉบับนั้น... เมื่อเปิดผ่านๆ ไป เจอเรื่องหนึ่งเป็นที่สะดุดใจอย่างยิ่ง

สุพจน์ ด้านตระกูล กับท่านปรีดี พนมยงค์ และกรณีสวรรคต โดยกานต์ ธงไชย เนื้อหาของคอลัมน์นี้บอกว่า “ในบรรดานักเขียนทั้งหมดในยุคนี้ น่ากลัวคุณสุพจน์ ด้านตระกูล

จะเป็นนักเขียนที่น่าเบื่อที่สุด เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมาแกเขียนอยู่แค่เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น คือเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างท่านปรีดี พนมยงค์ กับกรณีสวรรคตของในหลวงรัชกาลที่ ๘ แต่หากมองอีกมุมหนึ่ง การจับเรื่องใดเพียงเรื่องเดียวอย่างจริงจัง มีข้อดีมากกว่าตรงที่บุคคลผู้นั้นย่อมมีความชำนาญในเรื่องนั้นเป็นพิเศษ และการจับแบบคุณสุพจน์เป็นการจับที่เรียกว่ากัดไม่ปล่อย...

อีกประการหนึ่งงานเขียนของคุณสุพจน์เกี่ยวกับท่านปรีดี มีน้ำหนักน่าเชื่อถือเป็นพิเศษ ก็ตรงที่ข้อเขียนต่างๆ ของคุณสุพจน์ มีขึ้นภายหลังจากการที่ท่านปรีดีได้สูญเสียอำนาจทางการเมืองไปแล้ว จึงไม่อาจส่งผลให้ประโยชน์อะไรกับคุณสุพจน์ได้เลย (นอกจากคุกตะรางหรือความตาย)

ทั้งคดีนี้ก็เป็นที่แปลกประหลาดเป็นอย่างมาก ตรงที่ผู้ตายเป็นถึงพระมหากษัตริย์ แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่อาจหาตัวผู้ปลงพระชนม์ได้ แม้จะมีการสืบสวนและสอบสวนหลายครั้ง จนมีการตัดสินประหารชีวิตผู้ต้องสงสัยในเวลานั้นไปถึงสามคน แต่ภายหลังเป็นที่รู้กันว่าทั้งสามคนเป็นผู้บริสุทธิ์ คดีนี้จึงมีดมนมาจนทุกวันนี้

และภายหลังจากการสวรรคต ได้มีผู้นำเอาเหตุการณ์นี้ซึ่งยังมีความคลุมเครือมาหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง (หมายถึงกลุ่มคนในพรรคประชาธิปัตย์) อย่างปราศจากความเคารพต่อดวงพระวิญญาณของพระองค์ท่าน ด้วยการใส่ร้ายป้ายสีผู้บริสุทธิ์อย่างไม่น่าให้อภัย และผู้ที่โดนใส่ร้ายป้ายสีมากที่สุดก็คือท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จนทำให้ท่านไม่มีแผ่นดินอยู่ ต้องระเห่ร่อนหลบหนีภัยการเมือง

ไปพำนักยังต่างประเทศ และไม่อาจกลับมาได้จนวาระสุดท้ายของชีวิต

หนังสือดังกล่าวนี้คือ “๕๐ ปี พระพุทธระหม่อมแก้วจาก-
พตกนิกรไปแล้ว” หนังสือเล่มล่าสุดของสุพจน์ ด้านตระกูล ที่
นำเสนอรายละเอียดของการไต่สวนกรณีสวรรคต ร. ๘ ที่ชี้แจง
ข้อเท็จจริงว่า ปรีดี พนมยงค์ มิได้มีส่วนรู้เห็นในคดีนี้เลย

หนังสือของเขาส่วนใหญ่เขียนแล้วไม่ค่อยมีใครกล้าพิมพ์
ให้เขา จึงต้องตั้งสำนักพิมพ์ขึ้นมาเอง แล้วถูกเผาเมื่อช่วง ๖ ตุลาคม
๑๙ ภายหลังจึงได้ตั้งเป็นสถาบันวิทยาศาสตร์สังคม ขึ้นที่บ้าน
ริมทำนายนนทบุรี อันเงียบสงบ เพื่อจัดพิมพ์หนังสือที่เขียนออกมา
เอง ขายได้บ้างไม่ได้บ้าง หลายเล่มถูกห้ามวางขาย หลายเล่มขายดี
จนติดอันดับเบสต์เซลเลอร์ พิมพ์แล้วพิมพ์อีก

การนำเสนอความจริงมาตลอด ทำให้เขาได้รับรางวัล
วรรณกรรมในฐานะนักเขียนดีเด่น จากมูลนิธิเสถียรโกเศศ-
นาคะประทีป ประจำปีนี้ ในคำประกาศเกียรติคุณระบุว่า...

“งานของเขาที่เกี่ยวกับการค้นคว้าเรื่องกรณีสวรรคต ร. ๘
นี้ ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา เป็นงานเขียนที่ผ่านการ
ค้นคว้าประมวลเอกสารหลักฐานสำคัญมาเรียบเรียงขึ้นเป็นลำดับ
จนพิสูจน์ได้ว่า ขณนช ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้บริสุทธิ์โดยสิ้นเชิง
จากคำกล่าวหาในกรณีของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ โดยที่งาน
ของเขายังระบุไว้อย่างแยบคาย เพื่อให้สาธุชนพึงทราบถึงเค้าเงื่อน
แท้จริงแห่งคดีปลงพระชนม์พระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น ด้วยความ
อาจหาญไม่หวาดเกรงต่ออำนาจใดๆ”

นั่นยังเป็นแรงบันดาลใจให้อยากรู้จักคุณสุพจน์ ด้านตระกูล
เต็มกำลัง

และแล้วเราก็มีโอกาสพูดคุยกับเขา บุคคลที่ประวัติศาสตร์
ต้องจารึกไว้อีกท่านหนึ่ง ณ บ้านไม้สีนกกพิราบหลังเล็ก ๆ ที่ปลูกอยู่
ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ผังนทบุรี ในนามของสถาบันวิทยาศาสตร์-
สังคม ที่ผนังทุกด้านอัดแน่นไปด้วยหนังสือ และเป็นที่พำนักของ
คุณลุงสุพจน์วัย ๗๓ ปี กับครอบครัวมาหลายสิบปีแล้ว คุณลุง
เริ่มต้นเล่าถึงสาเหตุที่มาจ้างงานค้นคว้าชิ้นนี้ตลอดเวลามากว่าครึ่ง
ชีวิตว่า

“ลุงต้องการทำความจริงให้ปรากฏ ลุงรักสัจจะ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งที่แน่นอนที่สุดคืออาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้บริสุทธิ์
ในเรื่องนี้ ส่วนใครจะไม่บริสุทธิ์ เราไม่รู้ แต่ที่แน่ ๆ คืออาจารย์
ปรีดีฯ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเลย ก็แค่นั้น”

ประโยคแรกแสดงเจตนารมณ์ชัดเจนเหมือนหนังสือที่เขา
เขียน ต่างกันก็แต่ว่าตอนนี้มาฟังจากคำบอกเล่าของคุณลุงเอง

“เมื่อเรารักความจริง และลุงก็มีขีดความสามารถที่จะนำ
ความจริงออกมาให้ปรากฏได้ ก็ทำ เพราะข้อมูลที่เขียนก็มาจาก
ทางราชการทั้งนั้น จากสำนวนคดี จากคำให้การของพยานโจทก์
และจำเลย จากเอกสารของตำรวจที่ได้บันทึกไว้ จากบันทึกรายงาน
การประชุมรัฐสภา รวมทั้งเอกสารที่ได้จากเพื่อนที่เข้าไปเป็นทนาย
ให้กับจำเลยในคดีนี้ คดีอาญาเช่นนี้เราจะนึกคิดเอาเอง คาดการณ์
เอาเองไม่ได้ ต้องอาศัยข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ปรากฏเท่านั้น

“ที่สำคัญก็คือ ลุงเห็นว่า คนที่มีคุณูปการกับประเทศชาติ
อย่างมากมาย ยังมาถูกกลั่นแกล้งอย่างรุนแรงไม่ยุติธรรม ก็หา

ความยุติธรรมให้ท่าน ในฐานะที่เราเห็นว่าอะไรผิดอะไรถูก”

การมาเจอกันของบุคคลทั้งสอง เหมือนชะตาลิขิต เพราะในชีวิตของท่านลุงไม่เคยได้พบกับอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ มาก่อนเลย จนกระทั่งได้เขียนงานชิ้นแฉถึงความบริสุทธิ์ของท่านอยู่ระยะหนึ่ง จึงได้เดินทางไปเยี่ยมท่านที่ฝรั่งเศสเพียงครั้งเดียว เมื่อตอนท่านอายุ ๘๐ ปีแล้ว

และตัวอาจารย์ปรีดี ก็ไม่เคยรู้จักคุณลุงสุพจน์มาก่อน แต่ได้อ่านงานเขียนเรื่องขบวนการกู้ชาติ อันเป็นบันทึกเหตุการณ์และความคิดเห็นของคุณลุงสุพจน์ที่ตกเป็นจำเลยในคดีขบถ ๑๐ พ.ย. ๒๔๙๕ ในห้องน้ำที่ประเทศจีนในเช้าวันหนึ่ง อันเป็นประเทศแรกในการลี้ภัยช่วงหนึ่งในชีวิตของรัฐบาลราษฎรของแผ่นดินผู้นี้ หลังจากนั้นอาจารย์ปรีดีฯ ก็ได้ติดตามงานเขียนของคุณลุงสุพจน์มาตลอด

ทั้งสองติดต่อกันทางจดหมายอย่างเดียว เรื่องราวที่สื่อสารกันในจดหมาย ก็เป็นเรื่องศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ทั่วไป รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ถึงการเขียนหนังสือด้วย ลุงสุพจน์บอกว่าเคยเขียนไปถามท่านถึงการจะอ้างอิงหนังสือเล่มหนึ่ง เพื่อนำมาประกอบการค้นคว้าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ปรีดีฯ อาจารย์ปรีดีฯ ตอบกลับมาว่า แม้หนังสือเล่มนั้นจะมีข้อความสรรเสริญตัวท่านเอง อาจารย์ปรีดีฯ ยังบอกว่าไม่เหมาะจะนำมาอ้างอิง เพราะมีที่คลาดเคลื่อนอยู่หลายจุด

นั่นเป็นความประทับใจของลุงสุพจน์ ที่รัฐบาลราษฎรของแผ่นดินผู้นี้ไม่ได้ต้องการคนป้อยอสรรเสริญเกินความเป็นจริง คุณลุงสุพจน์เล่าว่า

“การเริ่มต้นศึกษาเรื่องนี้ เพราะโดยพื้นฐานสนใจประวัติศาสตร์อยู่แล้ว เนื่องจากถูกบิดเบือนเยอะแยะจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะมาบิดเบือนต่อผู้มีคุณูปการต่อประเทศชาติอย่างมากมาย ถ้าไม่รู้ก็ไม่ใช่ไร แต่เมื่อรู้แล้วต้องรักษาความยุติธรรมให้ผู้สุจริต ก็เลยออกมาชี้แจงว่าไม่จริง ที่กล่าวหาว่านายปรีดีวางแผนปลงพระชนม์”

เล่มแรกที่เขียนออกมาเผยแพร่สู่สาธารณชน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ คือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคต พิมพ์สองครั้งๆ ละ ๕,๐๐๐ เล่ม ส่วนเล่มที่เขียนล่าสุดคือ “๕๐ ปี พระทูลกระหม่อมแก้วจากพศกนิกรไปแล้ว ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙” นั้น ก็เพราะคุณเสริมศรี เอกชัย หรือนามปากกาว่า สนทะเล เขียนบทความ ๕๐ ปี พระทูลกระหม่อมแก้ว ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (๑๒ มิ.ย. ๓๕) ซึ่งในบทความนั้นได้กล่าวถึงกรณีสวรรคตของในหลวงอานันทฯ แต่เป็นการกล่าวถึงแบบเขาเล่าว่า...ตามโฆษณาชวนเชื่อของบางกลุ่มการเมือง (ประชาธิปไตย) ที่ไม่ตรงตามข้อเท็จจริงหลายประการ ลุงจึงได้เขียนข้อเท็จจริงส่งไปยังมติชน แต่เขาไม่ลงให้ คงเป็นเพราะลุงเขียนชี้แจงไปสับหน้ายี่สับหน้า คงเยอะไปสำหรับจดหมายชี้แจงฉบับหนึ่ง

ซึ่งความจริงแล้ว ข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว จะมาบอกว่า **ใช่, ไม่ใช่**, คำเดียวไม่พอ ต้องมีเอกสารหลักฐานอ้างอิง ไม่เหมือนคนกล่าวเท็จโกหก พูดคำสองคำก็พอแล้ว เราอาศัยข้อเท็จจริง ไม่ใช่เรื่องเขาเล่าว่า...เรื่องมันจึงยาว”

เมื่อถามถึงข้อเขียนชี้แจงข้อเท็จจริง ที่เขียนชี้แจงหลังจากเจอกับบทความต่างๆ ที่คลุมเครือ หรือมีเจตนาไปในทางปรักปรำ

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ คุณลุงบอกว่า

“จากกรณีสวรรคต ร. ๘ ลุงเขียนมากกว่า ๒๐ เล่มเห็นจะได้ พอใครเอาความเท็จมากล่าวก็ต้องเขียนชี้แจง ถ้าหนังสือพิมพ์ไม่ยอมลงให้และส่วนมากก็ไม่ยอมลงให้ ก็ต้องพิมพ์ออกมาเอง ก่อนหน้านั้น ทหารเก่าหรือชื่อจริงว่า สละ ลิขิตกุล เคยเขียนใส่ความเท็จ ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ผมก็เขียนโต้ตอบออกมาเป็นหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ กระบวนการพยานเท็จ, คุณไข่มุกด์ ชูโต ก็เขียนถึงอาจารย์ปรีดีอย่างรุนแรง ก็ต้องเขียนโต้ตอบอีก ก็ได้หนังสือออกมาอีกเล่มหนึ่งชื่อ ได้คุณไข่มุกด์ ชูโต กรณีสวรรคตหรือเมื่อ พล.อ. กริช ปุณณกันต์ เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์มติชนรายสัปดาห์ อันเป็นบทความที่ฝ่าฝืนสัจจะเกี่ยวกับกรณีสวรรคต ผมก็เขียนโต้ตอบทำเป็นเล่มชื่อ กรณีสวรรคตของในหลวงอานันท์ฯ เราไม่ได้เป็นคนทำขึ้นมาก่อน แต่เป็นการแก้ข่าวหรือแก้ข้อกล่าวหาเสียส่วนใหญ่ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ข้อเขียนของนายแพทย์สรโรจ แสงวิเชียร กับวิมลพรรณ ปิตธวัชชัย เรื่อง กรณีสวรรคต ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ ผมก็ได้เขียนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคตออกมาได้แย้ง”

การเปิดเผยความจริงย่อมเป็นที่ไม่พอใจกับผู้ที่เสียประโยชน์หรือได้ประโยชน์จากความเท็จ คุณลุงเล่าถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นว่า

“ตอนที่ออกหนังสือเล่มแรกก็ถูกขู่ เล่มนั้นพิมพ์ออกในปี ๒๕๑๖ นั้นแหละ เป็นหนังสือเบสท์เซลเลอร์ด้วย ชี้แจงข้อเท็จจริงที่ไม่ใช่เป็นการคาดคะเนเอาหรือเขาเล่าว่า...มีข้อเท็จจริงจากการสืบพยานโจทก์จำเลยในศาล จากรายงานการประชุมสภา

รายงานบันทึกและแถลงการณ์ของกรมตำรวจ อันเป็นข้อเท็จจริงที่ใครโต้แย้งไม่ได้ ต่อมาก็มีรถติดตาม มีคนคอยติดตาม ก็เหมือนกับหนังสือสืบนั่นแหละ แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว ลุงใช้ชื่อจริงเป็นเกราะป้องกันตัวตามคำแนะนำของแม่บ้าน เพราะเป็นที่รู้กันว่าลุงไม่มีศัตรูกับใคร ไม่เป็นปฏิกิริยาในทางส่วนตัวกับใครที่ถึงกับจะต้องฆ่าต้องแกง ถ้าเป็นอะไรไปก็คงจะเรื่องนี้แหละ อุปสรรคของลุงคือทุนรอนในการพิมพ์หนังสือ เพราะลุงไม่มีทุน ดีที่แม่บ้านรับราชการ ก็ประกันได้ว่าไม่อดข้าว พอลูกๆ จบหมดก็หายห่วงในทางส่วนตัว”

สำหรับเรื่องที่ลุงสุพจน์เขียนขึ้นมาเนี่ย ความจริงมีเรื่องจะถูกและคำถามมากมาย และมีเรื่องที่น่าศึกษาค้นคว้ามากมาย ซึ่งในเนื้อที่อันจำกัดของหน้ากระดาษก็ทำได้แค่นี้เอง จึงได้แต่ฝากให้ท่านผู้อ่านติดตามหนังสือดังกล่าวและอีกหลายเล่มที่นำมาบอกกล่าวกันไว้แล้ว ณ ที่นี้

จนบัดนี้ กรณีสวรรคตได้ล่วงเลยมาถึง ๕๐ ปีแล้ว ซึ่งมีข้อสรุปได้ว่า กรณีสวรรคตเกิดขึ้นจากคนอื่นทำให้พระองค์ท่านสิ้นพระชนม์ แต่ใครเป็นคนทำไม่มีใครรู้ แต่ที่ค้นคว้ามานี้ รู้แน่ชัดว่าอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ไม่ได้เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ก็ยังจะต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไป อย่างเช่นที่อาจารย์ปรีดีฯ เคยพูดไว้ว่า “ไว้ให้เป็นภาระของประวัติศาสตร์ที่จะหาคำตอบเอาเอง”

สำหรับตัวลุงเองถึงที่สุดแล้วที่ค้นคว้าเรื่องเหล่านี้ออกมาตีแผ่ เพราะมั่นใจในเหตุผลและหลักฐานว่าอาจารย์ปรีดีฯ บริสุทธิ์ และต้องการชี้แจงความจริงเท่านั้น ส่วนความเท็จมันก็ทำลาย

ตัวเอง...อยู่แล้ว และในที่สุดความจริงจะปรากฏออกมาให้เห็น
เมื่อถึงเวลาอันเหมาะสม

เราจากบ้านสีนกพิราบริมน้ำ อันเป็นสีของสันติภาพและ
ร่มเย็นมาด้วยคำถามที่ยังคงอยู่มากมาย แต่ก็ไม่ได้หวังที่จะได้
คำตอบที่เป็นข้อสรุปว่า **ใครคือผู้ลอบปลงพระชนม์**

แต่ที่แน่ๆ คือ เราได้เห็นเจตนาดีของบุคคลสองคน คน
หนึ่งทำงานเพื่อประเทศชาติอย่างถวายชีวิต แต่ถูกใส่ร้ายปรักปรำ
จนไม่มีแผ่นดินอยู่

กับอีกคนหนึ่งที่ทำทุกวิถีทางที่จะชี้แจงความบริสุทธิ์ของ
อีกคนหนึ่งที่ถูกใส่ร้ายปรักปรำ โดยไม่เกรงกลัวสิ่งใดและไร้ซึ่ง
อามิสสินจ้าง ใช้ชีวิตด้วยความสมณะ ผลงานดังกล่าวนอกจาก
สาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ

ด้วยเหตุผลเพียงประการเดียวคือ เขารักสังคมจะ จึงต่อสู้
เพื่อทำความจริงให้ปรากฏ

บุคคลแรก คือ อาจารย์ปรีดี พนมยงค์

บุคคลหลัง คือ ลุงสุพจน์ ด่านตระกูล ●

๕

งานเขียนทวนกระแสสังคม ของ “สุพจน์ ด้านตระกูล”

๖ ป็นหัวข้อเรื่องลำดับต่อมาของ มนสิกุล โอวาทเภสัชช์ ที่ตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ในฉบับเดียวกันที่กล่าวถึงในตอนที่ผ่านมา มีรายละเอียดดังนี้

สุพจน์ ด้านตระกูล เกิดเมื่อวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ตรงกับวันอาทิตย์ แรม ๑๔ ค่ำ ปีกุน ที่นครศรีธรรมราช ในครอบครัวพ่อค้าย่อยในชนบท และด้วยเหตุปัจจัยหลายประการทำให้การเรียนต้องสะดุดลงกลางคันในระดับมัธยมปลาย หลังจากนั้นเขาจึงศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองตลอดมา

ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เขาเข้าทำงานกับกองทัพญี่ปุ่นในตำแหน่งเสมียนโกดังท่าเรือเขาผาซี ในจังหวัดระนองที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้นมาบนฝั่งแม่น้ำละอุ่น กม. ๘๓ อำเภอละอุ่น เพื่อใช้เป็นท่าเรือขนส่งยุทธปัจจัยและกำลังพลจากไทยสู่พม่าหรือจากพม่า

สู่ไทยทางทะเลอันดามัน และในฐานะดังกล่าวสุพจน์ได้เข้าร่วม
ในขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น (เสรีไทย)

เมื่อสงครามสิ้นสุดเขาเริ่มทำงานหนังสือพิมพ์อยู่หลาย
แห่ง เข้ามีบทบาทในขบวนการกู้ชาติจนถูกจับกุมครั้งใหญ่เมื่อ
๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๘๕ ในข้อหาขบถภายในและภายนอกราชอาณาจักร ถูกตัดสินจำคุก ๒๐ ปี (ลดเหลือ ๑๓ ปี ๔ เดือน)
แต่รับโทษอยู่ ๕ ปี ก็ได้รับนิรโทษกรรม เมื่อคราวงานฉลอง
๒๕ พุทธศตวรรษ ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
(พ.ศ. ๒๕๐๐)

หลังพ้นโทษเขาเขียนหนังสือ “ขบวนการกู้ชาติ” บันทึก
เหตุการณ์และความคิดเห็นของขบวนการนั้น ถูกจับกุมอีกครั้งเมื่อ
๒๑ มิถุนายน ๒๕๐๑ ในข้อหาทำการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์
และขบถภายในราชอาณาจักร ถูกตัดสินจำคุก ๓ ปี

หลังจากนั้นเขาได้เริ่มเรียบเรียงเอกสารทางประวัติศาสตร์
การเมืองไทยในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ไว้เป็น
จำนวนมาก โดยเฉพาะบทบาทความคิดและคำสัมภาษณ์ของ
รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ นอกเหนือจากคำฟ้องและคำพิพากษา
ในคดีในหลวง ร. ๘ ซึ่งนายปรีดีฯ ได้ใช้กระบวนการทางศาล
พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน และหักล้างข้อใส่ร้ายป้ายสีของฝ่าย
ตรงกันข้าม

ปัจจุบัน สุพจน์ มีความสุขกับงานเขียนหนังสืออยู่กับ
ครอบครัวที่บ้านริมน้ำแควนนทบุรี ผลงานของเขาใช้ทั้งชื่อจริง
และนามแฝง อาทิ สัจจา วาที บุรี รังสรรค์ กุน กันยายน ชโย
และสาวก ผลงานตีพิมพ์ไม่น้อยกว่า ๗๐ เล่ม สำหรับหนังสือที่

เกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตของ ร. ๘ เขาได้ทู่หมัดค้านคว้าเพื่อชี้แจงตอบโต้ผู้ที่กล่าวใส่ร้ายอาจารย์ปรีดิฯ เป็นประเด็นหลักมีมากกว่า ๒๐ เล่ม และใช้ชื่อนามสกุลจริง เช่น

ปรีดี พนมยงค์ พูดถึงกรณีสวรรคตและปัญหาของชาติ, แฉวงการณเรื่องความบริสุทธิ์ของนายปรีดี พนมยงค์ ในกรณีสวรรคต, นายปรีดี พนมยงค์ คือผู้บริสุทธิ์, แฉวงการณเรื่องความบริสุทธิ์ของนายปรีดี พนมยงค์ ตามคำพิพากษาของศาลแพ่ง ในกรณีสวรรคตของในหลวงอานันทมหิดล, ร.๑.วัชรชัย ชัยสิทธิเวช รน. กับคดีลอบปลงพระชนม์, กระบวนการสร้างพยานเท็จ, อันเนื่องมาจากกรณีสวรรคตของในหลวงอานันทย์, ได้ขอเขียนของ “ทหารเก่า” สละ ลิขิตกุล

พล.ต.อ. พระพิณิจชนคดี กับแผนการปลงพระชนม์, ได้คุณไข่มุกต์ ชูโต กรณีสวรรคต, ในหลวงอานันทย์ กับนายปรีดี พนมยงค์ และกรณีสวรรคต เล่ม ๑ - ๒, ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ รับสั่งว่า ในหลวงและสมเด็จพระราชชนนี ไม่เชื่อว่า ปรีดิฯ สมคบปลงพระชนม์ ร. ๘, ได้ พล.อ. กริช ปุณณกันต์ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงกรณีสวรรคต, ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคต, ข้อโต้แย้งกรณีสวรรคต ฯลฯ ©

๕

รางวัลวรรณกรรม

แต่

นักเขียนเกียรติยศ

ค

อหัวเรื่องอีกเรื่องหนึ่งในนิตยสารเล่มบางๆ “อาจารย์สาร” ฉบับหัวกระทิ ที่เรียกความสนใจให้มนสิกุล โอวาทเภสัชช์ ไปพบสุพจน์ ด้านตระกูล ภายใต้หัวเรื่องนั้น มีรายละเอียดดังนี้

“ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ นี้ นับเป็นวาระที่อาศรมวงศ์สนธิ อันเป็นหน่วยงานภายใต้ความอุปถัมภ์บำรุงของมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ได้ถือกำเนิดและดำเนินการครบ ๑ รอบนักษัตร โดยพร้อมกันนั้นเองก็นับเป็นกาลอันครบรอบวาระ ๒ ทศวรรษของการพิชิตเข่นฆ่าอนิสิต-นักศึกษาและประชาชน อันได้อุบัติขึ้นตอนเช้าตรู่ของวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใจกลางนครหลวงของเมืองแห่งพระพุทธศาสนา และที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดก็คือ พ.ศ. ๒๕๓๙ นี้ เป็นปีแห่งกาญจนาภิเษกหรือวาระเฉลิมฉลอง ๕๐ ปี แห่งการเสวยราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

มูลนิธิเสรีไทยโกเศศ-นาคะประทีป จึงได้ถือเอาปีแห่งการ
ประจวบกันของวาระพิเศษอันได้ประจวบมานี้ แสดงกตเวทิตาธรรม
แก่บุคคลผู้บำเพ็ญประโยชน์ในทางวรรณกรรม เพื่อปลูกเร้า
มโนธรรมสำนึกให้ผู้รักความเป็นธรรม ได้ตระหนักในความสำคัญ
อันหมั่นเวียนมาบรรจบครบพร้อมกันในคราวนี้ โดยมูลนิธิขอมอบ
รางวัลวรรณกรรมในฐานะนักเขียนดีเด่นให้กับบุคคล ๒ ท่าน คือ

๑. นายสุพจน์ ด่านตระกูล ด้วยเป็นบุคคลผู้ค้นคว้าหา
ข้อมูลอย่างไม่ระย่อทอดย ทั้งยังสามารถประมวลเอกสารหลักฐาน
สำคัญเรียบเรียงขึ้นเป็นลำดับๆ มา จนถึงกับพิสูจนได้ว่า ขณกษ
ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้บริสุทธิ์โดยสิ้นเชิงจากคำกล่าวหาในเรื่องที่
เกี่ยวกับกรณีของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ ซึ่งสวรรคตจะครบ
๕๐ ปี ในวันที่ ๘ มิถุนายน ทั้งงานของนายสุพจน์ยังประเสริฐไว้อย่าง
แยบคาย เพื่อให้สาธุชนพึงทราบถึงเค้าเงื่อนแท้แห่งคดีปลงพระชนม์
พระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น

ความอาชญากรรมไม่หวาดกลัวต่ออำนาจมืด และการรักษาสัจจะ
รวมไปถึงความกตัญญูกตเวทิตาต่อท่านผู้เสียสละชีวิตชื่อเสียง
เกียรติคุณและครอบครัว ตลอดจนมิตรสหาย โดยที่ท่านได้นำมา
ซึ่งประชาธิปไตย และปกป้องเอกราชอธิปไตยของไทยไว้ได้ มิให้
ต้องปลาสนาการไปกับความปราชัยในคราวสิ้นสุดสงครามโลก
ครั้งที่แล้ว เช่นนี้

จึงเห็นควรยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของนายสุพจน์ ด่านตระกูล
ไว้ในฐานะแห่งแบบอย่างของสาธุชนผู้กล้าทำหาความไม่ชอบธรรม
ด้วยการเรียบเรียงเรื่องราวออกมา ดังกับว่าช่วยจุดแสงสว่างให้เกิดขึ้น
ท่ามกลางความมืดมนอนธกาล ที่ห่อหุ้มไว้ด้วยความศักดิ์สิทธิ์

มหัศจรรย์ ดังเรื่อง ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์, ประวัติศาสตร์การเมืองไทยยุค ๒๔๗๕ ที่ถูกปิดเบือน, ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยและการต่อต้านญี่ปุ่น และโดยเฉพาะเรื่อง ๕๐ ปี พระทูลกระหม่อมแก้วจากพสกนิกรไปแล้ว ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ อันเป็นผลงานการเรียบเรียงล่าสุดที่ชี้ให้เห็นถึงการโฆษณาชวนเชื่ออย่างไร้สัจจะ ซึ่งได้กระทำมาอย่างต่อเนื่องของขบวนการบั่นปลายเท็จของเหตุการณ์ครั้งสำคัญๆ ในประวัติศาสตร์ไทย

๒. นายเปลื้อง วรรณศรี ผู้มีวาทีอันแหลมคม เฉพาะอย่างยิ่งในงานร้อยกรอง เช่นกับวลีอมตะที่ยังคงติดตรึงอยู่ในความรู้สึกของผู้รักความเป็นธรรมแม้จนทุกวันนี้ว่า “ถ้าขาดโตมเจ้าพระยาทำพระจันทร์ ก็ขาดสัญลักษณ์พิทักษ์ธรรม” โดยใช้ข้อเขียนนั้นๆ ทำทนายอำนาจเผด็จการมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน จนตนเองต้องถูกกักขังเสรีภาพเป็นระลอกๆ และต้องลี้หนีย้ายพลไปพำนัก ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยขณะนี้ก็ยังลี้ภัยอยู่ในประเทศนั้น

กรณีของนายเปลื้อง วรรณศรีนั้น ก็คล้ายกับนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่บุคคลทั้งสองมีสิทธิคืนกลับสู่มาตุภูมิได้ แต่การที่ผู้ซึ่งทำคุณประโยชน์ให้บ้านเมืองและดำรงอยู่ด้วยความเสียสละอย่างกล้าหาญ ยังต้องเลือกที่จะพำนักพักพิงอยู่ในต่างแดน ย่อมแสดงให้เห็นว่ามีอะไรๆ ในทางโครงสร้างของสังคมอันอยู่ติธรรมอย่างถึงขีด ควรที่เราจะตระถามข้อนี้ไว้

แม้ระยะหลังๆ มาแล้ว นายเปลื้อง วรรณศรี จะมีผลงานออกมาไม่มากมายเท่าใดนัก แต่มูลนิธิฯ ย่อมเล็งเห็นอยู่เองว่า คุณภาพนั้นเหนือกว่าปริมาณ และในกรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม เวียนมาบรรจบครบสองศตวรรษในปีนี้ ย่อมชี้ให้เห็นว่าวีรชนใน

เหตุการณ์นั้น หรือในกรณีก่อนหน้านี้ขึ้นไปได้และไล่หลังลงมา คือการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ จนกระทั่งถึงเหตุการณ์เดือน พฤษภาคม ๒๕๓๕ วีรชนในกรณีนั้นๆ ก็ยังมิได้รับการยกย่อง เชิดชูเท่าที่ควร โดยเฉพาะจากชนชั้นปกครอง

การยกย่องเชิดชูนายเปลื้อง วรรณศรี จึงไม่แต่เป็นการ สรรเสริญส่วนตัวบุคคล หากรวมตลอดถึงทุกๆ คนผู้ที่อยู่ใน ขบวนการเรียกร้องต้องการเสรีภาพและสันติประชาธรรม จาก อำนาจอันอธรรมในวงกว้างอีกด้วย

ด้วยคุณูปการอันได้ปรารภมาแล้วโดยย่อ มุลนิธิเสรีयर โกเศศ-นาคะประทีป ขอประกาศสรรเสริญเกียรติคุณนายสุพจน์ ด่านตระกูล และนายเปลื้อง วรรณศรี ไว้ให้ปรากฏ โดยนอกเหนือ จากคำประกาศนี้แล้ว ขอมอบเงินรางวัลกองทุนของมูลนิธิฯ และ จากกองทุนของอาศรมวงศ์สนธิ แต่บุคคลทั้งสองท่านท่านละ ๓๐,๐๐๐ บาท ในโอกาสที่อาศรมวงศ์สนธิ ภายใต้ฉายาของมูลนิธิ เสรีयरโกเศศ-นาคะประทีป จะมีอายุครบ ๑ รอบนักษัตร เพราะ มูลนิธิฯ ถือว่านี่คือทานบารมีที่ควรแบ่งปันแด่ฆราวาสผู้ทรงคุณ ความดี ควรแก่การยกย่องสรรเสริญยิ่งกว่าบุญกิริยาที่ทำแก่ปฎิคาหก ตามแบบที่เคยทำตามๆ กันมา

ทางมูลนิธิฯ ขอมอบเงินดังกล่าวแต่ท่านทั้งสองหรือผู้แทน ของท่านทั้งสอง ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๙ อันตรงกับวัน อัสฎุกรรมของ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๙ ซึ่งตรงกับ วันเกิดของ ฯพณฯ คึกฤทธิ์ ปราโมช ๐

๖

ความเห็น

ของ

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ “สุพจน์เขากล้าหาญที่เสนอ
ความจริงให้ปรากฏ”

นี่คือหัวข้อเรื่องต่อเนื่อง “สุพจน์ ด่านตระกูล ขุนพลผู้กู้
เกียรติรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์” ของมนสิกุล โอวาทเภสัชช์
ที่นำลงตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับเดียวกัน แล้วเธอ
ก็ดำเนินเรื่องต่อไป

“ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ เป็นรัฐบุรุษอาวุโสผู้มีความอุตสาหะ
บ้านเมืองมากมาย เริ่มตั้งแต่เป็นผู้นำฝ่ายพลเรือนในคณะราษฎร
เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ พัฒนาระบบการเมืองการปกครอง
ไทยสู่มิติใหม่จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบ
ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ
ต่อมาดำรงฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เมื่อครั้งที่พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์

ในช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ท่านเป็นผู้นำขบวนการเสรีไทยร่วมมือกับสัมพันธมิตรต่อสู้ญี่ปุ่น ช่วยให้ประเทศชาติรอดพ้นจากการตกเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม ทั้งๆ ที่รัฐบาลไทย (จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี) ลงนามเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นและประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในต้นปี ๒๔๘๕ ซึ่งท่านปรีดิฯ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่เห็นด้วยและไม่เข้าร่วมลงนามในคำประกาศสงครามนั้น

ท่านได้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นอย่างลับๆ และเวลานั้นท่านคือหัวหน้าขบวนการเสรีไทยภายใต้รหัสว่า “รูธ” (Rooth) ปฏิบัติงานภายในประเทศและประสานงานทางการทหารกับกองกำลัง

ภายใต้บัญชาการของลอร์ดหลุย เมาร์ทแบตแตนท์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ของสัมพันธมิตร และประสานงานทางการเมืองกับวอชิงตัน ซึ่งภายหลังเมื่อฝ่ายอักษะ (รวมทั้งญี่ปุ่น) แพ้สงคราม ไทยจึงยังคงดำรงฐานะอยู่ข้างฝ่ายชนะสงคราม เพราะคุณูปการของเสรีไทยที่มีต่อชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตรนั่นเอง

ท่านคือผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หลังจากสงครามยุติ ท่านกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จนิวัติพระนคร ภายหลังพระองค์ทรงบรรลุนิติภาวะแล้วเมื่อ ๒๐ กันยายน ๒๔๘๘ พระองค์ได้เสด็จกลับพระนครตามคำกราบบังคมทูลเชิญนั้น เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๔๘๘ ทันทีที่พระองค์ลงจากรถไฟพระที่นั่งที่สถานีรถไฟสวนจิตรลดา ซึ่งพระองค์ทรงประทับมาจากท่าอากาศยานดอนเมือง ท่านปรีดีพนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาว่าดังนี้

“ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม บัดนี้เป็นศุภวาระดิถีมงคลที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้เสด็จพระราชดำเนินนิวัติสู่มหานครไทยโดยสวัสดิภาพ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณา โดยอาศัยประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๔๘๘ ว่า ความเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้สิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายพระพรชัยให้ได้ฝ่าละอองธุลี

พระบาท เสด็จอยู่ในราชสมบัติวัฒนาสถาพร เป็นมิ่งขวัญของ
ประชาชนและประเทศชาติในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
ชั่วคราว

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ”

ในหลวงอาหนักทัย ทรงมีพระราชดำรัสตอบคำกราบบังคม
ทูลของท่านปรีดี ด้วยกระแสพระราชดำรัสที่หลั่งออกมาจาก
พระราชหฤทัยของพระองค์ โดยไม่ได้มีการเตรียมข้อความไว้
ล่วงหน้า มีความว่าดังนี้

“ท่านปรีดี พนมยงค์

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้กลับมาสู่พระมหานคร เพื่อบำเพ็ญ
พระราชกรณียกิจตามหน้าที่ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอขอบใจท่าน
เป็นอันมาก ที่ได้ปฏิบัติกรณียกิจแทนข้าพเจ้ามาด้วยความ
ซื่อสัตย์สุจริตต่อข้าพเจ้าและประเทศชาติ ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้
แสดงไมตรีจิตในคุณความดีของท่าน ที่ได้ส่งเสริมความเจริญ
รุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติ และช่วยบำรุงรักษาความเป็นเอกราช
ของชาติไว้”

ต่อมาในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๙๘ พระองค์ได้ทรง
ตอบคำคุณงามความดีของอาจารย์ปรีดี ไว้ให้ปรากฏแก่แผ่นดิน
โดยพระบรมราชโองการยกย่องท่านปรีดีไว้ในฐานะรัฐบุรุษ
อาวุโสถึงความต่อไปนี้

“ประกาศ อานันทมหิดล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยรับหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญมาแล้วหลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และปรากฏว่าตลอดเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในความสามารถ บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอันมากประการ

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องนายปรีดี พนมยงค์ ไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโสและให้มีหน้าที่ปรัการาชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาถาวรของชาติสืบไป

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘

เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

หลังจากนั้นไม่ถึงปี เหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดฝันก็อุบัติขึ้น เมื่อในหลวง ร. ๙ เสด็จสวรรคต ชีวิตของท่านปรีดิฯ ก็ต้องผันผวน เพราะปฏิบัติการทางการเมืองของท่าน ได้ฉวยเอากรณีสวรรคตมาทำร้ายท่าน ในฐานะที่ขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี มีการปล่อยข่าวว่าท่านเป็นผู้วางแผนปลงพระชนม์ มีการเข้าไปร้องตะโกนในโรงหนัง (ขณะไฟดับ) ว่าปรีดีฆ่าในหลวง

ในเวลาต่อมา ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ได้เกิดรัฐประหาร โดยการร่วมมือระหว่างพลโท ผิน ชุณหะวัณ กับพรรคประชาธิปัตย์ ที่เป็นปฏิบัติการทางการเมืองกับท่าน ซึ่งทำให้ท่านต้องลี้ภัยคณะรัฐประหารออกนอกประเทศ (อ่านรายละเอียดเรื่องนี้ได้จากหนังสือของสุพจน์ ด่านตระกูล ตามรายการหนังสือที่กล่าวแล้วข้างต้น) จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรมอย่างสงบในบ้านพักหลังเล็กๆ ชานกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อ ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖ ก่อนอายุจะครบ ๘๔ ปี เพียง ๙ วัน

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ภริยาผู้ทุกข์ยากได้นำเจ้าหลานจากสังขารของท่านกลับสู่มาตุภูมิเมื่อ ๙ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ท่านผู้หญิงผู้เป็นทุกสิ่งทุกอย่างของรัฐบุรุษอาวุโสวันนี้ท่านอยู่ในวัย ๘๔ ปี ดำรงชีวิตอย่างสมถะ ซึ่งท่านได้รำลึกเรื่องราวแต่หนหลังราวกับเพิ่งผ่านไปเมื่อวันวานให้ฟังอย่างละเอียดว่า

“นายปรีดี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นคนกราบบังคมทูลเชิญให้ในหลวงอานันทฯ เสด็จนิวัติพระนครเอง จะไปทำเรื่องอย่างนั้นได้อย่างไร”

ท่านผู้หญิงพูนศุข ได้สะท้อนทัศนคติต่องานเขียนของสุพจน์ ด่านตระกูล ผู้ศรัทธาในตัวรัฐบุรุษอาวุโสปรีดี พนมยงค์ และได้

๔๐ ปี สุพจน์ ด่านตระกูล

เขียนหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคตจากหลักฐานทางราชการ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าอาจารย์ปรีดีเป็นผู้บริสุทธิ์มาตลอด ผลงานชิ้นนี้ได้รับรางวัลเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป โดยท่านผู้หญิงแย้มรอยยิ้มที่อบอุ่นพร้อมกล่าวว่า...

“อ่านงานที่เขาเขียนเกือบทุกเล่ม คุณสุพจน์เป็นคนที่ค้นคว้าหาความจริงมาตลอด เขาติดตามเรื่องนี้มาอย่างใกล้ชิดทุกแง่ทุกมุม ทำงานไม่หยุดยั้ง สมควรได้รับรางวัลเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป จริงๆ แล้วเขาไม่เคยรู้จักนายปรีดีมาก่อน เพิ่งรู้จักตอนนายปรีดีอายุ ๘๐ ปี ตอนไปเยี่ยมที่ฝรั่งเศส คุณสุพจน์รู้จักนายปรีดีจากงาน เห็นว่าเป็นบุคคลที่ทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง เมื่อถูกใส่ร้ายอย่างนี้เขาก็คิดหาความเป็นธรรมให้ด้วยความสำนึก

“แต่เขาได้ติดต่อกันทางจดหมาย ซึ่งนายปรีดีจะเตือนเขาเรื่องการเขียนหนังสืออยู่เสมอว่า ต้องเขียนให้รอบคอบไม่ใช่ไปอ้างคนที่โน่นที่นี้จะไรมาต่อกัน หนังสือเขาแพร่หลายในต่างประเทศ ห้องสมุดสำคัญๆ ในอเมริกามีหนังสือของเขาทั้งนั้น เขากล้ารวบรวมทั้งมูลนิธิตะเลาะ-นาคะประทีปก็กล้าด้วยเหมือนกัน

“เล่มล่าสุดที่ได้รับรางวัลนี้คือ “๕๐ ปีพระทูลกระหม่อมแก้ว-จากพศกนิกรไปแล้ว ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙” สืบเนื่องมาจากเขาได้คุณสนทะเลในมติชนรายวัน สนทะเลเข้าใจคลาดเคลื่อนบางอย่างในกรณีสวรรคต โดยไม่ตั้งคำถามหาเหตุผล แล้วมติชนไม่ลงให้ ทางหนังสือพิมพ์เขาคงคิดว่าจดหมายตอบโต้ยาวเกินไป เพราะคุณสุพจน์เขียนไปเยอะนะ พอเขาไม่ลงชี้แจงให้ แกเลยพิมพ์เองเลย”

ท่านผู้หญิงพูนศุข บอกว่า “เพราะนายปรีดีบริสุทธิ์ ตอนหลังจอมพล ป. พิบูลสงคราม เขียนไปรษณียบัตรมาถึงนายปรีดี

เป็นภาษาอังกฤษว่า **Please Ahosikam (โปรดอโหสิกรรม)**”

ภายหลังที่ท่านผู้หญิงพูนศุข ต้องระเห่เร่ร่อนไปกับอาจารย์ปริตติกว่า ๑๘ ปี ก็กลับเมืองไทย หลังจากที่ท่านอาจารย์ปริตติถึงแก่อสัญกรรมแล้ว หนังสือพิมพ์มาสัมภาษณ์กันใหญ่ ท่านผู้หญิงพูนศุข ไม่ขอพูดเรื่องกรณีสวรรคต ท่านบอกว่า

“เพราะนึกถึงที่ไร ความดันโลหิตขึ้นทุกที แต่เวลานี้สงบหมดแล้ว ปล่อยวางหมดแล้ว คิดว่าวันเวลาจะทำให้ความจริงปรากฏเอง”

วันนี้แม้จะอายุมากถึง ๘๔ ปีแล้ว แต่ท่านก็ยังแข็งแรงมีชีวิตอย่างสงบอยู่ในบ้านที่ซื้อมาจากกองมรดกของท่านแม่ท่านเอง ในซอยสวนพลู อันร่มรื่นจากแมกไม้ บริเวณบ้านส่วนหนึ่งสร้างเป็นหอพักให้นักเรียนหญิงเช่าในราคาถูก ทุกวันท่านออกกำลังโดยการเดินเป็นส่วนใหญ่

“ตอนนี้เดินไม่ค่อยไหว” ท่านว่า

“ได้แต่เดินตรวจบ้านว่าแบริบน้ำแตกหรือเปล่า ดูนั่นดูนี่ อยู่อย่างเรียบง่ายที่สุด ไม่เหงาหรือ เพราะลูกสาวสอนดนตรีที่นี่ ได้ยินเสียงดนตรีทุกวัน ยายได้ยินแต่สิ่งที่ดีงามทั้งนั้น ชีวิตจึงไม่ซึมเศร้า มีความบริสุทธิ์ใจทุกอย่าง ชื่อสัตย์ต่อประเทศชาติ ต่อบุพพการี ต่อผู้มีคุณทั้งหลาย

“ที่สำคัญคือ วันนี้เป็นวันของเด็กรุ่นใหม่ เด็กรุ่นใหม่ควรเอาใจใส่เรื่องการเมือง เพราะการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องปฏิบัติภาระหน้าที่ทางการเมือง หน้าที่ของใครอย่างไรก็ทำไปตามนั้น หนูทำหน้าที่สื่อสารมวลชนก็ควรมีจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์

เราต้องอย่าลืมอดีต ไม่มีอดีตจะมีวันนี้ได้อย่างไร?"

นั่นคือบทสรุปจากภริยารัฐบุรุษอาวุโสปรกติ พนมยงค์ ที่ชีวิตของท่านทั้งสองถือเป็นประวัติศาสตร์สำคัญอีกหน้าหนึ่งของไทย แม้จะเผชิญมรสุมร้ายอยู่หลายหน ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักรที่หนักหน่วง คุณตระกูลก็เคยนอนมาแล้วในท่ามกลางกระแสนวนทางการเมืองครั้งแล้วครั้งเล่า ●

๗

ว่าด้วย “หนังสือต้องห้าม” เล่มหนึ่ง

นี้ คือพาดหัวเรื่องอีกเรื่องหนึ่งของมนสิกุล โอวาทเภสัชช์ ที่เกี่ยวกับสุพจน์ ด้านตระกูล นามลงตีพิมพ์ในเนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ ๙-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๐ แล้วเธอก็ดำเนินเรื่องต่อไปดังนี้

สุพจน์ ด้านตระกูล นักเขียนเจ้าของรางวัลเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป จากการเขียนหนังสือเกี่ยวกับอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ มาตลอดชีวิต เฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการหาหลักฐานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ ๘ นำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน เพื่ออธิบายว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับอาจารย์ปรีดีฯ แต่อย่างใด ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องมีความรับผิดชอบสูงอย่างยิ่งและมีจิตใจที่มั่นคงกล้าหาญ

สุพจน์เป็นนักเขียนคนหนึ่งที่ใช้หนังสืออยู่ในข่ายต้องห้ามหลายเล่ม กล่าวถึงหนังสือต้องห้ามที่ชื่อว่า THE DEVIL'S

DISCUS เขียนโดย RAYNE KRUGER หรือในภาคไทยชื่อว่า
กงจักรปีศาจ แปลโดย เรือเอก ชลิต ชัยสิทธิเวชช์ ไว้ดังนี้

“ครั้งหนึ่งเคยคิดจะอ้างอิงข้อมูลจากหนังสือเล่มนี้ แต่
หลังจากที่ได้เขียนจดหมายไปปรึกษาอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ท่าน
ไม่เห็นด้วยกับการจะอ้างอิงจากหนังสือดังกล่าว เพราะข้อมูล
คลาดเคลื่อนหลายตอน” (ดังข้อความในจดหมายของท่านปรีดี
ที่จะกล่าวถึงต่อไป)

สุพจน์เล่าถึงการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยของหนังสือ
เล่มดังกล่าว จนถึงการจากไปว่า ร้านหนังสือนิพนธ์ ซึ่งเป็นร้าน
จัดจำหน่ายหนังสือย่านเฉลิมกรุงที่มีชื่อเสียงในสมัยเมื่อหลาย
สิบปีก่อน เป็นผู้นำเข้ามาเพียงไม่กี่เล่ม แล้วถูกสันติบาลสั่งเก็บ
หนังสือจนหมด และกลายเป็นหนังสือที่ถูกห้ามนำเข้ามาภายใน
ราชอาณาจักร

แต่ในราวปี ๒๕๑๓ ขณะนั้นมีคติความซึ่งอาจารย์ปรีดีฯ
เป็นโจทก์ฟ้องหนังสือพิมพ์สยามรัฐกับพวกอันมี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์
ปราโมช นายสำเนียง ชันธชวณะ นายประจวบ ทองอุไร และ
นายประหยัด ศ. นาคะนาท เป็นจำเลย ในข้อหาหมิ่นประมาท
ใส่ความ กล่าวหาว่าอาจารย์ปรีดีฯ ไปอยู่เมืองจีนเพราะหลบหนี
คดีสวรรคต ซึ่งเป็นการกล่าวเท็จ

จริง ๆ แล้ว ที่อาจารย์ปรีดีฯ ต้องหนีออกจากประเทศไทย
ครั้งนั้นเป็นการลี้ภัยรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ ที่ส่งรถถึงบุก
โจมตีทำเนียบท่าช้าง อันเป็นที่พักอาศัยของท่านเพื่อหวังทำลาย
ชีวิตท่าน

ระหว่างการต่อสู้คดี ทางฝ่ายโจทก์ได้อ้างเอกสารจำนวน

หนึ่ง เพื่อชี้ให้ศาลเห็นว่า โจทก์ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณี
สวรรคต จึงไม่มีความจำเป็นจะต้องหลบหนี เกี่ยวกับกรณีนั้น ที่
หลบหนีก็คือภัยของคณะรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๕๕๐ ที่มุ่งจะเอา
ชีวิตท่าน

ในจำนวนเอกสารจำหนึ่งที่โจทก์ส่งอ้างต่อศาลนั้น มี
THE DEVIL'S DISCUS ที่เขียนโดย RAYNE KRUGER
รวมอยู่ด้วย คณะทนายของโจทก์ได้มอบหมายให้เรือเอก ชลิต
ชัยสิทธิเวชช์ เป็นผู้แปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แล้วได้
ส่งอ้างเป็นพยานเอกสารของโจทก์

หลังจากคดีสิ้นสุดแล้ว โดยจำเลยยอมรับผิดและได้ประกาศ
ขอขมาในหน้าหนังสือพิมพ์สยามรัฐ มีความว่าดังนี้

“ประกาศ

ตามที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้เป็นโจทก์ฟ้องบริษัทสยามรัฐ
จำกัด ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายสำเนียง ชันธวัชนะ นายประจวบ
ทองอุไร นายประหยัด ศ. นาเคนหาท เป็นจำเลยต่อศาลแพ่งในข้อหา
ละเมิดโจทก์ ตามคดีดำหมายเลขที่ ๗๒๓๖/๒๕๑๓ เนื่องจาก
หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๑๓ และ
หนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม
๒๕๑๓ ลงข้อเขียนซึ่งเขียนโดยนายสำเนียง ชันธวัชนะ ในนามปากกา
ว่า ส.ธ.น. ซึ่งมีใจความว่าโจทก์พัวพันในคดีสวรรคตนั้น

จำเลยขอแถลงความจริงว่า โจทก์ไม่เคยเป็นจำเลยใน
คดีสวรรคตเลย และไม่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิด เมื่อ
โจทก์ไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษ จึงถือว่าโจทก์ยังบริสุทธิ์

ส่วนการที่โจทก์หลบหนีออกจากประเทศไทยนั้น เป็น เพราะหลบหนีการรัฐประหาร จึงขอให้ผู้อ่านทราบความจริงและ ขอภัยในความคลาดเคลื่อนนี้ด้วย

บริษัทสยามรัฐ จำกัด
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
นายสำเนียง ชันธชวนะ
นายประจวบ ทองอุไร
นายประยัต ศ. นาคะนาท"

ต่อมามีคนกลุ่มหนึ่งได้นำเอกสารแปลเรื่องนี้จากศาลไป ตีพิมพ์เป็นเล่ม แต่ยังไม่ทันได้วางตลาด สันติบาลก็ได้มากวาดไป จากโรงพิมพ์เสียก่อน หนังสือเล่มนี้จึงไม่มีจำหน่ายในเมืองไทย และไม่ได้อยู่ในรายชื่อหนังสือต้องห้ามในยุคนั้น เพราะสันติบาล เก็บเงียบเสียก่อน ก่อนที่หนังสือจะออกสู่ตลาด

จดหมายที่อาจารย์ปรีดิฯ มีถึงสุพจน์ ด่านตระกูล บอก ไม่เห็นด้วยกับการที่จะอ้างอิงหนังสือของ RAYNE KRUGER มีรายละเอียด ดังนี้

“อองโตนี

๑๕ ม.ค. ๒๕๑๖

คุณสุพจน์ ด่านตระกูล ที่รัก

ได้รับจดหมายพร้อมทั้งหนังสือเรื่อง รัฐบุรุษอาวุโสสังคายน์ รัฐประหารแล้ว ขอบใจมากในความปรารถนาดีของคุณ เพื่อที่หนังสือ ที่คุณจะได้แต่งต่อไป ผมมีข้อสังเกตที่ขอให้คุณรับไว้ดังต่อไปนี้

๑) ผมปรารถนาที่จะใคร่ให้หนังสือที่คุณแต่งเป็นหนังสือที่เยาวชนรุ่นนี้และรุ่นต่อไปอ้างเป็นหลักฐานที่เขาจะค้นคว้าต่อไป สมดังที่ผมได้กล่าวชมเชยต่อนักเรียนในยุโรปหลายคนว่า พวกหัวนอกปริญญาสูงๆ หลายคนเขียนลงในนิตยสารนั้น ลูคุณซึ่งมิได้มีปริญญาไม่ได้ อาทิ คุณได้เคยทักท้วงสังคมศาสตร์ปริทัศน์ที่ผู้เขียนบางคนมิได้ดูหลักฐานจากราชกิจจานุเบกษา ขอให้คุณรักษาหลักการนี้ไว้ และปฏิบัติต่อไปตามที่ผมได้ชมเชยไว้ ดังนี้

ก. ขอให้คุณถือเอาหลักฐานทางการที่ไม่อาจมีผู้ใดปฏิเสธได้เป็นหลักสำคัญ

ข. เรื่องที่มีคนอื่นเขียนก็ดี เล่าให้คุณฟังก็ดี ขอให้คุณสอบสวนให้แน่นอนเสียก่อน รวมทั้งใช้เหตุผลอย่างคอมมอนเซนส์ว่า ข้อเขียนและคำบอกเล่าเหล่านั้นจะเป็นจริงและจะเสียหายในด้านมุขกลับอย่างไร

ค. ข้อวิจารณ์ของคุณจากหลักฐานเอกสารแน่นอนและคำบอกเล่า ซึ่งคุณจะแสดงความเห็นอย่างไรก็ย่อมได้ อย่าปนกันกับข้อเท็จจริง

๒) เรื่องผมลี้ภัยรัฐประหารนั้น มีคำบอกเล่าที่คลาดเคลื่อนสำคัญที่ขอให้คุณรับทราบไว้คือ

ก. พระองค์เฉลิมพล มิได้ไปติดตามผมที่บ้านเดนนิสและมิได้เอาเครื่องบินไล่ติดตามเลย ถ้าผู้นี้คัดค้านจะทำให้หนังสือนั้นเสื่อมเสียไป อนึ่ง ถ้ามองในด้านมุขกลับ แสดงว่าการลี้ภัยของผมก่อนถึงสิงคโปร์นั้นเร็ว ความเสียหายตกอยู่กับผู้ช่วยเหลือที่เขารักษาความลับเป็นอย่างดี

พระองค์เฉลิมพลเป็นคนจับคุณเฉลียวที่สนามม้า เจ้าที่ไป

บ้านเดนนิสคือ ม.จ.นิทัศน์ที่เรียกกันว่า “ท่านปู่” เขามีได้ไปเพื่อจับผม แต่บังเอิญผมไปบ้านเดนนิส เขาก็มีฐานะที่พิบูลย์ใช้ให้มาหาเดนนิส ซึ่งขณะนั้นเป็นทูตทหารเรือ เพราะเดนนิสเป็นผู้ที่สถานทูตของเขาใช้ให้ไปพบพิบูลย์ตั้งแต่วันแรกมี ร.ป.

ข. ผู้จัดการบริษัทน้ำมันนั้นไม่ใช่ “อาดัม” ดูเหมือนชื่ออีเวนส์ ขอให้คุณสอบสวนอีกครั้ง ไม่ควรเขียนหรือแปลจากหนังสืออื่นจะทำให้หนังสือที่คุณแต่งเสียหลักฐานไป พวกจัดการบริษัทน้ำมันนี้รู้จักผมดี เพราะผมเคยช่วยให้ความเป็นธรรมเมื่อก่อนสงครามที่จอมพลฯจะเอาน้ำมันญี่ปุ่นมาแข่ง และระหว่างสงคราม พวกนี้ถูกญี่ปุ่นจับไปเป็นเชลยทำทางรถไฟสายมรณะ พวกเขาอดคัดเงิน พวกเราเคยช่วยรับเช็คที่พวกเขาแอบเขียนไว้ เสร็จสงครามเขามาหาผมแสดงความขอใจ ฉะนั้นจึงมีใช้ว่าเขาไม่เคยรู้จักหรือไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากผม

ขอให้คุณเข้าใจว่าฝรั่งนายทุนนั้นไม่ใจดีถึงขนาดที่จะช่วยคนที่ไม่รู้จัก และเขาจะช่วยเพียงที่ไม่นานนัก แล้วเขาก็ทำอุบายให้เราออกจากสิงคโปร์โดยการจับคุณเฉียบ เป็นการตีวักระทบคราด ดังนั้นก่อนวิจารณ์คำบอกเล่า จึงขอให้คุณคิดให้รอบคอบ ทั้งด้านตรงและด้านมุมนกลับ

๓) เล่มต่อไป “จากกรุงเทพฯ ถึงปักกิ่ง” นั้น มีผู้ช่วยเหลือผมหนีหลายคนที่เขายังสงวนความลับอยู่ ถ้าคุณงัดไว้ชั่วคราวได้จะชอบใจมาก เพราะถ้าคุณเขียนจากคำบอกเล่าและคำสันนิษฐานผิดพลาดไปแม้แต่น้อย ผู้ช่วยเหลือผมก็จะเข้าใจผิดว่าผมบอกให้คุณเขียนเช่นนั้น โดยลืมผู้มีบุญคุณช่วยชีวิตไว้ เรื่องนี้ยังเป็นความลับอีกมาก ผมขอร้องคุณให้เห็นใจโดยยับยั้งไว้อย่างเด็ดขาด

อนึ่ง ขอแจ้งให้คุณทราบว่า หนังสือที่ผมแต่งเกี่ยวกับชีวิตและการไปเมืองจีน เป็นภาษาฝรั่งเศสหลายภาษา จะพิมพ์ออกในไม่ช้านี้ ถ้าคุณเขียนอย่างหนึ่งและผมเขียนอีกอย่างหนึ่ง ก็จะทำให้หนังสือที่คุณแต่งหมดคุณค่าไป และจะเกิดเสียหายแก่ผมมาก จึงขอให้คุณรอไว้ว่าผมได้เขียนเพียงแค่นี้พออย่างไร แล้วจึงปรึกษากันว่าภาษาไทยจะพิมพ์แค่ไหน

นอกจากนี้ต้องขอบอกว่าอเมริกันในไทยบางคน ได้ส่งต้นฉบับที่เขาเขียนตามคำบอกเล่าและอ้างหนังสือของคุณที่แต่งมาแล้วด้วยนั้น ส่งไปยังสำนักพิมพ์ที่อเมริกาเพื่อพิมพ์

๔) เล่มต่อไปที่คุณปรึกษาคือ “ท่านปรีดีกับราชบัลลังก์และกรณีสวรรคต” นั้น คุณเขียนได้โดยเงื่อนไขว่า

ก. เอาหลักฐานทางการและรายงานการพิจารณาของศาลตลอดคำฟ้อง คำขอขมาของจำเลยเป็นหลัก แล้วพิจารณาโดยมิให้ศาลถือว่าละเมิดอำนาจศาล ที่ยังมีตุลาการให้ความเป็นธรรมแก่ผมอยู่ และอย่าให้พวกปรักษ์ก่อความยาวสายความยืดที่ผมจะต้องตามไปแก้อีก

ข. ที่คุณจะทำหนังสือครูเกอร์นั้น ต้องปรึกษาคุณอิสสระและทนายของเรา คือคุณชิต เวชประสิทธิ์ ช่วยกันวิจารณ์และช่วยคุณอย่างละเอียด เพราะเรื่องล่อแหลมมาก

อนึ่ง ครูเกอร์เขียนตามคำบอกเล่าที่คลาดเคลื่อนหลายตอน ผมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูเกอร์อยู่แล้ว เพื่อเขาพิมพ์ใหม่ในภาษาต่างๆ ขอให้คุณนึกว่าหนังสือของคุณนั้น มิใช่คนในเมืองไทยที่ไม่รู้ภาษาฝรั่งเศสเท่านั้นเป็นผู้อ่าน นักเรียนนอกที่รู้ภาษาฝรั่งเศสก็อ่าน ซึ่งเวลานี้มีจำนวนกว่า ๒ หมื่นคน ถ้าเขาอ่านครูเกอร์

ฉบับใหม่กับของคุณที่อ้างครูเกอร์ฉบับเก่า เรื่องก็จะไปกันใหญ่

ค. ทางที่ดีผมเห็นว่า คุณเอาเรื่องจากหนังสือแจกวันคล้าย
วันเกิดของผม สำนวนที่มหาเปรื่องพิมพ์ ก็จะช่วยแก้การทำเล่ม
ใหม่นี้ของคุณได้

ขอขอบใจอีกครั้งหนึ่ง
ด้วยความรักและคิดถึง

ป.พ.

คำนำของชาญวิทย์ฯ

จาก

หนังสือ ปรีดีคิด - ปรีดีเขียน

(สุพจน์ ด้านตระกูล รวบรวม - เรียบเรียงและหมายเหตุ)

ดังที่เคยได้กล่าวมาแล้วว่า ในแง่ประวัติศาสตร์ “ชาติ” ของการเมืองไทยสมัยใหม่ในรอบ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา ถ้าให้เอ่ย “พระนามและ/หรือนาม” ของบุคคลสำคัญ (ทั้งหญิงและชาย) สัก ๑๐ ท่าน และถ้ามีทัศนคติที่เป็นวิชาการ มีเหตุมีผลและไม่คับแคบแล้ว น่าเชื่อว่านามปรีดี พนมยงค์ (หรือหลวงประดิษฐมนูธรรม) จะต้องติดอยู่ในรายการนี้

ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ มีความโดดเด่นในหลายต่อหลายเรื่อง เป็นทั้งนักเรียนนักศึกษาที่ปราดเปรื่อง ก้าวขึ้นมาในระดับสังคมชั้นสูงของไทยก็ด้วยสติปัญญาความสามารถส่วนบุคคล หรือ “คุณวุฒิ” อันเป็นคุณสมบัติสำคัญของสังคมสมัยใหม่ที่เข้ามาแข่งขันบารมีกับ “ชาติวุฒิ” ในแบบของสังคมเก่า

ฯพณฯ ปรีดี เป็น “นักปฏิวัติ” หรือ “ผู้อภิวัฒน์” ที่ยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เพื่อนำมาซึ่งระบอบ

รัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย ท่านดำรงตำแหน่งทางการเมือง นับแต่เป็นรัฐมนตรี (ลอย) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย การต่างประเทศ การคลัง และเป็นนายกรัฐมนตรี รวมทั้งตำแหน่งสำคัญในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล บทบาทในระดับ “ชาติ” ที่สำคัญอีกด้านหนึ่งก็คือการเป็น “หัวหน้า” ของขบวนการเสรีไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำการต่อต้านญี่ปุ่นและร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตร

แต่ในความสำคัญของ ชพนช ปรีดี นั้น ท่านก็เป็นบุคคลหนึ่งที่ถูกเข้าใจผิดมากที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย (ไม่ใช่ในรอบ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา แต่เป็น ๒๐๐ ปีด้วยซ้ำไป) “ภาพลักษณ์” ของท่านมีทั้งที่เป็น “ขาว” ดังคุณสมบัติของความเป็นนักปฏิวัติ นักชาตินิยม ผู้ก่อวัฒน์ ผู้กู้ชาติดังกล่าวข้างต้น แต่ก็มีความเป็น “ดำ” เป็นผู้ลอบปลงพระชนม์ เป็นคอมมิวนิสต์ เป็นกบฏต่อต้านพระราชวงศ์ ดังคำนิยามกระบวนการณ์ของมรกต เจวจินดา ในหนังสือของเธอ ภาพลักษณ์ปรีดี พนมยงค์ กับการเมืองไทยฯ (๒๕๔๓) กับของผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเกอร์ ในหนังสือ Pridi by pridi (๒๐๐๐) ว่าท่านถูก “กระทำให้เป็นปีศาจ” หรือ demonization

ประวัติศาสตร์ของ “ชาติไทย” ซึ่งรวมถึงประวัติและผลงานของ ชพนช ปรีดี พนมยงค์ ดูจะตรงกับข้อสังเกตอันแหลมคมของ “ลูก-หลาน-เหลน” ในหนังสือ ๑ ศตวรรษ ศุภสวัสดิ์ (๒๕๔๓) ที่ว่า “จนทุกวันนี้ ประวัติศาสตร์ไทยต้องเป็นพิการ ไม่สมประกอบ เพราะถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองจนหมดสิ้น

ความเป็นศาสตร์ “วิชาประวัติศาสตร์ไทย” ถูกกำหนดกรอบให้ตกอยู่ตามขอบเขต “ขาว-ดำ” ของอุดมการณ์และทฤษฎี ทั้งของ “ขวา” และ “ซ้าย” ซึ่งต่างก็มีพระเอกกับผู้ร้ายสำเร็จรูปตายตัวแทนที่จะมองข้อเท็จจริงและเหตุผลที่เกิดขึ้นกันอย่างตรงๆ ด้วยสายตาที่ไม่เอนเอียง”

ในปี ๒๕๔๓ เป็นปีที่ครบรอบ ๑๐๐ ปีชาตกาลของ ขณนขปริตติ พนมมยงค์ และก็ได้รับการเชิดชูเกียรติด้วยการที่รัฐบาลไทยเสนอชื่อให้องค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) ประกาศรับรอง (ผ่านมาได้อย่างฉิวเฉียด) ในฐานะ “บุคคลสำคัญของโลก” มีการจัดการเฉลิมฉลองกันทั้งปีทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

ดูเหมือนว่า “นามนั้น” ปริตติ พนมมยงค์ จะได้รับการ “ขุดแต่ง” (excavated) ขึ้นมา “ฟื้นฟูและบูรณะ” (restored and renovated) ใหม่ในวงกว้างได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็น่าเชื่อว่า กระบวนการ demonization อันยาวนานเป็นเวลาเกือบครึ่งศตวรรษ ที่กระทำอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพโดยความร่วมมือระหว่างฝ่ายอำนาจนิยมกับอนุรักษนิยม ทั้งรัฐและเอกชนที่เต็มไปด้วยโลภะโทสะและโมหะตลอดจนผลประโยชน์ส่วนบุคคลและพรรคพวก (พร้อมด้วยความร่วมมือโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวก็ตามของผู้ที่ยึดอยู่กับ political quietism หรือลัทธิ “เจียบนิยม” ทางการเมือง) นั้นก็น่าเชื่อว่า ภาพลักษณ์อันดำมืดและความเป็น “ปีศาจ” ถูกฝังลึกลงไปในความทรงจำของผู้คนจำนวนไม่น้อยก็ยังคงอยู่กับเราไปอีกนาน

ท่ามกลางกระบวนการของการสร้าง (construct) ภาพลักษณ์ที่ดำมืดและเป็นลบก็มีกระบวนการที่พยายามจะ “รื้อถอน” (decon-

struct) เพื่อ “ปฏิสังขรณ์” ขึ้นใหม่ ซึ่งภาพของชีวิตและบทบาทของท่านปรีดี พนมยงค์ ในกระบวนการด้านนี้ ดูเหมือนจะเป็นผู้รักความเป็นธรรม ทั้งผู้ใกล้ชิดสนิทสนมกับ ชพณฯ ท่านปรีดีเอง อย่างงานของ ไสว สุทธิพิทักษ์ เดือน บุนนาค หรือ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร ตลอดจนผลงานของผู้ที่สนใจข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์อย่างสุพจน์ ด้านตระกูล รวมทั้งความซื่อสัตย์และมองการณ์ไกลของท่านปรีดีเอง ที่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จนมีลูกศิษย์ลูกหาทั้งโดยตรงและโดยอ้อมรุ่นแล้วรุ่นเล่าออกมาประกาศก้องว่า

พ่อนำชาติด้วยสมองและสองแขน

พ่อสร้างแคว้นธรรมศาสตร์ประกาศศรี

พ่อของข้านามระบือชื่อปรีดี

แต่คนดีเมืองไทย ไม่ต้องการ

ในการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปี ของ “มหาบุรุษ สามัญชน” หนึ่งในกิจกรรมนี้ก็คือ ความพยายามที่จะเรียนรู้ชีวิตและผลงานของท่านปรีดี และแน่นอนที่สุดก็คือ ความเข้าใจที่ถูกต้องว่า “ท่านได้ทำอะไร และไม่ได้ทำอะไร” ทั้ง “สำเร็จและล้มเหลว” ในความเป็นมนุษย์ปุถุชน (หาใช่เทพ) ของท่าน และที่สำคัญก็คือใน “สิ่งนั้นที่เรียกว่าประวัติศาสตร์” เป็นเรื่องของ “ข้อเท็จจริงบริสุทธิ์” หรือว่า “ถูกสร้าง ต่อเติม เสริมแต่ง” ขึ้นมาได้อย่างไร มีความจำเป็นหรือไม่เพียงใด ที่ศาสตร์แห่งอดีตนั้นจำเป็นที่จะต้อง “ถูกรื้อถอนและปฏิสังขรณ์” ขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้เพื่อคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต จะได้ไม่ต้องเดินวนและอับจนอยู่ในความมืดบอดดังเช่นที่เป็นมานานแสนนาน

ผลงานของสุพจน์ ด้านตระกูล ขึ้นนี้ เป็นการคัดเลือก และรวบรวมในรูปแบบของ “สรรณิพนธ์” หรือ anthology เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงสิ่งที่ “ปริตติคิต ปริตติเชียน” เป็นการนำเสนอ เอกสารชั้นต้น พร้อมกับคำอธิบายต่อท้ายเพื่อให้เห็นภาพได้ ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลในการศึกษาชีวิต และผลงานของ “มหาบุรุษ-สามัญชน” ผู้นี้

สุพจน์ ด้านตระกูล เป็นหนึ่งในบรรดานัก “ขุดแต่ง” (excavated) และนัก “ฟื้นฟูและบูรณะ” (restored and renovated) ซึ่ง “ปริตติ พนมมยงค์” นำแปลกที่สุพจน์นั้นหาได้เป็นญาติมิตรสนิท หาได้เคยทำงานร่วม หรือแม้แต่จะเป็นลูกศิษย์ (มรภ.) ของ ขพพช. ปริตติ แต่อย่างใดไม่ สุพจน์ “เรียนไม่จบระดับมัธยม” และ จากคำบอกเล่าของสุพจน์เอง (๕ เมษายน ๒๕๔๒) ก็บอกว่า

“ผมเกิดในครอบครัวของพ่อค้าย่อยในชนบท เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๔๖๖ ตรงกับวันอาทิตย์ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ปีกุน ฒ บ้านปลายคลองหมูที่ ๖ ตำบลเชียรเขา อำเภอบางพลี (ต่อมา ได้แยกเป็นอำเภอยะบือใหญ่และปัจจุบันได้แยกเป็นอำเภอยะบือใหญ่และอำเภอยะบือ) จังหวัดนครศรีธรรมราช”

สุพจน์เล่าต่อไปว่า

“เริ่มการศึกษาเบื้องต้นจากโรงเรียนประชาบาลใกล้บ้าน แล้วไปต่อชั้นมัธยมต้นที่โรงเรียนประจำจังหวัด และชั้นมัธยมปลาย ที่กรุงเทพมหานคร แต่ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ การศึกษา ภายได้ระบบโรงเรียนก็ต้องยุติลงในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ขณะกำลังเรียน อยู่ในชั้นมัธยมปีที่ ๖”

กล่าวได้ว่าหลังจากนั้นแล้วสุพจน์ก็เล่าเรียนจาก “มหาวิทยาลัยแห่งชีวิต” ดังที่ได้เล่าให้ฟังต่อไปอีกว่า “ความรู้ที่ได้มาจาก

การศึกษาภายใต้ระบบโรงเรียนจึงเพียงอ่านออก เขียนได้ และคิดเป็น และก็ได้ไต่อาศัยความรู้อ่านออก เขียนได้ และคิดเป็นที่ได้มาจากการศึกษาภายใต้ระบบโรงเรียน ศึกษาเรียนรู้โลกต่อมามีทั้งโอกาสโลก สังขารโลก และสัจตโลก เพื่ออธิบายโลกและเปลี่ยนแปลงโลก” (ตัวเอนและขีดเส้นใต้โดยผู้เขียนคำนำ)

“ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ พรรคพวกได้ชักนำเข้าทำงานกับกองทัพญี่ปุ่นในฐานะเสมียนโกดัง ประจำอยู่ที่ท่าเรือเขาฝาชี อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง อันเป็นท่าเรือที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้นใหม่บนฝั่งแม่น้ำละอุ่น กม. ๙๓ เพื่อบริการขนส่งยุทธสัมภาระและกำลังพลทางทะเล จากประเทศไทยสู่พม่า อีกเส้นทางหนึ่งและในโอกาสนั้นได้เข้าร่วมกับพวกต่อต้านญี่ปุ่น (เสรีไทย) ทำหน้าที่รายงานความเคลื่อนไหวของกำลังพลและยุทธปัจจัยของฝ่ายญี่ปุ่นที่ผ่านเข้าออกทางท่าเรือเขาฝาชี”

ดูเหมือนสงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้แหละที่ทำให้สุพจน์ ด่านตระกูล เข้าไปสัมผัสกับปรีดี พนมยงค์ โดยไม่รู้ตัว และก็เรียนรู้อะไรต่อมิอะไรจากประสบการณ์ของความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่หลวงของโลกในกลางศตวรรษที่แล้ว และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือ “ภายหลังสงครามได้เข้าทำงานหนังสือพิมพ์ เริ่มจากเจ้าหน้าที่ตรวจปริ๊ฟ (พิสูจน์อักษร) ผู้สื่อข่าวโรงพัก (ข่าวอาชญากรรม) ผู้สื่อข่าวกระทรวง (ข่าวการเมืองและข่าวราชการ) และจากหน้าที่ผู้สื่อข่าวการเมือง จึงทำให้เกิดความสนใจทางการเมืองและนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมือง

จนกระทั่งถูกจับกุมในคดี ๑๐ พฤษจิกายน ๒๔๙๕ (หรือที่รู้จักกันในนามของกบฏสันติภาพ) ในข้อหาบงกชภายในและภายนอก

ราชอาณาจักร ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ๒๐ ปี แต่ลดเหลือ ๑๓ ปี ๔ เดือน ติดคุกอยู่ประมาณ ๕ ปี ก็ได้รับนิรโทษกรรมในคราวฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกจากคุกมาประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์อยู่ประมาณ ๑ ปี ก็ถูกจับกุมเข้าคุกอีกครั้งหนึ่งในปี ๒๕๐๑ ในยุคของเผด็จการของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในข้อหาบกบฏภายในราชอาณาจักรและมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ถูกศาลทหารกรุงเทพพิพากษาลงโทษจำคุก ๓ ปี ในความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ และยกฟ้องข้อหาที่มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์”

มหาวิทยาลัยแห่งชีวิต (ในคุก) นั้น ทำให้สุพจน์กล่าวอย่างมั่นใจว่า “โดยที่มึความสำนึกทางการเมืองและสนใจการเมือง จึงได้ชวนขวาศึกษาหาความรู้เรื่องการเมืองจากท่านผู้รู้ ที่มีความคิดทางการเมือง ฝ่ายก้าวหน้า รวมทั้งแสวงหาหนังสือฝ่ายก้าวหน้า มาอ่าน และสนใจศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์การเมืองไทยภายหลัง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ อย่างรับผิดชอบ”

สุพจน์กล่าวเสริมอีกว่า

“รวมทั้งเจริญตามรอยบาทพระพุทธรองค์ ศึกษาค้นคว้า เรื่องของโลกทั้งสามอย่างมนสิการ จึงได้สรุปความคิดความเข้าใจ ออกมาเป็นข้อเขียนจำนวนหนึ่ง มีต้นฉบับอยู่ประมาณ ๗๐ เรื่อง ส่วนเขียนแถลงการณ์และสาส์นในโอกาสต่างๆ นั้นอีกจำนวนหนึ่ง”

ซึ่งรวมแล้วอาจจะมากกว่าผลงานของดุष्ฎิบัณฑิตหรือ ศาสตราจารย์ (ของรัฐ) ด้วยซ้ำไป

ในบรรดาผลงานนิพนธ์เหล่านั้น ก็มีสิ่งที่เรียกได้ว่าเป็น magnum opus คือ ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ที่ตี

พิมพ์ครั้งแรก ๒๕๑๔ (และตีพิมพ์ครั้งที่ ๓ ปี ๒๕๔๓) รวมอยู่ด้วยจากการค้นคว้างานชิ้นนี้ก็กลายเป็นฐานทางวิชาการอย่างสำคัญที่ทำให้สุพจน์ ด้านตระกูล สามารถ “ชุดแต่ง ฟันพู และบุรณะ” ปรีดี พนมยงค์ ได้อย่างเข้มข้น รวมทั้งชุดย่อยๆ เล็กๆ ที่ออกมาเป็นครั้งคราว ราคาถูก ในช่วงของทศวรรษ ๒๕๑๐ ก็ทำให้ประชามหาชนพอจะได้เปิดหูเปิดตาขึ้นบ้างต่อ “สังคมและความ เป็นจริง” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “หน้าประวัติศาสตร์อันดำมืดและ บิดเบี้ยว” นั้นของ “ชนชาติไทย”

การรวบรวมและจัดพิมพ์ครั้งนี้ ก็เพื่อเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปีฯ ดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้โดยความสนับสนุนของคณะกรรมการ ดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาลย ภาคเอกชน และก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานชิ้นนี้จะมีส่วนในกระบวนการที่เกิดขึ้นใหม่ดัง บทกวีของ “เนินชัน” ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๗ ที่ว่า

เมื่อความดีทุกอย่างยังคงอยู่
ประชาชนย่อมรู้ว่าที่นี้
“มหาบุรุษ” จักต้องมี
เมื่อนั้นท่านปรีดีจะกลับมา

ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
ประธานอนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการ
คณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์
ประธานโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๔๐ ปี สุพจน์ ด้านตระกูล

๙

นักเขียนหัวใจทองคำ

(จากนิตยสาร “सानแสงอรุณ” ฉบับที่ ๓๐ พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๔๔)

ย้อนกลับไปเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๙ น้อยคนนักที่จะทราบว่ามีนักเขียนสูงวัยท่านหนึ่ง ที่มุ่งมั่นทำงานเขียนเพื่อเสนอสังคมนำมาตลอดชีวิตการทำงานของท่าน เพิ่งได้รับการประกาศเกียรติคุณต่อบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนในฐานะนักเขียนดีเด่น โดยอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ เป็นครั้งแรกในชีวิต เพราะคุณูปการของท่านที่มีต่อสังคมไทยไม่อยู่ในสถานะที่องค์กรหรือสมาคมใดจะยอมรับได้โดยง่าย การทำงานของท่านจึงเป็นการต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยวและเข้มแข็งโดยลำพัง มีเพียงคู่ชีวิตที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมากกว่า ๔๐ ปี เป็นกำลังใจ

เรากำลังพูดถึง สุพจน์ ด้านตระกูล นักเขียนสูงวัยที่อาจเป็นที่รู้จักกันเฉพาะในหมู่มิตรผู้สนใจเรื่องราวด้านการเมืองเป็นพิเศษ หรือผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตและงานของท่าน อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เพราะหนังสือกว่า ๗๐ เล่ม ตลอดชีวิตงานเขียนของท่านผู้นี้ ส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อประกาศความบริสุทธิ์ของท่านอาจารย์ปรีดีฯ และเปิดเผยหน้าประวัติศาสตร์แห่ง

ความจริงของสังคมไทย

กระทั่งปัจจุบันคุณลุงสุพจน์ในวัย ๗๙ ปียังมีผลงานเขียนอันเป็นสัจจะเสนอให้เพื่อนมนุษย์ได้รับรู้ได้อย่างสม่าเสมอ แม้ขณะนี้กำลังทำสงครามกับข้าศึกที่บุกยึดพื้นที่ภายในร่างกายอยู่ก็ตาม (มะเร็งกระเพาะปัสสาวะ) แต่ท่านมิได้ย่อท้อแต่อย่างใด ยังคงยิ้มแย้มและพูดคุยกับเราด้วยใบหน้าที่ผ่องใส เสมือนในร่างกายมิได้มีโรคพยาธิใดใดเลย นับว่าเป็นคนป่วยที่มีจิตใจเข้มแข็ง ทั้งเป็นคนแก่ที่ดูอ่อนกว่าวัย และแข็งแรงมากท่านหนึ่ง ไม่บ่อยครั้งนักที่เราจะมีโอกาสได้สนทนากับคนวัยใกล้ ๘๐ ปี ที่ยังคงแข็งแรงและมีความจำแจ่มใส สามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ไม่หลงไม่ลืมอย่างนี้

เรามา ย้อนอดีตกันว่า กว่าที่จะมาถึงวันนี้ ชีวิตของท่านได้ต่อสู้ ฝ่าฟัน และผ่านการคุกคามของอำนาจเผด็จการมาอย่างไรบ้าง

ปฐมวัย

นักต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมหลายๆ คน มักมีชีวิตวัยเด็กที่ยากไร้หรืออย่างน้อยก็ต้องทำงานต่อสู้ฝ่าฟันวิกฤตหลายรูปแบบ แต่ชีวิตขั้นปฐมวัยของคุณลุงสุพจน์ เรียกได้ว่าค่อนข้างสบายไม่น้อย เพราะเกิดในครอบครัวของพ่อค้าที่พอมีอันจะกิน (เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๖) มีพ่อเป็นเจ้าของร้านค้าใหญ่ที่สุดในตำบลและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข บ้านปลายคลอง หมู่ที่ ๖ ตำบลเชียรเขา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

“ที่บ้านทำทอง และขายของสารพัด ทั้งหูกยา ของกิน ของใช้ ข้าวสารอาหารแห้ง มีเรือใหญ่บรรทุกข้าวเปลือกได้คราวละ ๒๐ ตัน มีคนงานประจำเรือ ตอนเด็กๆ ก็วิ่งไปวิ่งมา เล่นอยู่แถวนั้น ไม่ค่อยได้ช่วยงานอะไร เพราะมีคนทำอยู่แล้ว พอโตขึ้นมาสัก ๘-๙ ขวบ ก็เข้าเรียนในโรงเรียนวัดใกล้บ้าน จนจบ ป. ๔ ไปต่อชั้นมัธยมต้นที่โรงเรียนประจำจังหวัด พอจบ ม. ๔ เติบส่งมาเรียนต่อที่กรุงเทพฯ เข้าเรียนที่โรงเรียนสุวิทย์วิทยาลัย (พ.ศ. ๒๔๘๒) เป็นโรงเรียนเอกชน เรียนได้หนึ่งปี ครูมีเรื่องมีราวอะไรกันเราไม่รู้ แต่ครูจำนวนหนึ่งแยกออกมาตั้งโรงเรียนใหม่ชื่อโรงเรียนอุดมวิทย์ เข้าตึกเรียนอยู่แถวสี่แยกคอกวัว เราชอบเล่นกีฬา พอดีครูสอนพลศึกษาอยู่โรงเรียนใหม่ เลยดึงเรามาเรียนด้วย เรียนอยู่ไม่นาน ไม่แน่ใจว่าเพราะสาเหตุอะไร โรงเรียนใหม่นี้ยุบไปอีก ครูบางส่วนย้ายไปสอนที่โรงเรียนราชวิทย (หน้าวัดศิริอามาตย์) ซึ่งเป็นโรงเรียนเก่าที่มีมาแต่เดิม ครูก็พานักเรียนย้ายไปด้วย แต่ตอนนี้คงเพราะด้วยวัย จึงมีความอดทนน้อยเริ่มเบื่อหน่ายความวุ่นวายสับสน ทำให้ไม่ยอมไปสอบไล่ ม. ๖ ครูพละมาตามหลายครั้งก็ยังไมไป กระทั่งตัดสินใจยุติการเรียนในระบบไว้เพียงแค่นั้น”

เข้าสู่วงการเมือง

เนื่องจากความรู้ในระบบยังไม่จบชั้น ม.ปลาย หลังออกจากโรงเรียน คุณลุงสุพจน์ จึงไม่ได้ศึกษาต่อ หากได้เดินทางกลับบ้านเกิด ช่วยงานทางบ้านอยู่ราวปีกว่า จน พ.ศ. ๒๔๘๕ จึงตัดสินใจเข้ากรุงเทพฯ มาอาศัยอยู่กับพี่ชายพี่สะใภ้

๔๐ ปี สุพจน์ ดานตระกูล

“พี่สะใภ้มีร้านขายของชำอยู่แถวหน้าตลาดบ้านขมิ้น ผังธนาช่วยเขาขายของอยู่เกือบปี จนมีเพื่อนชวนไปทำงานที่ชุมพร ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เข้าทำงานกับกองทัพญี่ปุ่นในฐานะเสมียนโกดัง ประจำอยู่ที่ท่าเรือเขาฝาชี อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ซึ่งเป็นท่าเรือญี่ปุ่นสร้างขึ้นใหม่บนฝั่งแม่น้ำละอุ่น ก.ม. ๙๓ เพื่อบริการขนส่งยุทธภัณฑ์ และกำลังพลทางทะเล จากประเทศไทย สู่พม่าอีกเส้นทางหนึ่ง และในโอกาสนั้นได้เข้าร่วมกับกลุ่มต่อต้านญี่ปุ่น (เสรีไทย) ทำหน้าที่รายงานการเคลื่อนไหวของกำลังพล และยุทธปัจจัยของฝ่ายญี่ปุ่นที่ผ่านเข้าออกทางท่าเรือเขาฝาชี”

นั่นอาจเป็นก้าวแรกของวัยหนุ่ม ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องราวทางด้านการเมือง จนภายหลังสงครามยุติ จึงได้กลับเข้ากรุงเทพฯอีกครั้ง

“พอดีพี่ชายที่รับราชการอยู่กองตรวจคนเข้าเมือง ลาออกจากราชการมาเป็นหัวหน้าบรรณาธิการข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ เห็นเราชอบทางด้านนี้อยู่ จึงชักชวนมาทำงานด้วย เริ่มจากเป็นเจ้าหน้าที่พิสูจน์อักษรต่อมาได้ลาออก และเข้าทำงานที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐ (นายสละ ลิขิตกุล เป็นบรรณาธิการในขณะนั้น) ในตำแหน่งผู้สื่อข่าวอาชญากรรม ทำอยู่ได้ราวปีกว่าก็ลาออกอีกครั้ง ไปเป็นผู้สื่อข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์สยามใหม่ จากนั้นไม่ถึงปี ได้ออกไปทำงานเป็นคนหาข่าวให้กับหนังสือพิมพ์จีน กงหวอป๋อ (มีเจ้าหน้าที่แปลข่าวให้) การคลุกคลีกับข่าวการเมืองและบุคคลในตำแหน่งต่างๆ ทำให้รู้เห็นความไม่ชอบธรรมในหลายๆ ด้าน แต่ไม่สามารถเขียนลงในหนังสือพิมพ์ได้ จึงปรึกษากับเพื่อนผู้ร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง

เริ่มจากออกไปปลิวตีแผ่ความไม่เป็นธรรม จนนำไปสู่การชักชวน
ผู้ที่มีหัวก้าวหน้า และมีบทบาททางการเมืองในขณะนั้นรวมกลุ่ม
กันจัดตั้งขบวนการกู้ชาติ กระทั่งถูกจับกุมในคดี ๑๐ พฤษจิกายน
๒๔๙๕ (หรือที่รู้จักกันในนามกบฏสันติภาพ) ศาลพิพากษาลงโทษ
จำคุก ๒๐ ปี และลดให้เหลือ ๑๓ ปี ๔ เดือน แต่ติดคุกอยู่ประมาณ
๕ ปี ก็ได้รับนิรโทษกรรมในคราวฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ใน
สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. ๒๕๐๐)”

หลังจากออกจากคุกได้ไม่นาน คุณลุงสุพจน์ ตัดสินใจกลับ
บ้านเกิด ออกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชื่อว่า เสียงชาวใต้ แต่ออก
จำหน่ายได้ไม่กี่ครั้งก็กลับเข้ากรุงเทพฯ มาทำงานที่นิตยสารราย
สัปดาห์ ประชาศักดิ์ ในตำแหน่งคอลัมนิสต์ เขียนวิจารณ์การเมือง
และเริ่มต้นชีวิตคู่กับคุณป้าโสภณ พรหมพระสิทธิ์ (ซึ่งอยู่ร่วมทุกข์
ร่วมสุขกันมาจนกระทั่งบัดนี้) หลังจากนั้นได้ออกหนังสือพอกเก็ต-
บุค ๑ เล่ม เรื่องขบวนการกู้ชาติ จึงถูกจับกุมอีกครั้งในปี พ.ศ.
๒๕๐๑ ข้อหาบฏภายในราชอาณาจักรและมีการกระทำอันเป็น
คอมมิวนิสต์ (ในยุคเผด็จการจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์) ถูกศาล
ทหารพิพากษาลงโทษจำคุก ๓ ปี ในความผิดต่อความมั่นคงของ
รัฐ และยกฟ้องข้อหาที่มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์

เริ่มต้นชีวิตนักเขียน

ด้วยเพราะความสำนึกทางการเมืองและตระหนักดีว่า
การเสนอผลงานอันเป็นข้อเท็จจริง ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมไม่
ยอมรับ ย่อมต้องฝ่าฟันอุปสรรคนานาเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้น
ถึงแม้จะถูกจำคุกถึง ๒ ครั้ง ในระยะเวลาห่างกันเพียงแค่นี้เดียว

ขณะร่วมเดินประชาธิปไตยกับคู่หูทุกซึกยาก และลูกสาว (สวมหมวก)

ก็มีได้ทำให้คุณลุงสุพจน์สิ้นหวังหรือท้อแท้แต่อย่างใด ซึ่งบุคคลสำคัญที่ทำให้คุณลุงสุพจน์สามารถทำงานได้ต่อเนื่องตลอดมา ไม่ใช่ใครอื่น คือศรัทธาของทนายเอง คำกล่าวที่ว่า “ความสำเร็จของบุรุษ มักมีสตรีอยู่เบื้องหลัง” จึงไม่ใช่คำกล่าวที่เกินจริงเลย เพราะสตรีใดมีคู่ครองเป็นบุคคลที่ทำงานเพื่อสังคมเช่นนี้ ต้องเป็นสตรีที่เสียสละ และมีความเข้มแข็ง อดทนไม่น้อย

ดังนั้น เพราะมีภรรยาที่เข้าใจวิธีการทำงานของท่าน เมื่อออกจากคุก คุณลุงสุพจน์จึงสามารถสานต่อความคิด มุ่งมั่นผลิตผลงานนำเสนอข้อเท็จจริงของสังคมและการเมืองที่ถูกกดบังได้อย่างเข้มแข็งต่อไป ซึ่งความรู้เพียงแค่นี้ ม.ป.ลาย ไม่ได้เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด เพราะเมื่อท่านมีความสนใจทางด้านการเมือง

เป็นพิเศษ จึงได้พยายามชวนขวายไผ่หาความรู้ทั้งจากการอ่านหนังสือ แลกเปลี่ยนทัศนะกับเพื่อนฝูง และสอบถามจากผู้รู้ สังสมความคิด ศึกษาค้นคว้ากระทั่งสามารถผลิตผลงานอันเป็นหลักฐานทางวิชาการที่สำคัญยิ่งออกมา ถึงปัจจุบันรวมผลงานด้านหนังสือทั้งหมดไม่ต่ำกว่า ๗๐ เล่ม ซึ่ง ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (อดีตอธิการบดีและอาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ได้ให้ความเห็นไว้ในนิตยสารศิลปวัฒนธรรมฉบับเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๔๔ นี้ว่า อาจจะมากกว่าผลงานของดุฎฎิยบัณฑิตหรือศาสตราจารย์ (ของรัฐ) ด้วยซ้ำไป และผลงานนิพนธ์เหล่านั้น เล่มที่ ดร.ชาญวิทย์ เรียกว่าเป็น magnum opus คือ ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ (ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๔) หากผลงานหนังสือที่ทำให้คุณลุงสุพจน์ภาคภูมิใจ กลับเป็นหนังสือ ๓ เล่มนี้คือ ๑. **แถลงการณ์คอมมิวนิสต์สยาม** ๒. **พุทธศาสนาสอนอะไร** (ใช้นามปากกา “สาวก”) และ ๓. **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคต (ฉบับสมบูรณ์)**

“อยากให้คนหนุ่มสาวได้อ่านหนังสือ ๓ เล่มนี้ เพราะจะเข้าใจคำว่า คอมมิวนิสต์ พุทธศาสนาและความเป็นจริงของประวัติศาสตร์ในบางตอนของสังคมไทยได้กระจ่างยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออกรวมทั้งประเทศสังคมนิยมอื่นๆ เป็นปรากฏการณ์ชั่วคราวในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงระบอบสังคมโดยทั่วไป และโดยประการสำคัญมันมิใช่เป็นการล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมหรือทฤษฎีมาร์กซิสม์อันเป็นสัจธรรม แต่มันเป็นการล่มสลายของบุคคลหรือคณะบุคคลผู้กุมอำนาจรัฐนั้นๆ ที่ไม่ได้ยึดกุมทฤษฎี

มาร์กซิสม์อย่างถึงที่สุด ก็เช่นนั้นเดียวกับความล่มสลายของพวก
อสังขีในบ้านเราซึ่งมีให้เห็นอยู่ประจำ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า
ศาสนาพุทธ หรือคำสอนของพระพุทธองค์อันเป็นสัจธรรมล่ม
สลายไปแล้ว ฉะนั้นใดก็ฉะนั้น” นั่นคือคำอธิบายของคุณลุงสุพจน์
ซึ่งอาจทำให้เรามองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้
กว้างขึ้น

ตามรอยบาทพระพุทธองค์

อาจไม่มีใครมีใครรู้ว่า คุณลุงสุพจน์ไม่เพียงแต่มีผลงานทาง
ด้านประวัติศาสตร์และการเมืองเท่านั้น ท่านยังเป็นพุทธศาสนิกชน
ที่ดี และมีผลงานทางด้านพุทธศาสนาอยู่หลายเล่ม แต่มักใช้
นามปากกาว่า “สาวก” ดังเล่มล่าสุดที่ท่านได้กล่าวไว้คือ พุทธศาสนา
สอนอะไร แต่เล่มที่น่าสนใจและน่าจะพูดถึงอีกเล่มคือ ในช่วง
สมัยที่ท่านพุทธทาสถูกโจมตีว่าเป็นเดียรฉัตร ท่านเป็นผู้เดียวที่
กล้าเขียนหนังสือออกมาปกป้องท่านพุทธทาสในชื่อหนังสือว่า
ได้พระอนันต์ เสนาขันธ์ และคณะ เรื่องคำสอนเดียรฉัตร (ตีพิมพ์
ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๒๒) ซึ่งในปัจจุบันท่านพุทธทาสได้รับการ
ยอมรับและเคารพนับถือจากพุทธศาสนิกชนเกือบทั่วประเทศ
และหนังสือเล่มนี้ก็ถูกเก็บรวมอยู่ในจำพวกหนังสือดี ณ สวนโมกข-
พลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นับว่าท่านเป็นผู้ที่เฝหาความรู้รอบด้านทั้งโอกาสโลก
สังขารโลก และสัตตโลก ทั้งยังมีความกล้าหาญที่จะแสดงความ
คิดเห็น เสนอข้อเท็จจริงโดยไม่หวั่นเกรงสิ่งใด ดังนั้นพอเราขอ
คำอธิบายในเรื่องของคอมมิวนิสม์ ซึ่งตามที่ได้ยินได้ฟังมา

คอมมิวนิสต์มักไม่มีใครข้องเกี่ยวกับศาสนา แต่ในหนังสือที่ท่านเขียนกลับบอกว่าอยู่ร่วมกันได้ ท่านจึงชี้แจงจนกระจ่างดังนี้

“คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าคอมมิวนิสต์กับศาสนา เป็นเรื่องที่เข้ากันไม่ได้เหมือนน้ำกับน้ำมัน แต่ความจริงมิใช่เช่นนั้น เพราะสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบเมื่อ ๒๕๐๐ กว่าปีล่วงมาแล้วกับสิ่งที่มาร์กซ์ค้นพบเมื่อ ๑๕๐ กว่าปีมานี้คือกฎธรรมชาติอย่างเดียวกัน พระพุทธเจ้าเรียกว่า ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ส่วนมาร์กซ์เรียกว่า *Dialectics* (เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง ขัดแย้ง ฟังฟัง) จะเห็นได้ว่านั่นคือกฎธรรมชาติอย่างเดียวกัน เพียงแต่นำไปประยุกต์ใช้ในลักษณะต่างกัน แต่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือความดับทุกข์ มาร์กซ์ดับทุกข์ที่เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางรูปธรรม พระพุทธองค์ดับทุกข์ที่เนื่องมาจากอวิชชาทางนามธรรม”

“มาร์กซ์ไม่ได้วิจารณ์ตัวศาสนา มาร์กซ์เพียงแค่พูดว่าคนติดศาสนานั้นเหมือนกับติดยาฝิ่น มาร์กซ์วิจารณ์ไปที่คน เพราะสิ่งที่คนเหล่านั้นปฏิบัติต่อศาสนาก็คือการสวดอ้อนวอน นายทุนก็สวดอ้อนวอนเพื่อพระเจ้าคุ้มครองความมั่งคั่งของพวกเขา กรรมการก็สวดอ้อนวอนเพื่อพระเจ้าประทานความมั่งคั่งมาให้ ซึ่งมาร์กซ์บอกว่ามันเป็นเรื่องเหลวไหล และหลอกลวง เพราะปรากฏการณ์ที่เป็นจริง คือความมั่งคั่งของนายทุนมาจากแรงงานของกรรมกรทั้งหลายนั่นเอง และความอัตคัดขาดแคลนของกรรมกรก็มาจากการกดขี่ขูดรีดของนายทุน และถ้าสมมติว่ามาร์กซ์จะวิจารณ์ไปที่ตัวศาสนา ก็ย่อมหมายถึงศาสนาที่มีการสวดอ้อนวอน ซึ่งไม่ใช่ศาสนาพุทธแน่นอน

“จึงเป็นความเข้าใจผิดอย่างมากที่คอมมิวนิสต์บางประเภท ได้ลากเอาศาสนาพุทธเข้าไปสู่ความขัดแย้งกับคอมมิวนิสต์ แต่ทั้งนี้จะตำหนิพวกเขาเหล่านั้นแต่ฝ่ายเดียวก็มีได้ เพราะประสบการณ์ที่พวกเขาได้พบเห็นและรู้จัก ไม่ว่าจะจากวัด จากตำรา หรือจากความประพฤติปฏิบัติของผู้ที่อ้างตัวว่าเป็นพุทธมามกะ โดยทั่วไป ก็ล้วนแต่เป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระทั้งสิ้น แต่สิ่งที่น่าตำหนิก็คือการปิดประตูขังตัวเองไม่สนใจศึกษาค้นคว้าและรับรู้ว่แก่นของศาสนาพุทธจริงๆ นั้นปฏิเสธสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ และสอนเน้นแต่กฎของธรรมชาติเท่านั้น ไม่มีนรกสวรรค์เข้ามาเกี่ยว แต่ที่เข้ามาเกี่ยวข้องตามที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกนั้นเป็นเรื่องของพระอรรคภิกษุ และพระภิกษุ ที่เริ่มต้นมาจากอศฺวโฆษ พหุสูตรของพราหมณ์ที่เข้ามาบวชอยู่ในศาสนาพุทธภายหลังยุคของพระเจ้าอโศกมหาราช จนกระทั่งบัดนี้กาฝากของศาสนาพราหมณ์ได้เจริญงอกงามครอบคลุมพุทธศาสนาตัวจริงไปหมดแล้ว ดังที่ปรากฏอยู่ทั่วไปตามวัด ตามบ้านหรือตามงานรัฐพิธีต่างๆ”

ถ้อยความยืดยาวคงทำให้คนอายุน้อยๆ เบื่ออ่านสักหน่อย แต่คงไม่บ่อยครั้งนักที่เราจะมีโอกาสได้ยินได้ฟัง ผู้เฒ่าวัย ๗๙ ปี บอกเล่าเรื่องราวเหล่านี้ นอกจากนักเขียนสูงวัยอย่างคุณลุงสุพจน์แล้ว ก็คงจะมีผู้เฒ่าอีกไม่กี่ท่านเท่านั้นที่ได้ศึกษาทั้งลัทธิมาร์กซิสม์และพุทธศาสนาจนแจ่มกระจ่าง และยังมีสุขภาพแข็งแรง สมองแจ่มใส สามารถสนทนากับเราได้ยืดยาวเช่นนี้

อันความสนใจและได้พยายามทำความเข้าใจในแก่นพุทธศาสนาของคุณลุงสุพจน์ อาจสืบเนื่องมาจากความประทับใจ

ในวัยเด็ก ซึ่งคุณลุงได้เล่าให้เราฟังว่า

“ตอนเด็ก ๆ ราว ๕-๖ ขวบ จำได้ว่ามียายเป็นแม่ชี ชื่อ แม่ชีพุ่ม ต่อมายายไม่สบายต้องสึกจากแม่ชีมารักษาตัวที่บ้าน ตอนค้าขาย จะมีคนมาที่บ้านทุกวัน เรายังเป็นเด็กก็รู้ว่าเขามาทำอะไร เห็นเดินย่องไปย่องมา ซุบซิบกันเบาๆ แต่มีประโยคหนึ่ง จำได้ดีใจ ยายมักจะพูดว่า “สวรรค์ในอก นรกในใจ นิพพานอยู่ที่ไหน อยู่ไม่ไกลไม่ใกล้ อยู่ที่ใจเราเอง” จนกระทั่งมาติดคุก (พ.ศ. ๒๔๙๕) พระพิมลธรรม มาเทศน์และสอนวิปัสสนากรรมฐาน ภาพที่เคยเห็นตอนเด็กๆ จึงผุดขึ้นมาอีกครั้ง พอนึกย้อนอดีตไป ก็จำได้ว่า ยายเคยเขียนหนังสือไว้เล่มหนึ่งชื่อ อธิษฐานธรรม พิมพ์ที่โรงมิตรตระกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช (๕๐๐ เล่ม) พอออกจากคุกปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ก็กลับบ้านไปตามสืบหาหนังสือเล่มนี้ จนได้มา แต่พอถูกขังคุกอีกครั้ง หนังสือเล่มนี้ก็สูญหายไป หาไม่เจอจนบัดนี้ จากการได้ฟังพระเทศน์ทำให้หวนรำลึกถึงอดีต นี้อาจเป็นจุดหนึ่งที่ทำให้เริ่มสนใจ และศึกษาพุทธศาสนาอย่างเจาะลึกจริงจัง”

และเพราะได้สั่งสมความรู้ ความเข้าใจในทาพุทธศาสนา มายาวนานนี้เอง ในงานเขียนหนังสือของท่านจึงมีธรรมะเป็นหลักนำอยู่เสมอ ดังนั้นถึงแม้ตลอดชีวิตการทำงานจะถูกโจมตี ค่อนแคะหรือถึงขั้นขู่ทำร้าย ท่านยังคงยึดมั่นสัจจะ และไม่เคยเปลี่ยนทิศทางการนำเสนอผลงานแต่อย่างใด จนบัดนี้แม้คุณลุงสุพจน์จะมีโรคภัยคุกคาม แต่ด้วยธรรมะในใจ ก็ทำให้ท่านมีกำลังใจเข้มแข็งยืนหยัดที่จะสู้ต่อไป เพื่อความเป็นธรรมของสังคม พร้อมไปกับการทำสงครามกับมะเร็งโดยมีภรรยาคู่ชีวิต

เป็นเสรีนิยมและพลานุการ ร่วมใช้ยุทธวิธีธรรมชาติบำบัดหวังเพื่อพิชิตข้าศึก

ทุกวันนี้คุณลุงสุพจน์ ยังคงใช้ชีวิตตามปกติ ตั้งแต่เช้าเพื่อออกกำลังกาย ไปตลาด หาเวลาพูดคุยกับเพื่อนฝูงเก่าๆ บ้างอ่านหนังสือ เขียนหนังสือ และถ้ามีผู้สนใจมาขอคำแนะนำ หรือขอความรู้ คุณลุงก็พร้อมสำหรับผู้ที่แวะมาเวียนมาซึ่งมีสม่ำเสมอไม่ขาดสาย ท่านยังคงมีความหวังและเชื่อมั่นว่า โลกของเราอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติ คือไตรลักษณ์ หรือไตรลักษณ์ ดังนั้นย่อมหนีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไม่พ้น

“ประเทศไทยอยู่ภายใต้กฎวิวัฒนาการของสังคมเช่นเดียวกันกับสังคมทั้งหลาย ที่ได้วิวัฒนาการผ่านพ้นมาแล้ว กำลังดำรงอยู่และที่จะเป็นไปในอนาคต คือจากยุคชุมชนบุพกาลหรือที่อาจารย์ปรีดิย์เรียกว่าปฐมสหการ มาสู่ยุคทาส ยุคศักดินา ยุคทุนนิยม ยุคสังคมนิยม และยุคคอมมิวนิสต์ตามลำดับ ปัจจุบันนี้ประเทศไทยกำลังล่วงเข้าสู่ยุคทุนนิยมยามอัสดง ซึ่งต่อไปก็จะเข้าสู่ยุคสังคมนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ไม่ว่าใครจะชอบใจหรือไม่ชอบใจก็ตาม แต่อย่าได้เข้าใจผิดว่าเมื่อเข้าสู่ยุคสังคมนิยมแล้วความอุดมสมบูรณ์จะแผ่ปกคลุมไปทั่วทุกหลังคาเรือนในทันทีทันใด นั่นเป็นความเพ้อฝัน เพราะการเปลี่ยนแปลงของสังคมก็เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวงที่ต้องเป็นไปตามขั้นตอน คือเริ่มตั้งแต่ขั้นต้นที่ไม่สมบูรณ์ไปสู่ความสมบูรณ์ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมก็เช่นเดียวกัน แต่ถึงกระนั้นความอุดมสมบูรณ์ของสังคมนิยมขั้นต้นสำหรับมหาชนส่วนใหญ่แล้วก็ย่อมดีกว่าทุนนิยมอย่างแน่นอน” คุณลุงสุพจน์กล่าว

ด้วยน้ำเสียงเรียบๆ หากหนักแน่นจริงจัง

ซึ่ง ณ ปัจจุบัน คงมีใครไม่กี่คนที่ได้ใช้ชีวิตผ่านการต่อสู้
ในสนามรบการเมืองมายาวนาน และยังคงไม่เปลี่ยนท่าที หาก
ยึดมั่นในสัจธรรมอย่างเหนียวแน่น มีความหวัง ความมั่นใจเต็ม
เปี่ยมที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งท่านเชื่อว่าต้อง
บังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ฝากความถึงคนรุ่นใหม่

เพราะ “सानแสงอรุณ” ในฉบับนี้ว่าด้วยเรื่องความฝัน
ของคนรุ่นใหม่ และด้วยวัยที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมานานกว่า ๗
ทศวรรษ เราจึงเอ่ยถามถึงความคิดเห็นของท่านต่อคนรุ่นใหม่
ซึ่งผู้เฒ่าได้ให้ให้ทัศนะว่า

“ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าใครเป็นผู้แบ่งคนเป็นรุ่นใหม่ รุ่นเก่า
อย่างไร และถือหลักอะไรมาเป็นเส้นแบ่งรุ่น แต่ที่แน่ๆ คือทั้งคน
รุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าต่างคลานออกมาจากกรรมมารดาด้วยกัน
ทั้งสิ้น สิ่งที่แตกต่างกันคือเงื่อนไขเวลาและสภาพแวดล้อม อย่างคน
เกิดก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือหลังสงคราม หรืออย่างคน
ท้องหิวกับคนท้องอ้วนนั้น ย่อมจะมีชีวิตจิตใจต่างกันอย่างแน่นอน
ปัญหาสำคัญจึงไม่ใช่อยู่ที่คนรุ่นใหม่หรือรุ่นเก่า แต่อยู่ที่สภาพแวด-
ล้อมต่างหาก คือสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทาง
การเมือง และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ดังที่กล่าวกันว่า สังคมชั่ว
ทำให้คนเป็นผี สังคมดีทำให้ผีเป็นคน แต่สังคมย่อมถูกสร้างขึ้นโดย
คน ดังนั้นจึงขอเรียกร้องทั้งคนรุ่นใหม่และรุ่นเก่ามาร่วมกันสร้าง
สังคมที่ดีเพื่อความผาสุกร่วมกันของมวลมนุษยชาติทั้งผอง”

สุพจน์ ด้านตระกูล นักเขียนหัวใจทองคำ ผู้ที่ผ่านการต่อสู้ทางด้านความคิด และความหวังที่จะเห็นโลกเป็นอย่างที่ควรจะเป็นมายาวนาน หากตลอดชีวิตของท่านไม่เคยสิ้นหวัง และไม่ย่อมนะย่อที่จะผลิตผลงานเพื่อเผยแพร่นำเสนอสังคมอย่างมุ่งมั่น

หนุ่มสาวเอ๋ย เรื่องราวการต่อสู้ของผู้สูงวัยท่านนี้ คงมีพลัง สามารถสร้างกำลังใจให้ความหวังความฝันแก่ใครหลายๆ คนได้ พลังของคนหนุ่มสาวที่มีอยู่ล้นเหลือ ควรหรือที่จะนำไปใช้ผิดทาง สังคมดีไม่มีขาย ถ้าอยากได้โลกทั้งดงยาม อย่าเพียงแต่หวัง หากต้องลงมือทำอย่างมุ่งมั่น จริงจัง ด้วยหัวใจที่เปรียบประดุจทองคำ ซึ่งแม้จะถูกหลอมละลายสักกี่ครั้งก็ยังคงไม่แปรธาตุ ●

ภาพประกอบโดย บองโก้

เชิงอรรถ

๑. คอมมิวนิสต์ หมายถึง ลัทธิคอมมิวนิสต์
๒. คอมมิวนิสต์ หมายถึง พรรคคอมมิวนิสต์
หรือชาวคอมมิวนิสต์

๑๐

กัంగా สุพจน์ ด้านตระกูล (จากมติชนสุดสัปดาห์ ๒๕ พ.ค. ๒๕๔๒)

ขอบคุณครับ ที่ตอบจดหมายของผมอย่างรวดเร็ว ทันท่วงที
คุณว่าถ้าผมได้เคยอ่านผลงานของคุณสุพจน์ ด้านตระกูล
เกี่ยวกับรัชกาลที่ ๘ คงจะไม่เขียนคำถามแบบนั้นมา
ผมเคยอ่านผลงานของคุณสุพจน์ ด้านตระกูล ครั้น เรื่อง
“๕๐ ปี พระพุทธเจ้าองค์แรก จากพสกนิกรไปแล้ว” หนังสือ
เล่มนี้ไม่มีพลังทางเนื้อหาพอที่จะทำให้ผมเข้าใจประวัติศาสตร์ช่วง
เวลานั้นได้กระจ่างชัดเจนถูกต้องขึ้นเลยครับ

งานเขียนของคุณสุพจน์เอนเอียงในทางให้ประโยชน์กับ
ท่านปรีดีโดยตรง

เจตนาของคุณสุพจน์ชัดเจนมากครับว่า จะจงยักย่อง
ท่านปรีดี ใช้คำสรรพนามเรียกฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกับท่านปรีดีว่า
เศษเดนศักดิ์นา เเดนมนุษย์

แต่นั้นไม่ใช่ประเด็นสำคัญ ประเด็นที่สำคัญนั้นเนื้อหาจริงใจจะชี้ว่า ผู้ต้องหาที่จับได้สามคนในคดีนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งขัดกับคำพิพากษาศาลที่ตัดสินไปแล้ว เนื้อหาของหนังสือนั้นหักล้างคำพิพากษาศาลโดยสิ้นเชิง

โดยหลักฐานที่คุณสุพจน์นำมาประกอบนั้น ผมอ่านแล้วผมว่ามันไม่มีน้ำหนักพอ

ในส่วนอื่นของหนังสือเล่มนี้ก็ตั้งใจที่จะเลือกลงเฉพาะเรื่องราวที่เป็นประโยชน์กับพวกท่านปรีดี แต่เหตุการณ์หลายเหตุการณ์ก็ไม่พบในหนังสือเล่มนี้ (“มติชนฯ” น่าจะเคยอ่านหนังสือ อานันทมหิดล - ยุวกษัตริย์พระองค์แรกในระบอบประชาธิปไตย ของ Special collect press หรือคำอภิปรายของ หม่อมคึกฤทธิ์ในสภา กรณีสวรรคต)

ข้อมูลเหล่านี้เป็นเท็จทั้งสิ้นเลยหรือ

ผมอยากให้ผู้อ่าน “มติชนฯ” ท่านอื่นๆ ได้อ่านหนังสือ ๕๐ ปี เล่มนี้ของ คุณสุพจน์ ด่านตระกูล ดู แล้วช่วยกันพิจารณาถึงจุดประสงค์หลักของผู้เขียน

การกล่าวถึงการทำหน้าที่ของท่านปรีดีในช่วงเหตุการณ์นั้นว่าเหมือนขบวนการกบฏเห่า คำแถลงการณ์ของคณะราษฎรเมื่อปฏิวัติยึดอำนาจที่คุณสุพจน์บอกไว้ว่าเป็นที่รู้กันว่าท่านปรีดีเป็นผู้เขียน อ่านดูเถิดครับว่าคำแถลงการณ์นั้นบ่งบอกอะไรไว้เยอะ

มีความเห็นยังงี้ก็เขียนมาให้อ่านบ้างนะครับ

“มติชนฯ” แนะนำให้ผมไปสอบถามจาก ดร.ปรีชา และ ดร.ทิวา เรื่องท่านปรีดี อย่าหาว่าผมติดนิสัยประชาธิปไตยเลยนะครับ ถ้าผมแนะนำให้ “มติชนฯ” ไปถามเรื่องเจ้าอาวาสวัด

พระธรรมกายกับคุณพ่อ เล่งฮี้ หรือคุณลีลาวดี วัชโรบล คุณ
พอจะเดาคำตอบได้มั้ยว่า จะออกมาเป็นแนวทางใด

แฟนประชาธิปไตย-มติชนฯ

กวี/กระวาด

บุญ ระโนด

ปรีดี กับ ทรพี

ปรีดีดังดวงดาว	ส่องสกาทุกแห่งหน
นำหมู่ผู้มีตมณ	สู่เส้นทางพรางไสว
คือผู้เกิดก่อนกาล	ผู้กล้าหาญ-วิญญานไท
เพรียกหาประชาธิปไตย	สิทธิ์เสรีเยี่ยงวีรชน
คือรัฐบุรุษ	เลิศมนุษย์มีจ้านน
ร้อยปีมีเพียงคน	โลกร่ำลือระบือนาม
พรากบ้านแผ่นดินเกิด	หนีเตลิดจากสยาม
คนคดมักคุกคาม	และทาสีให้พิกล

ฯลฯ

เพียงเพื่อมีอำนาจ	พวกซี้ชลาดยอमतอดตน
กอดตีนพวกจอมพล	ก่อวิบัติ-รัฐประหาร
แอบอ้างอย่างองอาจ	ว่าพันพาดเผด็จการ
ผ่านมาล้วนสามัญ	หักหลังมิตรมามากมาย
อาศัยวาทการ	ความหน้าด้านไริยางอาย
เล่นเล่ห์เพทุบาย	นักดัดแปลงแต่งนิทาน

ยกตนให้พ้นผิด
แก้กล้ววิชาमार
เชิดชูบรรราช
เบ่งบ้าวาทกรรม
ปกป้องเผด็จการ
วิญญานปู่ผู้จากไป

ต่างความคิดต้องจัดการ
ในคราวเทพพิทักษ์ธรรม
ให้ผงาดด้วยเงื่อนงำ
ที่ทายห้าประชาไทย
ส่อสันดานว่าจัญไร
จึงกู้ก้องกังวานมา

ฯลฯ

คือลูกทรีพี
ลบหลู่ผู้ลบล่า

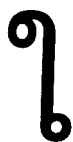
ท่านปรีดีไม่ปรีดา
เอาตัวรอดเป็นยอดแล้ว ●

๑ ๑

มองต่างมุม

(มติชน ฉบับวันที่ ๒๒-๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๒)

นบรียากาศแห่ง

๒๔ มิถุนา	ยนมหาศรีสวัสดิ์
ปฐมฤกษ์ของรัฐ	ธรรมนูญของไทย
เริ่มระบอบแบบอา	ระยะประชาธิปไตย
ทั่วราชอาณาจักรไทย	ได้สิทธิเสรี
สำราญ สำเร็จ	บรรเทิง เต็มที่
เพราะชาติเรามี	เอกราชสมบูรณ์

“มติชนสุดสัปดาห์” นอกจากมีบทความพิเศษ ม.จ. พูนพิศมัย ดิศกุล ฉายภาพให้เห็นสังคมไทยในห้วงก่อนเหตุการณ์ เมื่อเช้าตรู่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๕

อันเป็นภาพในแวตวง “เจ้านาย” อย่างเป็นด้านหลักแล้ว
เรามีบทความ ๒ ชิ้นที่เกี่ยวข้องเนื่องระหว่างเหตุการณ์เมื่อ
เช้าตรู่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๕ กับนายปรีดี พนมยงค์

ขึ้นแรกเป็นของสุพจน์ ด่านตระกูล ขึ้นหลังเป็นของ
วรศักดิ์ มหัทธโนบล

คนแรกเป็นคนที่ในยุคต้องโทษในข้อหาขบถเมื่อเดือน
พฤศจิกายน ๒๔๙๕ คนหลังเป็นคนที่ยุครัฐประหารนองเลือด
เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๙

ตราบนับวันนี้ เรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์เมื่อเช้าตรู่ของ
วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๙๕ ก็ยังมีปมบางปมที่มองต่างมุม

มองต่างมุมเหมือนกับเหตุการณ์เมื่อก่อกำเนิดขบวนการ
เสรีไทยขึ้น

มองต่างมุมเหมือนกับเหตุการณ์เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖
มองต่างมุมเหมือนกับเหตุการณ์เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๙
มองต่างมุมเหมือนกับเหตุการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕
ที่มองต่างมุมประการสำคัญก็คือ การยืนอยู่คนละมุม อัน
แต่ละมุมมีฐานในทางผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

แม้กระทั่งคนที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ด้วยกันแต่ต่างสถานะ
กันก็สามารถมองไม่เห็นเหมือนกัน

แม้กระทั่งคนที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์และอยู่ในสถาบันการ
ศึกษาเดียวกัน แต่มองกันคนละมุมมองจากฐานในทางผลประโยชน์
ที่แตกต่างกันก็มองไม่เห็นเหมือนกัน

ยิ่งคนที่อยู่ในกาละและเทศะอันแตกต่างกันยิ่งทำให้มอง
ไม่เห็นเหมือนกัน

อย่าได้แปลกใจที่บทความของ สุพจน์ ด่านตระกูล มี
เป้าหมายที่จะตอบโต้ทรศนะอันเห็นต่างกับ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์
อย่างเป็นด้านหลัก

แม้ว่า นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ จะเป็นเจ้าของงาน “การปฏิวัติสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕” ก็ตาม

ต้องยอมรับว่า นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ เป็นนักวิชาการที่เกาะติดอยู่กับข้อมูลของเหตุการณ์เมื่อเช้าตรู่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ อย่างต่อเนื่องและยาวนาน

จากคำนำ “การปฏิวัติสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕” ของ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ จะบอกให้ทราบ

บอกให้ทราบว่า “ผู้เขียนเริ่มเขียนหนังสือเล่มนี้แต่ครั้งยังเป็นผู้บรรยายวิชาประวัติศาสตร์การเมืองไทย รวมทั้งวิชาประวัติศาสตร์อื่นๆ ที่ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๘ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๑”

ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ นครินทร์ย้ายจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปบรรยายวิชาประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองและสถาบันการเมืองของไทยที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กว่าทุกอย่างจะเรียบร้อยจนสามารถตีพิมพ์เป็นเล่มได้อย่างสมบูรณ์ก็ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕

สมบุญมณีน้อยเพียงใดโปรดอ่านคำนำของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ในหัวข้อเรื่อง “อาจารย์นครินทร์กับการปฏิวัติสยาม” ท่อนหนึ่งที่ว่า “งานศึกษาชิ้นนี้เป็นความยิ่งใหญ่ จะอยู่ในสถานะที่สูงในวงวิชาการที่สนใจ ๒๔๗๕ ไปอีกนาน”

นายินดีที่ผู้สนใจ ๒๔๗๕ คนหนึ่ง คือ สุพจน์ ด้านตระกูล มุมมองที่ต่างกันระหว่าง สุพจน์ ด้านตระกูล กับ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ เริ่มจากการเสวนาของกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒

เป็นมุมมองที่แตกต่างกันในประเด็นเกี่ยวกับนายปรีดี
พนมยงค์

บังเอิญเป็นมุมมองที่แตกต่างกันในรายละเอียดของ
นายปรีดี พนมยงค์ กับเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕
เป็นเรื่องที่ สุพจน์ ด่านตระกูล เห็นว่าไม่ควรปล่อยให้
ผ่านเลย

แม้ “มติชนสุดสัปดาห์” จะนำบทความของ สุพจน์
ด่านตระกูล ตีพิมพ์ แต่เราก็ได้ปฏิเสธโอกาสของ นครินทร์
เมฆไตรรัตน์

ตรงกันข้าม “มติชนสุดสัปดาห์” ไม่ถือว่าความเห็นของ
สุพจน์ ด่านตระกูล เป็นจุดยุติ

ตรงกันข้าม “มติชนสุดสัปดาห์” เห็นว่าการถกเถียงกันด้วย
ข้อมูลในทางวิชาการอย่างเป็นภาววิสัย คือ แนวทางแห่งการหา
“สัจจะ” จาก “ความเป็นจริง”

มีแต่หา “สัจจะ” จาก “ความเป็นจริง” เท่านั้น เราจึงจะ
สามารถเข้าใจลึกซึ้งกับความเป็นจริงที่จริงแท้ได้มากที่สุด และถอย
ห่างจากอคติและผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์
ในทางเศรษฐกิจหรือการเมืองก็ตาม

“มติชนสุดสัปดาห์” พยายามยืนหยัดในหลักการหา
“สัจจะ” จาก “ความเป็นจริง” อย่างจริงจัง ๐

บรรณาธิการบริหาร

๑๒

คุณภาพสังคม

บพิตร เกาฏีระ

(จาก นสพ.ไทยรัฐรายวัน ฉบับวันที่...)

๒ ้ทุกวันนี้จะมีหนังสือมากมายหลายแสนเรื่องหลายล้านเล่มในท้องตลาดไว้รองรับนักอ่าน แต่พูดได้อย่างเต็มปากว่ามีนักเขียนนับคนได้ในแผ่นดินนี้ ที่สามารถเขียนเรื่องบางเรื่องอย่างกล้าหาญและรับผิดชอบต่อคนอ่าน จนบางคนเรียกพวกเขาว่านักเขียนอันตราย

ซึ่งในที่นี้หมายถึง นักเขียนผู้กล้าหยิบยกเอาเนื้อหาบางประเด็นมาเขียนอย่างองอาจ รับผิดชอบและรักสังคมความเป็นจริงยิ่งกว่าชีวิต

ปีนี้ ทางมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ได้ยกย่องนักเขียนสองคน ด้วยการมอบรางวัลให้ในฐานะนักเขียนดีเด่น นักเขียนทั้งสองผู้ได้รับเกียรตินี้คือ

นายสุพจน์ ด้านตระกูล และนายเปลื้อง วรรณศรี ผู้ที่คนทั่วไปเรียกเขาทั้งสองว่า นักเขียนอันตราย

ในคำประกาศเกียรติคุณของนายสุพจน์ ด้านตระกูล ทางมูลนิธิฯ ดังกล่าวยกย่องไว้พอสรุปได้ว่า เป็นผู้ค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ อย่างไม่ระย่อทอดถอย

มีผลงานชิ้นโบแดงหลายชิ้นในอดีตที่ทำให้นายสุพจน์ ต้องกลายเป็นศิษย์เก่าชาวคุกถึงสองรอบ เนื่องจากไปคัดค้านนโยบายบางอย่างและเปิดโปงความไม่ชอบมาพากลของรัฐบาล บางยุค จึงได้รับข้อหาทรมานภายในและภายนอกราชอาณาจักร กับข้อหาทำการกระทำความอันเป็นคอมมิวนิสต์เป็นกำนัลจากรัฐบาล เผด็จการยุคนั้น

ขณะที่นักเขียนคนถัดมาคือ นายเปลื้อง วรรณศรี มูลนิธิฯ เจ้าของรางวัลเดียวกัน ประกาศยกย่องไว้ว่า เป็นผู้มีความทะนุถนอมคนในแบบต่างๆ ทำทนายอำนาจเผด็จการมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน จนตนเองต้องถูกจำกัดเสรีภาพ (ติดคุกเพราะการเมือง ๒ รอบเช่นกัน) และในที่สุดต้องลี้ภัยจากแผ่นดินเกิดไปพำนัก ณ สาธารณรัฐประชาชนจีนตราบนานเท่านาน

เพื่อให้ชนรุ่นหลังเห็นเป็นแบบอย่างการต่อสู้เพื่อความถูกต้องเป็นธรรมอย่างมีจุดยืน หรือไม่ยอมเปลี่ยนสี เราได้นำประวัติชีวิตและงานโดยย่อของบุคคลทั้งสอง ผ่านการบอกเล่าจากปากนายสัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์ อาจารย์พิเศษแห่งศูนย์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอุปนายกสภาทนายความ หนึ่งในผู้เคยใกล้ชิดกับบุคคลทั้งสองมาถ่ายทอดไว้ตามสมควรดังนี้

สุพจน์ ด้านตระกูล เกิดในครอบครัวชนบท เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๔๖๖ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ในระหว่างสงครามโลก

ครั้งที่ ๒ เพื่อนฝูงได้ชักนำให้เข้าทำงานกับกองทัพญี่ปุ่น ในฐานะเสมียนโกดังประจำท่าเรือญี่ปุ่นที่สร้างขึ้นเพื่อขนส่งยุทธสัมภาระและกำลังพลทางทะเลจากประเทศไทยไปสู่พม่า และในโอกาสนี้เอง นายสุพจน์ ด้านตระกูล ได้เข้าร่วมกับพวกต่อต้านญี่ปุ่น (เสรีไทย) รายงานความเคลื่อนไหวของกำลังพลและยุทธปัจจัยของฝ่ายญี่ปุ่นที่ผ่านเข้าออกทางท่าเรือเขาผาซี

ภายหลังจากสงครามผ่านพ้น สุพจน์ เข้าทำงานหนังสือพิมพ์ เริ่มจากเป็นคนพิสูจน์อักษร นักข่าวโรงพักตามด้วยนักข่าวการเมือง ซึ่งจากจุดนี้เอง ที่นำเขาไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมอยู่ในกลุ่มขบวนการกู้ชาติ เพราะไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ตามกันอเมริกันตลอด ปลอมใจให้อเมริกันเข้ามาควบคุมในหลายๆ ด้าน จนกระทั่งตัวเขาถูกจับกุมในข้อหาบงกชภายในและภายนอกราชอาณาจักร ถูกพิพากษาลงโทษจำคุก ๒๐ ปี แต่ลดให้เหลือ ๑๓ ปี ๔ เดือน ติดคุกอยู่ประมาณ ๕ ปี ก็ได้รับการนิรโทษกรรม ในปี ๒๕๐๐ โดยจอมพล ป. พิบูลสงครามนั่นเอง

แต่แล้วในปีถัดมา คือ พ.ศ. ๒๕๐๑ ยุคของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สุพจน์ได้เคลื่อนไหวต่อต้านเผด็จการด้วยข้อเขียนของตนอีกครั้ง คราวนี้ถูกจับเข้าคุกในข้อหาบงกชภายในราชอาณาจักร และมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ศาลทหารกรุงเทพพิพากษาลงโทษจำคุก ๓ ปี ในความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ แต่ยกฟ้องข้อหาที่มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ในยุคนั้นเป็นที่กล่าวขานกันมาก เพราะถูกจับในฐานะกบฏสันติภาพ โดยสรุป สุพจน์เป็นคนหนึ่งที่จัดว่าเป็นจิ้งจกไม่เปลี่ยนสี ถึงแม้พรรคพวกจะถูกยิงเป้า

แต่เขาก็กังรักษาธาตุแท้ของอุดมคติไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

ส่วน นายเปลื้อง วรรณศรี นั้น นายสัมพัทธ์ กล่าวถึงในฐานะเพื่อนรุ่นพี่ที่สนิทสนมกันที่สุดว่า

เปลื้อง วรรณศรี เป็นบุคคลที่วงการนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นักการเมืองและประชาชนผู้รักชาติ รักประชาธิปไตย รักความเป็นธรรม ร่วมยุคร่วมสมัย รู้จักดีว่า เขาคือ นักสู้-นักรบของประชาชน ตั้งแต่เมื่อ ๕๐ ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่า เปลื้อง วรรณศรี เป็นต้นกำเนิดของขบวนการนักศึกษาในประเทศไทย คือตั้งแต่ ๘ พ.ย. ๒๔๙๑

หลังจากขบวนการนักศึกษา เปลื้อง ได้เข้าร่วมขบวนการสันติภาพ เมื่อเห็นว่ารัฐบาลในสมัยนั้น ดำเนินนโยบายผูกพันทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารตามกันอเมริกัันตลอด ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถกำหนดนโยบายอิสระที่เป็นกลางได้ ในสถานภาพของนักศึกษา เปลื้อง จึงได้เข้าร่วมขบวนการสันติภาพเพื่อคัดค้านนโยบายรัฐบาลและได้รับการสนับสนุนจากนักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ นักศึกษา และประชาชนทั่วประเทศ

จนในที่สุด ถูกกวาดล้างและจับกุมในข้อหาอิตสมัยนั้นคือ กบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักร หรือที่เรียกว่า กบฏสันติภาพเช่นเดียวกับข้อหาที่สุพจน์ ด้านตระกูล ได้รับ หากแต่ต่างกันที่กลุ่มหรือขบวนการ คือ ต่างคนต่างต่อสู้ตามรูปแบบและแนวทางของตน

ถึงแม้จะเป็นวินโรคแทบเอาชีวิตรอด อาเจียนออกมาเป็นเลือด แต่ด้วยความที่เป็นนักสู้ เพื่อความถูกต้องเป็นธรรมในสังคม

ช่วงที่เคลื่อนไหวต่อสู้ก่อนติดคุก เปลื้อง ได้เขียนทั้งบทกลอน บทความและนิยาย ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์อักษรสาส์น ธรรมจักร สยามสมัยและปิยะมิตร ครั้นเมื่อเข้าไปอยู่ในคุกเขาก็ยังจัดทำหนังสือพิมพ์ชื่อ “วันใหม่” ขึ้นในคุก เป็นหนังสือพิมพ์ที่ผลัดกันเขียนและแบ่งกันอ่านในคุก บางคราวที่โอกาสอำนวยได้เขียน บทความมาลงหนังสือพิมพ์ข้างนอกบ้าง

เมื่อถูกปล่อยจากคุกคดีกบฏสันติภาพ เปลื้อง ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนออกหนังสือพิมพ์ชื่อ “ปิฎกมรยาตปิฎก” ตัวเปลื้องเป็นบรรณาธิการและมีสัมพัส พิงประดิษฐ์ เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์นี้ขึ้นากการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย สันติภาพและสิทธิเสรีภาพ บทบาทของเปลื้อง ช่วงนี้เริ่มโดดเด่นและเป็นขวัญใจประชาชนทั่วไป กระทั่งมีเสียงเรียกร้องให้ลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเขาได้ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก แต่ถูกโกงจึงสอบตก ต่อมามีการยุบสภาเลือกตั้งใหม่ ในครั้งนี้ได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้นได้เป็น ส.ส. จังหวัดสุรินทร์

ขณะเป็น ส.ส.ฝ่ายค้านได้รับเชิญไปเยือนสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน พร้อมกับนักการเมืองอีกหลายคน แต่เมื่อกลับจากการเยือนถูกจับตัวไปจำคุกพร้อมกันหมดในข้อหา มีการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ ครั้นเมื่อออกจากคุก เปลื้องถูกคุกคามและติดตามจากอำนาจมืด เขาเป็นหนึ่งในบัญชีดำที่ต้องถูกกำจัด ในที่สุดเขาก็ต้องหนีไปอยู่อีสานระยะหนึ่งและสุดท้ายต้องขอลี้ภัยการเมืองไปอยู่จีนแผ่นดินใหญ่ตราบนานทุกวันนี้

แม้ว่าผืนทรายในหน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทยผ่านพ้นมาแล้วไม่รู้กี่หน้า บุคคลผู้ร่วมในเหตุการณ์เหล่านั้นบ้างกลายเป็นอดีต

บ้างยังยืนยันยึดอยู่กับลมหายใจปัจจุบัน มีเพียงสองสิ่งสำคัญที่
เหลืออยู่คู่ชื่อพวกเขา นั่นคือ ความดีและเลวที่ได้กระทำไว้

อย่างน้อยรางวัลที่บุคคลทั้งสองได้รับการประกาศสรรเสริญ
จากมูลนิธิเสรีรโกเศศ-นาคะประทีป ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๙
ที่ผ่านมา น่าเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า ยังมีคนเห็นความดีของนักเขียน
ผู้ยืนยันยึดมั่นอยู่ ●

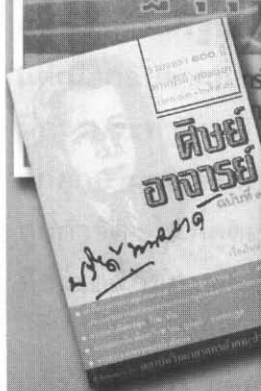

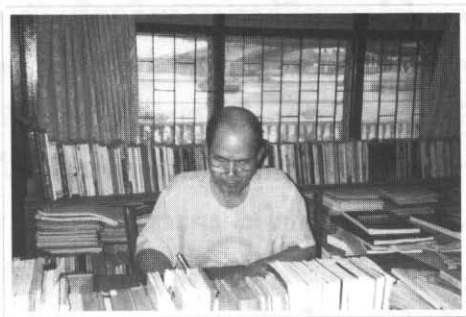
๔๐ ปี สุพจน์ ตำนตระกูล

เนชั่นสุดสัปดาห์

วิลาเอ็น

สุพจน์ ตำนตระกูล
บุณพลพุทฺธิเกียรติ...
รัฐบุรุษ 'ปรีดี พนมยงค์'

ภาค ๒

ข้อเท็จจริงและความเห็น ของ สุพจน์ ด้านตระกูล

๑

อันเนื่องมาจากวันปรีดี พนมยงค์ ได้ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์

(ลงตีพิมพ์ในมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ ๙๘๓-๙๘๔ มิ.ย. ๔๒)

เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒ อันเป็น “วันปรีดี พนมยงค์” ณ ห้องประชุม “จิตติ ดิงศภัทย์” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มีการเสวนาเรื่อง “เค้าโครงการเศรษฐกิจ ปรีดี พนมยงค์ กับแนวคิดปฏิรูปเศรษฐกิจ การเมืองไทยร่วมสมัย”

โดยอาจารย์ณรงค์ เพชรประเสริฐ เป็นผู้ดำเนินรายการ และมีอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิอีกหลายท่าน เป็นผู้นำในการเสวนา อาทิ อาจารย์ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ อาจารย์วรวิทย์ เจริญเลิศ อาจารย์กัญญา ลีลาลัย และอาจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์

ผมเองก็ได้เข้าร่วมเสวนาในวันนั้นด้วย และได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นบางประการ แต่โดยที่ไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้าว่าจะเข้าร่วมเสวนาในปัญหาดังกล่าวในวันนั้น

ดังนั้น เมื่ออาจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ที่เป็นนักประวัติศาสตร์ได้อ้างข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มาพูด ทั้งๆ ที่

ผมตระหนักว่าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่อาจารย์ยกขึ้นมา
กล่าวอ้างนั้น คลุมเครืออยู่มาก ซึ่งอาจยังความเข้าใจผิดให้กับผู้ฟัง
และยังความเสียหายให้กับบุคคลในประวัติศาสตร์ที่ถูกอ้างนั้นได้
ด้วย แต่ผมก็ไม่ได้แสดงความเห็นทักท้วงอะไรออกมาในวันนั้น

ประการแรก เพราะผมไม่ใช่นักพูด ไม่สันตติจิตจ้านใน
การที่จะได้คารม หากจะถูกโต้กลับ

ประการต่อมา เพราะผมยังเลื่อนลงในข้อเท็จจริง ต้อง
กลับไปศึกษาค้นคว้าให้แน่ใจเสียก่อน และโดยที่ในวันนั้นผมไม่
ได้จดบันทึกข้อความอันคลุมเครือนั้นไว้ ได้แต่อาศัยความจำไว้
ในหัวของคววีย์ ๘๐ หย่อนๆ จึงอาจขาดเกินไปบ้าง

ก็ต้องขออภัยกันนะครับ

ข้อ ๑ อาจารย์นครินทร์ ท่านกล่าวว่า

“ที่กล่าวกันว่า ท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นคนแรกที่วางแผน
เศรษฐกิจไทย คำกล่าวเช่นนี้ไม่ถูกต้อง เป็นคำกล่าวเยินยอของ
สานุศิษย์ของท่านที่เกินความเป็นจริง ความจริงในสภาชุดแรกนั้นมี
สมาชิกสภาคนหนึ่ง ชื่อ นายมังกร สามเสน เคยเสนอแผนการ
เศรษฐกิจต่อสภาก่อนหน้าท่านปรีดี แต่ท่านปรีดีเก็บไว้ แล้วกลับ
มาเสนอเสียเอง” (เป็นทำนองขโมยความรู้หรือแย่งความดีของ
คนอื่นเป็นการเอาหน้า ซึ่ง ดร.รัฐศาสตร์ท่านหนึ่งก็เคยส่าย
ท่านปรีดีมาแล้ว ในกรณีกล่าวหาว่าท่านปรีดีปิดบังรัฐธรรมนูญ
ของพระปกเกล้าฯ -ผู้เขียน)

ต่อประเด็นนี้ ข้อเท็จจริงมีดังนี้ครับ

กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ศาสตราจารย์เดือน บุนนาค

อดีตรักษาการผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (๒๔๙๑-๒๔๙๓) ท่านได้เขียนหนังสือขึ้นเล่มขึ้นชื่อว่า “ท่านปรีดี รัฐบุรุษอาวุโส ผู้วางแผนเศรษฐกิจไทยคนแรก” หนังสือเล่มนี้จัดพิมพ์จำหน่ายโดย สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาการ

ดังนั้น คำว่า ท่านปรีดีเป็นผู้วางแผนเศรษฐกิจไทยคนแรก ก็มาจากชื่อหนังสือของศาสตราจารย์เดือน บุญนาค นั้นเอง ศาสตราจารย์เดือน บุญนาค ท่านจะรู้ล่วงหน้าว่า ในอนาคตท่านจะถูกกล่าวหาว่าเป็นसानุศิษย์ที่ยกย่องอาจารย์เกินเลยไปจากความจริงหรืออย่างไรไม่อาจทราบได้ ท่านจึงได้เขียนเริ่มต้นบทที่ว่าด้วย “ท่านปรีดี ผู้วางแผนเศรษฐกิจคนแรก” ไว้ดังนี้

“ท่านผู้อ่านที่เป็นนักคัดค้านว่าอาจกล่าวค้านว่า ท่านมังกร สามเสน ก็เคยได้เสนอโครงการเศรษฐกิจต่อสภาสมัยนั้นเหมือนกัน เสนอก่อนท่านปรีดีเสียอีก แต่การเสนอของท่านมังกร สามเสน นั้น พึงเข้าใจว่าท่านมังกร สามเสน เปื่อความซักซ้าของรัฐบาลสมัยนั้น ท่านเลยเสนอเพื่อกระตุ้นเตือนให้รัฐบาลจัดการพิจารณา ร่างเสนอสภาต่อไป”

ข้อความที่ศาสตราจารย์เดือน บุญนาค ยกมากล่าวอ้างข้างต้น เป็นการสอดรับกับคำอภิปรายของท่านมังกร สามเสน ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๒๐/๒๔๗๕ วันศุกร์ที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“...โครงการเศรษฐกิจที่ได้เสนอไว้ต่อสภานั้นเป็นโครงการใหญ่โตมาก ควรจะลงมติพิจารณาว่า ควรจะตั้งเป็นสภาเรียกว่า สภาบำรุงเศรษฐกิจแห่งชาติ ให้มีเสนาบดีทุกกระทรวงเป็น

กรรมการ สมุหเทศาภิบาลทุกมณฑลเป็นกรรมการ นอกจากนั้น
เชิญอธิบดีที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการเศรษฐกิจเป็นกรรมการ และ
เชิญพ่อค้าคนสำคัญเป็นกรรมการ เชิญผู้มีความรู้พิเศษในเรื่อง
การต่างประเทศ เศรษฐกิจและการเงิน เป็นกรรมการที่ปรึกษา
และการเศรษฐกิจนี้เป็นเศรษฐกิจแห่งชาติ ใหญ่โตมาก ต้อง
ประกอบขึ้นให้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือแห่งชนทั่วไป จึงอยากขอแนะนำ
ให้คณะกรรมการราษฎรร่างพระราชบัญญัติสภาการเศรษฐกิจ
แห่งชาติ อัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงตำแหน่ง
นายกิตติมศักดิ์ของสภานี้ สุดแท้แต่จะช้าหรือเร็ว และหวังว่า
จะเป็นประโยชน์แก่ชาติมากที่สุด เพราะชาติจะเจริญก็ต้องอาศัย
การเศรษฐกิจ” รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในบ่ายวันนั้น
ได้บันทึกต่อไปว่า

“หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า ตามที่นายมังกร สามเสน
ได้แถลงมานั้น ได้เคยทำความเข้าใจให้นายมังกร สามเสน ทราบ
แล้วว่า ในการที่จะดำเนินโครงการเศรษฐกิจก็ดี หรือกิจการใด
อื่นๆ กิติ เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการราษฎรจะดำเนิน เพราะ
ฉะนั้น โครงการเศรษฐกิจที่นายมังกร สามเสน นำมาเสนอ จึง
ขอตรวจดูก่อน อีกอย่างหนึ่ง การที่จะตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาตินี้
เป็นความประสงค์ที่ทางคณะกรรมการราษฎรคิดอยู่แล้ว แต่การ
ที่จะตั้งขึ้นทันทีโดยวางทางการยังไม่สำเร็จ ก็จะดำเนินไปไม่สะดวก
เพราะฉะนั้น เมื่อถึงโอกาสสมควรที่ทางฝ่ายคณะราษฎรและผู้ที่
เริ่มก่อการในขั้นต้นมอบหมายให้เรื่องนี้ได้จัดการไปแล้ว ก็จะได้
จัดการตั้งสภาเศรษฐกิจขึ้นภายหลัง...”

จากคำอภิปรายของท่านปรีดีดังกล่าว ก็เป็นที่ชัดเจนว่า

ท่านไม่ได้เก็บงำความดีของใครไว้เอาหน้า และนอกจากนี้ข้อเสนอของนายมังกร สามเสน ยังได้ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ในเวลา นั้นอย่างละเอียด ดังคำอภิปรายของพระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ ในที่ประชุมวันนั้น มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่า โครงการเศรษฐกิจของนายมังกร สามเสน ที่ได้เสนอไว้ต่อสภานั้น มีหนังสือพิมพ์ นำเอาไปลงพิมพ์โดยตลอด และทั้งมีคอมเมนต์อีกมากมาย...”

เมื่อหนังสือพิมพ์เอาไปลงพิมพ์เปิดเผยเช่นนี้ ท่านปรีดีจะเก็บเงียบไว้ได้อย่างไร แม้ว่าท่านคิดจะทำ แต่ท่านไม่ใช่คนเช่นนั้น ท่านมีแต่ยกย่องคนดีและคุณงามความดีของคนอื่นให้ปรากฏ แต่ไม่ขี้นินทา จึงเป็นโอกาสให้คนพาลกลับมาขี้นินทาในภายหลัง

จะขอยกมาให้เห็นสักตัวอย่าง คือ เรื่องพระราชหัตถเลขาของพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงเจ้าพระยาอมรรต ท่านปรีดีก็ยังอุตส่าห์ไปค้นคว้าเอามาเปิดเผยไว้ในคำสอนกฎหมายปกครองของท่าน ในบทที่ว่าด้วยความเสมอภาคในหน้าที่ ซึ่งเมื่อใครได้อ่านแล้วย่อมจะเชิดชูน้ำพระทัยของพระมหากษัตริย์พระองค์นั้น

ผมจึงขอเชิดชูน้ำพระทัยพระองค์ท่าน ณ ที่นี้ ด้วยการอัญเชิญพระราชหัตถเลขาฉบับนั้นมาเปิดเผยดังต่อไปนี้

“ที่ ๓/๔๙

วันที่ ๑๕ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๓๑
ถึง เจ้าพระยายมราช

ด้วยแต่ก่อนๆ มา การเก็บภาษีที่ดินและโรงเรือน กรมพระ-
คลังข้างที่ยังไม่ได้เคยเสียภาษีให้กับเจ้าพนักงานสรรพากรเลย
บัดนี้ฉันมาไตร่ตรองดูเห็นว่าทรัพย์สินสมบัติของฉันทั้งหลายที่เป็น
ส่วนตัว ก็เท่ากับเป็นทรัพย์สินสมบัติของคนธรรมดาคนหนึ่ง แต่เหตุใด
ฉันมาเอาเปรียบแก่คนทั่วไป ซึ่งดูไม่เป็นการสมควรเลย ส่วนของ
ผู้อื่นจะไปเก็บเอาเก็บเขา ของๆ ตัวเองจะเกียจกันเอาไว้ เพราะ
คนธรรมดาทั่วไป ใครมีทรัพย์สินสมบัติเป็นที่ดินหรือโรงเรือน เมื่อถึง
คราวที่เจ้าพนักงานจะเก็บภาษี เขาก็ต้องเสียภาษีให้กับเจ้าพนักงาน
ตามส่วนมากและน้อยของทรัพย์สินสมบัติที่เขามีอยู่ ตัวฉันเองถ้า
นอกจากทางในราชการแล้ว ฉันก็ถือว่าฉันเป็นคนธรรมดาคนหนึ่ง
ทรัพย์สินสมบัติของฉันที่มีอยู่ก็นับว่าเป็นส่วนมาก ถ้ารัฐบาลจะแบ่ง
ผลประโยชน์ของฉันที่ได้มาจากทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดนั้นบ้าง ฉันมี
ความยินดีเต็มใจที่จะเฉลี่ยให้เป็นการอุดหนุนชาติ และบ้านเมือง
อย่างคนสามัญด้วยเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป
ขอให้เจ้าพระยายมราชเก็บภาษีอากรในที่ดินและโรงเรือนซึ่งนับว่า
เป็นสมบัติส่วนตัวของฉันเอง อย่างเช่นที่ได้เคยเก็บมาจากคนอื่น
ทั่วไปนั้น

สยามินทร์”

นี่คือน้ำใจที่เปิดเผยของท่านปรีดี ที่มีต่อคุณงามความดี
และคนดี จึงได้นำพระราชหัตถเลขาฉบับนี้มาเปิดเผยไว้ในคำสอน

กฎหมายปกครองของท่าน แล้วคนอย่างนี้หรือที่จะไปปิดบังความดี
ของนายมังกร สามเสน

ข้อ ๒ อาจารย์นครินทร์ ตั้งคำถามเป็นเชิงปฏิเสธความ
สำคัญของท่านปรีดีในคณะราษฎรว่า “มีความเข้าใจกันผิดๆ ว่า ความ
ล้มเหลวของเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดี คือความล้มเหลว
ของคณะราษฎร” แล้วนครินทร์ ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงอย่างเป็น
รูปธรรมว่า “คณะราษฎรนั้น มี พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา
เป็นหัวหน้า ไม่ใช่ท่านปรีดี”

ครับ ถูกต้องแล้ว ความล้มเหลวของเค้าโครงการเศรษฐกิจ
ของท่านปรีดี ไม่ใช่ความล้มเหลวของคณะราษฎร คณะราษฎร
ไม่ใช่ท่านปรีดี ท่านปรีดีเป็นเพียงสมาชิกคนหนึ่งของคณะราษฎร
และคณะราษฎรก็ไม่ได้ล้มเหลวอย่างที่บางคนจะพยายามโฆษณา
ให้เห็นว่าล้มเหลว

คณะราษฎรมีวัตถุประสงค์พื้นฐานของการปฏิวัติ คือล้มเลิก
อำนาจของกษัตริย์ที่มีอยู่อย่างล้นพ้น (สมบูรณาญาสิทธิราชย์) มา
เป็นการจำกัดอำนาจกษัตริย์ภายใต้กฎหมาย (ราชาธิปไตยภายใต้
รัฐธรรมนูญ) ดังที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม
ชั่วคราว (ฉบับ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕) นั้นแล้ว และยังความ
สำเร็จในภารกิจการปฏิวัติด้านอื่นๆ อีกมากมาย เช่น เอกราช
ในทางศาลและตุลาการที่สูญเสียไปให้กับต่างประเทศก็ได้กลับ
คืนมา รวมทั้งจัดให้สวนสัตว์เขาดิน ซึ่งแต่เดิมเป็นสวนสัตว์ส่วน
พระองค์ของกษัตริย์ที่อยู่ในพระราชฐาน (วังสวนดุสิต) มาเป็น
สมบัติของแผ่นดิน และจัดเอารายได้ของสำนักงานทรัพย์สิน

ส่วนพระมหากษัตริย์มาเป็นรายได้ของแผ่นดิน (มายุคสมัยที่ได้เอาออกจากสำนักงบประมาณจนทุกวันนี้)

ดังนั้น คณะราษฎรจึงไม่ได้ล้มเหลว เป็นแต่เพียงการปฏิวัติที่มีคณะราษฎรเป็นกองหน้า ยังทำการปฏิวัติไม่สำเร็จ เนื่องจากอุปสรรคจากพลังต่อต้านการปฏิวัติและความขัดแย้งภายในคณะราษฎรเอง จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยที่จะต้องฟันฝ่าพลังต่อต้านการปฏิวัติ และแบกรับภาระหน้าที่ปฏิวัติสืบต่อจากคณะราษฎรต่อไป

ส่วนว่าท่านปรีดีจะเป็นบุคคลสำคัญในคณะราษฎรแค่ไหนเพียงใดนั้น คำตอบมีอยู่แล้วในคำพิพากษาศาลพิเศษ เรื่องคดีกบฏ พ.ศ. ๒๔๘๒ คดีดำที่ ๑ ถึง ๑๔ พ.ศ. ๒๔๘๒ คดีแดงที่ ๑ ถึง ๑๔ พ.ศ. ๒๔๘๒ มีความตอนหนึ่งที่คำพิพากษาได้บ่งชี้ความสำคัญของท่านปรีดี มีดังนี้

“เมื่อยึดอำนาจการปกครองแล้ว คณะผู้ก่อการได้ขอพระราชทานรัฐธรรมนูญชั่วคราว เมื่อได้รับพระราชทานแล้ว หัวหน้าผู้ก่อการฝ่ายพลเรือน (ท่านปรีดี-ผู้เขียน) ได้เสนอขอให้พระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นประธานคณะกรรมการราษฎร ทั้งนี้เห็นว่าพระยามโนปกรณนิติธาดา เคยปรารภมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองว่า ไม่ชอบระบอบการปกครองราชาธิปไตย ประกอบด้วยพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นผู้ที่กว้างขวางในระหว่างชาวต่างประเทศและสนิทสนมกับพระปกเกล้าฯ จะได้ทำการเพื่อสมัคสมานระหว่างคณะผู้ก่อการกับพระปกเกล้าฯ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จะได้ช่วยกันบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปโดยราบรื่น

“ส่วนพระยาพลพลพยุหเสนานั้น ได้เสนอขอให้พระองค์เจ้า

บรรดาเป็นอัศวินมหาเสนาบดี คือประธานคณะกรรมการราษฎร แต่ที่ประชุมส่วนมากไม่เห็นด้วย...”

ต่อมา เมื่อพระยามโนปกรณนิติธาดา ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการราษฎรเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๕ นั้น รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๑/๒๔๗๕ วันอังคารที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้บันทึกตอกย้ำความสำคัญของท่านปรีดีไว้ดังนี้

“พระยามโนปกรณนิติธาดา แถลงว่า รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง แต่ก็รู้สึกหนักใจเป็นอันมากหากว่าจะรับตำแหน่งนี้ เพราะมิใช่ทำเล่น เป็นงานใหญ่โตที่จะต้องรับผิดชอบในความมั่งมียากจนของคนไทยตั้ง ๑๒ ล้าน การจะพอรับไหวหรือไม่นั้น จะขอปรึกษาและสอบถามพระยาพลพลพยุหเสนา กับหลวงประดิษฐมนูธรรม ดุสิต ๕ นาฬิกา ก่อน จึงจะตอบให้ทราบได้”

รายงานการประชุมสภาได้บันทึกต่อไปว่า

“ผู้แทนราษฎรทั้งหลาย ให้ท่านทั้งสามมีโอกาสสอบถามและปรึกษากัน เสร็จแล้วพระยามโนปกรณนิติธาดาตกลงรับ ที่ประชุมลงมติเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้พระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นประธานคณะกรรมการราษฎร พระยามโนปกรณนิติธาดากล่าวรับตำแหน่งว่า ข้าพเจ้ามีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติ แต่ก็รู้สึกหนักอกเป็นอันมาก ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยคิดว่าจะได้รับตำแหน่งเช่นนี้ แต่มาคิดเห็นประโยชน์ของคน ๑๒ ล้าน ข้าพเจ้าก็ควรทำและจะทำอย่างดีที่สุด”

ท่านปรีดีผู้เสนอพระยามโนปกรณนิติธาดาขึ้นดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการราษฎร ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์หลาย

ฉบับระหว่างที่ท่านสืบทอดกิจการเมืองอยู่ในประเทศฝรั่งเศส ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๖ เกี่ยวกับพระยามโนปกรณนิติธาดาว่า

“เป็นความผิดพลาดของผมเองที่เสนอพระยามโนปกรณนิติธาดาขึ้นเป็นประธานคณะกรรมการราษฎร เพราะหวังในความก้าวหน้าของท่านเกินกว่าความเป็นจริง”

ซึ่งนับเป็นความผิดพลาดอีกก้าวหนึ่งของคณะราษฎร

ข้อ ๓ อาจารย์กัญญา สิลามัย ได้พูดในเชิงยกย่องท่านปรีดีว่า มีความกล้าหาญที่เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจเช่นนั้นออกมาในเวลานั้น ซึ่งกระทบระบบเศรษฐกิจศักดินาและระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เพิ่งแตกหน่ออ่อนอย่างรุนแรง ถึงแม้ว่าท่านเจ้าของโครงการเศรษฐกิจจะอ้างว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านมีทั้งแคปิตอลลิสม์และโซเชี่ยลลิสม์ก็ตาม แต่เนื้อหาก็คือทำให้ราษฎรเป็นใหญ่หรือมีอำนาจในทางเศรษฐกิจ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม (ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๑ ว่า “อำนาจสูงสุดของประเทศนั้น เป็นของราษฎรทั้งหลาย” และนั่นก็คือ เป็นการปฏิเสธรระบบเศรษฐกิจทุนนิยมนั่นเอง ซึ่งแตกต่างไปจากโครงการเศรษฐกิจที่เสนอโดยนายมังกร สามเสน ดังกล่าวในข้อ ๑ ที่ให้เชิญพ่อค้าคนสำคัญๆ เป็นกรรมการ รวมทั้งให้อัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงตำแหน่งนายกิตติมศักดิ์ของสภา

แต่อาจารย์นครินทร์ท่านไม่เห็นด้วยกับอาจารย์กัญญา ในคำยกย่องท่านปรีดีว่ากล้าหาญ อาจารย์นครินทร์ว่าการเสนอโครงการเศรษฐกิจในเวลานั้นเป็นเรื่องธรรมดาๆ แล้วก็ยกตัวอย่าง

นายมังกร สามเสน ดังที่กล่าวแล้วในข้อ ๑ มาตอกย้ำให้เห็น
ความเป็นธรรมดา

ผมคิดว่าการวิจารณ์เหตุการณ์หรือประเมินคุณค่าของ
บุคคลในประวัติศาสตร์นั้น ควรจะมีจิตใจเป็นนักวัตถุนิยม คือ
คำนึงถึงเงื่อนไขเวลา สถานที่ บุคคลและสถานการณ์ในขณะนั้นๆ
อย่าได้เอาจิตใจจิตนิยมที่อาศัยเงื่อนไขภาววิสัยในปัจจุบันไป
กำหนดอรรถวิสัยในอดีต

แต่อย่างไรก็ดี เรื่องราวความเป็นมาของเค้าโครงการ
เศรษฐกิจของท่านปรีดีนั้น ในด้านหนึ่งได้เปิดเผยไว้ในคำพิพากษา
ศาลพิเศษ พ.ศ. ๒๔๘๒ ที่อ้างแล้วข้างต้น มีรายละเอียดว่า
ดังนี้

“ก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร (๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕)
พระยามโนปกรณนิติธาดา ได้มอบหมายให้หลวงประดิษฐมนูธรรม
เป็นผู้ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น ในกรณีที่แยกร่างเค้า
โครงการเศรษฐกิจนั้น พระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาราชวังสัน
พระยาศรีวิสารวาจา หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้ปรึกษารื้อกัน
หลายหนหลายครั้ง

“โดยหลวงประดิษฐมนูธรรมเสนอว่า ในการที่จะบริหาร
ราชการแผ่นดินต่อไปนั้น จะต้องช่วยเหลือราษฎรในทางเศรษฐกิจ
ก่อน แต่ราษฎรของเราต้องการให้รัฐบาลเป็นผู้นำ พระยามโน-
ปกรณนิติธาดา พระยาศรีวิสารวาจา และพระยาราชวังสัน ไม่
ได้โต้แย้ง แสดงว่าพอใจในหลักการของหลวงประดิษฐมนูธรรม
ที่เสนอให้ทราบนั้น

“ต่อมาพระยามโนปกรณนิติธาดา ได้บอกกับหลวงประดิษฐ์-

มธุรรมว่า พระปกเกล้าฯ ให้ไปเฝ้าพร้อมด้วยพระยาพหลพลพยุหเสนา แล้วพระปกเกล้าฯ ได้รับสั่งถึงเศรษฐกิจของบ้านเมืองและถามความเห็นของหลวงประดิษฐมนูธรรมว่ามีอะไรบ้าง

“หลวงประดิษฐมนูธรรมได้กราบทูลตามแนวที่ได้เคยปรึกษากับพระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาศรวิสารวาจา และพระยาราชวังสัน มาก่อน พระปกเกล้าฯ รับสั่งชมเชยเห็นชอบด้วย และรับสั่งต่อไปว่า พระองค์ท่านชอบแบบโซเชี่ยลลิสม์ และพระองค์ท่านเองก็เป็นโซเชี่ยลลิสต์ จึงรับสั่งให้หลวงประดิษฐมนูธรรมไปจัดการเขียนโครงการขึ้น

“ครั้งแรกหลวงประดิษฐมนูธรรมยังมิได้เขียนโครงการเศรษฐกิจขึ้น ต่อมาพระยามโนปกรณนิติธาดาเร่งเร้าให้หลวงประดิษฐมนูธรรมเขียน โดยอ้างว่าพระปกเกล้าฯ พอพระทัยหลวงประดิษฐมนูธรรม จึงได้เขียนเค้าโครงการเศรษฐกิจขึ้น เหตุที่ยังไม่ได้เขียนเพราะมีงานร้อนที่สำคัญอยู่มาก เช่น ทำการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร

“เมื่อร่างโครงการเศรษฐกิจเสร็จแล้ว ก็ได้จัดพิมพ์ขึ้นแจกจ่ายกันในหมู่ผู้ก่อการและคณะกรรมการราษฎร การที่แจกผู้ก่อการนั้น ก็เพื่อให้เขาไปอ่านก่อนว่าจะมีความเห็นชอบด้วยหรือไม่ การที่แจกคณะกรรมการราษฎรก็เพราะเรื่องนี้จะเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการราษฎร เพื่อให้โอกาสคณะกรรมการราษฎรได้อ่านเสียก่อน ถ้าไม่เห็นชอบด้วยและมีเหตุผลดีกว่า ก็จะยอมตามความเห็นส่วนมากและขอแก้ไขได้

“เมื่อแจกไปแล้ว พระยามโนปกรณนิติธาดาไม่เห็นด้วย อ้างว่าได้ไปเฝ้าพระปกเกล้าฯ มาแล้ว พระปกเกล้าฯ ไม่เห็นด้วย

หลวงประดิษฐมนูธรรมไม่เชื่อ จึงขอให้มีการประชุมทำนองกิ่ง
ราชการเสียก่อน เพื่อจะอธิบายให้ที่ประชุมฟังและรับทราบ

“พระยามโนปกรณนิติธาดา ได้ขอร้องให้หม่อมเจ้าสกล-
วรรณากร วรวรรณ ซึ่งมีความรู้ในทางเศรษฐกิจเข้าร่วมด้วย
ที่ประชุมก็ยอม ผลของที่ประชุมมีความเห็นไม่ตรงกัน แยกออก
เป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยกับเค้าโครงการเศรษฐกิจ อีก
ฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วย ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยนั้นมี พระยาทรงสุรเดช
พระยามโนปกรณนิติธาดา และพระยาศรีวิสารวาจา

“ต่อมาได้มีการประชุมเค้าโครงการเศรษฐกิจนี้ในระหว่าง
ผู้ก่อการอีก พระยาทรงสุรเดชและผู้ก่อการบางคนมีความเห็นแย้ง
กับเค้าโครงการเศรษฐกิจและในเรื่องนี้พระยาทรงสุรเดชได้ประชุม
นายทหารบอกว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคอมมิวนิสต์

“การประชุมเค้าโครงการเศรษฐกิจในครั้งแรกนั้นอ้าง
เหตุผลว่าจะทำไปตามเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้นไม่ได้ เมื่อได้
โต้แย้งกันมากขึ้น จึงอ้างว่าเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์

“ก่อนร่างโครงการนี้ หลวงประดิษฐมนูธรรมได้เข้าเฝ้า
พระปกเกล้าฯ อยู่ ๒ ชั่วโมง ได้กราบทูลถึงเค้าโครงการที่จะร่าง
ขึ้นนั้นโดยชัดแจ้ง พระปกเกล้าฯ มิได้รับสั่งว่าเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์
เมื่อที่ประชุมส่วนมากไม่เห็นด้วยตามเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้นแล้ว
หลวงประดิษฐมนูธรรมก็มิได้คิดที่จะดำเนินการตามเค้าโครงการ
เศรษฐกิจนั้นต่อไป และได้พูดในที่ประชุมว่า เมื่อไม่เห็นด้วย
หลวงประดิษฐ์ฯ ก็จะขอลาออก

“เหตุการณ์ได้ปรากฏต่อไปว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจที่หลวง-
ประดิษฐมนูธรรมทำขึ้นนั้น เป็นอุบายของพระยามโนปกรณนิติธาดา

กับพวกให้กระทำขึ้น แล้วนำไปถวายพระปกเกล้าฯ ก่อนที่จะถวายพระปกเกล้าฯ พระยามโนปกรณนิติธาดาได้คัดลอกเอาเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมเฉพาะที่เห็นด้วยนำไปถวายพระปกเกล้าฯ ว่าเป็นร่างของพวกตน พร้อมกับร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม แล้วพระยามโนปกรณนิติธาดากับพวกได้ทำพระราชวิจารณ์ตำหนิเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมว่าไม่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย และเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ แล้วให้พระปกเกล้าฯ ลงพระนาม”

“ในระหว่างที่ประชุมกันถึงเรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมก็ดี ในระหว่างที่นำเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมขึ้นถวายพระปกเกล้าฯ ตลอดจนพระราชวิจารณ์ก็ดี พระยาพหลพลพยุหเสนาไปเสียต่างจังหวัด”

“เมื่อพระยาพหลพลพยุหเสนากลับจากภาคอีสานและจังหวัดราชบุรีแล้ว จึงได้ทราบถึงเรื่องที่ไม่ปรองดองกันนี้ พระยาพหลพลพยุหเสนาจึงได้พยายามหาทางที่จะปรองดองกันใหม่ และเสนอว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมนั้น ถ้าได้แก้ไขเสียก็ใช้ได้ จึงได้ตกลงให้ตั้งอนุกรรมการขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำเสนอคณะกรรมการราษฎรให้พิจารณารับหลักการ”

“ต่อมาอีก ๒-๓ วัน อนุกรรมการชุดนี้ยังไม่ทันได้แก้ไขเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมเลย พระปกเกล้าฯ ได้รับสั่งให้พระยาพหลพลพยุหเสนา พระยาราชวังสัน พระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาศรีวิสารวาจา ไปเฝ้าที่หัวหิน เมื่อไปถึง

หัวหินนั้นได้เห็นมีพระราชวิจารณ์เค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมอยู่ที่นั่นแล้ว พระปกเกล้าฯ ได้รับสั่งแก่พระยาพหลพลพยุหเสนาว่า การปกครองระบบรัฐธรรมนูญนี้จะไปได้ตลอดรอดฝั่งหรือไม่ พระยาพหลพลพยุหเสนาจึงทูลตอบว่า ถ้าข้าราชการของพระองค์ท่านไม่โลก ก็คงจะตลอดรอดฝั่งไปได้ การที่พระปกเกล้าฯ รับสั่งเช่นนี้ พระยาพหลพลพยุหเสนาเห็นว่าพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นคนโลก คงจะถอยหลังเข้าคลอง”

“ในวันที่ไปเฝ้าพระปกเกล้าฯ นี้ เลยไม่ได้พูดถึงเรื่องที่จะแก้ไขเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม เพราะพระราชวิจารณ์ได้ออกมาเสียแล้ว ในวันนี้จึงได้พากันโดยสารรถไฟกลับกรุงเทพฯ ระหว่างมาในรถไฟได้พูดกันว่า พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นผู้ออกความเห็นไม่รับหลักการเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม และให้หลวงประดิษฐมนูธรรมไปต่างประเทศ เมื่อพระยาพหลพลพยุหเสนาได้ฟังดังนั้น ก็นึกเอะใจ เพราะไม่เคยคิดและพูดอย่างที่กล่าวเลย การที่กล่าวเช่นนี้ คงจะเกิดแตกร้างกันในระหว่างคณะผู้ก่อการกับคณะกรรมการราษฎรในเรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมนั้น โดยพระยาทรงสุรเดชกับหลวงประดิษฐมนูธรรมมีความเห็นขัดกัน” คำพิพากษาคดีดังกล่าวได้ระบุไว้อีกตอนหนึ่งว่า

“ก่อนปิดสภาผู้แทนราษฎรเล็กน้อย พระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาฤทธิอัคเนย์กับพวกเป็นผู้คิดให้หลวงประดิษฐมนูธรรมไปต่างประเทศ เพื่อจะล้มล้างรัฐธรรมนูญเสีย โดยบอกหลวงประดิษฐมนูธรรมว่า รัฐบาลต้องการให้ไปต่างประเทศ เพื่อความปลอดภัย หลวงประดิษฐมนูธรรมจึงรับปากว่าจะไป การที่รับปาก

เช่นนี้ก็เพราะพระยาพหลพลพยุหเสนา หลวงพิบูลสงคราม และ หลวงอดุลเดชจรัส ได้สั่งกับหลวงประดิษฐมนูธรรมว่า ให้รับปาก พระยาราชวังสันเสีย ส่วนทางนี้เพื่อนฝูงจะคิดแก้ไขให้กลับมาใน ภายหลัง เมื่อหลวงประดิษฐมนูธรรมไปต่างประเทศแล้ว จึงได้ พินิจพระราชวิจารณ์เค้าโครงการเศรษฐกิจขึ้น และในขณะนี้ ก็ได้จัดการให้หลวงพิบูลสงครามย้ายไปอยู่ในตำแหน่งผู้ช่วยรบ จะให้พวกผู้ก่อการที่คัดค้านพระยามโนปกรณนิติธาดานั้นไป ศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ ส่วนหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ก็ถูกสั่ง ให้เตรียมตัวไปศึกษาวิชาทหารเรือ ณ ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็น แผนการที่จะทำลายคณะราษฎรให้หมดสิ้นไป เพื่อคืนอำนาจให้ แก่คณะเจ้า...”

แน่นอน วัดฤๅษะสงฆ์พื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงการ ปกครอง เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นอกจากจำกัดอำนาจกษัตริย์ ที่มีอยู่อย่างสิ้นพันธุ์ดังกล่าวข้างต้น ก็ยังได้ระบุไว้ในหลักการ ๖ ประการ และหลักหนึ่งในหกประการนั้นก็คือความสุขสมบูรณ์ ของราษฎร ดังที่ท่านปรีดีได้ระบุไว้ในร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจ ของท่านตอนหนึ่งว่าดังนี้

“เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะราษฎรได้ ประกาศต่อประชาชนถึงวัดฤๅษะสงฆ์ คือ หลัก ๖ ประการ หลัก ซึ่งเกี่ยวข้องแก่เศรษฐกิจของประเทศมีความว่า จะต้องบำรุง ความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะ หางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก”

ดังนั้น การวางเค้าโครงการเศรษฐกิจจึงเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของคณะราษฎรอยู่แล้ว แต่จากคำพิพากษาที่ยกมาข้างต้นนั้นเป็นการชี้ให้เห็นถึงพวกอำนาจเก่าที่ฉวยใช้วัตถุประสงค์ของคณะราษฎรมาเป็นอาวุธต่อต้านคณะราษฎร หรือต่อต้านการปฏิวัติอย่างแยบยล

ข้อ ๔ ผมได้เคยพูดถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (ที่กษัตริย์มีอำนาจอย่างล้นพ้น) มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (ที่อำนาจกษัตริย์ถูกจำกัด) และในการเสวนาในวันนั้น เมื่อพูดถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ผมก็เรียกการเปลี่ยนแปลงนั้นเช่นเดียวกับที่เคยเรียกมา

คนที่ไม่เคยได้ยินเช่นนี้มาก่อน อาจสงสัยและอาจเข้าใจว่าผมพูดผิด เพราะคนส่วนใหญ่และแม้แต่แบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ก็เรียกขานการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย

ผมจะขอเริ่มต้นจากท่านปรีดี ซึ่งท่านได้พูดถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ไว้ในที่หลายแห่งว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และครั้งหลังสุดท่านได้กล่าวสุนทรพจน์อัดเทปมาเปิดเผยในงานเฉลิมฉลองกึ่งศตวรรษประชาธิปไตย ซึ่งจัดขึ้น ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ ๒๔-

๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๕ ตามคำขอของนายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์
ประธานคณะกรรมการจัดงาน

สุนทรพจน์ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ดังนี้

“ก่อนอื่นขอให้ท่านทั้งหลายระลึกว่า การปกครองแผ่นดิน
สยามตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น ไม่มีบทกฎหมาย
กำหนดระบอบการปกครองแผ่นดิน เพราะพระมหากษัตริย์ทรงอยู่
เหนือกฎหมาย มีพระราชอำนาจเด็ดขาดในการปกครองแผ่นดิน
ตามพระราชอัธยาศัย

“ดังนั้น เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คณะราษฎรจึง
ได้ยึดอำนาจรัฐ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบสมบูรณา-
ญาสิทธิราชย์มาเป็น ระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ
ประชาธิปไตย เป็นขั้นๆ ตามลำดับต่อไปนี้

“วันที่ ๒๖ มิถุนายน คณะราษฎรได้ส่งคณะผู้แทนเข้าเฝ้า
ขอพระราชทาน “รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินตามที่คณะราษฎร
ได้ร่างถวาย” พระมหากษัตริย์ทรงรับไว้พิจารณา

“ต่อมาในวันที่ ๒๗ เดือนนั้น ขณะที่พระบาทสมเด็จพระ-
ปกเกล้าฯ ยังทรงมีพระราชอำนาจสมบูรณ์ทำการแทนปวงชน
ชาวสยามได้ นั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ลงพระปรมาภิไธย
พระราชทานรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินฉบับที่กล่าวถึงข้าง
ต้นนั้น โดยทรงเติมคำว่า “ชั่วคราว” ไว้ต่อท้ายคำว่า “รัฐธรรมนูญ
การปกครองแผ่นดินสยาม” ทั้งนี้ มีพระราชกระแสรับสั่งแก่
คณะราษฎรว่า ให้ใช้รัฐธรรมนูญ นั้น ไปชั่วคราวก่อนแล้วให้เสนอ
สภาผู้แทนราษฎรตั้งอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น

ใช้ต่อไป

“ธรรมนูญ ฉบับ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้สถาปนาระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ในระยะหัวต่อระหว่างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ปกครองสยามมาเป็นเวลาหลายพันปี กับระบอบประชาธิปไตยที่เพิ่งเริ่มเกิดขึ้น” ฯลฯ

พระยามโนปกรณนิติธาดา ซึ่งเป็นบุคคลนอก (คณะราษฎร) ที่ได้รับเชิญมาเป็นคณะกรรมการราษฎร ได้พูดถึงระบอบการปกครองใหม่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะที่ท่านเป็นประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร (ฉบับ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕) ว่าดังนี้

“ในนามของคณะกรรมการซึ่งสภาได้ตั้งให้ไปพิจารณาร่างพระธรรมนูญ บัดนี้ได้ทำสำเร็จแล้ว ร่างที่เจ้าพนักงานได้แจกไปแล้วนั้น จึงได้นำมาเสนอต่อสภา เพราะเหตุที่ร่างใหม่นี้แลดูแต่เผินๆ แล้ว จะเห็นว่าผิดกับพระธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่ใช้อยู่บัดนี้มาก ๆ แต่ข้าพเจ้าขอเสนอว่าถ้าอ่านไปจนตลอดแล้ว ในหลักการสำคัญนั้นไม่ได้มีข้อผิดเพี้ยนไปเลย กล่าวคือ ร่างใหม่นี้ก็เป็นรูปพระธรรมนูญอย่างราชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติพระธรรมนูญชั่วคราวฉบับเดิม...”

คำว่าราชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ พระยามโนปกรณนิติธาดา ได้ให้ความหมายไว้ในคำอธิบายของท่านในเรื่องเดียวกันนี้ว่า “...กล่าวคือพระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขแห่งปวงชนทั้งหลาย ทรงใช้พระราชอำนาจแต่โดยบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ”

ส่วนท่านปรีดีได้ให้คำอธิบายราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญไว้ในคำสอนกฎหมายปกครอง ซึ่งท่านนำเข้ามาสอนในโรงเรียน

กฎหมายเป็นคนแรกก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในบทที่ว่าด้วย
รัฐบาลราชาธิปไตย ซึ่งท่านได้แบ่งออกเป็น ๕ ชนิด และใน ๕
ชนิดนั้น ชนิดที่ ๒ ท่านเรียกว่า รัฐบาลราชาธิปไตยอำนาจจำกัด
ซึ่งก็หมายถึงระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญนั่นเอง ท่าน
ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

“๒. รัฐบาลราชาธิปไตยอำนาจจำกัด (Monarchie Limited)
ซึ่ง พระเจ้าแผ่นดินไม่มีอำนาจในการแผ่นดิน นอกจากอำนาจใน
การพิธีและลงพระนาม และยอมให้อำนาจพระนามในกิจการต่าง ๆ
แต่พระองค์มิได้ใช้อำนาจด้วยตนเอง อำนาจทั้งหลายในการบริหาร
ตกอยู่แก่คณะเสนาบดี เช่น ในประเทศอังกฤษ และเพราะเหตุที่
พระเจ้าแผ่นดินทำอะไรไม่ได้นี้เอง จึงมีสุภาษิตอังกฤษว่า “King
can do no wrong”

พระเจ้าแผ่นดินไม่อาจทำผิด ถ้าจะพูดกลับอีกอย่างก็คือ
เมื่อพระเจ้าแผ่นดินทำอะไรไม่ได้ ก็ทำผิดไม่ได้ด้วยเอง”

ดังกล่าวมานี้ คือความหมายของระบอบราชาธิปไตย
ภายใต้รัฐธรรมนูญ คืออำนาจของพระราชาถูกจำกัดโดยกฎหมาย
การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็น
การเปลี่ยนแปลงจากระบอบที่พระมหากษัตริย์มีอำนาจอย่าง
ล้นพ้น (Absolute Monarchy) มาเป็นระบอบจำกัดอำนาจกษัตริย์
(Limited Monarchy) อย่างระบอบการปกครองของอังกฤษ ซึ่ง
ท่านปรีดีและพระยามโนปกรณนิติธาดาเรียกการปกครองระบอบ
นี้ว่าราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี แม้วัตถุประสงค์พื้นฐานของคณะราษฎรใน

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คือ
ล้มเลิกอำนาจกษัตริย์ที่มีอย่างสิ้นพันมาเป็นกาจำกัดอำนาจ
กษัตริย์ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า ระบอบราชาธิปไตยภายใต้
รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยก็ตาม แต่เป้าหมายสูงสุดของท่านปรีดี
และเพื่อนในคณะราษฎรส่วนหนึ่งคือ ระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์

ประชาธิปไตยสมบูรณ์ตามความหมายของท่านปรีดีคือ
ประชาธิปไตยรอบด้านตามบทนิยามของลัทธิประชาธิปไตยที่ว่า
ลัทธิประชาธิปไตย (ประชา + ธิปไตย = อำนาจสูงสุดเป็นของ
ปวงชน) หมายถึง ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในโครงสร้างทั้งสาม
ของสังคม คือ

ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในทางเศรษฐกิจ

ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในทางการเมือง และ

ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในทางวัฒนธรรม

ดังที่ท่านได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา ๑ แห่งธรรมนูญ
การปกครองแผ่นดินสยาม (ชั่วคราว) ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก
(๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕) ว่า

“มาตรา ๑ อำนาจสูงสุดของประเทศนั้น เป็นของราษฎร
ทั้งหลาย”

อำนาจสูงสุดของประเทศตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑ ดัง
กล่าวนี้นี้ หมายถึง อำนาจสูงสุดในโครงสร้างของสังคมตามลัทธิ
ประชาธิปไตย อันเป็นความหมายอย่างกว้าง ซึ่งนักรัฐศาสตร์และ
นักการเมืองบ้านเราไม่เข้าใจหรือพยายามจะไม่เข้าใจ โดยไปยึดถือ
เอาความหมายอย่างแคบอันเป็นวิธีการบริหารกิจการแผ่นดินของ
มองเตซคีเออ นักเขียนชาวฝรั่งเศส (ค.ศ. ๑๖๘๙-๑๗๕๕) ที่แบ่ง

วิธีการบริหารกิจการแผ่นดินออกเป็น ๓ อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจอตุลาการ เป็นสรวง จึงเป็นวิวัฒนาการหลักกันอยู่จนปัจจุบันนี้

ในโครงสร้างทั้ง ๓ ของสังคมดังกล่าวนี้ เศรษฐกิจเป็นโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนการเมืองและวัฒนธรรม (หรือทรรณะสังคม) เป็นโครงสร้างชั้นบน

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นั้น ในบาทก้าวแรกเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชั้นบนส่วนเดียว คือเปลี่ยนอำนาจของกษัตริย์ที่มีอยู่อย่างล้นพ้นมาเป็นการจำกัดภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และบาทก้าวต่อมาคือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐาน คือเศรษฐกิจระบบศักดินาและทุนนิยมที่เฟื่องแตกหน่ออ่อน โดยวิธีการสหกรณ์ครบรูปตามเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดี แต่คณะราษฎรก็ทำไม่สำเร็จ การปฏิวัติของคณะราษฎรจึงยังไม่สำเร็จ

เมื่อคราวที่ท่านปรีดีได้รับเชิญจากสมาคมนักเรียนไทยในประเทศอังกฤษ และได้แสดงปาฐกถาให้นักเรียนไทย ณ สมาคมนั้นฟัง เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๑๖ ท่านได้พูดถึงโครงสร้างของสังคมและประชาธิปไตยสมบูรณ์ มีความตอนหนึ่งว่า ดังนี้

“รูปของสังคมใดๆ นั้นย่อมประกอบด้วยระบบเศรษฐกิจการเมือง ทรรณะสังคม (หรือวัฒนธรรม-ผู้เขียน) ดังนั้นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จึงต้องประกอบด้วยประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ประชาธิปไตยทางการเมือง และทรรณะสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหลักนำทางจิตใจ

“การมีระบอบประชาธิปไตยทางการเมืองเท่านั้น แม้จะ

มีประโยชน์แก่ราษฎรส่วนมากกว่าไม่มีระบอบประชาธิปไตยทางการเมืองเลยก็จริงอยู่ แต่ถ้าไม่มีระบอบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจด้วยแล้ว ราษฎรส่วนมากก็ไม่มีโอกาสในทางปฏิบัติที่จะใช้สิทธิประชาธิปไตยได้ เพราะคนส่วนน้อยที่กุมอำนาจเศรษฐกิจอยู่ในมือ ย่อมมีโอกาสดีกว่าในการใช้สิทธิประชาธิปไตยทางการเมือง

“ขอให้ดูตัวอย่างการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของหลายประเทศ (รวมทั้งประเทศไทย-ผู้เขียน) ที่ไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจนั้น พวกของผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถทุ่มเทเงินมาใช้จ่าย ได้รับเลือกตั้งเข้ามาอยู่ในรัฐสภายิ่งกว่าผู้มีความสามารถทางการเมืองแต่ไม่มีทุนมาลงในการเลือกตั้ง

“ในกรณีเช่นนี้ อำนาจทางการเมืองก็ตกอยู่ในมือของผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถใช้อำนาจทางการเมืองดลบันดาลให้เศรษฐกิจเป็นไปตามความประสงค์ของตนและพวกของตน ที่เป็นคนจำนวนส่วนข้างน้อยของสังคม” (ดังที่กำลังเป็นอยู่ในสังคมไทยขณะนี้-ผู้เขียน)

จากปาลูกตาของท่านปริศนียกมานี้ จะเห็นได้ว่า อาวุธที่สำคัญที่สุดในการปฏิวัติประชาธิปไตย คือ ทรรศนะสังคมที่เป็นประชาธิปไตยซึ่งเป็นหลักนำทางจิตใจ ที่จะยังความสำเร็จให้การปฏิวัติประชาธิปไตย

ดังนั้น ผู้รักชาติ รักประชาธิปไตย ที่ต้องการเห็นการปฏิวัติประชาธิปไตยในบ้านเมืองของเราปรากฏเป็นความจริง ก็อยู่ที่การติดอาวุธทางความคิด คือทรรศนะสังคมที่เป็นประชาธิปไตย เป็นประการสำคัญ หรือเรียกสั้นๆ ว่า ติดอาวุธทางความคิดและ

การติดอาวุธทางความคิดก็คือการศึกษา แต่การศึกษาก็พึงระวัง
ดังที่ผมเคยเขียนเตือนคอมมิวนิสต์ลาดยาวไว้ว่า

“สหายเอ๋ยอย่าละเลยการศึกษา
เร็วเข้าหนาเดียว ไม่ทันเร่งชวนชวาย
การศึกษานั้นดีแท้แก้งมงาย
มีคุณหลายทำให้ควายกลายเป็นคน
แต่ก็มีอยู่เหมือนกันมันแหกคอก
เหมือนไม้ดอกกลับผิดที่ไปมีผล
การศึกษามีผิดถูกอยู่ปะปน
ทำให้คนกลายเป็นควายได้เหมือนกัน” ◎

๒

ก้องจาก สุพจน์ ด้านตระกูล เบื้องลึก ปรีดี พนมยงค์ ดำเนินการจัดตั้ง และพัฒนา ‘มธก.’ จากเงิน ๓ แสน

(จากคอลัมน์เสียงก้องของ นสพ.มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับ ๗ มิ.ย. ๔๒)

นคอลัมน์จดหมายของ “มติชนสุดสัปดาห์” ฉบับประจำวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ได้ตอบ “แฟนมติชนฯ-แฟนประชาธิปไตย” ในปัญหาข้อใจ ปรีดี พนมยงค์ ยังไม่หมดกระแสความเกี่ยวกับข้อข้องใจที่ว่า

“การก่อตั้ง ม.ธรรมศาสตร์ ท่านปรีดีสร้างเองหรือเอาเงินภาษีอากรของประชาชนไปสร้าง?”

ข้อข้องใจนี้คนจำนวนไม่น้อยยังไม่ทราบข้อเท็จจริง แม้ชาวธรรมศาสตร์เองก็เถอะ ผมเชื่อว่า “มติชนสุดสัปดาห์” เองคงเห็นด้วยกับผมว่า เรื่องนี้ไม่ควรปล่อยให้ผ่านไป จึงควรที่จะค้นคว้าหาความจริงมาเปิดเผย เพื่อความเข้าใจถูกต้องของคน

ทั้งหลาย และเพื่อประกาศยกย่องความดีของคนดีให้รู้กัน

ผมพอมีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องเก่าๆ จึงขออาสา
ค้นคว้าเรื่องนี้มาแล้วสู่กันฟัง ดังต่อไปนี้

จากหนังสือ “รัฐสภาไทยในรอบ ๔๒ ปี” ของประเสริฐ
บัณฑูศุคนธ์ อดีตเลขาธิการรัฐสภา ได้อ้างหนังสือประชุมกฎหมาย
ประจำศก (ป.ช.ศ.) ปี พ.ศ. ๒๔๗๗ เล่ม ๔๖ หน้า ๗๐๗ ว่า
ดังนี้

“รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชา
ธรรมศาสตร์และการเมืองต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยชี้แจงหลักการ
และเหตุผลในการที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ
การเมืองขึ้น เพื่อให้เป็นตลาดวิชา อำนวยการศึกษาวิชากฎหมาย
วิชาเศรษฐกิจ และวิชาการอื่นๆ อันเกี่ยวแก่วิชาธรรมศาสตร์
และการเมือง

เป็นการส่งเสริมให้ข้าราชการและประชาชนมีที่สำหรับ
ศึกษาเพียงพอ เปิดโอกาสให้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ได้โดย
ไม่จำกัดจำนวน ไม่จำกัดเพศและอายุ

การศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ ผู้มีภารกิจ เช่น เป็นข้าราชการ
ผู้ทำงานห้างร้าน รัฐวิสาหกิจ จะไม่ไปฟังคำบรรยายด้วยตนเองก็ได้
มีตำรา คำสอนให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วสมัครสอบไล่
ตามสมัยที่มหาวิทยาลัยประกาศ มีความรู้ถึงขนาดแล้วก็ได้รับ
ปริญญาตามที่กำหนดขึ้น

หวังที่จะให้ประชาชน ข้าราชการ เพิ่มพูนความรู้อันจะเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวมในการปฏิบัติหน้าที่การงานของทางราชการ
และส่วนตัว

และเป็นการเผยแพร่ ปลุกฝังระบอบประชาธิปไตยให้แก่คนไทย ให้รู้หน้าที่การปกครองบ้านเมืองในระบบนี้ไปด้วยในตัว และเป็นทางแก้ไขเกี่ยวกับนักศึกษาที่ไม่มีที่ศึกษาไปด้วยในตัว

สภาได้ลงมติเห็นชอบและอนุมัติให้ใช้เป็นกฎหมายได้ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๔๗๖”

เมื่อสภาผ่านกฎหมายออกมาบังคับใช้แล้ว หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการและได้รับพระมหากรุณาแต่งตั้งให้เป็นผู้ประสานการณ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๔๗๗

ก็ดำเนินการเปิดรับสมัครและเปิดการเรียนการสอนทันที โดยอาศัยตึกโรงเรียนกฎหมายเดิม เชิงสะพานผ่านพิภพลีลา (ตรงสวนหย่อมหน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน)

พร้อมกับเจรจาขอซื้อที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบริเวณโรงทหาร กองพันทหารราบที่ ๔ ตำบลท่าพระจันทร์ จากกระทรวงกลาโหม ในราคา ๓ แสนบาท ดังรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ปี ๒๔๗๗ ครั้งที่ ๓๑ หน้า ๒๑๔๔ ว่าดังนี้

“พระยามานวราชเสวี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้เสนอให้สภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินบริเวณโรงทหารกองพันทหารราบที่ ๔ ตำบลท่าพระจันทร์ แก่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๗ มีว่า

“เรื่องนี้ข้าพเจ้าขอประทานเรียนว่า

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มีเงินสะสมที่เก็บไว้ได้เป็นจำนวน ๓ แสนบาท ได้มอบเงินจำนวนนี้แก่กระทรวงกลาโหมไปแล้ว

และประกอบกับที่ดินในบริเวณโรงทหาร กองพันทหารราบ
ที่ ๔ ตำบลท่าพระจันทร์ ทางทหารไม่ต้องการจะใช้ เพราะฉะนั้น
รัฐบาลจึงได้รับเอาที่ดินกองพันทหารนี้มาเป็นของหลวงและขอโอน
ให้แก่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

และความประสงค์ในการโอนนี้ก็เพื่อจะขยายสถานที่
การศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองให้
กว้างขวางและเจริญสมกับความเป็นอยู่ ณ บัดนี้ นอกจากนั้น
ก็ไม่มีข้อความอะไร

ข้าพเจ้าขอประทานแถลงเพียงเท่านี้”

เงินสะสมของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
จำนวน ๓ แสนบาทมาจากไหน หนังสือประชุมกฎหมายประจำศก
เล่มที่อ้างแล้ว ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

“ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเกี่ยวกับ
มหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามที่ได้รับรองไว้ต่อสภาผู้แทนราษฎรใน
การประชุมครั้งที่ ๑๒ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๖ เรื่องการใช้จ่าย
เงินก่อตั้งมหาวิทยาลัยว่า

มหาวิทยาลัยนี้จะเลี้ยงตนเอง โดยได้จัดวางหลักสูตร
การศึกษา จัดหาเงินทุนของมหาวิทยาลัย โดยวางวิธีให้มีการสมัคร
สอบเป็นสมัยๆ ใช้เจ้าหน้าที่ชวเลขจดคำบรรยายของอาจารย์ผู้สอน
แล้วพิมพ์คำสอนนั้นออกจำหน่าย (ชวเลขที่เริ่มงานมหาวิทยาลัย
นี้ใช้เจ้าหน้าที่ชวเลขของสภาไปก่อน)

“ได้ค่าสมัครสอบและค่าคำสอนเป็นทุนของมหาวิทยาลัย
ต่อไป”

อนึ่ง โรงพิมพ์ที่พิมพ์คำสอนนั้น หลวงประดิษฐ์มนูธรรม ได้ยกโรงพิมพ์ (เล็ก ๆ) ของท่านให้กับมหาวิทยาลัยฟรีๆ

ต่อมา วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ เวลา ๑๕.๐๐ น. หลังจาก พ.ร.บ. จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ออกใช้บังคับแล้ว ๓ เดือนกว่า (นับตามปฏิทินเก่า) จึงได้มีพิธีเปิดมหาวิทยาลัยแห่งนี้อย่างเป็นทางการ ณ โรงเรียนกฎหมายเดิม โดย เสด็จในกรมพระนครสวรรค์วดีวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทรงเป็นประธาน

ผู้ประกาศนการได้กล่าวรายงานต่อองค์ประธาน ดังนี้

“ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทูลทกราบใต้ฝ่าละอองพระบาท

วันนี้เป็นวันมงคลดีพร้อมกัน ๒ ประการ ประการหนึ่ง วันที่ ๒๗ มิถุนายน เป็นวันพระราชทานรัฐธรรมนูญชั่วคราวแห่งราชอาณาจักรสยาม

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้พยายามเร่งรัดการงานให้สามารถเปิดได้ในวันนี้ เพื่อดำเนินการสอนวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ตามพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้นให้ทันในวันที่ ๑ กรกฎาคมนี้

การตั้งสถานการศึกษาตามลักษณะของมหาวิทยาลัย ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์และเป็นปัจจัยในการแสดงความก้าวหน้าของประเทศ

ประชาชนชาวสยามจะเจริญในอารยธรรมได้ก็โดยอาศัย การศึกษาอันดี ตั้งแต่ขั้นต่ำตลอดจนถึงการศึกษาชั้นสูง เพราะ

ฉะนั้น ในการที่จะอำนวยความสะดวกและประโยชน์ของราษฎร
ในสมัยนี้จึงต้องมีสถานการศึกษาให้ครบบริบูรณ์ทุกชั้น

มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประหนึ่งบ่อน้ำ บำบัดความกระหาย
ของราษฎรผู้สมัครแสวงหาความรู้ อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขา
ควรมีควรได้ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา รัฐบาลและสภา
ผู้แทนราษฎรเห็นความจำเป็นในข้อนี้ จึงได้ตราพระราชบัญญัติ
จัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น

ในปัจจุบันนี้ ประเทศสยามมีความประสงค์อันใหญ่ยิ่งที่
จะปรับระดับการศึกษาของราษฎรให้เจริญถึงขนาดเหมาะแก่
กาลสมัย ถ้าระดับการศึกษายังไม่เจริญถึงขนาดตราบใด ความ
ก้าวหน้าของประเทศยังจะเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นอีกนาน

ยิ่งในสมัยที่ประเทศของเราดำเนินการปกครองตาม
ระบบรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี
มหาวิทยาลัยสำหรับประกาศนียบัตรความรู้ในวิชาธรรมชาติและ
การเมืองแก่พลเมืองให้มากที่สุดจะเป็นได้ เปิดโอกาสแก่พลเมือง
ที่จะใช้เสรีภาพในการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของ
ประเทศชาติสืบไป

นับแต่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้ตั้งขึ้น
แล้ว ปรากฏว่าได้รับความนิยมของมหาชนเกินความคาดหมาย
โดยที่มีจำนวนผู้สมัครเข้าเรียนในชั้นนี้ถึง ๗,๐๙๔ คน แม้ผู้ที่ได้
ละทิ้งการศึกษามาแล้วนานก็กลับเริ่มศึกษาในฐานะเป็นนักเรียน
ของมหาวิทยาลัยนี้ นับได้ว่าบรรลุผลขั้นต้นของความมุ่งหมาย
ที่จะให้เรียนรู้วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองกันแพร่หลาย

บัดนี้กิจการของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้ดำเนินการมาโดยเรียบร้อย เตรียมพร้อมที่จะเปิดทำการประศาสน์วิชาให้สมความประสงค์ของพระราชบัญญัติแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอกราบทูลอันเชิญใต้ฝ่าละอองพระบาทได้ทรงเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นปฐมฤกษ์ เพื่อความสวัสดิมงคลให้บังเกิดความวัฒนาถาวรแก่มหาวิทยาลัยนี้สืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

เมื่อผู้ประศาสน์การกล่าวคำกราบบังคมทูลจบลง เสด็จในกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ผู้สำเร็จราชการก็ทรงกล่าวตอบด้วยถ้อยคำอันนอบน้อม ดังนี้

“ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้เห็นมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองตั้งขึ้นเป็นปีกแผ่นแน่นหนา รัฐบาลนี้และสภาผู้แทนราษฎรมีความคิดเห็นอันถูกต้องในการที่จัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้น

ข้าพเจ้าเห็นสอดคล้องต้องด้วยถ้อยคำที่ท่านกล่าวมาว่า ในสมัยที่ประเทศเราปกครองโดยรัฐธรรมนูญเช่นนี้ เป็นการจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองให้แพร่หลาย เพื่อปวงชนจะได้รับทราบความเป็นไปในบ้านเมืองซึ่งทุกๆ คนเป็นเจ้าของ

ข้าพเจ้ารู้สึกปิติที่ได้ทราบว่า มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้รับความนิยมของมหาชน มีนักศึกษามากมายดังกล่าวนั้นแล้ว ข้าพเจ้ามีความหวังอย่างมั่นคงว่า มหาวิทยาลัยนี้จะดำรงและดำเนินการเรียบร้อยได้ผลสมความปรารถนาทุกประการ

ข้าพเจ้าขอเปิดมหาวิทยาลัยนี้ด้วยสัจจาธิฐานขออำนาจ
พระรัตนตรัย ให้คุ้มครองรักษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์
และการเมือง พร้อมทั้งอาจารย์และนักศึกษาทั้งหลายตลอดจน
เจ้าหน้าที่ดำเนิน

ขอให้มหาวิทยาลัยนี้มั่นคงถาวรยืนนาน บรรลุถึงความ
สำเร็จอย่างไพศาลสมบูรณ์

ขอให้มหาวิทยาลัยนี้คงเป็นที่เกื้อกูลวิชาการเมืองให้
นักศึกษามีความรุ่งเรือง สามารถที่จะกระทำกิจอันเป็นประโยชน์
แก่ชาติและประเทศต่อไปข้างหน้า เทอญ"

ดังกล่าวนี้นี้ คือข้อเท็จจริงในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชา-
ธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งไม่ต้องอาศัยเงินภาษีอากรเลย

เพื่อความเข้าใจถูกต้อง ผมจึงคัดลอกส่งมาให้ "มติชน
สุดสัปดาห์" พิจารณา ทำความเข้าใจกับผู้อ่าน

สุพจน์ ด้านตระกูล, นนทบุรี

หมายเหตุ "มติชนสุดสัปดาห์" ขอขอบคุณอย่างมาก ขอขอบคุณ
อย่างยิ่ง ขอขอบคุณอย่างที่สุด รายละเอียดที่ คุณสุพจน์ ด้านตระกูล
ส่งมากระจ่างและแจ่มแจ้ง

หวังว่า ตีอก บางมด และ "แฟนมติชนฯ - ประชาธิปัตย์"
คงร้องอ้อ

ยังมีอีกหลายเรื่องที่ยังคลุมเครือไม่เป็นที่กระจ่าง ยังมี
อีกหลายคนที่ไม่เสนอประเด็นเข้ามาและจำเป็นต้องมีการไขให้เป็น
ที่กระจ่าง

เรื่องราวของ นายปรีดี พนมยงค์ สมควรแก่การเรียนรู้
เป็นการเรียนรู้เรื่องราวของสามัญชนที่มีบทบาทเป็นอย่าง
สูงในทางการเมือง เป็นการเรียนรู้ที่ผ่านจากชีวิตของคนคนหนึ่ง
ไปยังกระบวนการและพัฒนาการแห่งระบอบประชาธิปไตยของ
สังคมประเทศไทย

“มติชนสุดสัปดาห์” อยู่ในฐานะเป็นคนกลางและจัดตั้ง
“เวที” เพื่อนำเสนอทั้งในด้านที่ข้อใจ ด้านที่กั๊งขา ขณะเดียวกัน
ก็อาศัย “เวที” เดียวกันนี้ในการนำเสนออีกด้านของความข้อใจ
อีกด้านของความกั๊งขา

เจตนาที่ดำเนินเพื่อให้ “ประวัติวีรบุรุษไซรั เตือนใจ เรา
นา” ●

๓

ไตรวิจารย์-ชีวิตและงาน ของ ปรีดี พนมยงค์

ก่อนอื่นผมต้องขอขอบคุณต่อคุณในฐานะบรรณาธิการสังคม-
ศาสตร์ปริทัศน์ และขอขอบคุณคุณวิชัย โชควิวัฒน์ ในการ
ที่ให้เกิดวิจารย์หนังสือ “ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์”
ในหนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับเดือน มิถุนายน ๒๕๑๕

แต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ผมจึงใคร่ขอโอกาส
เรียนชี้แจงบทวิจารณ์ดังกล่าวมา ณ ที่นี้ ในการที่ผมเรียนชี้แจง
มานี้ ขอได้โปรดอย่าถือว่าเป็นการตอบโต้เลย หากขอให้ถือว่า
เรามาร่วมกันแสวงหาสัจจะเพื่อประโยชน์แห่งประวัติศาสตร์ของ
มวลชน ซึ่งผมจะขอเรียนชี้แจงเพื่อความกระจ่างของบทวิจารณ์
ดังนี้

๑. บทวิจารณ์กล่าวว่า “...การที่ผู้เขียนมุ่งเขียนในทาง
‘เป็นการเชิดชูยกย่อง’ เช่นนี้จึงเป็นการทำผิดข้อแรก จริงอยู่วิสัย
ของปฤชณย่อมตดอคติได้ยาก แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงออกอย่าง

๔๐ ปี สุพจน์ ด้านตระกูล

โจ่งแจ้งเกินไป อย่างไรก็ตาม การที่ตั้งใจจะเขียนอย่างยกย่องเชิดชูนั้นอาจจะไม่เป็นเรื่องผิด หากผู้ที่ได้รับการเขียนถึงสมควรแก่การยกย่องเชิดชูจริงๆ กล่าวคือ ผู้เขียนแน่ใจว่าสามารถหยิบยกข้อที่ควรนิยมนยกย่องมาแสดงให้เห็นเด่นชัด และขณะเดียวกันก็สามารถแก้ข้อกล่าวหาหรือข้อมั่วหมองต่างๆ ได้หมดจด”

ต่อบทวิจารณ์ข้อนี้ ผมของเรียนชี้แจงว่า ผมยอมรับว่าข้อเขียนของผม “เป็นการยกย่อง” ท่านปรีดิฯ จริงๆ ดังที่ปรากฏในคำปรารภเบื้องต้นนั้นแล้ว แต่หากผมเขียนเชิดชูยกย่องจากความเป็นจริงที่ปรากฏและมีหลักฐานแน่ชัด ผมเขียนอย่างเคารพต่อสัจจะ ไม่ใช่เป็นการเลกสรรจากความเท็จขึ้นมา อย่างที่ท่านถูกใส่ร้ายในกรณีสวรรคต ผู้วิจารณ์เองก็ยอมรับแล้วว่า

“การที่ตั้งใจจะเขียนอย่างยกย่องเชิดชูนั้นอาจจะไม่เป็นเรื่องผิด หากผู้ที่ได้รับการเขียนถึงสมควรแก่การยกย่องเชิดชูจริงๆ กล่าวคือ ผู้เขียนแน่ใจว่าสามารถหยิบยกข้อที่ควรนิยมนยกย่องมาแสดงให้เห็นเด่นชัด และขณะเดียวกันสามารถแก้ข้อกล่าวหาหรือข้อมั่วหมองต่างๆ ได้หมดจด”

จากการยอมรับในทำนองนี้และประกอบกับข้อตำหนิเบื้องต้นที่ว่า “การที่ผู้เขียนมุ่งเขียนในทางเชิดชูยกย่องเช่นนี้จึงเป็นการทำผิดข้อแรก”

ก็หมายความว่า ในทัศนะผู้วิจารณ์เห็นว่าคุณงามความดีของท่านปรีดิฯ ที่ได้รับใช้ชาติตลอดมานั้น ยังไม่สมควรแก่การเชิดชูยกย่อง ซึ่งก็เป็นสิทธิของผู้วิจารณ์ที่จะมีทัศนะเช่นนั้น แต่ในทัศนะของผมเห็นว่า ท่านปรีดิฯ ได้ประกอบคุณงามความดีไว้กับประเทศชาติอย่างเหลือล้น คุณงามความดีของท่านปรีดิฯ เท่าที่ผม

นำมาทำให้ปรากฏในหนังสือ “ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์” นั้น เป็นเพียงคุณงามความดีที่ท่านได้ทำไว้กับประเทศชาติแต่เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

ดังที่ท่านทูตกนต์ธีร์ ศุภมงคล เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงลอนดอน ได้กล่าวไว้ในจดหมายที่มีมาถึงผม มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“ความจริงชีวิตและงานของท่านปรีดีฯ เป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะส่วนที่ท่านได้ปฏิบัติให้แก่ประเทศไทยนั้น มีมากมายเกินกว่าที่จะเขียนขึ้นให้ครบถ้วนได้”

และผมเองมีความเห็นต่อไปอีกว่า เพียงแต่งานรับใช้ชาติของท่านในฐานะหัวหน้าขบวนการเสรีไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่แล้ว อันยังผลให้ชาติไม่สูญเสียเอกราชหรือถูกยึดครองโดยฝ่ายสัมพันธมิตร ดังประเทศผู้แพ้สงครามอื่นๆ เท่านั้นก็เป็นคุณงามความดีอย่างเหลือล้นแล้ว ซึ่งผู้คนทั้งหลายที่เคารพต่อสัจจะไม่อาจปฏิเสธได้

การยกย่องเชิดชูท่านปรีดีฯ นั้น ใช่ว่าจะมีแต่ผมซึ่งมีฐานะเพียงสามัญชนและมีสติปัญญาแต่เพียงเล็กน้อยก็หาไม่ แม้แต่อดีตองค์พระประมุขพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ก็ยังได้ทรงยกย่องท่านปรีดีฯ ขึ้นไว้ในฐานะ “รัฐบุรุษอาวุโส” ดังปรากฏชัดเจนอยู่ในพระบรมราชโองการ ซึ่งลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาฉบับลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เล่ม ๖๒ ตอนที่ ๗๐ หน้า ๖๙๙

มีข้อความตอนหนึ่งว่า “โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยรับหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินใน

ตำแหน่งสำคัญมาหลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และปรากฏว่าตลอดเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความจงรักภักดีต่อชาติศาสนาพระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในความสามารถ บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอันมากประการ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่อง นายปรีดีฯ ไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และให้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาถาวรของชาติสืบไป”

ผมคิดว่าไม่จำเป็นที่ผมจะอ้างถ้อยคำบุคคลสำคัญ ชาวต่างประเทศอื่นใดอีกที่เชิดชูยกย่องท่านปรีดีฯ ในฐานะที่ท่านได้ทำคุณงามความดีไว้กับประเทศชาติ เช่น อดีตประธานาธิบดีโรสเวลท์ และอดีตประธานาธิบดีทรูแมนแห่งสหรัฐอเมริกา หรือหลอว์เร้นซ์ เมอร์เรย์แห่งอังกฤษ เป็นต้น

เพราะเพียงแต่ที่มีอ้างอยู่ในพระบรมราชโองการก็เป็นการเพียงพอแล้วที่เราจะพิจารณาได้แล้วว่า บุคคลอย่างท่านปรีดีฯ สมควรจะได้รับ การเชิดชูยกย่องหรือไม่ และในการที่ผมเขียนข้อความ “เชิดชูยกย่อง” ท่านปรีดีฯ ถือว่าเป็นการทำผิดดังที่ผู้วิจารณ์ได้ว่าไว้หรือไม่

ส่วนในประเด็นที่ผู้วิจารณ์กล่าวว่า จะต้องสามารถแก้ข้อกล่าวหาหรือข้อหมิ่นหมองต่างๆ ได้หมด (จึงจะสมควรเชิดชูยกย่อง) นั้น ผมเห็นว่ามันคนละเรื่องกัน เรื่องของคนประกอบคุณงามความดีกับเรื่องที่ถูกใส่ไคล้ และความจริงแล้วข้อกล่าวหาหรือ

มัวหมองอื่นใดก็หาไม่ นอกจากกรณีสวรรคตเท่านั้น ซึ่งในเวลานี้ผู้ที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมทั่วๆ ไปก็ย่อมรู้อยู่แล้วว่า ท่านปรีดิฯ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือรู้เห็นในกรณีนั้นเลย จากบันทึกของพระยาศรยุทธเสนีย์ ก็เป็นการชี้ชัดและชัดแจ้งอย่างเพียงพอแล้ว ว่ากรณีสวรรคตเกิดขึ้นได้อย่างไร

สำหรับข้อกล่าวหาว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจที่ท่านปรีดิฯ ร่างขึ้นนั้น เป็นเค้าโครงการแบบคอมมิวนิสต์ ดังที่ผู้วิจารณ์ได้ยกเอาสิ่งที่เรียกว่าพระบรมราชวินิจฉัยของพระปกเกล้าฯ มากล่าวอ้าง

ในประเด็นนี้สำหรับผู้ที่สนใจในลัทธิมาร์กซิสต์แล้วก็จะตอบได้ทันทีว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจกับคอมมิวนิสต์เป็นคนละอย่างกันทีเดียว เช่นเดียวกับที่นักศึกษาและนักปฏิบัติชาวพุทธย่อมจะรู้ว่าศาสนาพุทธกับศาสนาพราหมณ์นั้นไม่ใช่สิ่งอย่างเดียวกัน

ก็จะเป็นอย่างเดียวกันหรือเป็นสิ่งอันเดียวกันอย่างไร ในเมื่อเค้าโครงการเศรษฐกิจยอมรับนับถือในกรรมสิทธิ์เครื่องมือและปัจจัยในการผลิตของปัจเจกชน แต่คอมมิวนิสต์ถือเอาเครื่องมือและปัจจัยในการผลิตเป็นของรัฐหรือของส่วนรวม

เค้าโครงการเศรษฐกิจยินยอมให้ปัจเจกชนทำการเคลื่อนไหวก้าวทางเศรษฐกิจโดยเสรี แต่คอมมิวนิสต์รัฐเป็นผู้กำหนดการเคลื่อนไหวก้าวทางเศรษฐกิจอย่างมีแผนการ

เพียงแค่นี้ก็จะเห็นข้อแตกต่าง ระหว่างเค้าโครงการเศรษฐกิจกับคอมมิวนิสต์อย่างเด่นชัดแล้ว และท่านผู้เป็นเจ้าของร่างโครงการเองก็ได้เคยอภิปรายในที่ประชุมคณะกรรมาธิการพิจารณา

เค้าโครงการและเคยให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านไม่เป็นคอมมิวนิสต์อีกด้วย

เมื่อตอนที่ท่านปรีดิฯ ไปเยือนประเทศอังกฤษเมื่อปี ๒๕๑๓ ตามคำเชิญของลอร์ดเม้าท์แบทแตนท์ ท่านก็ได้ชี้แจงเค้าโครงการเศรษฐกิจให้นักเรียนไทยในอังกฤษฟังความว่า

"แผนการเศรษฐกิจที่ได้จัดทำขึ้นเมื่อปี ๒๔๗๕ นั้น จัดทำขึ้นก็เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้เป็นไปอย่างเหมาะสมแก่สภาพของประเทศที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เพราะท่านเป็นคนเกิดในชนบท ได้พบเห็นภาวะและความเป็นอยู่ของชาวนา ซึ่งได้รับการบีบคั้นและเดือดร้อนเป็นอันมาก ข้อสำคัญอย่างยิ่งก็คือ การดำเนินงานใดๆ ถ้าไม่มีแผนการก็ย่อมจะดำเนินไปด้วยดีไม่ได้ ความประสงค์ที่วางแผนการขึ้นก็เพื่อให้เป็นแนวทางดำเนินงานตามความเหมาะสมแก่สภาพของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุประสงค์เพื่อกำจัดการเบียดเบียนระหว่างประชาชน เพราะตราบไต่ยังมีการเบียดเบียนระหว่างประชาชน สังคมนั้นก็ย่อมไม่มีความยุติธรรม และสังคมที่ไม่มีความยุติธรรม ย่อมจะหาความสงบเรียบร้อยไม่ได้"

แต่ที่มาโฆษณากันว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจเป็นคอมมิวนิสต์นั้น ก็เนื่องมาจากกโลบายที่จะกำจัดท่านปรีดิฯ ดังนั้นก็เลยชวนกันปลุกเสกสิ่งที่เรียกว่าพระบรมราชวินิจฉัยขึ้นเพื่อความขลังและศักดิ์สิทธิ์

สิ่งที่เรียกว่าพระบรมราชวินิจฉัยจะถูกต้องหรือไม่ เราลองมาพิจารณากันดูในบทวิจารณ์ต่อไปนี้จะรู้ได้ คือในเค้าโครงการเศรษฐกิจหมวด ๓ มาตรา ๘ ได้ระบุให้รัฐบาลจัดให้มีธนาคาร

แห่งชาติขึ้น (ก่อนหน้านั้นธนาคารแห่งชาติไม่มี) แต่ในสิ่งที่เรียกว่าพระบรมราชวินิจฉัย วิจารณ์คัดค้านการจัดตั้งธนาคารแห่งชาติว่าเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จะทำให้บ้านเมืองล่มจม แต่เดี๋ยวนีเรามีธนาคารชาติกันแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๕ (ท่านปรีดิฯ ได้เตรียมการจัดตั้งธนาคารชาติขึ้นเป็นสำนักงานธนาคารชาติไทย เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๓) ก็ไม่เห็นที่บ้านเมืองจะยุ่งยากหรือล่มจมเพราะธนาคารชาติแต่ประการใด มีแต่จะยังประโยชน์ให้กับประเทศชาติบ้านเมืองในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินแห่งชาติ

เพราะฉะนั้นการที่ผู้วิจารณ์ “ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดิพนมยงค์” ยกเอาสิ่งที่เรียกว่าพระบรมราชวินิจฉัยมาอ้าง เพื่อชี้ให้เห็นเค้าโครงการเศรษฐกิจเป็นคอมมิวนิสมนั้นก็ย่อมจะห่างไกลจากความถูกต้อง

๒. บทวิจารณ์ได้กล่าวว่าผมเขียนบิดเบือนข้อเท็จจริง โดยกล่าวว่า “เป็นที่ทราบกันว่า ดร.ปรีดิฯ กับในหลวงรัชกาลที่ ๗ มีความคิดเห็นขัดแย้งกันมาก แต่ผู้เขียนข้ามเรื่องนี้ไปอย่างจงใจ และดังจะเห็นได้จากการยกพระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ ๗ ฉบับที่ทรงเห็นด้วยกับความเห็นของผู้ก่อการมาลงไว้ฉบับเดียว (หน้า ๒๖) ทั้งยังเขียนต่อท้ายในทางให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายเป็นไปอย่างราบรื่นด้วย (หน้า ๒๗) ที่จริงความขัดแย้งนี้เชื่อว่าทั้งสองฝ่ายต่างมีความสุจริตใจในการที่จะกระทำเพื่อประเทศชาติด้วยกันทั้งสิ้น ผู้เขียนคงเกรงว่าจะขัดกับความพยายามในอันที่จะแสดงว่า ปรีดิฯ เป็นคนยกย่องเชิดชูกษัตริย์ เพื่อประกอบในการแก้ข้อกล่าวหากรณีเกี่ยวกับสวรรคต จึงทำให้เกิดการบิดเบือนขึ้นอย่างไม่สมควรเลย”

ณ ที่นี้ผมขอยืนยันอย่างแข็งขันว่า เรื่องราวระหว่าง
ในหลวงรัชกาลที่ ๗ กับท่านปรีดีฯ หรือคณะราษฎร ดังปรากฏ
ในหนังสือ “ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์” นั้นเป็นความ
จริงทุกประการ และความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย ในการร่าง
รัฐธรรมนูญครั้งนั้นเป็นไปด้วยความราบรื่นจริงๆ ดังปรากฏใน
คำแถลงของประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
สยาม ที่เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรในสมัยประชุมวิสามัญ
ครั้งที่ ๓๔/๒๔๗๕ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๗๕ ณ พระที่นั่ง
อนันตสมาคม

และพระยามโนฯ เองก็ได้แถลงยืนยันแถลงการณ์ดังกล่าว
ประกอบด้วย สิ่งนี้ย่อมเป็นการยืนยันข้อเขียนของผมที่ว่า “ความ
สัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายเป็นไปอย่างราบรื่น”

นอกจากนี้ผมยังมีหลักฐานที่จะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์
อันราบรื่นระหว่างท่านปรีดีฯ กับสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ในเวลาต่อมา ซึ่งเป็นเครื่องแสดง
ให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันราบรื่นในอดีต ดังข้อความในลาย
พระหัตถ์ของ ม.จ.ศุภสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ หรือท่านชินพระเชษฐา
ของสมเด็จพระนางเจ้าพระองค์นั้นมีถึงท่านปรีดีฯ มีข้อความตอน
หนึ่งว่า “พวกผมทุกคนตั้งแต่สมเด็จพระนางเจ้ามา ก็สบายกันดีอยู่ สมเด็จพระ
ขอบพระทัยคุณหลวงและคุณพูนศุขที่ส่งเครื่องสักการะมาถวาย
พระบรมอัฐิ และพอพระทัยมากที่คุณหลวงได้ช่วยเหลือยังพระเกียรติ
ของสมเด็จพระปกเกล้าฯ ให้คืนคงเป็นกษัตริย์ของประเทศเรา
อย่างเต็มที่ ทั้งความตั้งใจที่คุณหลวงจะพยายาม Justify action
ของท่านด้วย เป็นอันว่าพวกเรา นั้น Appreciate คุณหลวงอย่าง

ที่ผม Appreciate สมเด็จพระชนสมุหนมกที่ทรงทรวบวเตยวนี้
ท่นเองก็ม้นมสกุลเป็นพนมยงค้ไปลว หรืออึกประกรที่คุ่นหลวง
บอกววควมจรงน้นคุ่นหลวงเป็นสวสดีวฒนต่งหกน้น ทรง
พอพระท้ยมก และขอตกลยยอมรบัถ้เป็นสวสดีวฒน

ถ้พิจรณควมในต่นท้ยลยพระหัตถ์ก็ยอมแสดง
ให้เห่นว มีบุคคลบงจ้วพวที่รู้วท่นปรดิษ จะเสนอให้สมเด็จ
พระนงเจ้พระองค้น้นทรงเป็นผู้ส้รจรชกรท่นพระองค้ใน
ระหว่งที่พระบถสมเด็จพระเจ้าอยู่หวัรัชกถที่ ๘ เสด็จประทบั
ถ ต่งประเทศ ก็พกน้สควสมเด็จพระนงเจ้ด่งกล่วน้น
แต่พระองค้ทรงเห่นเป็นเร่องขบชนสมุหนมก มิได้ทรงพิโรธพว
อิจนตาร้อน

ย้งกว่นนในพระราชดำรัสตอบของในหลวงรัชกถที่ ๗
ตอค้วขอขมขของสมชคณระชฎร ก็ได้เป็นที่แจ่มชตถึงควม
ส่มคคิของพระองค้ท่นกับคณระชฎร

จกหลกฐนต่งต่ง ที่แสดงออกซึ่งควสมนส่มคคิ
ระหว่งสองฝ่ยด่งกล่วเช่นนี้ ย่อมเป็นการชี้ให้เห็นอย่งชตแจ่ง
ว ผมมิได้บิตเบือนในกรณีนี ด่งที่ผู้วจรณกล่วหลย

๓. บทวจรณกล่ววผมเชยนคลุมเครือ เช่น กรณี
พ.อ. พระยททรงสุรเดช ซึ่งได้รบัการสนับสนุนและยุห่วยจกฝ่ย
ปฏิกิริยที่สูญเสยอำนจ ร่วมมือกับพระยมนอช ยึดอำนจเมื่อ
๑ เมษยยน ๒๔๗๖ กรณีสฐบถล ม.ร.ว.เสนีย์ ปรมอช ลงนหม
ในสญญสหมบูรณแบบ ซึ่งได้ยงควมเสยหอยให้กับผลประโยชน์
ของประเทศชตเป็นอย่งมก กรณีสฐบถสันตภพซึ่งท่นปรดิษ
เป็นผู้ร่วงค้วประกศน้น และนยทวี่ บุญยเกตุ เป็นผู้ลงนหมรบั

สนองพระบรมราชโองการ แต่นายคง อภัยวงศ์ กลับไปพูดที่
คุรุสภาว่า ตัวนายคงเองเป็นผู้ให้ท่านปรีดิฯ เป็นผู้ร่างให้ เป็น
ทำนองยกย่องตนว่าเป็นผู้มีบทบาทในกรณีนี้สำคัญอยู่เหนือท่าน
ปรีดิฯ กับกรณีที่ท่านปรีดิฯ หลีกเลียงการลงนามในประกาศ
สงครามโดยจงใจ

กรณีต่างๆ ดังกล่าวนั้นก็เป็นการชี้ชัดและชัดแจ้งอยู่ในตัว
ของมันเองแล้วว่า อะไรเป็นอะไรผมยังมองไม่เห็นว่าจะคลุมเครือ
ที่ตรงไหน แต่ถ้าหากคลุมเครือก็ต้องของอภัยที่ผมไม่สามารถ
เขียนให้กระจ่างชัดยิ่งกว่านี้ได้ สำหรับความบกพร่องที่ผมมองเห็น
ก็คือการไม่อ้างที่มาของกรณีนั้นๆ ให้ปรากฏ แต่ผมก็ได้อ้าง
ที่มาไว้มากแห่งเหมือนกัน ก็ผมไม่ได้ทำวิทยานิพนธ์นี้ครับจึง
ไม่มีฟุตโน้ตเอาไว้

๔. บทวิจารณ์กล่าวว่า ผมยกย่อง ท่านปรีดิฯ ซึ่งผมต้อง
ขอโทษที่จะต้องกล่าวว่าเป็นการวิจารณ์ที่ไม่ถูกต้องตรงตามความ
เป็นจริง ถ้าหากจะกล่าวว่าผม ยกย่อง ท่านปรีดิฯ ดังที่กล่าวมา
แล้วแต่ตอนต้นจึงจะเป็นการถูกต้อง แต่ผมก็ยกย่องในสิ่งที่
คุณงามความดีที่ท่านได้กระทำไว้แก่ชาติอย่างไม่มีใครจะปฏิเสธ
ได้ ไม่ว่าจะยินดีหรือไม่ยินดีก็ตาม ก็ดังที่ผมได้เรียนชี้แจงแต่
เบื้องต้นแล้ว

ที่บทวิจารณ์กล่าวว่า “อะไรๆ ที่เป็นการขัดขวาง ดร.ปรีดี
พนมยงค์ กลายเป็นของชั่วไปหมด...” นั้น เป็นการกล่าวที่ถูกต้อง
ผมยอมรับ ดังที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล
ภายหลังกลับจากไปเยี่ยมท่านปรีดิฯ ที่กรุงปารีสแล้ว พระองค์ท่าน
ได้ประทานให้สัมภาษณ์ หนังสือพิมพ์สยามไทย เกี่ยวกับท่านปรีดิฯ

ตอนหนึ่งว่า

“ถ้าผู้นำเพียง ๒-๓ คน จะกันมิให้หลวงประดิษฐ์ กลับมาซึ่งในฐานะเขาเป็นคนไทยคนหนึ่งก็จะเป็นบาปเวรอย่างหนัก โดยเฉพาะขณะนี้ หลวงประดิษฐ์ อยู่ในปัจฉิมวัยแล้ว ย่อมต้องการที่จะกลับมาฝังกระดูกในบ้านเกิดเมืองนอนอย่างแน่ๆ”

แต่ที่ผู้วิจารณ์กล่าวว่า “...ทั้งๆ ที่พระยามโนฯ ยุบสภาฯ ทำไปโดยวิถีทางของกฎหมาย” นั้น ผมไม่เห็นด้วยและเห็นด้วยไม่ได้หรอกครับ เพราะการกระทำของพระยามโนฯ ครั้งนั้นเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญอย่างชัดๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ถึงกับฉิกรัฐธรรมนูญทั้งไปทั้งฉบับ แต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรานั้น ก็เท่ากับฉิกรัฐธรรมนูญทั้งไปหลายหน้า ซึ่งพระยามโนฯ ไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะทำเช่นนั้นได้ พฤติกรรมของพระยามโนฯ ในกรณีนี้ก็คือการรัฐประหารนั่นเอง ถึงแม้ว่าจะมีรูปฟอร์มเป็นพระบรมราชโองการ แต่ตอนเปิดสภากายหลังเมื่อพระยาพหลฯ ยึดอำนาจคืนเมื่อ ๒๐ มิถุนายนนั้น ก็เปิดโดยพระบรมราชโองการเช่นกัน และการรัฐประหารหลายครั้งในเวลาต่อมาก็อ้างพระบรมราชโองการอีกนั้นแหละ ผมจึงกล่าวว่าพระยามโนฯ เป็นบุคคลแรกที่ทำให้ความแปดเปื้อนให้กับระบอบประชาธิปไตย และการรัฐประหารครั้งแรกหลังการอภิวัฒน์ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ก็คือการกระทำของพระยามโนฯ เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๗๖ นั้นเอง

การกระทำของพระยามโนฯ ครั้งนี้ เป้าหมายสำคัญก็คือ ขัดขวางเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ และกำจัดเจ้าของร่างโครงการด้วย และเป้าหมายในขั้นต่อมาก็คือทำลายคณะราษฎรเพื่อหันเหทิศทางทางการเมืองกลับไปสู่ทิศทางเดิมก่อน ๒๔ มิถุนา

“อะไรๆ ที่เป็นการขัดขวาง ดร.ปรีดิฯ กลายเป็นของชั่วไปหมด” ผู้วิจารณ์ว่า

“ก็ทำไมจะไม่ชั่วล่ะครับ ในเมื่อพฤติกรรมทางการเมืองของท่านปรีดิฯ นั้นเป็นพฤติกรรมเป็นกุศล เป็นพฤติกรรมที่ยังไว้ซึ่งประโยชน์ของประเทศชาติและราษฎรไทยทั้งมวล ดังปรากฏหลักฐานต่างๆ ที่ท่านได้ทำไว้มากมาย

อนึ่ง พฤติกรรมต่างๆ ทางการเมืองของท่านปรีดิฯ นั้นไม่ใช่ที่ท่านกำหนดขึ้นโดยลำพังพอใจของท่านเองอย่างนักเผด็จการทั้งหลายก็หาไม่ หากท่านกำหนดขึ้นจากการศึกษาภาวะแวดล้อมตามกฎเกณฑ์ของวิทยาศาสตร์ทางสังคมรวมทั้งการศึกษาประชาชน

ท่านปรีดิฯ ไม่ปฏิเสธความคิดเห็นของใครก่อนที่จะได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว และท่านยินดีที่จะฟังความเห็นของคนทั้งหลาย ดังที่ท่านได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนในสุนทรพจน์ของท่านที่กล่าว ณ สภาผู้แทนราษฎร เมื่อ ๗ พฤษภาคม ๒๔๘๙ มีความตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าไม่ประสงค์ที่จะให้ผู้ใดเชื่อข้าพเจ้าโดยไม่มีคำณ ข้าพเจ้าต้องการให้มีคำณ แต่คำณโดยสุจริตใจไม่ใช่บันข้อเท็จจริงขึ้น ทางธรรมนั้นการกล่าวเท็จหรือมุสาวาทก็เป็นผิด ในทางการเมืองการใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยต้องทำโดยบริสุทธิ์ใจ มุ่งหวังผลส่วนรวมจริงๆ ไม่ได้มุ่งหวังส่วนตัวหรือมีความอิจฉาริษยาอันเป็นมูลฐานเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัว (อีโกอิสม์) ความสามัคคีธรรมหรือระบอบประชาธิปไตยอันแท้จริงจึงจะเป็นไปได้”

นี่คือพรรณนาของท่านปรียัติย์ ต่อการเสริมสร้างระบอบ
ประชาธิปไตย ซึ่งผมเห็นด้วยความเคารพว่าเป็นพรรณนาที่เป็น
กุศล ๐

(จาก สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับ สิงหาคม ๒๕๑๕ ตอบโต้บทวิจารณ์ของ
วิชัย โชควิวัฒน์ (ปลัดกระทรวงสาธารณสุขคนปัจจุบัน - พ.ศ. ๒๕๔๖)

๔

จดหมายจาก
สุพจน์ ถึง สุลักษณ์
เรื่อง วัตถุนิยม

สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม
๑๒๖ ซอยบุรีรังสรรค์
ถนนพิบูลสงคราม
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
โทร. ๕๒๕๒๒๖๖

๒๕ สิงหาคม ๒๕๓๘

เรียน ผู้จัดการสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง

เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๘ ผมไปงาน ๗๕ ปี อาจารย์
กรุณา กุศลาลัย ได้ฟังปาฐกถาของคุณสุลักษณ์ ศิวลักษณ์ ด้วย
ความพอใจยิ่ง หวังว่ามูลนิธิโกมลคีมทองคงจะได้จัดพิมพ์ปาฐกถา
นี้ออกเผยแพร่ และควรจะได้จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ในเร็ววัน
เพื่อให้ทันกับสถานการณ์บ้านเมืองที่เลวร้ายลงทุกวัน

แต่เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ ผมขอท้วงติงบางคำในปาฐกถา นั้น ซึ่งในวันนั้นผมก็ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับคุณสุลักษณ์บ้าง แล้ว แต่ขออย่ามาในที่นี้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อว่าท่านผู้จัดการสำนักพิมพ์ มูลนิธิฯ จะได้เรียนให้คุณสุลักษณ์ทราบอีกครั้งหนึ่ง

คำที่ผมท้วงติงคือคำ “วัตถุนิยม” อันเป็นคำทางปรัชญา ของชนชั้นผู้ไร้สมบัติที่แปลมาจากคำ Materialism ในภาษาอังกฤษ (คำนี้อาจารย์สมัคร บุราวาศ แปลว่า “สสารนิยม” อาจารย์ ปรีดีฯ แปลว่า “สสารธรรม”) ซึ่งตรงกันข้ามกับปรัชญาของ ชนชั้นเจ้าสมบัติคือ “จิตนิยม” หรือ Idealism

ในการแสดงธรรมของท่านอาจารย์พุทธทาส เมื่อหลายปี มาแล้ว เมื่อท่านพูดถึงการเบียดเบียนต่อกันของคนในสังคม ท่าน ก็ได้ชี้ลงไปว่า เป็นเพราะพวก “วัตถุนิยม” ซึ่งตามความหมาย ในสาระที่ท่านพูดท่านหมายถึงพวก “นิยมวัตถุ” หรือ “นายทุน” แต่แทนที่ท่านจะใช้คำ “นิยมวัตถุ” ตรงๆ ตามไวยากรณ์ไทย ท่านกลับใช้ไวยากรณ์บาลีเป็น “วัตถุนิยม”

นับตั้งแต่นั้นมา ท่านผู้มีชื่อเสียงหลายท่านรวมทั้งท่าน สุลักษณ์ด้วย เมื่อพูดถึงความเลวร้ายของสังคมในปัจจุบันก็ว่า เพราะพวก “วัตถุนิยม” ทั้งๆ ที่ในเนื้อหาสาระที่ท่านพูดหมายถึง พวก “นิยมวัตถุ” คือนายทุน

เพื่อประโยชน์แห่งความถูกต้องต่อความเข้าใจของคน ทั้งหลายที่ติดตามคุณสุลักษณ์ และโดยเฉพาะเพื่อประโยชน์แห่ง ความถูกต้องทางวิชาการ คือวิชาปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษและวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ (Dialectical and Historical Materialism) ซึ่งท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เรียกปรัชญานี้ว่า “สสารธรรม-

ประติการและวิวรรตการ” ผมจึงขอเรียกร้องให้ท่านผู้จัดการ
สำนักพิมพ์มูลนิธิฯ ช่วยกรุณาเรียนให้คุณสุลักษณ์ได้ทบทวนข้อ
ท้วงติงของผมอีกครั้งหนึ่ง จะขอบคุณมาก

ด้วยความนับถือ

สุพจน์ ด่านตระกูล

๕

แก้ความเข้าใจผิดในวัตถุนิยม

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๖

เรียน คุณไตรภพ ลิมปพัทธ์ ที่นับถือ

ในการอภิปรายเรื่อง “ศึกษาชีวิตและผลงานพุทธทาสภิกขุผ่านหนังสือเล่าไว้เมื่อวัยสนธยา” เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ที่ผ่านมา ณ ห้องประชุมศรีอยุธยา หอวชิราวุธ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ ซึ่งมีคุณไตรภพ เป็นผู้ดำเนินรายการ

ผมไปถึงที่ประชุมเสวนาเมื่อจวนจะจบการอภิปรายแล้ว เสียตายมาก คือไปถึงในช่วงจังหวะที่ผู้อภิปรายท่านหนึ่งซึ่งเป็นสุภาพสตรี พูดเป็นใจความว่า ท่านพุทธทาสสอนให้วางหรือละวัตถุนิยม และก่อนยุติการอภิปรายคุณไตรภพ ได้ถามที่ประชุมในทำนองว่าใครมีอะไรสงสัยให้ถามได้ ผมเสียตายวันนั้น หลอดลมไม่ปกติ ไม่ได้ถามทั้งๆ ที่ใจอยากจะถามหรือทำความเข้าใจเป็นที่สุด

จึงเขียนจดหมายฉบับนี้มาถึงคุณไทรภพ เพื่อชี้แจงในสิ่งที่ผมอยากจะทำความเข้าใจในวันนั้น เพื่อความเข้าใจถูกต้องของคุณไทรภพและสาธารณชนทั่วไป ถ้าหากว่าคุณไทรภพจะได้เผยแพร่ความถูกต้องนี้ให้คนทั้งหลายได้รับรู้ด้วย

ก็คือคำที่ว่า “ท่านพุทธทาสสอนให้วางหรือละวัตถุนิยม” นั้นแหละครับ ที่ผมต้องการทำความเข้าใจเพื่อความเข้าใจถูกต้อง และผมก็ได้พยายามเพื่อทำความเข้าใจถูกต้องในคำ “วัตถุนิยม” ตลอดมา เท่าที่โอกาสจะอำนวยให้และมีช่องทาง

คำวัตถุนิยมหรือ Materialism เป็นคำทางปรัชญาของฝ่ายมาร์กซิสต์ หรือคอมมิวนิสต์ เมื่อพูดถึงชาวมาร์กซิสต์ หรือคอมมิวนิสต์ บางคนภายนอกก็เรียกกลุ่มๆ กันว่า พวกวัตถุนิยม ซึ่งตรงกันข้ามกับพวกนายทุนที่ยึดถือหลักปรัชญา จิตนิยม หรือ Idealism

โดยปรัชญาลัทธิวัตถุนิยมถือว่า วัตถุเป็นประธานหรือสมมูลฐานของสรรพสิ่ง ซึ่งตรงกันข้ามกับปรัชญาจิตนิยม ที่ถือว่าจิตเป็นประธานหรือสมมูลฐานของสรรพสิ่ง

แต่ความหมายของคำนี้ได้ถูกพลิกผันไปโดยไม่เจตนาของท่านอาจารย์พุทธทาส เมื่อท่านกล่าวถึงความไม่เป็นธรรมในสังคมว่า เกิดจากพวกนายทุนที่ไม่รู้จักพอ ที่ต่างนิยมวัตถุหรือกอบโกยเอาวัตถุไว้เป็นสมบัติส่วนตัว แต่แทนที่ท่านจะใช้คำว่า “นิยมวัตถุ” ตามไวยากรณ์ไทย ท่านกลับใช้ไวยากรณ์บาลีว่า “วัตถุนิยม”

ต่อมานักปราชญ์ในบ้านเราหลายท่านที่เคารพนับถือท่านอาจารย์พุทธทาส ได้นำเอาคำปรัชญาวัตถุนิยมไปใช้ในการกล่าวประณามพวกนิยมวัตถุหรือพวกบริโภคนิยม จึงทำให้ความไม่

ถูกต้องแพร่หลายกว้างขวางออกไปอย่างน่าขายหน้าและเป็นที่
เย้ยหยันของผู้รู้

ด้วยความคารวะในเจตนาของท่านอาจารย์พุทธทาส
และเพื่อความถูกต้องทางวิชาการ ผมจึงได้มีจดหมายฉบับนี้มา
ถึงคุณ พร้อมด้วยสำเนาคำอธิบายคำวัตนิยมที่ผมถ่ายมาจาก
หนังสือปทานุกรมการเมืองฉบับชาวบ้าน ซึ่งเขียนโดยผมเอง
ฝากมาเพื่อคุณพิจารณาด้วยครับ

ด้วยความนับถือ

(นายสุพจน์ ตำนตระกูล)

ป.ล. ต้องขอโทษถ้าเขียนนามสกุลของคุณผิด

๒

๑๔ ตุลาคม วันแห่งเสรีภาพ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองภายใต้การนำของคณะราษฎร เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่กษัตริย์มีอำนาจอย่างล้นพ้นไม่จำกัดมาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ที่อำนาจของกษัตริย์ถูกจำกัด

นี่คือบทก้าวแรกในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎรในครั้งนั้น ซึ่งคณะราษฎรหวังจะนำพาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยในก้าวต่อไป แต่ก็ถูกชงักลงเพราะการขัดขวางของพลังเก่า อันเนื่องมาจากเค้าโครงการเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ รัฐบาลคณะราษฎรซึ่งมีพลตรี หลวงพิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้สร้างอนุสาวรีย์ขึ้นที่ถนนราชดำเนินตรงสี่แยกตึกดิน ให้ชื่อว่า อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ ขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ร่วมอยู่ในรัฐบาลนั้นบอกว่า ท่านไม่เห็นด้วยกับชื่ออนุสาวรีย์นั้น

มาตั้งแต่เริ่มดำริที่จะก่อสร้าง เคยคัดค้านและเสนอให้ชื่อว่า
อนุสาวรีย์ ๒๔ มิถุนายน เพื่อเป็นอนุสาวรีย์ในการเปลี่ยนแปลง
การปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และทุกอย่างที่ประกอบ
ขึ้นเป็นอนุสาวรีย์ก็เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ
๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ทั้งนี้

เริ่มจากการวางศิลาฤกษ์ ก็ถือเอาวันที่ ๒๔ มิถุนายน
(๒๔๘๒) เป็นวันวางศิลาฤกษ์

ปีก ๔ ด้าน ซึ่งหมายถึงความรุ่งโรจน์ สูงจากแท่นพื้น
๒๔ เมตร ก็หมายถึงวันที่ ๒๔

ป้อมกลางที่ตั้งพานรัฐธรรมนูญ สูง ๓ เมตร หมายถึง
เดือนที่ ๓ (นับตามปฏิทินเก่า) คือ มิถุนายน

ปืนใหญ่โบราณ ๗๕ กระบอก ฝังอยู่รอบอนุสาวรีย์
หมายถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๕

พระขรรค์ ๖ อันประกอบบานประตูป้อมกลาง
หมายถึง หลัก ๖ ประการของคณะราษฎร และรวมทั้งตุ๊กตาดุน
ที่ฐานปีก หมายถึง การดำเนินการของคณะราษฎรผู้ก่อการ
เปลี่ยนแปลงการปกครอง

ดังนั้น อนุสาวรีย์นี้จึงสมควรจะได้ชื่อว่า อนุสาวรีย์ ๒๔
มิถุนายน ไม่ใช่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และเหนือสิ่งอื่นใดจะ
สร้างความเข้าใจผิดให้กับราษฎรที่ด้อยการศึกษาว่า ประชาธิปไตย
หมายถึง รัฐธรรมนูญที่จำลองภาพอยู่ในพานสูงเด่นอยู่กลาง
ปีกทั้ง ๔ นั้น แต่คำทักท้วงของนายปรีดี พนมยงค์ ไม่เป็นผล
สำเร็จ เช่นเดียวกับในหลายๆ กรณีที่ท่านเคยทักท้วงในเวลา
ต่อมา

คำหักท้วงของนายปรีดี พนมยงค์ เป็นความจริง เพราะ
อย่าว่าแต่ราษฎรที่ด้อยการศึกษาเลยที่เข้าใจว่ารัฐธรรมนูญ
หมายถึง ประชาธิปไตย แม้แต่นิสิตนักศึกษาที่เป็นหัวหอกใน
การเคลื่อนไหวน่านักเรียนอาชีวะและประชาชนจำนวนแสน
เรียกร้องขอรัฐธรรมนูญจากรัฐบาลถนอม-ประภาส ซึ่งขณะนั้น
รัฐบาลถนอม-ประภาส บริหารราชการแผ่นดินตามธรรมนูญ
การปกครองราชอาณาจักร ๒๕๑๕ อันเป็นเผด็จการที่พวกเขา
สร้างขึ้นภายหลังฉีกรัฐธรรมนูญฉบับมาราธอน ๒๕๑๑ ทั้ง แต่
รัฐบาลถนอม-ประภาส ตื้อรั้น ไม่ยอมให้ตามคำขออันั้น เหตุการณ์
ประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า ๑๔ ตุลาคม (๒๕๑๖) จึงเกิดขึ้น

ในที่สุดรัฐบาลถนอม-ประภาส ก็ถูกอำนาจพิเศษบีบบังคับ
ให้ลาออกไปและเนรเทศตนเองออกนอกประเทศเป็นการชั่วคราว
การเรียกร้องในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม (๒๕๑๖) ก็เป็นอันยุติลง
และมีรัฐบาลพระราชทาน นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เข้ามาแทน
แต่ก็ยังคงอยู่ในโครงสร้างของระบอบเผด็จการถนอม-ประภาส
มีธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ๒๕๑๕ ที่เผด็จการเป็น
เครื่องมือการปกครองเช่นเดิม จะมีที่แตกต่างกันก็เพียงรัฐบาล
สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้ขยายเสรีภาพส่วนบุคคลออกไปอย่างกว้าง
ขวาง จนทำให้บางคนเข้าใจว่าและยกย่องว่าเป็นยุคประชาธิปไตย
เบ่งบาน ทั้งๆ ที่อำนาจอธิปไตยของปวงชนยังคงถูกจำกัดอยู่ภายใต้
ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ๒๕๑๕ ที่เผด็จการของ
ถนอม-ประภาส นั้นเอง

จนกระทั่งมีสภานามมาและมีรัฐธรรมนูญและธรรมนูญ
การปกครองแผ่นดินตามลำดับรวม ๗ ฉบับ นับตั้งแต่ ๑๔ ตุลาคม

๒๕๑๖ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน คือ (๑) รัฐธรรมนูญ ๒๕๑๗ (๒) ธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน ๒๕๑๙ ของคณะรัฐประหาร สงัด ชลออยู่ (๓) ธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน ๒๕๒๐ ของ คณะรัฐประหารเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (๔) รัฐธรรมนูญ ๒๕๒๑ (๕) ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินของคณะ ร.ส.ช. (๖) รัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔ และ (๗) รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐

จึงเป็นอันว่านับแต่เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มาถึงวันนี้ ประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน เพิ่มขึ้นอีก ๗ ฉบับ และถูกฉีกทิ้งไปแล้ว ๖ ฉบับ คงเหลือฉบับ ๒๕๔๐ ที่อัดแน่นไปด้วยเสรีภาพส่วนบุคคลอย่างล้นพ้น แม้แต่ เสรีภาพที่จะปฏิบัติลัทธิลัทธิเพศนิยม ลัทธิยิปปานิยม และเสรีภาพที่จะ วางงานและอดตาย รวมทั้งลัทธิอีกมากมายที่จะนำไปสู่อนาธิปไตย แต่อำนาจอธิปไตยของปวงชนยังคงอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อย ของสังคมเช่นเดิม

ดังนั้นในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้ผ่านญัตติ ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มหนึ่งให้ประกาศวันที่ ๑๔ ตุลาคม เป็นวันประชาธิปไตย ซึ่งสภาทั้งสองได้มีมติเห็นด้วยกับ ญัตติหรือข้อเสนอนั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และซึ่งเป็นการแสดง ถึงวุฒิภาวะของสภาทั้งสองให้ประจักษ์เป็นที่เรียบร้อยแล้วเช่นกัน ก็ยังเหลือแต่รัฐบาลว่าจะเห็นดีเห็นชอบกับญัตติหรือข้อเสนอนั้น หรือไม่

ถ้าเห็นดีเห็นชอบด้วยก็ทำเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ให้ถือเอาวันที่ ๑๔ ตุลาคม เป็นวันประชาธิปไตย เช่นเดียวกับที่

รัฐบาลพลตรีหลวงพิบูลสงคราม ในอดีตได้ออกประกาศเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน เป็นวันชาติ

แต่เพื่อเคารพข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และทางวิชาการ จึงควรที่รัฐบาลจะได้ศึกษาถึงความเป็นมาของ ๑๔ ตุลาคม ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร? เพื่ออะไร? และผลเป็นอย่างไร? ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ๑๔ ตุลาคม ไร้ความหมาย ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงไล่เผด็จการตัวเก่าออกไป และเผด็จการตัวใหม่ในรูปแบบใหม่เข้ามาแทนก็ตาม

แน่นอน ๑๔ ตุลาคม มีความหมายในการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ แต่เสรีภาพไม่ใช่ประชาธิปไตย และแน่นอน ประชาธิปไตยจะต้องมีเสรีภาพ การจะประกาศให้ ๑๔ ตุลาคม เป็นวันประชาธิปไตย จึงไม่ตรงตามความเป็นจริง และจะเป็นการประกอบอาชญากรรมทางปัญญา เพราะยังความเข้าใจในความหมายของคำประชาธิปไตยให้สับสนยิ่งขึ้น ทั้งๆ ที่ในปัจจุบันก็สับสนอยู่แล้วจากการอธิบายของนักวิชาการฝ่ายทุนนิยม และจากการสร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยของรัฐบาลพลตรี หลวงพิบูลสงคราม หรือจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ในเวลาต่อมา) ดังกล่าวมาแล้ว

แต่ถ้าจะประกาศให้เป็นวันสำคัญ ก็ควรประกาศให้ตรงตามความเป็นจริง คือ ๑๔ ตุลาคม เป็นวันแห่งเสรีภาพ และแม้จะไม่ประกาศให้เป็นวันสำคัญ แต่ประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ของประชาชนก็ต้องได้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไว้อย่างแน่นอน เช่นเดียวกับที่ประวัติศาสตร์การต่อสู้ของนักศึกษา

ประชาชนจีนที่ได้บันทึกเหตุการณ์ ๔ พฤษภาคม เอาไว้ให้เราได้
ศึกษาเรียนรู้ แม้ว่าทางการจีนจะไม่ได้ประกาศให้วันนั้นเป็นวัน
สำคัญพิเศษก็ตาม แต่เหตุการณ์ ๔ พฤษภาคม ในประวัติศาสตร์
ที่บันทึกไว้ บอกให้ผู้ที่ศึกษาด้วยตัวเองถึงความสำคัญของวันนั้น
อยู่แล้ว ฉะนั้นได้ก็ฉนั้นนั่น กรณี ๑๔ ตุลาคม ก็เช่นกัน ๐

ลงพิมพ์ในมติชนรายวัน ฉบับวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๖
และเส้นทางเศรษฐกิจ รายสัปดาห์

๗

เผด็จการทางรัฐสภา ?

ก

ไม่รู้เหมือนกันว่าคอลัมนิสต์ (บางคน) และนักวิชาการ (บางคน) ใช้หลักคิดหรือทฤษฎีอะไรที่ไปกล่าวหารัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ที่ครองเสียงข้างมากในสภาว่าเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ทั้งๆ ที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๒ วรรค ๓ ระบุไว้ว่า

“มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร...”

มากกว่ากึ่งหนึ่งก็คือเกินกว่าครึ่ง ปัจจุบันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มี ๕๐๐ นาย เกินกว่ากึ่งก็คือเกินกว่า ๒๕๐ นาย แต่รัฐธรรมนูญก็ไม่ได้บัญญัติเอาไว้ว่าให้เกินกว่ากึ่งหนึ่งหรือเกินกว่าครึ่งไปได้จำนวนเท่าใด

นั่นก็หมายความว่า รัฐธรรมนูญอนุญาตให้เกินกว่ากึ่งหนึ่งหรือเกินกว่าครึ่งหนึ่งเท่าใดก็ได้ ภายในวงจำกัดที่มีอยู่ ๕๐๐ นาย ตามรัฐธรรมนูญ

ดังนั้นในกรณีที่คอลัมนิสต์และนักวิชาการ กล่าวหารัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทยที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรอย่างท่วมท้นว่าเป็นเผด็จการทางรัฐสภา จึงทำให้สงสัยว่าคอลัมนิสต์และนักวิชาการนั้นๆ เข้าใจคำว่าเผด็จการแค่ไหน ? และใช้หลักคิดหรือทฤษฎีอะไรมาวิเคราะห์ รัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ว่า เผด็จการทางรัฐสภา

เพราะรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ประกอบกันขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๑-๒๐๒ วรรค ๓ อย่างถูกต้อง

แล้วอย่างนี้จะหาว่ารัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย เผด็จการทางรัฐสภา ได้อย่างไร?

ใช่, รัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย เป็นเผด็จการทางรัฐสภา แต่ความเป็นมาของเผด็จการทางรัฐสภานั้นเป็นอย่างไร?

ดังกล่าวแล้วว่ารัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ประกอบกันขึ้นถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ทุกประการ หรือนัยหนึ่งรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย เป็นผลผลิตของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

ดังนั้น รัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ที่เผด็จการทางรัฐสภา จึงเป็นเผด็จการตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ยกย่องกันนักหนาว่าเป็นฉบับประชาชนนั้นแหละ แต่ถึงกระนั้นตัวรัฐธรรมนูญฉบับนั้นก็แม้แต่เพียงภพมายา หาใช่ตัวต้นตอที่แท้จริงอันเป็นบ่อเกิดหรือผู้ให้กำเนิด

เผด็จการทางรัฐสภาไม่ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นแต่เพียงภาพสะท้อนหรือผลิตผลของระบอบเท่านั้น คือจะต้องตั้งระบอบขึ้นก่อนแล้วจึงจะมีรัฐธรรมนูญ ไม่ว่ารัฐธรรมนูญในระบอบไหนๆ และประเทศใดๆ ล้วนแต่ถูกสร้างขึ้นมาจากภายหลังที่ได้สถาปนาระบอบขึ้นแล้วทั้งนั้น

แม้แต่รัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยที่เรียกว่า “ธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน (ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๗๕” ก็ได้ถูกสร้างขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ ภายหลังที่ได้สถาปนาระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญขึ้นแล้วเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ดังนี้เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญเป็นภาพสะท้อนหรือผลิตผลของระบอบ อยู่ในระบอบอะไรรัฐธรรมนูญก็ออกมาตามระบอบนั้น

จึงขอสรุปอีกที่ทั้งในเชิงตรรกะและสัจจะว่า ปัจจุบันสังคมไทยหรือประเทศไทยปกครองตามระบอบเผด็จการจึงมีรัฐธรรมนูญเผด็จการ อันเป็นที่มาของรัฐบาลเผด็จการทางรัฐสภาหรือเผด็จการธนาธิปไตย (คือเป็นการปกครองของคนมีเงิน โดยคนมีเงิน และเพื่อคนมีเงิน)

ถ้าจะพูดทางวิชาการที่ก้าวหน้าหรือทฤษฎีมาร์กซิสต์แล้ว ระบอบการปกครองที่เป็นมา เป็นอยู่และที่จะเป็นไปในอนาคต โดยหลักการแล้วมีอยู่เพียง ๒ ระบอบเท่านั้น คือ ระบอบประชาธิปไตยกับระบอบเผด็จการ

เริ่มต้นด้วยระบอบประชาธิปไตย เมื่อเริ่มแรกที่มนุษย์ได้หยุดท่องเที่ยวไปตามราวป่า แล้วได้รวมตัวกันเข้าเป็นสังคมที่เรียกว่าสังคมปฐมสหการ หรือสังคมคอมมิวนิสต์ (บุพกาล) สังคม

ในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวนี้นี้ ดำรงอยู่ในเวลาอันยาวนาน นับด้วยพันๆ ปี จึงได้วิวัฒนาการหรือเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมทาส อันทำให้เกิดการแบ่งคนในสังคมเดียวกันออกเป็นชนชั้นเป็นครั้งแรก คือชนชั้นเจ้าทาสกับชนชั้นทาส ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ไม่เคยมี มีแต่ความเป็นภราดรภาพ

โดยชนชั้นเจ้าทาสเป็นผู้ถือครองเครื่องมือและปัจจัยการผลิต เป็นชนชั้นปกครองเผด็จการต่อชนชั้นทาสผู้ออกแรงงานทำการผลิต ที่เป็นชนชั้นผู้ถูกปกครอง และนั่นก็คือการเริ่มต้นของสังคมหรือยุคเผด็จการ เผด็จการจึงหมายถึงชนชั้นหนึ่งเผด็จการต่ออีกชนชั้นหนึ่ง

สังคมทาสก็เช่นเดียวกับสังคมปฐมนุสการ หรือสังคมคอมมิวนิสต์ (บุพกาล) ที่อยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติ คือ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงจนมาสู่สังคมศักดินา สังคมทุนนิยมในปัจจุบัน และสังคมสังคมนิยมในอนาคต พร้อมกับการคงอยู่ของชนชั้นและเผด็จการทางชนชั้น และจะวิวัฒนาการไปสู่สังคมชนชั้นสูงขึ้นๆ ต่อไปอีก

ในสังคมศักดินา เจ้าศักดินาใช้อำนาจเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชย์ต่อพวกไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน

ในสังคมทุนนิยม เจ้าสมบัติ (หรือนายทุน) ใช้อำนาจเผด็จการทางทหารหรือธนาธิปไตยต่อประชาชนคนส่วนใหญ่ของสังคม ดังที่เป็นอยู่ในเวลานี้

แม้ในระบบสังคมนิยมที่จะมาถึงและจะต้องมาถึงในอนาคต โดยเข้าแทนที่สังคมทุนนิยม (เช่นเดียวกับที่สังคมทุนนิยมได้เข้าแทนที่สังคมศักดินาที่ผ่านมา) ก็ไม่อาจจะยกเลิกระบอบเผด็จการ

ได้ในทันที เพราะซากทัศนะของชนชั้นยังไม่ทันจะเหือดแห้งหายไปหมด เติ้จการจึงยังคงมีอยู่เช่นกัน ตราบเท่าที่ซากทัศนะของระบบทุนนิยมยังหลงเหลืออยู่ แต่ก็ยังคงมีอยู่เป็นการชั่วคราวเท่านั้น และก็ป็นอำนาจเต้จการของคนส่วนมาก (เพื่อคนส่วนมาก) ต่อคนส่วนน้อย ที่เรียกว่าเต้จการชนชั้นกรรมาชีพ หรือธรรมาธิปไตย ตามนัยยะของศาสนาพุทธนั่นเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับเต้จการของสังคมทุนนิยมที่ดำรงอยู่ในเวลานี้ อันป็นเต้จการของคนส่วนน้อย (เพื่อคนส่วนน้อย) ต่อคนส่วนมาก

ต่อเมื่อใดที่ซากทัศนะทางชนชั้นได้ถูกชำระให้หมดสิ้นไปแล้ว เมื่อนั้นระบอบประชาธิปไตยอันสง่างามก็จะเข้ามาแทนที่ระบอบเต้จการ และนั่นก็คือสังคมคอมมิวนิสต์ (วิทยาศาสตร์) หรือศาสนาพระศรีอารยก็จะมีงบังเกิดขึ้นเป็นความจริง ดังความใฝ่ฝันของบรรพชน

ดังกล่าวนี้อือความเป็นมา ป็นอยู่ และจะเป็นไปอย่างย่นย่อของคำว่า ระบอบประชาธิปไตยและระบอบเต้จการ ก็ขอฝากให้คอลัมนิสต์และนักวิชาการไปพิจารณาทบทวนด้วย

ดังนั้นถ้ารัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ต้องการระบอบประชาธิปไตยก็ต้องสถาปนาระบอบประชาธิปไตยให้ปรากฏเป็นความจริง ด้วยการยกเลิกเศรษฐกิจระบบทุนนิยมอย่างป็นขั้นตอน และนำพาสังคมเข้าสู่กระแสเศรษฐกิจระบบสังคมนิยมอย่างป็นขั้นตอนเช่นเดียวกัน

ในการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองเต้จการมาเป็นการเมืองระบอบประชาธิปไตย และเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจทุนนิยมมาเป็นเศรษฐกิจระบบสังคมนิยม อย่างป็นขั้นตอน ใน

ขั้นตอนนี้ไม่มีทางจะสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างแน่นอนโดยสันติวิธี ถ้าคนในสังคมส่วนใหญ่ยังแยกไม่ออกระหว่างสิทธิและเสรีภาพของลัทธิอนาธิปไตย (ซึ่งกำลังเกิดขึ้นแล้วในสังคมไทยขณะนี้อันจะนำไปสู่อนาธิปไตยอย่างแน่นอนถ้าไม่รีบจัดการแก้ไข) กับสิทธิและเสรีภาพของลัทธิประชาธิปไตย จึงจำเป็นจะต้องใช้อำนาจแห่งธรรมาธิปไตย หรือเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพมาเป็นเครื่องมือในระยะทางผ่าน และมีแต่หนทางนี้หนทางเดียวเท่านั้นที่จะสกัดกั้นอนาธิปไตยและนำพาสังคมเข้าสู่สังคมนิยมประชาธิปไตย อย่างสันติวิธี

ซึ่งรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ทำได้ ถ้าท่านจะทำ โดยเริ่มต้นด้วยการยุติการขายหรือแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป็นบาทก้าวแรกพร้อมด้วยการพิชิตนายกเลิกรัฐธรรมนูญชาติ ๑๑ ฉบับอย่างจริงจัง เพื่อนำพาสังคมไปสู่ระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์ในบาทก้าวต่อไป ๐

(ลงพิมพ์ในมติชนรายวัน ฉบับประจำวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๖)

ปณิธานของเรา

พรรคการเมืองคืออะไร ?

พรรคการเมือง คือตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นในสังคม
ในสังคมมีกี่ชนชั้น ?

ในสังคมปัจจุบันมีอยู่เพียง ๒ ชนชั้น (โดยหลักการ) คือ
ชนชั้นผู้กดขี่ขูดรีดกับชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด หรือชนชั้นคนรวย
กับชนชั้นคนจน

ดังนั้นพรรคการเมืองจึงมีอยู่เพียง ๒ พรรค คือพรรคที่เป็น
ตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวย ซึ่ง
เราขอเรียกว่า **พรรคคนรวย** กับพรรคที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์
ของชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีดหรือคนจน ซึ่งเราขอเรียกว่า **พรรค
คนจน**

ปัจจุบันในบ้านเมืองของเรามีพรรคการเมืองอยู่หลายพรรค
โดยชื่อ ที่ได้จดทะเบียนไว้กับกระทรวงมหาดไทยตามพระราช-
บัญญัติพรรคการเมือง แต่โดยหลักการและเนื้อหาแล้วพรรค

การเมืองเหล่านั้นเป็นพรรคเดียวกัน คือพรรคคนรวยที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวย

ดังนั้น พรรคการเมืองเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นพรรคร่วมรัฐบาลในปัจจุบันหรือพรรคร่วมฝ่ายค้านที่เคยผลัดเปลี่ยนกันขึ้นเป็นรัฐบาลมาเป็นเวลาอันยาวนาน จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมืองได้ เพราะพรรคการเมืองเหล่านั้นเป็นพรรคเดียวกัน คือพรรคคนรวยที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีด หรือคนรวยดังที่กล่าวข้างต้น เพียงแต่ว่าเป็นคนละพวกกันหรือคนละกลุ่มผลประโยชน์กันเท่านั้น บรรดาพรรคการเมืองเหล่านี้ จึงขับเคี่ยวต่อสู้กันในทุกวิถีทางที่จะได้เป็นรัฐบาล เพื่อพิทักษ์รักษาและแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพวกของตนหรือกลุ่มผลประโยชน์ของตน

ปัญหาของชาติคืออะไร ?

ก่อนที่จะตอบว่าปัญหาของชาติคืออะไร ? เราจะต้องรู้เสียก่อนว่าชาติคืออะไร ?

ชาติ กล่าวโดยรวมหมายถึง ประชาชนของประเทศหนึ่งๆ อย่างเช่นชาตินลาว ก็หมายถึงประชาชนของประเทศลาว ชาตินพม่า ก็หมายถึงประชาชนของประเทศพม่า (หรือเมียนมา) ชาตินเขมร ก็หมายถึงประชาชนของประเทศเขมร (หรือกัมพูชา) ชาตินมาลายู ก็หมายถึงประชาชนของประเทศมาลายู (หรือมาเลเซีย) และชาติไทย ก็หมายถึง ประชาชนของประเทศไทย (หรือสยาม)

ดังนั้น ปัญหาของชาติก็คือปัญหาของประชาชนภายในประเทศหนึ่งๆ

ปัญหาของประชาชนในประเทศหนึ่งๆ โดยพื้นฐาน ก็คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือปัญหาในทางทำมาหากิน เพื่อการดำรง อยู่ของชีวิต (อย่างผาสุก)

เมื่อมาถึงบรรทัดนี้ เราจึงได้คำตอบต่อคำถามข้างต้น ที่ว่า ปัญหาของชาติคืออะไร ?

ปัญหาของชาติ คือ ปัญหาความยากจนข้นแค้นของ ประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งรัฐบาลที่ผ่านมาทุกรัฐบาลรวมทั้งรัฐบาล ที่ครองอำนาจรัฐอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจน ค้นแค้นของประชาชนส่วนใหญ่ให้ลุล่วงไปได้ มีแต่จะทับทวี ความยากจนข้นแค้นของประชาชนส่วนใหญ่ให้หนักหน่วงยิ่งขึ้น และยิ่งขึ้น ดังข้อเท็จจริงที่ประจักษ์กับตัวประชาชนส่วนใหญ่ ด้วยตนเองอยู่ในเวลานี้

แต่ในขณะเดียวกัน คนกลุ่มน้อยของประเทศจำนวนไม่ เกิน ๒๐ % กลับมีความมั่งคั่งร่ำรวยมากยิ่งขึ้น ดังข้อเท็จจริงที่ เห็นๆ กันอยู่ในทุกวันนี้ และดังตัวเลขรายงานทางเศรษฐกิจของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคม (TDR) ที่รายงานโดยสรุปว่า คนระดับบน ๒๐% มีส่วนแบ่งของรายได้รวมกันร้อยละ ๖๕ ของ รายได้ประชาชาติ และคนระดับกลางกับระดับล่าง ๘๐% มีส่วนแบ่ง ของรายได้รวมกัน ๓๕% ของรายได้ประชาชาติ และตัวเลขดัง กล่าวนี้ไม่ใช่ตัวเลขคงที่ แต่เปลี่ยนแปลงไปในทางเลวร้ายต่อ ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ตลอดเวลา คือคนระดับบน ๒๐% มีรายได้ รวมกันเพิ่มมากขึ้นๆ ในขณะที่คนระดับกลางกับระดับล่าง ๘๐% กลับมีรายได้รวมกันต่ำลงๆ จึงทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยกับ คนจนถ่างห่างออกไปทุกที

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ความยากจนข้นแค้นอันเกิดแก่ประชาชนส่วนใหญ่ดังที่เป็นอยู่นี้ ใช้ว่าจะเป็นความผิดหรือความเลวร้ายส่วนบุคคลของคนระดับบน ๒๐% นั้นก็หาได้ เพราะมันเกิดขึ้นจากกระบวนการวิวัฒนาการของสังคมที่จะต้องเป็นไปเช่นนั้น ซึ่งอยู่นอกเหนือเจตจำนงของมนุษย์

ดังนั้น ความยากจนข้นแค้นของประชาชนส่วนใหญ่ แม้ว่าจะเป็นผลมาจากการกดขี่ขูดรีดของคนกลุ่มน้อยก็จริง แต่มันก็ไม่ใช่ความผิดหรือความเลวร้ายเฉพาะตัวของคนกลุ่มน้อยเหล่านั้น เพราะมันเป็นเรื่องของกระบวนการวิวัฒนาการของสังคมดังกล่าวแล้ว และขั้นตอนของวิวัฒนาการของสังคมในขณะนี้ อยู่ในขั้นตอนที่เรียกว่า สังคมทุนนิยม หรือระบบทุนนิยม ที่วิวัฒนาการมาจากสังคมศักดินาและสังคมทาสตามลำดับ

สังคมทุนนิยมหรือระบบทุนนิยมในปัจจุบันซึ่งวิวัฒนาการมาจากสังคมศักดินาและสังคมทาสในอดีต ก็จะมีประสพชะตากรรมเช่นเดียวกับสังคมทั้งสองหรือระบบทั้งสองที่ผ่านมา คือจะต้องสิ้นสุดยุติลงตามกฎหมายแห่งธรรมชาติ มีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปในที่สุด

แต่สังคมจะต้องวิวัฒนาการต่อไปและก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปอย่างไม่มีหยุดยั้งอย่างที่เป็มาในประวัติศาสตร์ คือสังคมศักดินาก้าวหน้ากว่าสังคมทาสและสังคมทุนนิยมก้าวหน้ากว่าสังคมศักดินา และนั่นก็คือ จะต้องมึระบบสังคมใหม่ที่ก้าวหน้ากว่าสังคมทุนนิยมในปัจจุบันเข้ามาแทนที่อย่างไม่ที่ทางหลีกเลี่ยง ซึ่งก็เป็นไปตามกฎหมายแห่งความเป็นอนิจจังของสังคม และสังคมที่ก้าวหน้ากว่าในขั้นตอนต่อไปก็คือสังคมที่เรียกว่า สังคมสหการ หรือสังคมนิยม

ดังนั้นปัญหาของชาติหรือความยากจนคนแค้นของประชาชนส่วนใหญ่ จึงต้องแก้ด้วยการเปลี่ยนสังคมทุนนิยมที่ล้มลง ที่รับใช้ผลประโยชน์ของคนส่วนน้อยให้เป็นสังคมที่ก้าวหน้าที่รับใช้ผลประโยชน์ของมหาชน และนั่นก็คือสังคมนิยมหรือสังคมนิยม

การเปลี่ยนระบบสังคมทุนนิยมเป็นระบบสังคมนิยม หรือสังคมนิยมเป็นหนทางเดียวที่จะแก้ไขปัญหาของชาติ หนทางอื่นหาไม่ เช่นเดียวกับการเข้าสู่พระนิพพานที่มีมรรค ๘ เพียงหนทางเดียวเท่านั้น ที่เรียกว่า เอกมรรคา และเอกมรรคาของมหาชนที่จะนำไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ก็คือเปลี่ยนระบบสังคมทุนนิยมเป็นระบบสังคมนิยม หรือสังคมนิยม

แต่การเปลี่ยนระบบสังคมทุนนิยมเป็นระบบสังคมนิยม หรือสังคมนิยมจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีอำนาจรัฐ และจะมีอำนาจรัฐได้ก็ต่อเมื่อเป็นพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงเรื่องพรรคการเมืองกันต่อไป เพื่อจะได้เป็นพรรคที่มีเสียงข้างมากในสภา

ดังกล่าวแล้วว่า พรรคการเมืองคือตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นในสังคม และในประเทศไทยตลอดระยะเวลาอันยาวนาน มีพรรคการเมืองหลากหลายชื่อที่ได้ผลัดเปลี่ยนกันขึ้นถือครองอำนาจรัฐ หรือขึ้นเป็นรัฐบาลนั้น โดยหลักการและเนื้อหาแล้ว ก็เป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวกัน คือพรรคที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือพรรคคนรวย ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาลที่ประกอบขึ้นด้วยพรรคการเมืองเหล่านี้ นอกจากจะไม่ได้มีการเหลียวแลแล้ว

ยังได้กลายเป็นเครื่องมือสร้างความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ให้กับคนรวยตามกลไกของระบบทุนนิยม

บางคนอาจโต้แย้งว่า ไม่เป็นความจริงที่ว่ารัฐบาลไม่ได้เหลียวแลประชาชนส่วนใหญ่ ดูจากงบประมาณแต่ละปีก็จะได้เห็นว่ารัฐบาลไม่ได้ทอดทิ้งประชาชนส่วนใหญ่เลย ดูจากการช่วยเหลือของรัฐบาลต่อการประสพภัยนานาชนิดของประชาชน ก็จะทำให้เห็นว่ารัฐบาลเอาใจใส่ดูแลประชาชนไม่ได้ทอดทิ้ง

ใช่ รัฐบาลเอาใจใส่ดูแลประชาชนส่วนใหญ่ เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้มีบทบาทและเป็นพลังที่สำคัญในการสร้างความร่ำรวยให้คนกลุ่มน้อย แต่การเอาใจใส่ดูแลของรัฐบาลชนิดนี้ ก็ไม่ผิดอะไรกับการดูแลของชนชั้นปกครองต่อผู้ถูกปกครองในสังคมทาสและสังคมศักดินาที่ผ่านมา ที่กล่าวนี้ไม่เกินไปจากความจริงเลย

เพราะตัวชี้ขาดในการที่จะรู้ว่ารัฐบาลเอาใจใส่ดูแลสุขทุกข์ของประชาชนหรือไม่นั้น ต้องดูที่ความผาสุกของประชาชน ต้องดูที่ความมั่งคั่งสมบูรณ์ของประชาชน ต้องดูที่ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน ต้องดูที่สุขภาพอนามัยอันสมบูรณ์ของประชาชน

ในเวลานี้ประชาชนส่วนใหญ่มีความสุขสมบูรณ์ดีอยู่หรือ มีความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์หรือปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินหรือ และมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์หรือ

ก็เปล่าทั้งเพ ดังที่เห็นๆ กันอยู่ รัฐบาลยิ่งทุ้มงบประมาณในการพัฒนาประเทศมากเท่าใด ความยากจนข้นแค้นของประชาชนส่วนใหญ่ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน

ยิ่งถ่างห่างออกไปทุกที นับแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่หนึ่งที่ประกาศใช้ในยุคสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จนถึงฉบับปัจจุบัน ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ยิ่งจนลงๆ แต่ในทางตรงกันข้ามคนกลุ่มน้อยกลับมั่งคั่งสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นๆ

ทั้งนี้ ก็เพราะว่ารัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวย จึงไม่อาจแก้ไขปัญหาของชาติได้ และปัญหาของชาติดังกล่าวข้างต้น คือ ความยากจนข้นแค้นของประชาชน ก็จะไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ ตราบเท่าที่พรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวยยังคงกุมอำนาจรัฐอยู่อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

แน่นอน พรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวย ที่ครองอำนาจรัฐอยู่ในขณะนี้ และรวมทั้งพรรคร่วมฝ่ายค้านในปัจจุบัน ซึ่งรวมเรียกว่า พรรคคนรวย จะปฏิเสธเสียงแข็งว่าพรรคของพวกเขาไม่ได้เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวย หากเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม

แต่จะปฏิเสธหรือตีโหวดอย่างไร ก็หาได้ทำให้พรรคการเมืองเหล่านี้กลายเป็นอื่นไปได้ไม่ นอกจากเป็นพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวยอยู่นั่นเอง

เพราะว่าพรรคการเมืองเหล่านี้ได้เปิดเผยให้เห็นธาตุแท้ของตนเองอยู่แล้วอย่างล่อนจ้อน ดังที่ปรากฏอยู่ในนโยบายของพรรคทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

โดยมีนโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยม คือมือใครยาวสาวได้สาวเอา (ซึ่งเป็นผลทำให้คนส่วนใหญ่ที่มีมือสั้นยากจนจนแค้น)

โดยมีนโยบายการเมืองเผด็จการธนาธิปไตย คือเป็นการปกครองของคนมีเงิน โดยคนมีเงิน เพื่อคนมีเงิน (ซึ่งมีผลทำให้คนมีเงินผูกขาดการเมืองเพื่อรักษาความได้เปรียบทางเศรษฐกิจของพวกเขา)

โดยมีนโยบายวัฒนธรรมศักดินานิยมและทุนนิยม (ซึ่งยังผลทำให้สังคมฟอนเฟะดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน)

นโยบายเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมดังกล่าวนี้คือรูปลักษณ์ของระบบสังคมทุนนิยม ที่ได้ยักความทุกข์ยากให้กับประชาชนส่วนใหญ่ และนำความเสื่อมโทรมมาสู่สังคมในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ดังที่สังคมไทยกำลังประสบอยู่ในขณะนี้

ดังนั้น แม้พรรคการเมืองเหล่านี้จะปฏิเสธว่าพรรคของเขาไม่ได้เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวย แต่พฤติกรรมหรือการกระทำของพรรคการเมืองเหล่านี้ที่แสดงออกโดยนโยบายดังกล่าวข้างต้น ก็ได้แสดงให้เห็นถึงธาตุแท้อย่างเปิดเผยแล้ว ว่าพรรคการเมืองเหล่านี้เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้กดขี่ขูดรีดหรือคนรวย หรือพรรคคนรวย นั่นเอง

ซึ่งตรงกันข้ามกับพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้ถูกกดขี่ขูดรีดหรือคนจน อันเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของสังคม และพรรคที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้ถูกกดขี่ขูดรีดหรือคนจนดังกล่าวนี้จะดำเนินนโยบายตาม

แนวทางวิทยาศาสตร์สังคม จึงเป็นที่พึงและเป็นความหวังของประชาชนได้อย่างแน่นอน

โดยมีนโยบายเศรษฐกิจสหการหรือสังคมนิยม คือร่วมกันทำงานตามหลักการที่ว่าทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย (แต่อย่างน้อยที่สุดก็ต้องพออยู่พอกินอย่างสมฐานะของความเป็นคน)

โดยมีนโยบายการเมืองธรรมาธิปไตย คือถือธรรมเป็นใหญ่ตามวิถีทางประชาธิปไตยของประชาชน อันเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

โดยมีนโยบายวัฒนธรรมสังคมนิยม อันเป็นวัฒนธรรมของประชาชนที่ต้งามและสูงส่ง

มีแต่พรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้ถูกกดขี่ขูดรีดหรือคนจน หรือพรรคคนจน และมีแต่ นโยบายเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ดังที่กล่าวข้างบนนี้เท่านั้น จึงจะแก้ไขปัญหาของชาติได้ คือความยากจนข้นแค้นของประชาชนส่วนใหญ่และสร้างความผาสุกให้กับประชาชนทั่วทั้งสังคม

บัดนี้จึงถึงแก่เวลาแล้วที่ประชาชนส่วนใหญ่ ๘๐% ผู้มีบทบาทและเป็นพลังสำคัญทางเศรษฐกิจ ที่ได้สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับคนกลุ่มน้อย ๒๐% มาเป็นเวลาช้านานหลายชั่วอายุคน จะได้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองของตนเองขึ้นมามีชื่อว่า “พรรคคนจนแห่งประเทศไทย” (พคท.) เพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนเอง และผลประโยชน์ของชาติโดยส่วนรวม เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของตนเองและความผาสุกของเพื่อนร่วมชาติโดยส่วนรวม

และนั่นคือการเปลี่ยนระบบสังคมทุนนิยมเป็นระบบสังคมนิคมหรือสังคมนิยม อันจะยังผลให้เกิดการสลายซึ่งชนชั้นผู้กดขี่

ฆูตรีตหรือคนรวย และสลายซึ่งชนชั้นผู้ถูกกดขี่ฆูตรีตหรือคนจน

ไม่มีทั้งชนชั้นผู้กดขี่ฆูตรีต

ไม่มีทั้งชนชั้นผู้ถูกกดขี่ฆูตรีต

ไม่มีทั้งคนรวยและคนจนและ

ไม่มีพรรคคนรวยแห่งประเทศไทย

จะมีก็แต่ความอุดมสมบูรณ์และความผาสุกร่วมกันของ
คนทั้งชาติ

พรรคคนจนแห่งประเทศไทย จึงเป็นเพียงทางผ่านไปสู่
ความอุดมสมบูรณ์และความผาสุกร่วมกันของคนในชาติและของ
มนุษยชาติเท่านั้น

และนั่นคือศรีอาริยะยุค ตามความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน
หรือมะฮะดีตามความเชื่อถือของอิสลามิกชน และนี่คือปณิธาน
ของเรา ๐

(ปณิธานของเรา คือคำประกาศจัดตั้งพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง
เมื่อหลายปีมาแล้ว แต่เงื่อนไขทั้งทางภาววิสัยและอัตวิสัยไม่เอื้ออำนวยให้จัด
ตั้งพรรคขึ้นได้)

๓

ลัทธิมาร์กซ์มองข้ามจิตใจมนุษย์หรือไม่ ?

ขอความสุขความสวัสดิและความสงบสันติจงมีแก่ทุกท่าน

“ลัทธิมาร์กซ์มองข้ามจิตใจมนุษย์หรือไม่?” นี่คือหัวข้อที่จะอภิปรายในวันนี้ ขอตอบว่าไม่

ตรงกันข้าม ลัทธิมาร์กซ์ถือจิตใจเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะลัทธิมาร์กซ์เชื่อว่า คนเราจะสุขหรือทุกข์ก็อยู่ที่จิตใจ คือจิตใจเป็นตัวรับทุกข์หรือสุข ลัทธิมาร์กซ์เกิดขึ้นมาเพื่อดับทุกข์แล้วจะมองข้ามจิตใจไปได้อย่างไร ในเมื่อทุกข์เกิดกับจิตใจหรือเกิดที่จิตใจ เช่นเดียวกับพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อดับทุกข์

เมื่อผมพูดถึงคำว่า พุทธศาสนา ก็ขอให้เข้าใจว่าผมหมายถึง พุทธศาสนาตัวจริงที่เป็นพุทธปรัชญาที่ปฏิเสธสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ ไม่ได้หมายถึงพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านอยู่ในเวลานี้ เพราะศาสนาโดยนัยดังกล่าว เป็นพุทธปนไสยอันเนื่องมาจากอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ และพราหมณ์ผู้เป็นพระราชครูของกษัตริย์มาแต่อดีต ที่สร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมา คำราชบัลลังก์ จึงเปียดขับพุทธศาสนาตัวจริงที่ปฏิเสธสิ่งศักดิ์สิทธิ์

๔๐ ปี สุพจน์ ด่านตระกูล

ออกไป คงเหลือไว้แต่เพียงชื่อ ส่วนรูปแบบและเนื้อหากลายเป็นพราหมณ์ แม้แต่องค์พระพุทธรเจ้าเองก็ยังถูกบิดเบือนให้เป็นปางหนึ่งในนารายณ์สิบปางของศาสนาพราหมณ์

ผมตอบไปแล้วว่า ลัทธิมาร์กซ์ไม่ได้มองข้ามจิตใจมนุษย์ แต่ลัทธิมาร์กซ์เกิดขึ้นมาเพื่อดับทุกข์ ผมจึงขอทำความเข้าใจถึงที่มาของทุกข์หรือสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ต่อไป

ทุกข์ที่จะพูดถึงนี้เป็นทุกข์ในอริยสัจสี่ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ก็คือทุกข์ที่คู่กับสุขนั้นแหละ ที่พวกเรารู้จักกันดีอยู่แล้ว ไม่ได้หมายถึงทุกข์ในไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพราะทุกข์ในไตรลักษณ์เป็นกฎของธรรมชาติ ที่แปลว่าทนอยู่ไม่ได้หรือตั้งอยู่ไม่ได้ (อันเนื่องมาจากความขัดแย้งภายใน)

ทุกข์ที่คู่กับสุขดังกล่าวมีที่มาหรือสาเหตุอยู่ ๒ สาเหตุ

สาเหตุหนึ่ง คือ ทุกข์ที่เนื่องมาจากสภาพแวดล้อม คำว่าสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง และทางสังคม หรือวัฒนธรรม ซึ่งทางพุทธปรัชญาถือว่าทุกข์ชนิดนี้เนื่องมาจากกามตัณหา ลัทธิมาร์กซ์ที่เกิดขึ้นก็เพื่อแก้ทุกข์หรือดับทุกข์ในปัญหาดังกล่าวนี้น

คือแก้เศรษฐกิจทุนนิยมหรือระบบคนกินคนที่ไร้ความปราณี ดังที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ มาเป็นเศรษฐกิจสังคมนิยมหรือเศรษฐกิจระบบครอบครัวที่เอื้ออาทรต่อกัน แก้การเมืองเผด็จการธนาธิปไตย ที่ถือถุงเงินเป็นอำนาจ มาเป็นการเมืองประชาธิปไตย ที่ถือธรรมเป็นอำนาจ อันจะยังผลให้วัฒนธรรมส่ำสอนที่ชั่วร้ายของระบบทุนนิยมที่แพร่ระบาดอยู่ในเวลานี้ กลับมาเป็นวัฒนธรรมของประชาชนที่ดีงาม

ความชั่วร้ายนานัปการที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมขณะนี้ ซึ่งมีมากมายและหลากหลายเกินที่จะจาระไน มีสาเหตุพื้นฐานมาจากเศรษฐกิจและการเมืองดังกล่าวแล้ว การแก้ปัญหาความชั่วร้ายหรือดับทุกข์ตามแนวทางและวิธีการของลัทธิมาร์กซ์ จึงเป็นการแก้ที่ต้นตอหรือสาเหตุที่แท้จริง อันเป็นการเดินตามแนวทางหรือสอดคล้องกับแนวทางของพุทธปรัชญา ดังที่พระอัสสิกกล่าว คือ เย ธมฺมา เหตุปฺปภาว เตสํ เหตุํ ตถาคโต เตสญจ โย นิโรธो จ เอวํวาทิ มหาสมโณ แปลเป็นไทยว่า ธรรมทั้งหลายมีเหตุเป็นแดนเกิด พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณมีวาตะอย่างนี้ ดังนี้

คือหมายความว่า เหตุเกิดที่ไหนให้แก้ที่นั่น เหตุของทุกข์ที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ก็ต้องแก้ที่สภาพแวดล้อม ไม่ใช่แก้ด้วยการอบรมศีลธรรมหรือเรียกร้องให้เสียสละ การอบรมศีลธรรมและเรียกร้องให้เสียสละอันเป็นเรื่องทางจิตใจนั้น ลัทธิมาร์กซ์ไม่ปฏิเสธ แต่ต้องมาทีหลัง ต้องแก้ที่สภาพแวดล้อมอันเป็นต้นเหตุของความทุกข์เป็นอันดับแรก แนวทางและวิธีการของลัทธิมาร์กซ์เป็นอย่างไร หาอ่านได้จากหนังสือ ปทานุกรมการเมืองฉบับชาวบ้านของผมที่พิมพ์ออกเผยแพร่แล้ว

แน่นอน ลัทธิมาร์กซ์ ถือจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ จึงไม่ได้มองข้ามจิตใจของมนุษย์ แต่ลัทธิที่มองข้ามจิตใจของมนุษย์ที่แท้จริงก็คือลัทธิทุนนิยมที่ดำรงอยู่ในเวลานี้นั่นเอง ลัทธิทุนนิยมเข้าไปถึงไหนความแล้งน้ำใจของประชาชนก็มีถึงที่นั่น ดังที่มาร์กซ์และเอนเกลส์ได้ชี้เอาไว้ในแถลงการพรรคคอมมิวนิสต์ที่ท่านทั้ง ๒ ได้รับมอบหมายจากสมัชชาที่สองแห่งสันนิบาตคอมมิวนิสต์ให้

เขียนขึ้น เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๘ มีความบางตอนว่าดังนี้

“ณ ที่ใดที่ชนชั้นนายทุนได้ขึ้นมาเป็นผู้กุมอำนาจ เขาได้ทำลายความสัมพันธ์แบบศักดินาแบบเจ้าก๊กเจ้าเหล่า และแบบชนบทบ้านนอกทั้งมวลลงไปแล้ว เขาได้ทำลายพันธนาการอันหลากหลายของระบบศักดินา ซึ่งผูกมัดคนเข้ากับเจ้าเหนือหัวโดยธรรมชาติลงอย่างไร้ความปราณี ความสัมพันธ์ที่เหลืออยู่ระหว่างคนในสังคมจึงไม่มีอะไร นอกจากความสัมพันธ์จากผลประโยชน์ส่วนตัวล้วนๆ กับความสัมพันธ์แบบจ่ายสตอย่างล้นเกล้าใจ มันได้ทำให้ศรัทธาอันอึมเิบและเป็นกุศลแรงกล้าในทางศาสนา ความกระตือรือร้นแห่งอารมณของชาวเมืองผู้มั่งคั่งทั้งหลาย จมลงไปสู่ห้วงมหรณพอันหนาวเย็นแห่งความเห็นแก่ตัว มันทำให้ค่าของความเป็นคนกลายเป็นมูลค่าแลกเปลี่ยน และได้นำเอาเสรีภาพทางการค้าที่ไร้มโนธรรมขึ้นเป็นเสรีภาพอันศักดิ์สิทธิ์ แทนที่เสรีภาพอันละเมิดมิได้ นานับการที่เคยได้มีการรับรองกันมาแล้ว กล่าวโดยสรุปก็คือมันได้นำเอาการกดขี่ขูดรีดที่เปิดเผยตรงๆ และทารุณป่าเถื่อนปราศจากความอาย เข้ามาแทนที่การกดขี่ขูดรีดที่ปิดบังอำพรางไว้ด้วยภาพลวงทางศาสนาและทางการเมืองที่มีอยู่ก่อนนั้น ชนชั้นนายทุนได้ลิตรอนซึ่งศักดิ์ศรีของอาชีพทุกอย่าง ที่เคยได้รับการให้เกียรติยกย่องและความยำเกรงลง ได้เปลี่ยนฐานะของนายแพทย์ นักกฎหมาย พระ กวี และนักวิชาการมาเป็นเพียงพวกผู้ทำงานแลกค่าจ้างเท่านั้น...”

ยังมีอีกมากมายครับ ที่มาร์กซ์และเอนเงิลส์ ได้ชี้ให้เห็นว่าลัทธิทุนนิยมมองข้ามจิตใจของมนุษย์อย่างไร ท่านที่สนใจโปรดหาอ่านเอาเองได้ จากแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ โดย

มาร์กซ์และเอนเกลส์ หรือจากแถลงการณ์คอมมิวนิสต์สยาม ที่ผมเขียนและพิมพ์ออกเผยแพร่เมื่อปี ๒๕๔๕

ผมขอนำกลับไปสู่สาเหตุที่มาของทุกข์อีกสาเหตุหนึ่งต่อไป คือทุกข์ที่เนื่องมาจากความยึดมั่นถือมั่นในอัตตา หรือพูดตามสำนวนท่านพุทธทาสเรียกว่า ตัวกู-ของกู ที่ก่อให้เกิดความอยากอันเป็นความอยากที่เหนือความจำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ ซึ่งทางพุทธปรัชญาเรียกว่าภวตัณหาและวิภวตัณหา

ภวตัณหา คือ ความอยากมีอยากเป็น

วิภวตัณหา คือ ความอยากไม่ให้มีไม่ให้เป็น

ยกตัวอย่างเช่น ความอยากของพวกประชาธิปไตยอยากจะมีอำนาจเป็นรัฐบาล ความอยากอย่างนี้เรียกว่า ภวตัณหา

หรือความอยากของพวกประชาธิปไตย ที่อยากไม่ให้พรรคไทยรักไทยมีอำนาจเป็นรัฐบาล ความอยากอย่างนี้เรียกว่า วิภวตัณหา

และเมื่อไม่สมอยาก ไม่ว่าจะอยากจะมีอยากจะเป็นหรืออยากจะไม่ให้มีไม่ให้เป็น ก็เป็นทุกข์ ดังที่พวกประชาธิปไตยได้แสดงความทุกข์ให้เห็นกันอยู่เป็นประจำในอากัปภิกิริยาและวาทะต่างๆ

ตัณหาหรือความอยาก ๒ ตัวนี้ คือ ภวตัณหา และวิภวตัณหา เป็นตัณหาหรือความอยากที่เหนือชั้นศีลธรรม คือ เกินขอบเขตของศีลธรรมจะระงับได้ แม้ลัทธิมาร์กซ์ก็ไม่อาจจะแก้หรือดับทุกข์ที่เนื่องจากตัณหา ๒ ตัวนี้ได้

ดังปรากฏการณ์ของความขัดแย้งและกวาดล้างกันเองภายในของแต่ละพรรคคอมมิวนิสต์ในอดีตหลายพรรค เช่น ความขัดแย้ง

ที่โด่งดังที่สุดภายในพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต ระหว่างสตาลิน กับทროสกี หรือความขัดแย้งระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต กับพรรคคอมมิวนิสต์จีนในอดีต ภายหลังมรณกรรมของสตาลิน เป็นต้น ซึ่งข่าวที่ชาวโลกภายนอกรับรู้ต่อความขัดแย้งดังกล่าว ก็ว่าเป็นความขัดแย้งกันในปัญหาแนวทาง หรือปัญหาทางทฤษฎี

นั่นเป็นแต่เพียงข้ออ้าง แต่จริงๆ แล้ว ปัญหาของความ ขัดแย้งดังกล่าว ไม่ว่าภายในพรรคหรือระหว่างพรรค ถ้ามาจาก เรื่องแนวทางหรือทฤษฎี ก็สามารถแก้ให้ตกไปได้โดยเหตุโดยผล โดยทฤษฎีแยกมิตรแยกศัตรู

แต่ที่แก้กันไม่ได้ จนถึงกับต้องเข่นฆ่ากัน หรือตัดความ สัมพันธ์กัน ก็มาจากต้นหาหรือความอยาก ๒ ตัวนี้ คือภวต้นหา และวิภวต้นหา เป็นสาเหตุที่แท้จริง หรือพูดอย่างถึงที่สุด ก็มา จากอึดตาหรือ ตัวกู-ของกู นั้นเอง

อึดตาหรือตัวกู-ของกู มาจากไหนเล่าหรือเกิดขึ้นอย่างไร ?

ตอบว่ามาจากอวิชชา คือความไม่รู้แจ้งในกฎธรรมชาติ คำว่า อวิชชา เป็นศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ คือหมายถึง ความ ไม่รู้ในกฎธรรมชาติ หรือที่เกี่ยวข้องกับกฎธรรมชาติเท่านั้น ไม่ได้หมายถึงความไม่รู้เรื่องอื่นๆ ดังที่เข้าใจกันผิดๆ และพูดสอน กันมาผิดๆ

ถามต่อไปอีกว่ากฎธรรมชาติ เป็นอย่างไร?

ตอบว่า คือ ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ขัดแย้ง ฟังฟัง นี่คือกฎธรรมชาติหรือสภาวะธรรมเป็นอย่างนี้ พุทธปรัชญาเรียกว่า ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และลัทธิมาร์กซ์เรียกว่า

ไต่อาเล็คติค ซึ่ง พคท. แปลว่า วิชาวิธี อาจารย์ปรีดิฯ แปลว่า
ประวัติการ

พระพุทธองค์ทรงค้นพบกฎอันนี้ และมีความรู้แจ้งในกฎ
อันนี้ คำว่า **รู้แจ้ง** คือรู้โดยการสัมผัสด้วยตนเอง ตามมรรควิธีที่
เรียกว่าภาวนามยปัญญา หรือนัยหนึ่งก็คือวิปัสสนากัมมัฏฐาน
ไม่ใช่ด้วยการบอกเล่าหรือเรียนรู้จากตำราเพียงอย่างเดียว ที่
เรียกว่าสุตมยปัญญา หรือจากการพิจารณาหลังจากที่ได้รับการ
บอกเล่าหรือเรียนรู้มาแล้ว ที่เรียกว่าจินตมยปัญญา แต่ด้วยการ
ปฏิบัติหรือสัมผัสด้วยตนเอง หลังจากที่ได้เรียนรู้และพิจารณาแล้ว
โดยเอาตัวเองที่ยาววหาหนาคืบเป็นห้องปฏิบัติ เช่น รู้ว่า เกลือเค็ม
และไฟร้อน ก็ด้วยการกินเกลือกลืนเข้าไปเองหรือเอามือไปแหย่ไฟ
ไม่ใช่รู้เพียงคำบอกเล่าจากตำราหรือการพิจารณา หลังจากที่ได้พระ
พุทธองค์ได้ทรงศึกษาค้นคว้าหาหนทางดับทุกข์มาถึง ๖ ปี ก็มาถึง
บางอ้อเอาเมื่อวันเพ็ญกลางเดือนหกหรือเดือนวิสาขะ เมื่อ
พระพุทธองค์ได้ทรงค้นพบกฎธรรมชาติตามมรรควิธีที่เรียกว่า
ภาวนามยปัญญา หรือวิปัสสนากัมมัฏฐาน โดยเริ่มต้นจากกายา-
นุปัสนา เวทนานุปัสนา จิตตานุปัสนา และธรรมานุปัสนา
ตามลำดับ

หรือนัยหนึ่งด้วยการพิจารณามหาภูตรูป ๔ คือ ดิน น้ำ ลม
ไฟ ที่แยกส่วนมาจากโอกาสโลกหรือธรรมชาติ มาประกอบส่วนกัน
ขึ้นเป็นตัวตนเป็นการชั่วคราว รวมเรียกว่า รูป เมื่อถึงเวลาหนึ่งก็
จะแตกดับกลับไปสู่โอกาสโลกหรือธรรมชาติตามเดิม นั้นส่วนหนึ่ง

กับอีกส่วนหนึ่ง พิจารณา เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
รวมเรียกว่า นาม มนุษย์จึงประกอบขึ้นด้วย ๒ ส่วน คือ รูปกับ

นาม หรือกายกับจิต ใน ๒ ส่วนนี้ รูปหรือกายเป็นสมมุติฐาน หรือประธานคือมีรูปขึ้นก่อนแล้วจึงมีนามหรือจิต

ดังที่ท่านอธิบายไว้ในปฏิสนธิจิตหรือการเกิดขึ้นของจิต ว่า เมื่อเชื้อหรือ Sperm ของพ่อที่ภาษาบาลีเรียกว่า คนุพพ ทะลงเข้าไปในเม็ดไข่หรือกลของแม่ ปฏิสนธิจิตจึงได้เกิดขึ้น คำว่า จิต ในที่นี้ท่านหมายถึง ธาตุรู้ เรียกว่า วิญญาณธาตุ ธาตุรู้ ดังกล่าวนี้อาจจะแสดงออกเมื่ออายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระพบกับอายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ เป็นคู่ๆ ไป

เช่น ดากระทบรูป ก็เรียกว่า จักขุวิญญาณ หรือหูกระทบ เสียง ก็เรียกว่า โสตวิญญาณ คือธาตุรู้เกิดขึ้นทางตา ทางหู เป็นต้น คือธาตุรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยผัสสะ นับแต่เชื้อของพ่อผัสสะกับไข่ ของแม่ หรือนัยหนึ่งจะต้องมีวัตถุเป็นสมมุติฐาน

จิตหรือวิญญาณในความหมายของพุทธศาสนาที่แท้จริง เป็นดังนี้ ส่วนจิตหรือวิญญาณที่มีความหมายเป็นอย่างอื่นตาม ที่เข้าใจกันโดยทั่วๆ ไปนั้น เป็นจิตหรือวิญญาณนอกพุทธศาสนา ครับ

การเกิดขึ้นของจิตหรือวิญญาณที่พระพุทธองค์ได้ทรง ค้นพบเมื่อ ๔๕ ปี ก่อน พ.ศ. ตรงกันกับปรัชญาวัตถุนิยมของ ลัทธิมาร์กซ์ที่เพิ่งจะค้นพบในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ดังที่เองเกสส์ ได้อธิบายว่า

“สสารและโลกที่เราสัมผัสรับรู้ได้นี้เป็นความจริงสิ่งเดียว จิตสำนึกและความนึกคิดของเราไม่ว่ามันจะเหนือธรรมชาติเพียงใด ล้วนเป็นผลิตผลของสสารทั้งสิ้น สสารที่ว่านี้เป็นอวัยวะของ

ร่างกายซึ่งก็คือสมองนั่นเอง สสารไม่ใช่ผลผลิตของจิต แต่จิต
นั่นเองเป็นผลผลิตขั้นสูงของสสาร” และเลนิน อธิบายไว้ในเรื่อง
เดียวกันนี้ว่า

“สสารก็คือสิ่งที่เคลื่อนไหวอยู่ในอวัยวะแห่งความรู้สึก
นึกคิดก็จะสร้างความรู้สึknึกคิด สสารเป็นจริงทางกายวิสัย ทำให้
เราเกิดความรู้สึknึกคิด สสาร ธรรมชาติ สิ่งมีชีวิต สิ่งที่เป็นอยู่
แม้แต่กายภาพเป็นสิ่งที่มีความมาก่อน ส่วนจิต สามัญสำนึก และ
จินตภาพเป็นสิ่งที่มาทีหลัง”

จากคำอธิบายของปรมาจารย์แห่งลัทธิมาร์กซ์ทั้ง ๒ ท่าน
ชี้ให้เห็นว่าจิตเป็นผลผลิตของสสารหรือวัตถุ คือ สมอง สสารหรือ
วัตถุจึงเป็นสมมูลฐานหรือประธานของจิต ซึ่งตรงกับพุทธปรัชญา
ดังที่อธิบายไว้ในปฏิสนธิจิตตามที่ผมกล่าวไว้ข้างต้น แต่พุทธ-
ปรัชญามีความละเอียดกว่าลึกซึ้งกว่า ที่อธิบายการเกิดขึ้นของ
จิตหรือธาตุรู้ว่ามีขึ้นตั้งแต่แรกเริ่มมีชีวิต คือตั้งแต่เชื้อของพ่อ
ทะลวงเข้าไปในไข่ของแม่ แต่ปรัชญาวัตถุนิยมแห่งลัทธิมาร์กซ์
มาจับเอาเมื่อมีสมองเป็นรูปธรรมสมบูรณ์แล้ว จึงถือว่าจิตเป็น
ผลผลิตของสมอง ซึ่งพุทธปรัชญาก็ไม่ได้ปฏิเสธสมอง แต่ถือว่า
สมองเป็นกลไกหนึ่งของจิต เพราะจิตตามพุทธปรัชญาเป็นผลผลิต
ของ Sperm ของพ่อและไข่หรือกลของแม่ สมองตามพุทธปรัชญา
จึงอุปมาเสมือนสำนักงานของจิต

คนที่วิกลจริตหรือจิตฟุ้งซ่าน ก็เพราะสำนักงานมันเสีย
และที่สำนักงานมันเสียก็เนื่องมาจากปัจจัยภายนอกหรือภายใน
คือสภาพแวดล้อมหรือเลือดลมเส้นสาย สรุปลงแล้วก็เกิดมาจาก
วัตถุนั่นเอง และทั้งรูปกับนามหรือวัตถุกับจิตดังที่กล่าวมานั้นอยู่

ในสภาวะของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คือเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง
ขัดแย้ง ฟังฟัง พุทธปรัชญาจึงเป็นปรัชญาวัตถุนิยม ไม่ใช่จิตนิยม
ตามที่เข้าใจกัน ก็ขอให้ศึกษาดูและพิจารณาดูอย่าเพิ่งเชื่อผม

ก็ขอกลับไปสู่พุทธปรัชญาที่ว่า กายกับจิตหรือรูปกับนาม
เกิดขึ้นโดยมีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง แต่เมื่อหมดเหตุหมดปัจจัย รูป
และนามหรือธาตุที่เกาะกุมกันขึ้นเป็นคนเป็นสัตว์ก็จะแตกดับ
กลับคืนไปสู่ธรรมชาติดั้งเดิม

เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราเรียกว่าอัตตาหรืออาตมะที่ยืนยงอยู่
ชั่ววันรันดร์ ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ หรือศาสนาอื่น
หาไม่มีในศาสนาพุทธ

พระพุทธองค์ทรงเห็นสิ่งนั้นหรือสรรพสิ่งทั้งหลายว่าเป็น
อนัตตา มิใช่ตัวตน คือฟังฟังกันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และก็ดับไปใน
ที่สุด สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบดังกล่าวนี้ นักวิทยาศาสตร์
ผู้มีชื่อเสียงแห่งยุคคือ ไอน์สไตน์ เพิ่งจะมาค้นพบในคริสต์ศตวรรษ
ที่ ๒๐ นี้เอง ดังที่ท่านอธิบายไว้ในทฤษฎีสัมพัทธอันโด่งดัง
ความว่า

“สสารต่างๆ เป็นเพียงพลังงานไฟฟ้า มาเกาะและควบคุม
กันแน่นในรูปแบบต่างๆ กันเท่านั้น ธาตุต่างๆ อาจสลายตัวและ
รวมตัวกันเป็นธาตุใหม่ มีคุณสมบัติเกิดขึ้นอย่างไรก็ได้” ไอน์สไตน์
กล่าวไว้อย่างนี้

ทันทีที่พระพุทธองค์ทรงรู้แจ้งในกฎธรรมชาติดังกล่าวนี้นั้น
นั้นก็หมายความว่า พระพุทธองค์ได้ทรงเข้าถึงธรรมชาติแล้ว
อัตตาหรือตัวกู-ของกู ไม่มีอีกแล้ว พระพุทธองค์จึงทรงหมดแล้ว
ซึ่งกิเลส ตัณหา และถึงซึ่งนิพพานในบัดนั้น เรียกว่า สอุปาทิเสส-

นิพพาน ดังพุทธวจนะที่ว่า นิพพานํ ปรมํ สุขญํ แปลว่า นิพพาน เป็นความว่างอย่างยิ่ง

พระพุทธองค์ทรงประสูติเป็นพุทธ ฌ ที่นั่น ทรงตรัสรู้ หรือค้นพบกฎธรรมชาติ ฌ ที่นั่น และทรงถึงซึ่งพระนิพพาน ฌ ที่นั่น ในกรรมและวาระเดียวกัน ที่พูดกันว่า พระพุทธองค์ทรง ประสูติ ตรัสรู้ และนิพพาน ในวันเดียวกันคือในวันเพ็ญกลาง เดือนหก เป็นดังนี้

ดังนั้น หนทางดับทุกข์อันเกิดจากตัณหา ๒ ตัวนี้ คือ ภวตัณหา และวิภวตัณหา อันเนื่องมาจากอหังการหรืออวิชชา มีอยู่ หนทางเดียวเท่านั้น คือเดินตามรอยบาทพระพุทธองค์ ภายใต้ ร่วมธรรมาจักร อันเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ตัวใครตัวมัน ไม่ว่า กัน แต่ถ้าเดินตามได้ก็ดี โดยเฉพาะสหายระดับนำเพื่อว่าจะได้ ไม่ต้องไปกวาดล้างกันเองภายในพรรค

ในทำนองเดียวกัน หนทางดับทุกข์ที่เกิดจากตัณหาตัวแรก คือกามตัณหา อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทุนนิยม การเมืองเผด็จการธนาธิปไตย และวัฒนธรรมสำส่อน ก็มีอยู่ หนทางเดียวเช่นกัน คือเดินตามแนวทางของลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิ เลนิน ภายใต้ร่มธงอันเดียว อันเป็นหนทางดับทุกข์ร่วมกันของ มหาชน ไม่ใช่เรื่องของแต่ละบุคคล แบบตัวใครตัวมัน จึงต้อง ทำความเข้าใจกันและต้องว่ากัน ดังที่พวกเราทำความเข้าใจ กันและว่ากัน ฌ ที่นี้ในวันนี้

ปัญหาความไม่เข้าใจในพุทธปรัชญา หรือความเข้าใจที่ ไม่ถูกต้องต่อพุทธศาสนา มีอีกมากมายที่จะต้องพูดกัน แต่ไม่ใช่ ในวันนี้ จึงขอพูดตามหัวข้อที่กำหนดต่อไป ซึ่งผมก็ได้ให้คำตอบ

ในเบื้องต้นแล้วว่า ลัทธิมาร์กซ์ไม่ได้มองข้ามจิตใจของมนุษย์

เรื่องที่เกิดความเข้าใจหรือแก้งทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าลัทธิมาร์กซ์มองข้ามจิตใจของมนุษย์? ในความเห็นของผม เห็นว่าเนื่องจากลัทธิมาร์กซ์มีหลักคิดเกาะติดอยู่กับปรัชญาวัตถุนิยมจนเป็นที่เข้าใจกันว่า วัตถุนิยมหมายถึงลัทธิมาร์กซ์ นักปรัชญาของฝ่ายทุนนิยมหรือศักดินานิยมที่มีความคิดเกาะติดอยู่กับหลักปรัชญาจิตนิยม อธิบายว่า ปรัชญาวัตถุนิยมปฏิเสธจิต ลัทธิมาร์กซ์ซึ่งมีหลักคิดเกาะติดอยู่กับปรัชญาวัตถุนิยม จึงมองข้ามจิตใจของมนุษย์ และแม้แต่ Dictionary อังกฤษ-ไทย ของ สอ เสถบุตร ให้ความหมายของคำ Materialism ว่า ลัทธิวัตถุนิยม ความเห็นแก่เงินทอง ความสุขกาย ซึ่งเป็นคำอธิบายที่เหลวไหล เป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง ความเห็นแก่เงินทองนั้นเป็นหัวใจของระบบทุนนิยมต่างหาก ดังที่มาร์กซ์และเอนเงิลส์ได้ชี้ให้เห็นตามที่ผมได้นำมากล่าวแล้วข้างต้น

ณ ที่นี้ คงไม่มีเวลาที่จะพูดถึงเรื่องนี้กันในรายละเอียด ผมจึงขอข้ามไป และขอพูดแต่เพียงเพื่อความเข้าใจพื้นฐานของปรัชญาวัตถุนิยม

กล่าวคือ ปรัชญาในโลกนี้ ถึงแม้ว่าจะมีมากมายหลายสาขาเกินกว่าที่จะนับถ้วนและจำได้ก็ตาม แต่ก็มาจากหลักเพียง ๒ หลัก หรือ ๒ ปรัชญาเท่านั้น

คือ ปรัชญาที่เรียกว่า จิตนิยม

กับปรัชญาที่เรียกว่า วัตถุนิยม

ปรัชญาจิตนิยมเกิดขึ้นก่อน เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยที่มนุษย์ยังเปลือยกายเดินท่อมๆ อยู่ตามราวป่า แล้วต่อมานับเป็นพันๆ ปี

เมื่อมนุษย์มีประสบการณ์มากขึ้น มีความรู้มากขึ้น และได้สะสม
ความเจนจัดไว้มากขึ้น ความคิดทางวัตถุนิยมจึงเกิดขึ้น

ความเป็นมาและพัฒนาการของปรัชญาทั้ง ๒ มีรายละเอียด
มากมาย ผมขอข้ามไป ไปสู่หลักการที่ทำให้เรียกว่า จิตนิยม
และวัตถุนิยม เป็นอย่างไร

เป็นอย่างนี้ครับ

คือระหว่างจิตกับวัตถุ สิ่งไหนเป็นสมมุติฐานหรือประธาน
ผู้ที่ถือว่าจิตเป็นสมมุติฐานหรือประธาน ก็ได้ชื่อว่าเป็น
จิตนิยม ผู้ที่ถือว่าวัตถุเป็นสมมุติฐานหรือประธาน ก็ได้ชื่อว่าเป็น
วัตถุนิยม

สำหรับลัทธิมาร์กซ์ หลังจากที่ปรัสเซียแห่งลัทธิ ได้
พิจารณาโดยเหตุผล และด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างรอบ
ด้านแล้ว จึงมีความเชื่อว่าวัตถุเป็นสมมุติฐานหรือประธานของจิต
ดังที่ผมได้พูดมาแล้วข้างต้น ไม่ได้หมายถึงการปฏิเสธจิต หรือ
ความเห็นแก่เงินทอง ดังที่พวกเหลวไหลอธิบาย และพวกที่
ศรัทธาในลัทธิมาร์กซ์ก็ได้ชื่อว่าเป็นพวกวัตถุนิยม ผมเองก็เป็น
คนหนึ่งที่ศรัทธาในลัทธิมาร์กซ์และเป็นฝ่ายวัตถุนิยม แต่ก็ไม่ได้
ปฏิเสธจิต ผมเชื่อในข้อที่ว่า “สภาพแวดล้อมเป็นเครื่องกำหนด
จิตใจ และจิตใจที่ได้รับการอบรมบ่มเพาะดีแล้วสะท้อนกลับไป
กำหนดสภาพแวดล้อม” ดังที่ มาร์กซ์ได้กล่าวยืนยันไว้ในบทความ
ชิ้นหนึ่งของท่านว่า

“อาวุธวิพากษ์วิจารณ์ ไม่อาจใช้แทนอาวุธเหล็กได้ กำลัง
ทางวัตถุนั้นย่อมโค่นล้มด้วยกำลังทางวัตถุ แต่ทฤษฎีก็เช่นกัน
ย่อมกลายเป็นกำลังทางวัตถุในทันทีที่มันยึดกุมมวลชน”

นั่นก็หมายความว่า เมื่อมวลชนได้รับการอบรมบ่มเพาะ
ดีแล้ว และอีกตอนหนึ่งมาร์กซ์เขียนไว้ว่า

“พรรคคืออาวุธที่สำคัญที่สุดของชนชั้นกรรมาชีพ ในการต่อสู้
เพื่อบรรลุถึงระบอบเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพ และการสร้างสรรค์
สังคมคอมมิวนิสต์” ซึ่งก็หมายถึงจิตใจที่ได้รับการอบรมบ่มเพาะ
แล้วนั่นเอง และนั่นก็หมายถึงความสุขสมบูรณ์ของมหาชนและ
สันติภาพชั่ววันรันดร์

นอกจากพวกปฏิบัติของลัทธิมาร์กซ์ ที่อธิบายปรัชญา
วัตถุนิยมให้ผิดไปจากความหมายที่แท้จริง ดังที่กล่าวมาแล้ว
ในเวลานี้ในวันนี้ ปัญญาชนหลายท่าน ได้นำคำวัตถุนิยมซึ่งเป็น
คำทางปรัชญาที่ตรงกับภาษาอังกฤษ Materialism ไปใช้ในอีก
ความหมายหนึ่ง คือหมายถึงนิยมวัตถุ ก็เลยทำให้คำปรัชญา
วัตถุนิยมมีความหมายเขวไปอีกทางหนึ่ง และโดยที่ผู้นำในการใช้
คำนี้ให้เขวไปอีกทางหนึ่งเป็นปัญญาชนที่อยู่ในความศรัทธาของ
สังคมในระดับหนึ่ง สังคมจึงรับเอาคำวัตถุนิยมไปใช้ในความหมาย
ดังกล่าวเประอะกันไปหมด ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์
และโดยเฉพาะจากข้อเขียนของท่านปัญญาชนอย่างเช่นของ
คุณหมอประเวศ วะสี เป็นต้น ขอโทษที่ต้องเอ่ยนาม อย่างเช่น
ในหนังสือ “วิถีมุขยในศตวรรษที่ ๒๑” ของท่าน ท่านเขียนไว้
ตอนหนึ่งว่า “อารยธรรมวัตถุนิยม บริโภคนิยม ที่แพร่ขยายไป
ทั่วโลก ทำให้คนเกือบทั้งหมดเข้าไปติดในลัทธิเสพติดสุข และยึดมั่น
ในตัวตนหรือความเห็นแก่ตัวมากขึ้น” นี่คือข้อเขียนของท่าน
ซึ่งในเนื้อหาท่านหมายถึงพวกนิยมวัตถุ แต่ท่านกลับมาใช้ศัพท์
ปรัชญาวัตถุนิยม

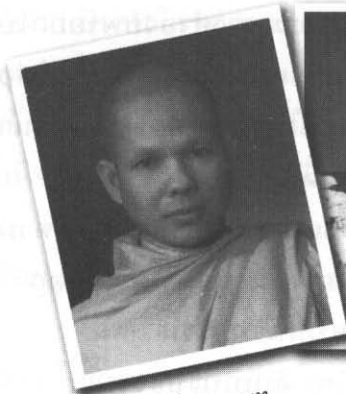
ในเรื่องนี้ผมได้พยายามทำความเข้าใจที่ถูกต้องมานานแล้ว ในที่เสวนาหรืออภิปรายบางแห่งที่ผมได้มีโอกาสเข้าร่วมด้วย เมื่อมีการพูดพาดพิงถึงประเด็นนี้ แต่ก็ไม่ได้ผล จึงขอฝากให้ท่าน ช่วยกันทำความเข้าใจที่ถูกต้องด้วย

หมายเหตุ :

คำอภิปรายของ นายสุพจน์ ด่านตระกูล ในหัวข้อ “ลัทธิ มาร์กซมองข้ามจิตใจมนุษย์หรือไม่ ?” ต่อที่ประชุมที่ กรป. จัดให้มี ขึ้น เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น. ณ คณะรัฐศาสตร์ ตึก ๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๘๐ ปี สุพจน์ ด้านตระกูล

ถ่ายเมื่อครั้งอุปสมบท
พฤษภาคม ๒๕๐๕

กำลังลงนามเยี่ยมอนุสรณ์สถานท่านไถสอน

๑๐

พุทธศาสนากับคอมมิวนิสต์

นมัสการพระคุณเจ้าและขอความสุข ความสวัสดิ์ พร้อมด้วย
ความสงบสันติ จงมีแด่พระคุณเจ้าทั้งหลาย รวมทั้งสหายธรรมิก
ที่มา ร่วมในที่ประชุมนี้

นี่คือคำอวยพรของผู้สูงอายุวัย ๘๐ ปี คำอวยพรแม้จะ
เป็นแค่เพียงลมปาก แต่ก็เป็ลมปากที่เปล่งออกมาด้วยความ
ศรัทธาและด้วยความปรารถนาอย่างจริงใจ และแม้จะเป็นคำ
อวยพรของผู้ที่ไม่ได้ครองผ้ากาสาวพัสตร์ แต่ก็เป็นพุทธบุตรที่
อยู่ในวิหารธรรม จึงเชื่อว่าพระคุณเจ้าทั้งหลายคงจะไม่รังเกียจที่
จะรับเอาคำอวยพรนั้นไว้ คือ ความสุข ความสวัสดิ์ และความ
สงบสันติ จงมีแด่พระคุณเจ้าทั้งหลาย

และผมใคร่จะขออนุญาตขยายความของคำอวยพรออกไป
อีกสักเล็กน้อย เพื่อความเข้าใจแจ่มชัดและเพื่อความเชื่อมต่อกับ
ประเด็นที่ผมได้รับเชิญมาสนทนากันในวันนี้ คือพุทธศาสนา
กับคอมมิวนิสต์ ที่จะได้กล่าวต่อไปข้างหน้า

อันว่าความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบศานติ ตาม
คำอวยพรนั้นมีเป็น ๒ ด้าน คือ ด้านภายใน กับด้านภายนอก

ด้านภายในคือ ด้านจิตใจ อันเป็นนามธรรม

ด้านภายนอก คือ ด้านกายวัตถุ อันเป็นรูปธรรม

โดยเฉพาะความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบศานติ
ทางด้านจิตใจหรือด้านภายใน ตัวพระคุณเจ้าทั้งหลายแต่ละรูป
เป็นปัจเจกชี้ขาด คือหมายความว่าพระคุณเจ้าทั้งหลายแต่ละรูป
สามารถขวนขวายหาความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบศานติ
มาได้ด้วยตัวของพระคุณเจ้าเอง

ทั้งนี้โดยที่คนเรา ซึ่งหมายรวมถึงทุกๆ คนที่อยู่ในห้อง
ประชุมนี้ด้วย คือพระคุณเจ้าทั้งหลาย สหายธรรมิก อาจารย์เซน
และผมเอง ล้วนแต่เป็นผลิตผลของธรรมชาติ จึงอยู่ภายใต้กฎ
ของธรรมชาติ

กฎของธรรมชาติเป็นอย่างไร ? พระพุทธองค์ปฐมครูของ
พวกเราทั้งหลาย ได้ทรงค้นพบเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว พระพุทธองค์
ทรงเรียกกฎของธรรมชาตินี้ว่า ไตรลักษณ์ หรือสามัญลักษณ์ อัน
ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เมื่อพูดถึง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
พระคุณเจ้าทั้งหลายคงจะรู้สึกเบื่อหน่ายที่จะฟัง เพราะซาชิน
เคยรู้เคยฟังและเคยสวดกันมาบ่อยๆ แต่ก็ขอให้อดทนฟังกันต่อไป
นะครับ เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในพุทธศาสนา อาจจะ

ถือว่าเป็นหัวใจของพุทธศาสนาก็อ้อมได้ ถ้าไม่พูดถึง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็ไม่มีทางที่จะรู้จักหน้าตาของพระนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนา การเรียนรู้และทำความเข้าใจใน อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่แหละครับที่จะนำไปสู่พระนิพพาน

อนิจจัง หมายถึงอะไร พระคุณเจ้าทั้งหลายย่อมทราบกัน ดิอยู่แล้ว หมายถึง ความไม่เที่ยง หมายถึง ความเปลี่ยนแปลง

แต่คำว่า ทุกขังอาจจะยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะชาวบ้านโดยทั่วไป คำว่า ทุกขัง ในที่นี้ หมายถึง ทุกขลักษณะหรือทุกขสัจจะ เป็นทุกขังในไตรลักษณ์ ซึ่งครอบคลุมสรรพสิ่งทั้งหลาย คือหมายความว่า สรรพสิ่งทั้งหลาย ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ล้วนอยู่ภายใต้ทุกขังทั้งนั้น คือตั้งอยู่ไม่ได้หรือทนอยู่ไม่ได้ จะต้องเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เราทนเป็นเด็กเป็นเล็กอยู่ไม่ได้ ต้องมาเป็นหนุ่มเป็นสาวและต้องเป็นเฒ่าเป็นแก่ต่อไป จนกว่าจะหมดเหตุหมดปัจจัยแห่งความเปลี่ยนแปลง ก็แตกดับไป ชาวของต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นโต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ หนังสือหา ก็อยู่ในสภาพเดียวกัน คือ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และจะถึงซึ่งความแตกดับในที่สุด เมื่อหมดเหตุหมดปัจจัยแห่งความเปลี่ยนแปลง

ทำไมจึงทนอยู่ไม่ได้ ? ทำไมจึงต้องเปลี่ยนแปลง ? นั่นก็ เพราะว่าภายในสรรพสิ่งมีความขัดแย้งกันอยู่ภายใน มีการปะทะกันอยู่ภายใน อย่างเช่นในทางฟิสิกส์ก็มีความขัดแย้งกันอยู่ระหว่าง ไฟฟ้าบวกกับไฟฟ้านลบ ในทางเคมีมีความขัดแย้งกันอยู่ระหว่างการสังเคราะห์กับการวิเคราะห์ ในทางชีวะก็มีความขัดแย้งกันอยู่ระหว่างการดูดซึมกับการขับถ่ายหรือการหายใจเข้าและหายใจออก

และในทางสังคมก็มีความขัดแย้งกันอยู่ระหว่างพลังเก่าที่กำลังเน่าเปื่อยผุพังกับพลังใหม่ที่กำลังเจริญก้าวหน้า ดังนั้นเป็นต้น

นี่คือทุกขังในความหมายของไตรลักษณ์ ซึ่งต่างจากทุกขังในอริยสัจสี่ ที่หมายถึงทุกข์เวทนา คือทุกข์ที่ตรงกันข้ามกับสุข อันเป็นทุกข์เฉพาะตัว เฉพาะรายเป็นคนๆ คนที่อยู่ในปราสาทย่อมจะไม่ทุกข์ในปัจจัยสี่ แต่คนที่อยู่ในกระต๊อบย่อมทุกข์ในเรื่องปัจจัยสี่อย่างแน่นอน แต่ทั้งคนที่อยู่ในปราสาทและที่อยู่ในกระต๊อบ ต่างก็ถูกรอบคลุมอยู่ด้วยทุกขัง เช่นเดียวกัน คือตั้งอยู่หรือทนอยู่ไม่ได้เช่นเดียวกัน และในที่สุดก็ถึงซึ่งความแตกดับเช่นเดียวกัน

จึงขอให้ทำความเข้าใจกันให้ชัดเจนและช่วยอธิบายให้ชาวบ้านได้เข้าใจชัดเจน ในความหมายของคำว่าทุกขังในไตรลักษณ์ และในอริยสัจสี่ ว่ามีความหมายแตกต่างกันอย่างไร เพราะปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งในพุทธศาสนา การที่คนส่วนใหญ่เข้าใจไม่ถึงแก่นของพระพุทธศาสนา ก็เพราะปัญหาความไม่แจ่มชัดเป็นภูผาขวางกัน

ส่วนคำว่า อนัตตา ก็เช่นเดียวกัน บางทีอาจจะมีความเข้าใจหรือความรู้ที่คลาดเคลื่อนกันอยู่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจคำนี้ให้กระจ่างชัดเช่นกัน

อนัตตา หมายถึง **มิใช่ตัวตน** หรือ**ไม่ใช่ตัวตน** ไม่ได้หมายถึง **ไม่มีตัวตน**นะครับ ขอความกรุณาแยกกันให้ออกให้เข้าใจระหว่างคำว่า **มิใช่หรือไม่ใช่** กับคำว่า **ไม่มี**

ผมได้พบมากับตัวเอง ในความเข้าใจผิดของปัญญาชนฝ่ายก้าวหน้าบางคน ก็คือปัญญาชนฝ่ายมาร์กซิสต์แหละครับ ที่เข้าใจว่า คำ **อนัตตา** หมายถึง**ไม่มีตัวตน** หมายถึง **ความว่างเปล่า**

ซึ่งเขาไม่เห็นด้วย เพราะเขาเชื่อว่าตามหลักปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษ
ที่ว่า **สิ่งที่มีอยู่จริงคือวัตถุ** เขาจึงไม่เห็นด้วยกับคำสอนของพระ
พุทธองค์ที่ว่า **สัพเพ ธมมา อนตตาติ**

นี่คือความเข้าใจผิดของปัญญาชนชาวมาร์กซิสต์บางคน
นะครับ ความเข้าใจผิดนี้มาจากไหนครับ ก็มาจากการรับรู้มาผิดๆ
จากการสอนกันมาผิดๆ นั่นแหละครับ จึงทำให้พุทธศาสนิกชน
กลายเป็นพวกนัตถิกทฤษฎีไปอย่างไม่รู้สีกตัว จึงทำให้เห็นไปว่า
พระนิพพานเป็นสิ่งไกลตัว เป็นสิ่งสุดเอื้อม ทั้งๆ ที่พระนิพพาน
อยู่ใกล้เอื้อมนี้เอง

ดังที่คำโบราณทางปักระได้ โดยเฉพาะที่นครศรีธรรมราช
พูดกันว่า **“สวรรค์ในอก นรกในใจ นิพพานอยู่ที่ไหน ? อยู่ไม่ใกล้
ไม่ไกล อยู่ที่ใจเราเอง”**

ในสมัยพุทธกาล มีความเห็นหรือทฤษฎีที่ขัดแย้งอย่างตรง
กันข้าม ๒ ความเห็นหรือ ๒ ทฤษฎี คือ ความเห็นหนึ่งเห็นว่า สิ่ง
ทั้งปวงมีอยู่จริง หมายถึง โลกหรือสรรพสิ่งทั้งหลายมีอยู่จริง
ความเห็นนี้เรียกตามภาษาบาลีว่า **อตถิกทฤษฎี**

กับอีกความเห็นหนึ่งเห็นว่า โลกหรือสรรพสิ่งทั้งหลาย
ไม่มีอยู่จริง หากเป็นแต่เพียงภาพมายาเท่านั้น ความเห็นนี้เรียก
เป็นภาษาบาลีว่า **นัตถิกทฤษฎี**

เมื่อมีผู้เอาความเห็นหรือทฤษฎีทั้ง ๒ นี้ไปถามพระพุทธองค์
ว่า ทรงเห็นเป็นอย่างใด ?

พระพุทธองค์ทรงตอบว่า ความเห็นที่ว่า โลกหรือสรรพสิ่ง
ทั้งหลายมีอยู่จริง เป็นความเห็นที่**สุดโต่ง** พระพุทธองค์ไม่ทรง
เห็นด้วย และความเห็นที่ว่า โลกหรือสรรพสิ่งทั้งหลายไม่มีอยู่จริง
ก็เป็นความเห็นที่**สุดโต่ง** และไม่ทรงเห็นด้วยเช่นเดียวกัน

แล้วความเห็นของพระพุทธองค์เป็นอย่างไร ? ระหว่างความ
มีอยู่กับความไม่มีอยู่ของสิ่งทั้งปวงหรือของโลกและสรรพสิ่งทั้งหลาย
(อันหมายถึงโอกาสโลก สังขารโลก และสัตว์โลก) กล่าวโดยสรุป
ก็คือ สิ่งที่เกิดขึ้น เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง และดับไป เรียกว่าโลก

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า สิ่งทั้งปวงนั้นมีเหตุและปัจจัย
ทำให้เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป จึงไม่อาจจะเรียกว่าสิ่งทั้งปวงมี
อยู่จริง และก็ในทำนองเดียวกัน จึงไม่อาจจะปฏิเสธว่าสิ่งทั้งปวง
ไม่มีอยู่จริง

คำว่า **จริง** ในที่นี้ หมายถึง จริงสัมบูรณ์ที่เรียกว่าจริง
ปรมาตม์หรือปรมาตตัสสจะ อันเป็นความจริงชั่ววันรันดร์ ไม่ใช่จริง
ที่ตรงกันข้ามกับเท็จ ซึ่งเป็นจริงสมมติหรือสมมติสัสสจะ อันเป็น
ความจริงชั่วคราว

พระพุทธองค์ทรงเรียกความเห็นของเห็นพระองค์ระหว่าง
ความมีอยู่จริงหรืออัตถิกิทธิภูมิ กับความไม่มีอยู่จริงหรือนัตถิกิทธิภูมิ
ว่า **สุญญตา** ซึ่งอาจารย์พุทธทาสแปลเป็นภาษาไทยว่า **ความว่าง**
คือว่างจากอัตตา หรือสิ่งที่เกี่ยวกับอัตตา และนั่นก็หมายถึง อนัตตา

ดังนั้น คำว่า **อนัตตา** กับ **สุญญตา** จึงมีความหมายอย่าง
เดียวกัน คือความว่าง แต่ใช้ในที่ต่างกัน

ซึ่งนับเป็นพระปรีชาญาณที่ลึกซึ้งถึงที่สุดจริง ๆ ที่พระพุทธ-
องค์ได้ทรงชี้ให้เห็นถึงกลาง ระหว่างความมีอยู่จริงกับความไม่มี
อยู่จริง และความกึ่งกลางในทำนองนี้แหละที่ทรงเรียกว่า **มัชฌิมา-
ปฏิบัติ** ดังที่พระพุทธองค์ทรงเรียกมรรค (มีองค์แปด) ว่าทาง
สายกลาง อันเป็นหนทางที่จะนำไปสู่ความว่างหรือสุญญตา ซึ่ง
เป็นธรรมชาติพื้นฐานที่ดำรงอยู่อย่างอสังขตธรรม คือปราศจาก

การปรุงแต่ง และนั่นก็คือสิ่งที่เรียกว่า พระนิพพาน นั้นเอง ดังที่บาลีกล่าวว่า นิพพานํ ปรมํ สุขญํ หรือนิพพานเป็นความว่างอย่างยิ่ง สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบด้วยพระปรีชาญาณอันล้ำลึก เมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้วนี้ นักวิทยาศาสตร์เอกของโลกสมัยใหม่ คือ ไอน์สไตน์ ผู้เป็นเลิศทางด้านฟิสิกส์ เพิ่งจะค้นพบและประกาศให้โลกได้รับรู้ในปี ค.ศ. ๑๙๐๕ หรือเมื่อประมาณร่วม ๑๐๐ ปี มานี้เอง ดังที่ท่านได้อธิบายไว้ในทฤษฎีสัมพัทธอันลือชื่อของท่านเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ว่า

“สสารต่างๆ เป็นเพียงพลังงานไฟฟ้ามาเกาะกุมกันแน่น ในแบบต่างๆ กันเท่านั้น ธาตุต่างๆ อาจสลายตัวและรวมกันเป็นธาตุใหม่ มีคุณสมบัติใหม่ เกิดขึ้นอย่างไรก็ได้”

ซึ่งหมายความว่า สสาร ก็คือ พลังงาน ที่มาเกาะกุมกัน ขึ้นในรูปแบบต่างๆ และพลังงานก็คือสสารที่สลายตัวนั้นเอง

จากการค้นพบของไอน์สไตน์ดังกล่าวนี้ จึงไม่อาจจะกล่าวได้ว่าสิ่งที่มีอยู่จริงคือสสารหรือว่าพลังงาน เพราะทั้งสสารและพลังงาน อาศัยเหตุและปัจจัยที่เรียกว่าอนุภาคก่อให้เกิดขึ้น และจากทฤษฎีสัมพัทธนี้เองที่นำไปสู่การประดิษฐ์ระเบิดปรมาณูในเวลาต่อมา

จากการค้นพบของไอน์สไตน์ทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ ก็มีอยู่เพียงแค่นี้ และขีดจำกัดของเครื่องมือศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ด้วยวิทยาศาสตร์กายภาพ ก็มีอยู่แค่นี้ คือ แค่ความจริงสมมติ หรือสมมติสัจจะ ที่เรียกว่าอนุภาค (ที่รวมตัวกันขึ้นเป็นนิวเคลียสเป็นอะตอม จนถึงเป็นสสารและพลังงาน ที่เห็นๆ กันอยู่) จึงไม่อาจล่วงไปถึงความรู้ในขั้นปรมัตถสัจจะที่เรียกว่า สุญญตา ซึ่ง

พระพุทธองค์ทรงค้นพบด้วยวิทยาศาสตร์ทางจิตที่เรียกว่า ญาณ และมีแต่ด้วยการปฏิบัติวิทยาศาสตร์ทางจิตเท่านั้นที่จะนำไปถึงสัจญ์หรือพระนิพพาน

แต่ก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะชี้ให้เห็นว่าอนัตตาหรือสัจญ์ตามนั้นสามารถพิสูจน์ได้ในทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ อันเป็นการยืนยันถึงพระปรีชาญาณของพระพุทธองค์ โอน์สไตน์จึงได้กล่าวไว้ว่า

“ศาสนาในอนาคต จะต้องเป็นศาสนาสากล ศาสนานั้นควรอยู่เหนือพระเจ้าที่มีตัวตน และควรจะเว้นคำสอนแบบสำเร็จรูปที่ให้เชื่อตามเพียงด้านเดียว และแบบเทววิทยา ศาสนานั้นเมื่อครอบคลุมทั้งทางธรรมชาติและจิตใจ จึงควรมีรากฐานอยู่บนสำนึกทางศาสนาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ต่อสิ่งทั้งปวงคือทั้งธรรมชาติและจิตใจอย่างเป็นหน่วยรวม พุทธศาสนาดอบข้อกำหนดนี้ได้ และเป็นศาสนาเดียวที่รับมือกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ได้ นั่นคือศาสนาพุทธ”

ผมพูดถึงความหมายของอนัตตามาพอสมควรแล้ว ก็ขอย้อนกลับเข้าสู่ประเด็นเดิม ที่ว่าทุกคนเป็นผลิตผลของธรรมชาติ และอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติ กฎของธรรมชาติเป็นอย่างไร ? ก็ได้พูดกันมาแล้ว และโดยการเข้าถึงกฎธรรมชาตินี้เองที่จะทำให้ได้พบกับความสุข ความสวัสดิ และความสงบสันติทางด้านจิตใจหรือด้านภายใน และหนทางของการเข้าถึงกฎธรรมชาติ พระพุทธองค์ก็ได้ทรงชี้แนะเอาไว้แล้ว

นั่นคือ หนทางที่เรียกว่าอริยมรรคหรือมรรคมืองค์แปดซึ่งประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา โดยมีปัญญาเป็นหลักนำ ที่เรียกว่า

ปัญญาวิมุตติ (แบบหินทับหย้า) กับอีกหนทางหนึ่งที่เรียกว่า มหา-
สติปัฏฐานหรือวิปัสสนากัมมัฏฐาน ด้วยการพิจารณากาย เวทนา
จิต ธรรม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีล สมาธิ ปัญญา เช่นกัน โดย
มีสมาธิเป็นหลักนำ ที่เรียกว่าเจโตวิมุตติ (แบบขุดรากถอนโคน)

ดังที่กล่าวมานี้ พระคุณเจ้าทั้งหลายย่อมเข้าใจกันดีอยู่
แล้ว ผมจึงพูดในเบื้องต้นว่า การจะพบกับความสุข ความสวัสดิ
และความสงบศานติในด้านจิตใจหรือภายในนั้น ตัวพระคุณเจ้า
ทั้งหลายแต่ละรูปเป็นปัจจัยชี้ขาด คือสามารถที่จะชวนชวยพบกับ
ความสุข ความสวัสดิ และความสงบศานติด้วยตัวของพระคุณเจ้า
เอง ถ้าพระคุณเจ้าปรารถนา และนั่นคือถึงซึ่งพระนิพพาน ดังที่
พระคุณเจ้าได้ตั้งปณิธานไว้ในคราวอุปสมบทที่จะทำพระนิพพาน
ให้แจ้ง

ส่วนว่าความสุข ความสวัสดิ และความสงบศานติทางด้าน
ภายนอกหรือด้านกายภาพ แม้ว่าคนซึ่งเป็นปัจจัยภายในจะเป็นตัว
ชี้ขาด แต่ก็ต้องมีปัจจัยภายนอกคือสังคมมีเงื่อนไขพร้อมด้วย

ทั้งนี้เพราะแต่ละคนไม่อาจจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ไม่อาจจะ
ทำการผลิตเพียงลำพังตัวคนเดียวได้ ต้องอาศัยคนอื่นร่วมด้วย
จึงต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสังคม ซึ่งเริ่มต้นมาจากสังคมปฐมสหการ
อันเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น คือปราศจากผู้กดขี่ขูดรีดและผู้ถูก
กดขี่ขูดรีด เพราะเครื่องมือแห่งการได้มาซึ่งชีวิปัจจัยทั้งหมด เป็น
สมบัติร่วมกันของคนทั้งสังคม แล้วก็ได้วิวัฒนาการต่อมาสู่สังคม
ครองทาส อันเป็นยุคเริ่มต้นของการแบ่งคนในสังคมเดียวกันออก
เป็นชนชั้น คือชนชั้นเจ้าทาสและชนชั้นทาส โดยชนชั้นเจ้าทาสเป็น
ผู้กดขี่ขูดรีดและชนชั้นทาสเป็นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด และได้วิวัฒนาการ

มาสู่สังคมศักดินาในเวลาต่อมา อันมีชนชั้นเจ้าศักดินาเป็นผู้กดขี่
ขุนตรีและชนชั้นไพร่เป็นผู้ถูกกดขี่ขุนตรี จนล่วงเข้าสู่ยุคทุนนิยม
ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ที่มีชนชั้นเจ้าสมบัติหรือนายทุนเป็นผู้กดขี่
ขุนตรี และชนชั้นผู้ยากไร้ทั้งหลายอันเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของ
สังคมเป็นผู้ถูกกดขี่ขุนตรี

จากวิวัฒนาการของสังคมดังกล่าวนี้เราจะเห็นว่า แต่ละคน
ไม่อาจจะยังความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบสันติทางกายภาพ
หรือทางภายนอก อันเป็นรูปธรรมให้กับตนเองได้ด้วยลำพังตนเอง
ต้องอาศัยผู้อื่นเสมอไป

เจ้าทาสต้องอาศัยลูกทาส สร้างความสุข ความสวัสดิ์ และ
ความสงบสันติทางกายภาพให้กับชนชั้นของตน และในทำนอง
เดียวกัน ชนชั้นเจ้าศักดินาต้องอาศัยพวกไพร่สร้างความสุข ความ
สวัสดิ์ และความสงบสันติให้กับชนชั้นของตน ชนชั้นเจ้าสมบัติ
หรือนายทุนในปัจจุบันต้องอาศัยผู้ยากไร้อันได้แก่กรรมกร
เกษตรกร และผู้ขายแรงงานโดยทั่วไป ทั้งแรงงานทางกายและ
แรงงานทางสมอง ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของสังคม สร้าง
ความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบสันติให้กับชนชั้นของตนที่
เป็นคนส่วนน้อยของสังคม

ในการที่เจ้าทาส เจ้าศักดินา เจ้าสมบัติหรือนายทุนอาศัย
คนอื่นสร้างความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบสันติให้กับ
ชนชั้นของตนเองได้นั้นก็จริงอยู่ แต่ก็มีความสุข ความสวัสดิ์
ที่ไม่มีหลักประกัน ซึ่งก็มีตัวอย่างอยู่มากมายที่คนมั่งมีในสมัยหนึ่ง
ต้องกลับเป็นคนยากจนในอีกสมัยหนึ่ง หรือมรดกที่ตกทอดไป
ถึงลูกหลานต้องมลายหายสูญไปไม่คงอยู่ตลอดชั่วชีวิตลูกหลาน

บุตรของคนมั่งมี กลับตกเป็นคนยากจน ดังนี้ และโดยเฉพาะความสงบสยตณีนัน ก็เป็นเพียงความสงบสยตณิดชั่วครว ไม่วาจะเป็นส่วนตัวแต่ละบุคคลหรือระหว่างประเทศ ดังที่เป็นมาและเป็นอยู่ในขณะนี้

ในการที่เจ้าทาส เจ้าศักดินา และเจ้าสมบัติหรือนายทุนอาศัยทาส ไพร่ และประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมสร้างความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบสยตณิตทางกายภาพให้กับชนชั้นของตนเองได้นัน ก็เพราะว่าพวกชนชั้นดังกล่าวนันเป็นผู้ถือครองเครื่องมือและปัจจัยการผลิต เครื่องมือและปัจจัยในการผลิตจึงเป็นเสมือนอาวุธของเจ้าทาส เจ้าศักดินา และเจ้าสมบัติ หรือนายทุนที่ใช้ปล้นสดมภ์เอาความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบสยตณิตทางกายภาพไปจากพวกทาส ไพร่ และประชาชนผู้ยากไร้ทั้งหลาย แต่เป็นการปล้นจำบัง คือปล้นแรงงาน ที่ทฤษฎีมาร์กซิสต์เรียกว่าแรงงานส่วนเกิน อันก่อให้เกิดมูลค่าส่วนเกิน และก็เป็นการปล้นที่ชอบด้วยกฎหมาย ที่คนส่วนน้อยเหล่านั้นสร้างมันขึ้นมาในฐานะชนชั้นปกครอง

ถ้าพระคุณเจ้าเคยดูรายการสู้แล้วรวยของสถานีโทรทัศน์ ITV. ก็จะมีเห็นอย่างจะแจ้งว่า ที่เขาประสบความสำเร็จและร่ำรวยขึ้นมาได้นัน หาใช่เพราะน้ำพักน้ำแรงของเขาหรือน้ำพักน้ำแรงของคนภายในครอบครัวของเขาเองแต่ลำพังก็หาไม่ แต่อาศัยน้ำพักน้ำแรงของคนอื่นทั้งนัน แน่นอน มีหลายปัจจัยที่ทำให้เขาร่ำรวยขึ้นมาได้ แต่ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดก็คือ แรงงาน และแรงงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน ที่เรียกว่าแรงงานส่วนเกินอันก่อให้เกิดมูลค่าส่วนเกินนั่นเอง ที่สร้างความร่ำรวยให้กับผู้ประกอบการเหล่านั้น

แต่นี้ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นความผิดของคนรวยเหล่านั้น เพราะระบบสังคมมันเป็นเช่นนั้นและเขาก็หากินภายใต้ระบบนั้น คือระบบทุนนิยม และระบบทุนนิยมก็เป็นเช่นนั้นเอง

จากการที่สังคมไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ได้พัฒนาการและวิวัฒนาการจากยุคหนึ่งมาสู่ยุคหนึ่ง คาร์ลมาร์กซ์ปฐมาจารย์แห่งลัทธิมาร์กซ์ลัทธิหรือลัทธิคอมมิวนิสต์ ได้เฝ้าติดตามศึกษาค้นคว้าจากรูปธรรมที่ประจักษ์มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ด้วยทฤษฎีที่เรียกว่าวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ หรือ Historical Materialism ก็พบว่า สาเหตุของความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดมาทุกยุคทุกสมัยก็เนื่องมาจากเศรษฐกิจ อันเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคมและเครื่องมือในการผลิตทางชีวปัจจัยได้เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้รูปแบบการผลิตเปลี่ยนแปลงไป และในขณะที่รูปแบบการผลิตเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพใหม่ แต่รูปแบบในการปกครองอันเป็นโครงสร้างเบื้องต้นของสังคม ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบเก่าและคุณภาพเก่า ความขัดแย้งกันและปะทะกันระหว่างคุณภาพใหม่กับคุณภาพเก่าหรือพลังใหม่ที่กำลังเจริญก้าวหน้ากับพลังเก่าที่ล้าหลังและกำลังเน่าเปื่อยพุดพัง จึงเกิดขึ้นและซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

โดยคุณภาพใหม่พลังใหม่ที่ก้าวหน้าครองชัยชนะเหนือคุณภาพเก่า พลังเก่าที่ล้าหลังตลอดมา และคุณภาพใหม่พลังใหม่ที่ก้าวหน้าที่ครองชัยชนะนั้น ก็จะกลายเป็นคุณภาพเก่าพลังเก่าไปในทันทีที่มีคุณภาพและพลังที่ใหม่กว่าก้าวหน้ากว่าเกิดขึ้น เป็นอยู่เช่นนั้น จึงทำให้สังคมคงรูปเดิมอยู่ไม่ได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปจากยุคชุมชนประสมสหการ หรือชุมชนบุพกาล มาสู่ยุคครองทาส มาสู่ยุคศักดินา มาสู่ยุคทุนนิยมในปัจจุบัน และจะต้องเปลี่ยนแปลง

ต่อไปอีก ดังที่กล่าวมาแล้ว

ความขัดแย้งดังกล่าวนี้ ลัทธิมาร์กซิสต์หรือคอมมิวนิสต์เรียกว่า ความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิตกับความสัมพันธ์ทางการผลิต และนอกจากความขัดแย้งดังกล่าวนี้แล้ว มาร์กซยังค้นพบด้วยว่าสรรพสิ่งทั้งหลายล้วนแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน อันเป็นกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ ท่านเรียกสิ่งที่ท่านค้นพบนี้ว่า Dialectics ซึ่งความจริงคำว่า Dialectics ได้มีมาก่อนนานแล้ว ตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ แต่มีเนื้อหาต่างกับ Dialectics ของมาร์กซ์ที่เป็นวิทยาศาสตร์

การติดตามศึกษาค้นคว้าความเป็นมาเป็นอยู่และที่จะเป็นไปของสังคมของลัทธิคอมมิวนิสต์ดังกล่าวนี้ จึงเป็นการติดตามศึกษาค้นคว้าจากรูปธรรมที่ประจักษ์ที่เรียกว่าวัตถุนิยมวิภาษและวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Dialectical and Historical Materialism ซึ่งอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เรียกว่า “สสารธรรมประติการและวิวรรตการ” และโดยที่การติดตามศึกษาค้นคว้าของลัทธิคอมมิวนิสต์โดยมาร์กซ์ดังกล่าวนี้ เป็นการติดตามศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เราจึงเรียกลัทธิคอมมิวนิสต์หรือลัทธิมาร์กซ์ว่าเป็นวิทยาศาสตร์สังคม และการจะเข้าถึงความรู้อันเป็นวิทยาศาสตร์นี้ได้ ก็ต้องด้วยจิตใจวิทยาศาสตร์ อาจารย์ปรีดีฯ ได้พูดถึงจิตใจวิทยาศาสตร์ไว้ในหนังสือปรัชญาคืออะไร ? โดยสรุปสั้นๆ ดังนี้คือ (ก) จิตใจสังเกต (ข) จิตใจมาตรการ (ค) จิตใจค้นคว้าหาหลักฐานและเหตุผลและใช้ความคิดทางตรรกวิทยา (ง) จิตใจพิเคราะห์หรือวิจารณ์ (จ) จิตใจปราศจากอคติ (ฉ) จิตใจที่มีความคิดเป็นระเบียบ (ไม่ระส่ำระสาย)

คำ Dialectics ปัญญาชนของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แปลเป็นภาษาไทยว่า **วิภาษวิธี** ท่านปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส แปลเป็นไทยว่า **ประติการ** ซึ่งมีเนื้อหาสาระดังนี้คือ

๑. สรรพสิ่งทั้งหลายมีลักษณะเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ทั้งหมดล้วนแต่ผูกพันกัน ซึ่งภายในความเกี่ยวพันนี้มีสิ่งต่างๆ และเหตุการณ์ต่างๆ ล้วนแต่ขึ้นอยู่แก่กันและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

๒. สรรพสิ่งทั้งหลายมีการเปลี่ยนแปลงและบังเกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาเสมออย่างไม่ขาดสาย กล่าวคือทุกๆ สิ่งมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป หรือนัยหนึ่งสรรพสิ่งทั้งหลายย่อมมีวิถีดำเนินแห่งการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของมัน

๓. สรรพสิ่งทั้งหลายพัฒนาไปอย่างเป็นกระบวนการ โดยมีการสั่งสมเกิดขึ้นก่อนทีละเล็กทีละน้อย จนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ ครั้นแล้วจึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันหรือที่เรียกว่าก้าวกระโดดไปสู่คุณภาพขั้นพื้นฐานใหม่อันเป็นกระบวนการของอนิจจัง และ

๔. สรรพสิ่งทั้งหลายมีการปะทะขัดแย้งกันภายใน คือสภาพภายในของสรรพสิ่งมีทั้งพลังฝ่ายบวกและพลังฝ่ายลบ มีทั้งสิ่งที่กำลังเติบโตและเจริญงอกงามกับมีทั้งสิ่งที่ฝุ่พังและกำลังเสื่อมสลาย จึงเกิดแรงต่อสู้กันขึ้นระหว่างสิ่งที่กำลังเจริญเติบโตและสิ่งที่กำลังเสื่อมสลาย

ลักษณะ ๔ ประการที่มาร์กซ์เฝ้าสังเกตศึกษาค้นคว้ามาอธิบายนี้ เรียกว่า **วิภาษวิธี** หรือ **ประติการ** และสรุปอธิบายง่ายๆ สั้นๆ ว่า “สรรพสิ่งทั้งหลายอยู่ในอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง

ขัดแย้ง ฟังฟัง” เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงก็คือ อนิจจัง ขัดแย้งก็คือ ทุกขัง และฟังฟังก็คือ อนัตตา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบคือกฎธรรมชาติที่เรียกว่าไตรลักษณ์ เมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปี ล่วงมาแล้วนั้น มาร์กซ์ปรมาจารย์แห่งลัทธิคอมมิวนิสต์ เพิ่งจะมาค้นพบเมื่อเกือบ ๒๐๐ ปีมานี้เอง และการได้มาซึ่งความรู้อันเป็นสัจธรรมดังกล่าวนี้ พระพุทธองค์ทรงกล่าวว่า พระองค์จะมากเกิดหรือไม่มากเกิดก็ตามแต่ธรรมทั้งหลายเป็นของมีอยู่แล้ว พระองค์จึงเป็นแต่เพียงผู้ค้นพบเท่านั้น และก็เช่นเดียวกันกับการได้มาซึ่งความรู้ของมาร์กซ์ ซึ่งเลนินปรมาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งลัทธิมาร์กซิสต์ ได้กล่าวเอาไว้ว่า

“แม้มาร์กซ์จะเป็นอัจฉริยบุคคลก็จริง แต่ความรู้ของมาร์กซ์ที่มีอยู่นั้น เป็นสรรพวิชาที่มนุษย์ชาติได้สะสมมานับเป็นเวลานาน อันยาวนาน มาร์กซ์เป็นแต่เพียงผู้ค้นพบเท่านั้น”

จะเห็นได้ว่าทั้งพระพุทธองค์และมาร์กซ์ ได้ความรู้มาด้วยการค้นพบจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ไม่ใช่ด้วยการประดิษฐ์คิดขึ้นมาเอง ที่ผมพูดนี้ ไม่ได้หมายความว่ามาร์กซ์เสมอด้วยพระพุทธองค์ หากมิได้ มาร์กซ์ยังอยู่ห่างจากพระพุทธองค์ และแม้มาร์กซ์จะรู้จะเข้าใจในกฎธรรมชาติเป็นอย่างดี แต่ก็เพียงเพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาทางกายวัตถุ คือสังคมเท่านั้น และก็เพียงแต่รู้เพียงแต่เข้าใจที่เรียกว่า สุตมยปัญญา และจินตมยปัญญา เท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นที่เรียกว่าภาวนามยปัญญา อันเป็นปัญญาแห่งความรู้แจ้ง คือรู้แจ้งอย่างที่ว่าไฟร้อนอย่างไรต่อเมื่อเอามือแหย่เข้าไปในกองไฟนั้นแหละ ถ้ายังไม่เคยเอามือแหย่เข้าไปในกองไฟ ก็ยังจะไม่รู้แจ้งว่าไฟมันร้อนอย่างไรอยู่นั่นเอง ฉะนั้นใดความรู้แจ้งในเรื่องไฟร้อน

ที่เรียกว่า **ความรู้แจ้ง** ในกฎธรรมชาติดังไรลักษณะก็ฉันนั้น และรู้แจ้งอย่างนี้ได้แหละ **จึงจะถึงซึ่งสุญญตาหรือพระนิพพาน** พระนิพพานจึงอยู่แค่เอื้อมนี้เอง แต่มาร์กซ์เป็นแค่เพียงรู้เท่านั้น ถึงแม้ว่าจะถึงขั้นจินตมยปัญญา แต่ก็ยังเป็นปัญญาทางโลกียะ เพื่อแก้ปัญหาทางโลก หรือที่เนื่องมาจากการกดขี่ขูดรีดหรือการกินแรงงานส่วนเกินและมูลค่าส่วนเกินของนายทุน

ดังกล่ามาแล้วว่า แต่ละคนเป็นปัจเจกบุคคลที่จะสร้างความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบศานติ **ทางด้านจิตใจ** หรือด้านภายใน อันเป็นนามธรรมได้ด้วยตนเอง แต่แต่ละคนไม่อาจจะสร้างความสุข ความสวัสดิ์และความสงบศานติด้วยตนเองโดยลำพัง ทางด้านกายวัตถุหรือด้านภายนอก แม้ตัวเองจะเป็นปัจเจกบุคคลก็ตาม หากต้องอาศัยปัจเจกภายนอก คือคนอื่นหรือเงื่อนไขทางสังคมสุขุมพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย และสังคมก็เช่นเดียวกับสรรพสิ่งทั้งหลายที่อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติคือไตรลักษณ์ ซึ่งลัทธิมาร์กซ์สมัยเรียกว่า วิชาชีวิวิธี หรือ ประติการ ที่ว่า สรรพสิ่งทั้งหลายอยู่ในอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ชัดแย้ง ฟุ้งฟิง ดังที่กล่าวมาแล้ว

ดังนั้น การสร้างความสุข ความสวัสดิ์ และความสงบศานติ ในด้านกายภาพหรือด้านภายนอก **จึงอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงสังคม** และสังคมก็อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติอยู่แล้ว คือเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ชัดแย้ง ฟุ้งฟิง จึงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน อย่างเช่นที่ได้เปลี่ยนแปลงมาแล้วแต่อดีต จากสังคมชุมชนปฐมสหการ มาสู่สังคมครองทาส มาสู่สังคมศักดินา และมาสู่สังคมทุนนิยม ในปัจจุบัน และซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสังคมนิยม

และสังคมคอมมิวนิสต์ ที่ปราศจากการกดขี่ขูดรีดในอนาคตาม
ลำดับไป อย่างที่ไม่มีเทวดาหน้าไหนจะยับยั้งเอาไว้ได้ เช่นเดียว
กับการคลอดบุตร เมื่อถึงกำหนดคลอดและมารดาพร้อมด้วยลูก
ในครรภ์มีสุขภาพสมบูรณ์ และด้วยการดูแลของแพทย์ผู้ทำคลอด
เป็นอย่างดี เมื่อถึงเวลาที่จะต้องคลอดออกมาอย่างแน่นอน ฉะนั้น
ในการคลอดบุตร การคลอดของสังคมใหม่หรือการเปลี่ยนแปลง
สังคมก็ฉนั้น

ในการคลอดบุตรต้องมีแพทย์ที่มีความรู้ในสูตินรีเวช ก็เช่น
เดียวกันในการเปลี่ยนแปลงสังคม ก็ต้องมีพรคนำ แต่โดยที่พรรค
ประกอบขึ้นด้วยคน ดังนั้นคนที่ประกอบขึ้นเป็นพรรค โดยเฉพาะ
คนที่เป็นแกนนำของพรรค นอกจากจะต้องมีความรอบรู้ในทฤษฎี
มาร์กซิสต์แล้ว จะต้องมีความรู้ในกฎธรรมชาติคือไตรลักษณ์และ
วิภาษวิธีเป็นพื้นฐาน และจะต้องเข้าถึงกฎธรรมชาตินั้นด้วย เพื่อ
ชำระอดีตทำให้เบาบางลง ถึงแม้ว่ายังไม่หมดสิ้นไปเสียทีเดียว
แม้จะเพียงหินทับหญ้าก็ยังดี ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการ
นำพาสังคมไปสู่สังคมสังคมนิยมและสังคมคอมมิวนิสต์หรือ
สังคมพระศรีอารย์

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าไตรลักษณ์ในพุทธศาสนา
ก็คือสิ่งที่เรียก Dialectics หรือ วิภาษวิธี ในลัทธิคอมมิวนิสต์
นั่นเอง ซึ่งหมายถึงว่า สรรพสิ่งทั้งหลาย ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มี
ชีวิต รวมทั้งสังคมด้วย ล้วนอยู่ในอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง
ขัดแย้ง ฟุ้งฟิง หรืออนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันเป็นกฎธรรมชาติ
นั่นเอง

ความต่างกันระหว่างพุทธศาสนากับคอมมิวนิสต์ในประเด็นนี้

อยู่กับการนำความรู้ทางภูมิธรรมชาติดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในเวลา
ที่ต่างกัน ในสถานการณ์ที่ต่างกันและในวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน

ในขณะที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบภูมิธรรมชาติดังกล่าวนี้นั้น
เมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีล่วงมาแล้ว สภาพการณ์ก็เป็นดังที่ยาหะลาล-
เนห์รุ รัฐบุรุษคนสำคัญยุคใหม่ของอินเดีย ได้กล่าวไว้ในหนังสือที่
เขาเขียนขึ้นชื่อ The Discovery of India ที่อาจารย์กรุณา กุศลาสัย
ได้แปลเป็นภาษาไทยให้ชื่อว่า “พบถิ่นอินดี” อินเดียสมัยนั้นมี
คำถามมากมาย เช่นมีคำถามว่า “ด้วยปัญญาของผู้ใด ชีวิตจึง
เกิดขึ้นมา และชีวิตภายหลังตายจะเป็นอย่างไร ? พระเจ้าองค์ใด
หรือที่บังคับบัญชาจักรวาลและโสตะประสาท ทำไมลมจึงไม่
หยุดนิ่ง ทำไมจิตใจของมนุษย์จึงไม่รู้จักสงบ และมีความทุกข์”
และทำไม ? ทำไม ? อีกมากมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาด้าน
จิตใจหรือภายในอันเป็นนามธรรม อินเดียในสมัยนั้น จึงได้มี
เจ้าลัทธิต่างๆ อุบัติขึ้นอย่างมากมาย ว่ากันว่ามีถึง ๖๒ ลัทธิ เพื่อ
ตอบปัญหาดังกล่าวนั้น

ดังที่เนห์รุได้กล่าวไว้อีกตอนหนึ่งในหนังสือเล่มดังกล่าว
นั้นว่า “ผู้ที่มีอาชีพเป็นนักบวชจึงได้มีมากขึ้นทุกที และได้ใช้
สภาพการณ์เช่นนั้นสร้างประโยชน์แก่ตนเอง เขาได้รับประโยชน์
อย่างมากมายมหาศาลบนความโง่เขลาของมหาชน และมีอิทธิพล
อย่างมากมายพอที่จะครอบงำและเอาเปรียบมวลชนได้อย่าง
เกิดผล”

พุทธศาสนาอุบัติขึ้นมาท่ามกลางสภาพการณ์เช่นว่านี้ และ
โดยที่พระพุทธองค์ได้ทรงศึกษาและมีความรู้ในลัทธิต่างๆ มาก่อน
แล้ว และโดยเฉพาะจากคัมภีร์อุปนิษัทที่บ่งบอกว่า “ความจริง

๔๐ ปี สุพจน์ ด่านตระกูล

ต่างหากยอมนำมาซึ่งชัยชนะ หาใช่ความเท็จไม่ ความจริงพาไปสู่ความเป็นพระเจ้า” ดังบทสวดอันนอบน้อมที่ว่า

“ขอได้โปรดนำข้าจากความไม่จริงไปสู่ความจริงเถิด ขอได้โปรดนำข้าจากความมืดไปสู่แสงสว่างเถิด ขอจงได้โปรดนำข้าจากความตายไปสู่ความไม่ตายเถิด”

จากหนทางที่คัมภีร์อุปนิษัท แหกทางไว้เพียงเท่านั้น พระพุทธองค์ได้ทรงแผ้วถางทางต่อไปด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์เองจนพบกฎธรรมชาติดังกล่าวแล้ว ก็ได้คำตอบทั้งหมด จนถึงทุกซ์และหนทางรอดพ้นจากความตายในที่สุด หนทางนั้นก็คือ มรรคมืองค์แปดและมหาสติปัฏฐานหรือวิปัสสนากัมมัฏฐาน ดังที่กล่าวมาแล้ว

ความรอดพ้นจากความตายที่ผมกล่าวถึงนั้น หมายถึงการเข้าถึงสัพพัญญูหรือความไม่มีอุปาทานเป็นตัวเป็นตน เมื่อไม่มีตัวตนก็ไม่มีตัวตนที่จะตาย จึงรอดพ้นจากความตาย

จะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงนำกฎธรรมชาติมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้การดับทุกข์ อันเนื่องมาจากอวิชชา คือความไม่รู้ในกฎธรรมชาติ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) จึงได้ปรุงแต่งกันขึ้นเป็นตัวเป็นตนจนถึงทุกข์ในที่สุด ดังที่มีกล่าวไว้ในปัจจุสมุปบาท

อวิชชาในความเห็นของผม เห็นว่า เป็นศัพท์เฉพาะ คือหมายถึง ความไม่รู้ในกฎธรรมชาติเท่านั้น หรือที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเท่านั้น เช่น อริยสัจสี่ เป็นต้น แต่ไม่ได้หมายถึงความไม่รู้ในเรื่องสรรพเพรหะอื่นๆ ก็ขอฝากให้พระคุณเจ้ารับไปพิจารณาด้วย

จึงสรุปว่าพุทธศาสนานั้นมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่แก้ปัญหาในชั้นโลกุตระ ซึ่งเป็นปัญหา (ต้นเหตุ) ที่เกิดเนื่องมาจากจิตใจภายในที่เรียกว่า ภาวตัณหาและวิภาวตัณหา อันเป็นนามธรรม

แต่ก็แน่นอน โดยที่กายมี จิตจึงมี หรือจิตเกิดขึ้น โดยมีกายเป็นสมุฏฐาน พระพุทธรองค์จึงไม่ได้มองข้ามปัญหาทางกายหรือทางรูปธรรม ที่เรียกว่ากามตัณหา จึงมีคำสอนมากมายเพื่อความ เป็นปรกติของกายที่เรียกว่า ศีล แต่ไม่มีมาตรการที่จะบังคับให้ใครปฏิบัติ ขึ้นกับความสนใจพอใจของแต่ละคน จึงเป็นไปได้ตั้งคำถามได้ว่า “เดินทางอบายเจตฉายปรากฏ ทางพระตถาคตเท่านั้น” ก็เช่นเดียวกับที่ครูสมุชชัย อาจารย์ของพระโมคคัลลาน์ สาริบุตร ถามท่านทั้งสองเมื่อไปชักชวนอาจารย์ให้ไปอยู่สำนักของพระพุทธรองค์ ครูสมุชชัยจึงถามท่านทั้งสองว่า ในโลกนี้คนฉลาดกับคนโง่ส่วนไหนมากกว่ากัน ท่านทั้งสองตอบว่าคนโง่ ครูสมุชชัยจึงบอกว่าท่านจะอยู่กับคนส่วนใหญ่ จึงไม่ยอมไปเฝ้าพระพุทธรองค์ ปล่อยให้ศิษย์ทั้งสองไปตามปรารถนา จนได้เป็นอัครสาวกซ้าย-ขวาของพระพุทธรองค์ ดังนี้เป็นต้น

ดังนั้น ในกรณีที่หนังสือว่าด้วยเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ที่ผู้มีความรู้และศรัทธาในพุทธศาสนาได้เสนอออกมาเพื่อแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่มาถึงทางตันอยู่ในขณะนี้ ก็เป็นแต่เพียงความปรารถนาดีและความเพ้อฝันของผู้เสนอหนังสือเศรษฐศาสตร์แนวพุทธเหล่านั้น ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าหนังสือเหล่านั้นไม่ดี ไม่มีสาระ หนังสือเหล่านั้นเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมอันล้ำเลิศ เปี่ยมไปด้วยความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ แต่นำไปปฏิบัติไม่ได้ และไม่อาจปฏิบัติให้เป็นไปตามความปรารถนาดีนั้นได้ เพราะไม่มี มาตรการทางรูปธรรมที่จะไปกำกับความปรารถนาดีเหล่านั้น หนังสือเหล่านั้นจึงเป็นการแสดงออกซึ่งความเพ้อฝันตามปรัชญา จิตนิยมของผู้ประพันธ์เท่านั้นเอง

ส่วนมาร์กซ์ ซึ่งเพิ่งจะค้นพบกฎธรรมชาติภายหลังกษัตริย์
พุทธองค์ถึง ๒,๔๐๐ ปี ได้นำกฎธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ทางโลกียะ
และเป้าหมายของมาร์กซ์ก็อยู่แค่ดับทุกข์ทางโลกียะเท่านั้น คือทุกข์
ที่เกิดจากการกดขี่ขูดรีดของเจ้าสมบัติหรือนายทุน คือทุกข์อัน
เนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งหมายถึงสภาพแวดล้อมทาง
เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางการเมือง และสภาพแวดล้อมทาง
วัฒนธรรมที่ชั่วร้าย อันเป็นทุกข์ที่เกิดขึ้นทางรูปธรรม โดยมี
มาตรการบังคับตามแนวทางเศรษฐกิจสังคมนิยมวิทยาศาสตร์
แนวทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน อันเป็นหนทางพื้นฐาน
ที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมและทรศนะสังคมที่ดีงาม

ดังกล่าวนี้อาจเห็นได้วาระหว่างพุทธศาสนากับคอมมิวนิสต์
ไม่มีประเด็นอะไรที่จะมาขัดแย้งกัน ทั้งพุทธศาสนาและคอมมิวนิสต์
ต่างก็มีเป้าหมายอยู่ที่การดับทุกข์ พุทธศาสนามีเป้าหมายสูงสุด
ดับทุกข์อันเนื่องมาจากอวิชชาอันเป็นนามธรรม คอมมิวนิสต์มี
เป้าหมายดับทุกข์อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมอันเป็นรูปธรรม
และคนเราก็ประกอบขึ้นด้วยรูปธรรมและนามธรรมและก็มีทุกข์
ทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม จึงควรที่จะได้รับการดับทุกข์ทั้งด้าน
รูปธรรมและนามธรรม ก็ขอฝากพระคุณเจ้าทั้งหลายไปพิจารณา
ด้วย

โดยที่หลักคิดและหลักความเชื่อของมนุษย์มีอยู่ ๒ หลัก
คือหลักคิดและหลักความเชื่อที่เรียกว่า วัตถุนิยม (Materialism)
กับหลักคิดและหลักความเชื่อที่เรียกว่า จิตนิยม (Idealism)

หลักคิดและหลักความเชื่อของมนุษย์ดังกล่าวนี ในทาง
วิชาการเรียกเป็นภาษาสันสกฤต (เพื่อความขลังของความเป็น

นักวิชาการ) ว่า **ปรัชญา** ตรงกับคำในภาษาบาลีว่า **ปัญญา** และตรงกับคำว่า **ความรู้** ในภาษาพื้นบ้านของไทยแท้แต่โบราณ

ดังนั้น คำว่า **ปรัชญา** ถึงแม้ว่าจะเป็นคำใหม่ที่จะพึงเข้ามา มีบทบาทเสริมบารมีของปัญญาชนไทยให้สูงขึ้น เมื่อก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ไม่กี่ปี แต่โดยความหมายของมันก็ได้เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วในภาษาไทย หากเพื่อให้เห็นเด่นชัดเป็นพิเศษ เสมอด้วยยอดของ**ความรู้** จึงนิยมใช้คำ**ปรัชญา**

โดยหลักคิดและหลักความเชื่อหรือ**ปรัชญา** **วัตถุนิยม** มีความเชื่อว่า **วัตถุเป็นประธานหรือสมมูลฐานของจิต** ส่วนหลักคิดและหลักความเชื่อหรือ**ปรัชญา** **จิตนิยม** มีความเชื่อว่า **จิตเป็นประธานหรือสมมูลฐานของวัตถุหรือสรรพสิ่ง**

ใครมีหลักคิดและความเชื่อว่า **วัตถุเป็นประธานหรือสมมูลฐานของจิต** ก็ได้ชื่อว่าเป็น**พวกวัตถุนิยม** และ

ใครมีหลักคิดและความเชื่อว่า **จิตเป็นประธานหรือสมมูลฐานของวัตถุ** ก็ได้ชื่อว่าเป็น**พวกจิตนิยม**

คำว่า **วัตถุนิยม** หรือ **จิตนิยม** ไม่ได้หมายความว่า **นิยมชมชอบในวัตถุ** หรือ**นิยมชมชอบในจิต** ดังที่พวกนักปราชญ์หลายท่านในปัจจุบันอธิบายและสร้างความเข้าใจผิดให้กับประชาชน ผู้บริสุทธิ์อยู่ในขณะนี้

เพื่อความเข้าใจถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงขอทำความเข้าใจในคำว่า **นิยม** ดังนี้

คำว่า **นิยม** มาจากคำ **ISM** อันเป็นปัจจัยของคำ **Material** ที่แปลว่า **วัตถุ (สสาร)** เมื่อเอาปัจจัย **ISM** มาต่อเข้าไปเป็น **Materialism** แปลเป็นไทยว่า **วัตถุนิยม** อันเป็นหลักคิดและ

ความเชื่อของชาวคอมมิวนิสต์ แต่อาจารย์สมัคร บุรวาศ ราชบัณฑิตในสาขาวิชาอภิปรัชญา แปลคำนี้ว่า **สสารนิยม** โดยถ่ายทอดคำวัตถุเป็น**สสาร** ด้วยเหตุผลว่าอาจมีความเข้าใจผิด เป็น**นิยมวัตถุ** (และก็มีคนเข้าใจผิดจริงๆ) แต่คำแปลของอาจารย์สมัคร บุรวาศ ไม่ติดตลาด ต่อมาอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ แปลคำนี้ว่า **สสารธรรม** โดยถ่ายทอดปัจจัยนิยมเป็น**ธรรม** ท่านให้เหตุผลโดยสรุปว่า

“ISM (อิสม) ใช้เป็นปัจจัยในเรื่องต่างๆ กันตามความเหมาะสม อาทิ การกระทำหรือกรรมหรือพฤติกรรมหรือ**พิธี**ซึ่งกำลังกระทำหรือกระทำลงไปแล้ว เช่น Baptism (กระทำพิธีเข้าเป็นคริสตศาสนิก)

“อาการหรือปฏิบัติหรือวิธีประพฤติของบุคคลบางคน เช่น Despotism (หมายถึงการครองอำนาจโดยกดขี่)

“ภาวะหรือพฤติกรรมแห่งความเป็นอยู่ เช่น Babarism (ภาวะแห่งความเป็นอยู่อย่างป่าเถื่อน)

“ระบบศาสนา เช่น Buddhism หมายถึง พุทธศาสนา

“ระบบปรัชญา เช่น Materialism หมายถึง ระบบที่ถือว่าสสารเป็นมาติกาของสิ่งทั้งหลาย หรือสสารธรรม คือการทรงอยู่ของสสาร

“ลัทธิ เช่น Marxism หมายถึง ลัทธิหรือทฤษฎีของมาร์กซ์

“อาการของโรคบางชนิด เช่น Rheumatism คือ โรคปวดตามข้อ ดังนี้ เป็นต้น”

แล้วอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ก็สรุปความเห็นของท่านไว้ในหนังสือ **ความเป็นอนิจจังของสังคม** ว่า

“เราจะเห็นได้ว่า แม้ภาษาอังกฤษในหลายกรณีจะมีคำอยู่

มากมายกว่าภาษาไทยก็ดี แต่ในบางกรณีก็อึดอัดเสียเหลือเกิน เช่น คำ **อิสม** นี่เป็นตัวอย่างที่ใช้แต่คำเดียวเพื่อแสดงความหมายต่าง ๆ กัน ส่วนภาษาไทยในกรณีมีคำอยู่หลายคำที่ใช้เป็นคำเต็มท้ายศัพท์ให้เหมาะแก่ความหมายของ **อิสม** แต่ละอย่างๆ ได้ เช่น **ธรรม กรรม คติ พิธี ทิฐิ ลัทธิ ภาวะ ลักษณะ สภาพ อาการ ญาณ วิถี ทรรศนะ กิจ ระบบ ทฤษฎี ฯลฯ** ข้าพเจ้าเห็นว่า เมื่อภาษาไทยเราบริบูรณ์อยู่แล้ว เราไม่ควรหัดภาษาไทยให้แคบลงแล้วใช้แต่คำใดคำหนึ่งแต่คำเดียว คือเลือกใช้ให้เหมาะแก่ความหมายแต่ละอย่างๆ”

นี่คือเหตุผลที่อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ถ่ายทอดคำ**วัตถุนิยม** และ**สสารนิยม** มาเป็น**สสารธรรม** ที่มาจากคำปรัชญาในภาษาอังกฤษว่า **Materialism** คำเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดี โดยที่คำ**วัตถุนิยม** ได้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นคำทางปรัชญาที่แปลมาจากคำ **Materialism** มาเป็นเวลานานแล้ว ณ ที่นี้จึงเห็นสมควรจะใช้คำ**วัตถุนิยม** ในความหมายของ **Materialism** ต่อไป

พวก**วัตถุนิยม**ซึ่งหมายถึงชาว**มาร์กซิสต์**หรือชาว**คอมมิวนิสต์** มีหลักคิดและหลักความเชื่อว่า วัตถุเป็นประธานและสมมุติฐานของจิต จิตจึงเป็นผลสะท้อนของวัตถุที่เข้าไปในสมองเท่านั้น และเก็บสะสมความเจตจำนงไว้ในสมอง ชาว**คอมมิวนิสต์**จึงเชื่อว่าสภาพแวดล้อมเป็นเครื่องกำหนดจิตใจ และจิตใจที่ได้รับการอบรมบ่มเพาะดีแล้ว ที่ไฮจิมันท์เรียกว่า **คุณธรรมปฏิบัติ** กลับไปกำหนดสภาพแวดล้อม สะท้อนกลับไปกลับมา ดังนี้

ส่วนพุทธศาสนามีความเชื่อว่า จิต (หรือวิญญาณที่แปลว่าธาตุรู้) เกิดขึ้น เมื่ออายตนะภายในกระทบกับอายตนะภายนอก

เช่น ตากระทบรูป จักขุวิญญาณหรือธาตุรู้ทางตาก็เกิดขึ้น หูกระทบเสียง โสตะวิญญาณหรือธาตุรู้ทางหูก็เกิดขึ้น ลิ้นกระทบรส ชิวหาวิญญาณหรือธาตุรู้ทางลิ้นก็เกิดขึ้น ฯลฯ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า วิญญาณหรือจิต เกิดขึ้นเพราะการกระทบกันของวัตถุ คือตากับรูป หูกับเสียง และลิ้นกับรส เป็นต้น และจึงเป็นการยืนยันในสัจธรรมทั่วไปว่า วัตถุเป็นประธานและสมุฏฐานของจิต

หรือในคำสอนเรื่องการเกิดขึ้นของปฏิสันธิจิต พุทธปรัชญา ก็ได้อธิบายไว้อย่างแจ่มชัดว่า เมื่อเชื้อของพ่อทะลวงเข้าไปในไข่ของแม่ ปฏิสันธิจิตก็เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการยืนยันว่าวัตถุเป็นประธานและสมุฏฐานของจิต เพราะทั้งเชื้อของพ่อและไข่ของแม่ต่างก็เป็นวัตถุหรือสสาร

แต่ที่มาสอนกันและเข้าใจกันผิดๆ ว่า พุทธศาสนาถือจิตเป็นใหญ่ จิตเป็นประธานหรือสำเร็จด้วยใจ นั้น ก็เนื่องมาจากภิกษุปาละที่เดินจงกรมไปเหยียบมดโดยไม่เจตนา เพราะตาทาบอดเมื่อมีผู้เอาเรื่องนี้ไปถามพระพุทธรองค์ พระพุทธรองค์จึงตรัสเป็นพุทธภาษิตว่า

“มโนปุพฺพคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา” แปลเป็นไทยว่า “ใจถึงก่อน คนจะดีหรือประเสริฐอยู่ที่ใจ” ดังนั้น เมื่อพระภิกษุปาละไม่ได้ตั้งใจจะเหยียบมดให้ตาย จึงไม่บาปกรรมอะไร และแม้จะดีก็ตามว่าใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ก็เป็นความจริงเฉพาะ เป็นเรื่องๆ ไป อย่างเรื่องพระภิกษุปาละ เป็นต้น อย่างนี้ใจเป็นใหญ่ แต่ก็ความจริงเฉพาะ ไม่ใช่ความจริงทั่วไป อันเป็นหลักการ ดังที่กล่าวมาแล้ว

ก็เช่นเดียวกับที่ลัทธิคอมมิวนิสต์หรือทฤษฎีมาร์กซิสม์ยอมรับว่า ความขี้เกียจ ความสุรุ่ยสุร่าย อบายมุข หรือความแห้งแล้งทำให้เกิดความขาดแคลนและยากจนได้ นี่เป็นความจริง แต่เป็นความจริงเฉพาะคน เฉพาะท้องถิ่น รวมเรียกว่า ความจริงเฉพาะ ไม่ใช่ความจริงทั่วไป อันเป็นหลักการ โดยหลักการหรือความจริงทั่วไป ความยากจนข้นแค้นหรือความขาดแคลนในปัจจุบันของประชาชนส่วนใหญ่เกิดจากการเบียดเบียนหรือกดขี่ขูดรีดของระบบทุนนิยม การแก้ความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ยุติการเบียดเบียนหรือกดขี่ขูดรีดของระบบทุนนิยม และนั่นคือการยกเลิกระบบทุนนิยม แล้วสถาปนาระบบสังคมนิยมขึ้นมาแทนที่

แต่ในการยกเลิกระบบทุนนิยมที่ดี และในการสถาปนาระบบสังคมนิยมเข้ามาแทนที่ที่ดี จะต้องทำไปอย่างเป็นขั้นตอนตามเงื่อนไขของความเป็นจริง เป็นจังหวะก้าว ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ก็เช่นเดียวกับการปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุถึงซึ่งพระนิพพาน ที่จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนเป็นจังหวะก้าว ซึ่งเริ่มต้นจากโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี และอรหัตต์ หรือพระนิพพานในที่สุด ดังนั้นเป็นต้น

จิตนิยมเกิดขึ้นก่อนวัตถุนิยม เกิดขึ้นจากความไม่รู้ของมนุษย์ที่ปรากฏตัวขึ้นในโลกเป็นครั้งแรก เมื่อหลายหมื่นปีมาแล้ว เมื่อปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเกิดขึ้น เช่น แผ่นดินไหว พายุร้าย ไฟป่าหรือภูเขาไฟระเบิด พวกเขาไม่เข้าใจว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร รวมถึงการเกิดขึ้นของโลกด้วย ก็เลยเข้าใจว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้เกิดขึ้น จึงไปถือเอาสิ่งใกล้ตัว เช่น จอมปลวกบ้าง ต้นไม้ใหญ่บ้าง

ภูเขาใหญ่บ้าง เป็นที่พึ่ง ด้วยเข้าใจว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตย์อยู่ ณ ที่นั้น

ความคิดทางจิตนิยมได้พัฒนาและวิจิตรพิศดารมากยิ่งขึ้นตามพัฒนาการของสังคม จนถึงกับสร้างมโนภาพเป็นเทพเจ้าขึ้นมานับถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และจินตนาการสร้างรูปเทพเจ้าเหล่านั้นขึ้นมาบูชา ความคิดและความเชื่อจิตนิยมดังกล่าวนี้ ไม่เกี่ยวกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะผู้มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลายคนก็ยังคงมีความเชื่อทางจิตนิยม แม้ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ และยิ่งกว่านั้นยังได้บวชเรียนครองผ้ากาสาวพัสตร์ในพุทธศาสนามาเป็นเวลาอันยาวนานถึง ๒๐ กว่าพรรษา ท่านผู้นั้นก็คือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านก็ยังทรงสร้างเทพเจ้าขึ้นบูชาที่เรียกว่า พระสยามเทวาธิราช หรือแม้แต่องค์พระประธานสงฆ์ในปัจจุบันท่านก็ยังทรงเจริญรอยตาม

ส่วนความคิดทางวัตถุนิยมนั้น เพิ่งจะเกิดขึ้นมาเมื่อประมาณ ๖๐๐ ปี ก่อน ค.ศ. ความคิดวัตถุนิยมที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นความคิดวัตถุนิยมที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ เริ่มจากวัตถุนิยมที่เรียกว่าเป็นไปเอง วัตถุนิยมอย่างหยاب วัตถุนิยมแบบกลไก แล้วจึงมาถึงวัตถุนิยมวิภาษหรือ Dialectical Materialism ของมาร์กซ์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ เมื่อประมาณ ๑๐๐ กว่าปีมานี้เอง

ดังกล่าวแล้วข้างต้นว่า ลัทธิวัตถุนิยมมีความเชื่อว่าวัตถุเป็นประธานและสมมูลฐานของจิต

จิตนิยมมีความเชื่อว่า จิตเป็นประธานและสมมูลฐานของสรรพสิ่งหรือวัตถุ

โดยหลักเกณฑ์นี้ ดังที่ได้ทำความเข้าใจกันมาแล้ว ย่อม
ถือได้ว่าพุทธปรัชญาเป็นปรัชญาฝ่ายวัตถุนิยม อันเป็นขั้นของ
โลกียะปรัชญา

แต่พุทธปรัชญามี ๒ ระดับ คือนอกจากขั้นโลกียะปรัชญา
แล้วยังมีขั้นสูงไปอีกที่เรียกว่า โลกุตระปรัชญา ในขั้นนี้พุทธปรัชญา
ไม่เป็นทั้งวัตถุนิยมและจิตนิยม แต่เป็นสัจจัตยานิยม ดังที่กล่าว
มาบ้างแล้วในตอนที่ว่าด้วย อนัตตา ข้างต้น

ปัญหานี้เป็นปัญหาละเอียดอ่อน ซึ่งผมไม่สามารถจะทำ
ความกระจ่างได้ด้วยการพูด ณ ที่นี้ และด้วยเวลาอันจำกัด จึง
ขอให้ท่านที่สนใจศึกษาค้นคว้าเอาได้จากหนังสือของท่านอาจารย์
พุทธทาสภิกขุ ที่เกี่ยวกับเรื่อง “สัจจัตยา” และหนังสือดีที่ไม่แพร่
หลายอีกเล่มหนึ่งของอาจารย์สมภาร พรหมทา แห่งจุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย ชื่อว่า “คือความว่างเปล่า”

และผมก็ขอจบคำบรรยายเพียงแค่นี้ครับ

ขอขอบคุณ

๑ งานที่เขาเขียนเกือบทุกเล่ม คุณสุพจน์เป็นคนที่ค้นคว้าหาความจริงมาตลอด เขาติดตามเรื่องนี้มาอย่างใกล้ชิดทุกแง่มุม ทำงานไม่หยุดยั้ง สมควรได้รับรางวัลเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป จริงๆ แล้วเขาไม่เคยรู้จักนายปรีดีมาก่อน เพิ่งรู้จักตอนนายปรีดีอายุ ๘๐ ปี ตอนไปเยี่ยมที่ฝรั่งเศส คุณสุพจน์รู้จักนายปรีดีจากงาน เห็นว่าเป็นบุคคลที่ทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง เมื่อถูกใส่ร้ายอย่างนี้เขาก็คิดหาความเป็นธรรมให้ด้วยความสำนึก

“แต่เขาได้ติดต่อกันทางจดหมาย ซึ่งนายปรีดีจะเตือนเขาเรื่องการเขียนหนังสือ อยู่เสมอว่า ต้องเขียนให้รอบคอบไม่ใช่ไปอ้างคนที่โน่นที่นี้จะไรมาต่อกัน หนังสือเขาแพร่หลายในต่างประเทศ ห้องสมุดสำคัญๆ ในอเมริกามีหนังสือของเขาทั้งนั้น เขาล้ำสู้รวมทั้งมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีปก็กล้าด้วยเหมือนกัน

“เล่มล่าสุดที่ได้รับรางวัลนี้คือ “๕๐ ปีพระทูลกระหม่อมแก้วจากพทกนิกรไปแล้ว ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙” สืบเนื่องมาจากเขาได้คุณสนทเลในมติชนรายวัน สนทเลเข้าใจตลาดเคลื่อนไหวบางอย่างในกรณีสวรรคต โดยไม่ตั้งคำถามหาเหตุผล แล้วมติชนไม่ลงให้ ทางหนังสือพิมพ์เขาคงคิดว่าจดหมายตอบโต้ยาวเกินไป เพราะคุณสุพจน์เขียนไปเยอะนะ พอเขาไม่ลงชี้แจงให้ แกเลยพิมพ์เองเลย”